1817

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Η. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΚΑΙ ΙΔΙΑι ΤΗΣ

ΑΤΤΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ

Διορθωθεῖσα ὑπὸ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΖΗΚΙΔΟΥ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

Καὶ ἐγκριθεῖσα ἐν τῷ διαγωνισμῷ τῶν Διδακτικῶν Βιβλίων
ΕΠΙ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1904—1909

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΜΙΝΙΔΟΥ & ΒΟΛΙΟΥ ΕΝ ΣΠΑΡΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ «ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ» Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗ
15 - Ὁδὸς Ἑρμοῦ - 15
1904

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀριθ. Πρωτ. 5924 / Διεκπ. 9764

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25 Ἰουνίου 1904.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν Δημ. Η. Κυριακόπουλον.

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸν νόμον ,ΒΤΙ' τῆς 12 Ἰουλίου 1895 περὶ διδακτικῶν βιβλίων τῆς Μέσης καὶ Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὸ Βασιλικὸν Διάταγμα τῆς 10 Ὀκτωβρίου 1895 καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας τῶν κριτῶν τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῶν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα εἰσακτέων, γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν γνώμην τῆς ἐπιτροπείας ταύτης, ὅπως τὸ ὑμέτερον σύγγραμμα **«Διδακτικὴ Γραμματικὴ τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης διορθωθεῖσα ὑπὸ Γεωργ. Δ. Ζηκίδου»** *τὸ κατὰ τὸν εἰρημένον Νόμον ἐγκριθὲν εἰσαχθῇ ἐν τοῖς δημοσίοις, δημοσυντηρήτοις καὶ ἰδιωτικοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις ἐπὶ ΠΕΝΤΕ σχολικὰ ἔτη ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1904—1909.*

Ὁ Ὑπουργὸς

Α. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ

Στέφ. Μ. Παρίσης

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον δέον νὰ ἔχῃ ἐνταῦθα κάτωθι τὴν σφραγῖδα καὶ ὑπογραφὴν τοῦ Δ. Η. Κυριακοπούλου καὶ τὴν σφραγῖδα τοῦ ἐκδότου.

Δ. Η. Κυριακόπουλος

Δ. Η. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΚΛΗΣΙΑΣΤΗΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν ΣΙΔΕΡΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1817

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ

§ 1. Ἡ *Ἑλληνικὴ Γραμματικὴ* διδάσκει τοὺς κανόνας, καθ' οὓς αἱ λέξεις σχηματιζόμεναι ἀποτελοῦσι τὸν λόγον.

§ 2. Ἡ Γραμματικὴ διαιρεῖται εἰς δύο μέρη· α') εἰς τὴν ἰδίως Γραμματικήν, ἥτις πραγματεύεται περὶ τῶν σχηματισμῶν τῶν λέξεων· β') εἰς τὸ Συντακτικόν, ὅπερ πραγματεύεται περὶ τοῦ λόγου, ὅστις ἐκ λέξεων ἀποτελούμενος ἐκφράζει τέλειον νόημα.

§ 3. Ἡ ἰδίως Γραμματικὴ διαιρεῖται εἰς τρία μέρη:

α') εἰς τὸ *στοιχειολογικὸν* ἢ *φθογγολογικόν*, ὅπερ πραγματεύεται περὶ τῶν στοιχείων ἢ φθόγγων, ἐξ ὧν σχηματίζονται αἱ λέξεις.

β') εἰς τὸ *τυπικόν*, ὅπερ διδάσκει τοὺς τύπους τῶν λέξεων.

γ') εἰς τὸ *ἐτυμολογικόν*, ὅπερ διδάσκει τὸ *ἔτυμον* τῶν λέξεων, ἤτοι πῶς αἱ λέξεις σχηματίζονται ἐξ ἄλλων εἴτε διὰ παραγωγῆς εἴτε διὰ συνθέσεως.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΣΤΟΙΧΕΙΟΛΟΓΙΚΟΝ

§ 4. Πᾶσα λέξις συνίσταται ἐξ ἁπλῶν φωνῶν ἢ φθόγγων, ὧν τὰ γραπτὰ σημεῖα λέγονται *στοιχεῖα* ἢ *γράμματα*.

§ 5. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει 24 γράμματα τὰ ἑξῆς, α (ἄλφα), β (βῆτα), γ (γάμμα), δ (δέλτα), ε (ἒ ψιλόν), ζ (ζῆτα), η (ἦτα), θ (θῆτα), ι (ἰῶτα), κ (κάππα), λ (λάβδα), μ (μῦ), ν (νῦ), ξ (ξεῖ),

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ο (ὂ μικρόν), π (πεῖ), ρ (ῥῶ), σ (σίγμα), τ (ταῦ), υ (ὖ ψιλόν), φ (φεῖ), χ (χεῖ), ψ (ψεῖ), ω (ὦ μέγα).

§ 6. Τὰ γράμματα σημαίνουσιν ἢ φωνὰς μόνας καὶ ἄνευ ἄλλων γραμμάτων ἀκουστάς, ἅτινα λέγονται *φωνήεντα*, ἢ φωνὰς γινομένας ἀκουστὰς μετ' ἄλλων γραμμάτων, ἅτινα λέγονται *σύμφωνα*. Ὅθεν τὰ γράμματα διαιροῦνται εἰς *φωνήεντα* καὶ *σύμφωνα*.

§ 7. Φωνήεντα εἶνε τὰ ἑξῆς,

ε, *ο* (πάντοτε βραχέα)
η, *ω* (πάντοτε μακρά)
α, *ι*, *υ* (δίχρονα, δηλ. ἄλλοτε βραχέα καὶ ἄλλοτε μακρά).

§ 8. Δύο φωνήεντα ὁμοῦ λαμβανόμενα καὶ μίαν φωνὴν ἀποτελοῦντα λέγονται *δίφθογγος* (διότι σχηματίζεται ἐκ δύο φθόγγων ἤτοι φωνῶν). Διαιροῦνται δὲ αἱ δίφθογγοι εἰς *κυρίας* καὶ *καταχρηστικάς*.

§ 9. Αἱ κύριαι δίφθογγοι σχηματίζονται ἐκ τῆς ἑνώσεως ἑνὸς φωνήεντος μετὰ τοῦ *ι* ἢ *υ*, τὰ ὁποῖα ὁμοῦ ἀποτελοῦσι μίαν νέαν φωνήν, εἶνε δὲ αἱ ἑπόμεναι ὀκτώ, *αι*, *αυ*, *ει*, *ευ*, *οι*, *ου*, *ηυ*, *υι*. Αἱ δὲ καταχρηστικαὶ δίφθογγοι σχηματίζονται διὰ τῆς προσθήκης τοῦ *ι* εἰς ἓν μακρὸν φωνῆεν, τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ δὲν μεταβάλλεται, εἶνε δὲ αἱ ἑπόμεναι *ᾳ*, *ῃ*, *ῳ*.

ΣΗΜ. Τὸ *ι* εἰς μὲν τὰ μικρὰ γράμματα γράφεται κάτωθεν αὐτῶν καὶ λέγεται *ὑπογεγραμμένον ἰῶτα*, εἰς δὲ τὰ κεφαλαῖα γράφεται εἰς τὰ δεξιὰ αὐτῶν καὶ λέγεται *προσγεγραμμένον*, οἷον *ᾠδή*, *Ὠιδεῖον*.

§ 10. Πᾶσαι αἱ δίφθογγοι εἶνε μακραί. Ἀλλ' ἡ *αι* καὶ *οι* ἐν τέλει τοῦ πληθυντικοῦ τῶν ὀνομάτων τῆς α' καὶ β' κλίσεως καὶ ἐν τέλει τῶν ῥημάτων καὶ εἰς τὰ σύνθετα μετὰ τοῦ ἐπιρρήματος *πάλαι* λογίζονται ὡς βραχεῖαι εἰς τὸν τονισμόν, οἷον *τράπεζαι*, *ἄνθρωποι*, *πῶλοι*, *παίδευσαι*, *παιδεῦσαι*, *ἔκπαλαι*, *πρόπαλαι*, πλὴν τοῦ γ' ἑνικοῦ προσώπου τῆς ἐνεργητικῆς εὐκτικῆς, οἷον *παιδεύοι*, *παιδεύσοι*, *πεδεύσαι*.

§ 11. Τὰ σύμφωνα διαιροῦνται εἰς *ἁπλᾶ* καὶ εἰς *διπλᾶ*. Τὰ δὲ ἁπλᾶ πάλιν διαιροῦνται:

α') εἰς *ἡμίφωνα*, τὰ ὁποῖα καθ' ἑαυτὰ εἶνε ἐν μέρει ἀκουστά, τοιαῦτα δ' εἶνε τὰ ὑγρὰ *λ*, *μ*, *ν*, *ρ* καὶ τὸ συριστικὸν *σ*.

β') εἰς *ἄφωνα*, τὰ ὁποῖα δὲν ἀκούονται σαφῶς ἄνευ φωνήεντος, τοιαῦτα δ' εἶνε τὰ ἑξῆς, *β*, *γ*, *δ*, *θ*, *κ*, *π*, *τ*, *φ*, *χ*. Ταῦτα δὲ διαι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ροῦνται κατὰ μὲν τὴν προφορὰν εἰς χειλόφωνα, οὐρανισκόφωνα καὶ ὀδοντόφωνα, κατὰ δὲ τὸ πνεῦμα εἰς ψιλά, μέσα καὶ δασέα.

	χειλόφωνα	οὐρανισκόφωνα	ὀδοντόφωνα
ψιλὰ	π	κ	τ
μέσα	β	γ	δ
δασέα	φ	χ	ϑ

Διπλᾶ δὲ εἶνε τὸ ζ, ξ, ψ. Λέγονται δὲ διπλᾶ, διότι ἕκαστον αὐτῶν ἐκ δύο συμφώνων σύγκειται, τὸ μὲν ζ ἐκ τοῦ σ καὶ δ, τὸ δὲ ξ ἐκ τοῦ κ καὶ σ, τὸ δὲ ψ ἐκ τοῦ π καὶ σ.

Περὶ συλλαβῶν.

§ 12. Ἐκ τῶν γραμμάτων γίνονται συλλαβαὶ καὶ ἐκ τῶν συλλαβῶν λέξεις. Συλλαβή τις δύναται νὰ γίνηται ἢ ἐξ ἑνὸς φωνήεντος μόνου ἢ ἐκ διφθόγγου, οἷον *ἀ-εί*, ἢ ἐκ συμφώνων ἅμα καὶ φωνηέντων, οἷον *κα-λός*.

§ 13. Ἂν ἡ λέξις σύγκειται ἐκ μιᾶς μόνης συλλαβῆς, λέγεται *μονοσύλλαβος*, οἷον *φῶς*. Ἂν δὲ ἐκ δύο, λέγεται *δισύλλαβος*, οἷον *πα-τήρ*· ἂν δὲ ἐκ περισσοτέρων, λέγεται *πολυσύλλαβος*, οἷον *ἀ-γα-θός*.

§ 14. Ἡ τελευταία συλλαβὴ τῆς λέξεως λέγεται *λήγουσα*, ἡ δὲ προτελευταία *παραλήγουσα* καὶ ἡ τρίτη ἀπὸ τοῦ τέλους λέγεται *προπαραλήγουσα*, οἷον *μα-θη-τής*.

§ 15. Ὁ χωρισμὸς τῶν λέξεων εἰς συλλαβὰς λέγεται *συλλαβισμός*. Ἵνα συλλαβίζωμεν δὲ ὀρθῶς, ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν τοὺς ἑξῆς κανόνας:

1) Ἓν μόνον σύμφωνον προφέρεται μετὰ τοῦ ἑπομένου φωνήεντος, π. χ. *κα-λή*.

2) Δύο ἢ τρία σύμφωνα προφέρονται μετὰ τοῦ ἑπομένου φωνήεντος, ἐὰν ὑπάρχῃ λέξις Ἑλληνικὴ ἀρχομένη ἐκ τούτων, οἷον *ὄ-γδοος* (γδοῦπος), *ἐ-μνή-σθην* (μνήμη, σθένος), *ἐ-στρά-φην* (στρέφω)· εἰ δὲ μή, χωρίζονται καὶ τὸ μὲν πρῶτον προφέρεται μετὰ τοῦ προηγουμένου φωνήεντος, τὰ δ' ἄλλα μετὰ τοῦ ἑπομένου, οἷον *ψάλ-λω*, *ἄρ-σην*, *ἄν-θος*, *ἀγ-κών*, *ἔρ-χο-μαι*, *ἄν-δρες*, *ἔρ-γμα*, *σκαρ-θμός*.

3) Μετὰ τοῦ ἑπομένου φωνήεντος προφέρεται τὸ δασὺ σύμφωνον· διὸ χωριστέον οὕτως, *ἕ-χθος*, *ἐ-χθρός*, *ἄ-χθος*, *ἀ-φρός*, *ἀ-θλῶ*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4) Εἰς τὰς μετὰ προθέσεων συνθέτους λέξεις χωρίζονται τὰ συνθετικὰ μέρη, οἷον *συν-θήκη*. Ἐὰν ὅμως ἡ πρόθεσις πάθῃ ἔκθλιψιν, τὸ τελευταῖον αὐτῆς σύμφωνον προφέρεται μετὰ τοῦ ἑπομένου φωνήεντος, οἷον *ἀ-νέχω* (ἀνὰ-ἔχω) *ἀ-πέρχομαι* (ἀπὸ-ἔρχομαι). Ὁμοίως καὶ ἐὰν δὲν εἶνε σύνθετοι εἰς μίαν αἱ λέξεις, οἷον *κα-τ' ἐμοῦ, ἀ-π' ἐ-κείνου, ἐ-φ' ὅ-σον.*

5) Αἱ προθέσεις *ἐξ, εἰς, πρὸς* καὶ τὸ ἀχώριστον μόριον *δυσ* εἰς τὰ σύνθετα, ἐὰν μὲν ἕπηται σύμφωνον, χωρίζονται, οἷον *ἐκ-φεύγω, εἰς-φέρω, προσ-φέρω, δυσ-τυχής* ἐὰν ὅμως ἕπηται φωνῆεν, τὸ τελευταῖον αὐτῶν σύμφωνον προφέρεται μετὰ τοῦ ἑπομένου φωνήεντος, οἷον *ἐ-ξάγω* (ἐξ-ἄγω), *εἰ-σάγω* (εἰσ-άγω), *προ-σῳδία, προ-σελθεῖν, δυ-σάρεστος* (δυσ-ἀρεστός).

§ 16. Αἱ συλλαβαὶ εἶνε ἢ μακραὶ ἢ βραχεῖαι. Καὶ μακρὰ μὲν εἶνε συλλαβή τις

α') *φύσει*, ὅταν ἔχῃ φωνῆεν μακρὸν ἢ δίφθογγον, ὡς *ἥ-ρως, κοι-νός.*

β') *θέσει*, ὅταν μετὰ βραχὺ φωνῆεν ἀκολουθῶσι δύο ἢ περισσότερα σύμφωνα ἢ ἓν διπλοῦν, ὡς ἡ παραλήγουσα εἰς τὸ *μέ-γι-στος, ὄ-ψον, ὀρ-γή, τράπε-ζα, ἐ-χθρός, κλπ.*

Βραχεῖα δὲ εἶνε ἡ συλλαβή, ὅταν ἔχῃ βραχὺ φωνῆεν καὶ δὲν εἶνε θέσει μακρά.

ΣΗΜ. Τὸ μακρὸν δίχρονον σημειοῦται δι' εὐθείας γραμμῆς ἄνωθεν αὐτοῦ, ὡς ᾱ, τὸ δὲ βραχὺ διὰ καμπύλης γραμμῆς ἄνωθεν αὐτοῦ, ὡς ᾰ.

Τόνοι.

§ 17. Εἰς πᾶσαν λέξιν πολυσύλλαβον μία συλλαβὴ προφέρεται δυνατώτερον τῶν ἄλλων, ἥτις δέχεται *τόνον*. Σημεῖα δὲ τῶν τόνων εἶνε τρία·

α') ἡ *ὀξεῖα* (´) δεικνύουσα τὴν ὑψουμένην φωνήν, ὡς *Θεός.*

β') ἡ *περισπωμένη* (῀) δεικνύουσα τὴν ἐκτεταμένην φωνήν, ὡς *σῶμα.*

γ') ἡ *βαρεῖα* (`) τιθεμένη εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν λέξεως, μετὰ τὴν ὁποίαν δὲν ὑπάρχει σημεῖον στίξεως, ὡς *τὸν Θεὸν σέβου.*

§ 18. Ἡ μὲν ὀξεῖα τίθεται ἐπὶ βραχείας καὶ ἐπὶ μακρᾶς συλλαβῆς, ἡ δὲ περισπωμένη μόνον ἐπὶ φύσει μακρᾶς συλλαβῆς, ὡς *λόγος, σώματα, σῶμα, ναῦς, τιμῇ.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 19. Ἡ ὀξεῖα τίθεται ἐπὶ μιᾶς τῶν τριῶν τελευταίων συλλαβῶν τῆς λέξεως, ὡς *παιδευόμενος, παιδευομένη, πεπαιδευκώς*. Ἡ δὲ περισπωμένη μόνον ἐπὶ μιᾶς τῶν δύο τελευταίων συλλαβῶν, ὡς *ποιοῦσι, ποιῶ*.

§ 20. Εἰς τὴν προπαραλήγουσαν μόνον ὀξεῖα τίθεται, ὅταν ἡ λήγουσα εἶνε βραχεῖα, ὡς *πόλεμος, χρήματα*.

§ 21. Ἡ περισπωμένη τίθεται εἰς τὴν μακρὰν παραλήγουσαν, ὅταν ἡ λήγουσα εἶνε βραχεῖα ἢ θέσει μακρά, ὡς *σῶμα, αὖλαξ*.

§ 22. Ἡ φύσει μακρὰ παραλήγουσα τονιζομένη περισπᾶται, ἐὰν ἡ λήγουσα εἶνε βραχεῖα ἢ θέσει μακρά, ὡς *σῶμα, αὖλαξ*.

§ 23. Εἰς τὰς διφθόγγους ὁ τόνος τίθεται ἐπὶ τοῦ δευτέρου φωνήεντος, ὡς *βασιλεύς, ναῦς*.

§ 24. Ἐκ τοῦ τόνου ἡ λέξις λέγεται *ὀξύτονος* μέν, ἂν ἡ λήγουσα ἔχῃ ὀξεῖαν, ὡς *βασιλεύς, μήν· περισπωμένη* δέ, ἐὰν ἡ λήγουσα ἔχῃ περισπωμένην, ὡς *σοφῶν, πανταχοῦ· βαρύτονος* δέ, ἐὰν μηδένα τόνον ἔχῃ. Ἡ *βαρύτονος* πάλιν λέξις λέγεται *παροξύτονος* μέν, ἂν ἡ παραλήγουσα ἔχῃ ὀξεῖαν, ὡς *βίος· προπαροξύτονος* δέ, ἂν ἡ προπαραλήγουσα ἔχῃ ὀξεῖαν, ὡς *ἄνθρωπος· προπερισπωμένη* δέ, ἂν ἡ παραλήγουσα ἔχῃ περισπωμένην, ὡς *τεῖχος, σῶμα*.

§ 25. Ἡ ὀξεῖα τῶν ὀξυτόνων γίνεται βαρεῖα, ὅταν δὲν χωρίζωνται ἀπὸ τῆς ἑπομένης λέξεως διὰ σημείου τινὸς τῆς στίξεως, ὡς *σιγὴ νέφ τιμὴν φέρει*. Ὅταν ὅμως μετὰ τὴν ὀξύτονον λέξιν εἶνε στιγμή, κῶλον, κόμμα, ἐρωτηματικὸν ἢ ἐγκλιτικὴ λέξις, τὸ ὀξύτονον φυλάττει τὴν ὀξεῖαν. Ἡ δὲ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία *τίς; τί;* ἔχει πάντοτε ὀξεῖαν, ὡς *Ἀντισθένης ὑπό τινος ἐρωτηθείς, τί διδάξει τὸν υἱόν, φιλόσοφον, ἔφη*.

Πνεύματα.

§ 26. Πᾶν φωνῆεν ἢ δίφθογγος ἐν ἀρχῇ λέξεως ἔχει πνεῦμα. Τὰ πνεύματα εἶνε δύο, ἡ δασεῖα (ʽ), ὡς *ὥρα, Ὅμηρος*, καὶ ἡ ψιλὴ (ʼ), ὡς *ὄρος, ἰατρός*.

§ 27. Τὸ *ρ* ἐν ἀρχῇ λέξεως δασύνεται, ὡς *ῥώμη, ῥήτωρ*.

§ 28 Εἰς τὰς διφθόγγους τὸ πνεῦμα τίθεται ἐπὶ τοῦ δευτέρου φωνήεντος, ὡς *αὐλός, εὗρον*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εὐφωνικὰ τελικὰ σύμφωνα.

§ 29. Γράμματά τινα τίθενται εἰς τὸ τέλος λέξεών τινων χάριν εὐφωνίας. Τοιαῦτα εἶνε τὰ ἑξῆς, κ, σ, ν.

1) τὸ εὐφωνικὸν κ λαμβάνει τὸ ἐπίρρημα οὐ πρὸ φωνήεντος ψιλουμένου, ὅπερ γίνεται πρὸ φωνήεντος δασυνομένου οὐχ, ὡς οὐ πάρεστιν, οὐκ ἔχω, οὐχ ὁρῶ.

2) τὸ σ τίθεται· α') εἰς τὸ οὕτω, ὅπερ οὕτω λέγεται μὲν πρὸ συμφώνου καὶ οὕτως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρὸ φωνήεντος, ὡς οὕτω ποιεῖ καὶ οὕτως ἐποίησεν· β') εἰς τὸ ἐκ, ὅπερ ἐκ λέγεται πρὸ συμφώνου καὶ ἐξ πρὸ φωνήεντος, ὡς ἐκ θαλάσσης, ἐξ ἐμοῦ.

3) τὸ εὐφωνικὸν ν πρὸ φωνήεντος καὶ ἐν τέλει τῶν προτάσεων τίθεται· α') εἰς τὴν λήγουσαν εἰς σι (ξι, ψι) δοτ. πληθ. τῶν ὀνομάτων καὶ εἰς τὰ εἰς -σι(ν) λήγοντα τοπικὰ ἐπιρρήματα, ὡς πᾶσιν εἶπεν αὐτό, καὶ Ἀθήνησι(ν), Ὀλυμπίασι(ν)· β') εἰς τὰ τρίτα πρόσωπα τῶν ῥημάτων τὰ λήγοντα εἰς ε καὶ ι ἁπλοῦν, ὡς τύπτουσιν, ἔτυπτεν αὐτόν, τίθησιν ἐκεῖνο· γ') εἰς τὸ εἴκοσι(ν), πέρυσι(ν), παντάπασιν.

Προκλιτικαὶ καὶ ἐγκλιτικαὶ λέξεις.

α') Προκλιτικαὶ ἢ ἄτονοι λέξεις.

§ 30. *Προκλιτικαὶ ἢ ἄτονοι* λέξεις λέγονται δέκα μονοσύλλαβοι λέξεις, αἵτινες προφέρονται μετὰ τῆς ἑπομένης λέξεως ὡς εἰ εἶνε μία λέξις, καὶ διὰ τοῦτο δὲν δέχονται ἴδιον τόνον. Τοιαῦται εἶνε· 1) τέσσαρες τύποι τοῦ ἄρθρου, ὁ, ἡ, οἱ, αἱ· 2) τρεῖς προθέσεις, ἐν, εἰς (ἐς), ἐκ (ἐξ)· 3) τὰ ἐπιρρήματα ὡς καὶ οὐ (οὐκ, οὐχ)· 4) ὁ σύνδεσμος εἰ.

ΣΗΜ. Δέχεται ὀξεῖαν τὸ οὐ ἐν τέλει προτάσεως, ὡς πῶς γὰρ οὔ;

β') Ἐγκλιτικαὶ λέξεις.

§ 31. *Ἐγκλιτικαὶ λέξεις* λέγονται μονοσύλλαβοι καὶ δισύλλαβοί τινες λέξεις, αἵτινες προφέρονται μετὰ τῆς προηγουμένης ὡς εἰ εἶνε μία λέξις, καὶ διὰ τοῦτο ἐγκλίνονται, ἤτοι ἀποβάλλουσι τὸν ἴδιον τόνον, ὡς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φίλος τις, ἢ ἀναβιβάζουσιν αὐτὸν ὡς ὀξεῖαν εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης, ὡς *ἄνθρωπός τις, σῶμά τι*. Τοιαῦται δὲ εἶνε

α') αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι *μοῦ, μοί, μέ, σοῦ, σοί, σέ, οὗ, οἷ, ἕ*.

β') ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *τίς, τί* εἰς πάντας τοὺς τύπους αὐτῆς πλὴν τοῦ *ἄττα*.

γ') τὰ ἀόριστα ἐπιρρήματα *πού, πῇ, ποί, ποθί, ποθέν, ποτέ, πώς*.

δ') ὁ ἐνεστὼς τῆς ὁριστικῆς τοῦ *εἰμὶ* καὶ *φημὶ* πλὴν τοῦ β' ἑνικοῦ *εἶ* καὶ *φῄς*.

ε') τὰ μόρια *γέ, τέ, τοί, νύν* (ἄλλο παρὰ τὸ νῦν=τόρα), *πέρ, πὼ* καὶ τὸ ἀχώριστον *δέ*.

§ 32. Κυριώτατοι κανόνες περὶ ἐγκλίσεως εἶνε οἱ ἑξῆς·

α') ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶνε ὀξύτονος ἢ περισπωμένη, ἡ ἐγκλιτικὴ ἀποβάλλει τὸν τόνον της, ὡς *ἀνήρ τις, καλός ἐστιν, φῶς τι, ἀγαθοῦ τινος*.

β') ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶνε παροξύτονος, ἡ μὲν μονοσύλλαβος ἐγκλιτικὴ ἀποβάλλει τὸν τόνον της, ἡ δὲ δισύλλαβος φυλάττει αὐτόν, ὡς *φίλος μου, φίλος ἐστίν*.

γ') ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις εἶνε προπαροξύτονος ἢ προπερισπωμένη ἢ ἄτονος, ἡ ἐγκλιτικὴ ἀναβιβάζει τὸν τόνον της ὡς ὀξεῖαν εἰς τὴν λήγουσαν ἐκείνης, ὡς *ἄνθρωπός τις, ἄνθρωπόν τινα, σῶμά τι, σῶμά ἐστιν, εἴ τις*.

ΣΗΜ. 1. Ὅταν ἡ προηγουμένη λέξις λήγῃ εἰς ξ ἢ ψ, ἡ μὲν μονοσύλλαβος ἐγκλιτικὴ ἀναβιβάζει τὸν τόνον της εἰς τὴν λήγουσαν ἐκείνης, ἡ δὲ δισύλλαβος φυλάττει αὐτόν, ὡς *λαῖλάψ τις, λαῖλαψ ἐστίν*.

ΣΗΜ. 2. Τὸ τοπικὸν πρόσφυμα *δε (ζε)* προστιθέμενον εἰς τὰ οὐσιαστικὰ δὲν ἀποτελεῖ μετ' αὐτῶν μίαν λέξιν, ἀλλὰ λογίζεται ὡς ἐγκλιτικόν, καὶ ἐφαρμόζονται οἱ ἀνωτέρω κανόνες, ὡς *Ὄλυμπόν δε* (εἰς τὸν Ὄλυμπον), *Μέγαρά δε, Ἐλευσῖνά δε, Σφηττόν δε, οὐρανόν δε*, Ἀθήναζε (=Ἀθήνασδε). Ὅταν δὲ προστίθηται εἰς τὰς δεικτικὰς ἀντωνυμίας καὶ τὰ ἐπιρρήματα τὸ δεικτικὸν *δέ*, καταβαίνει ὁ τόνος εἰς τὴν πρὸ αὐτοῦ συλλαβήν, ὡς (τόσος) *τοσόσδε, τοσοῦδε, τοσῷδε, τοσῶνδε*· (τοῖος) *τοιόσδε*, (τηλίκος) *τηλικόσδε*, (ἔνθα) *ἐνθάδε*.

ΣΗΜ. 3. Ὅταν τὸ *ἐγὼ* καὶ τὸ *ἐμοὶ* συνάπτωνται μετὰ τοῦ ἐγκλιτικοῦ γὲ εἰς μίαν λέξιν, ἀναβιβάζεται ὁ τόνος εἰς τὴν προπαραλήγουσαν, *ἔγωγε, ἔμοιγε*.

δ') ἐὰν τύχωσι πολλαὶ κατὰ σειρὰν ἐγκλιτικαὶ λέξεις, ἑκάστη ἐπο-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μένη ἀναβιβάζει τὸν τόνον εἰς τὴν λήγουσαν τῆς προηγουμένης ὡς ὀξεῖαν, ὡς εἴ *πού τίς τινα ἴδοι.*

§ 33 Αἱ ἐγκλιτικαὶ ὀρθοτονοῦνται, ἤτοι φυλάττουσι τὸν τόνον αὐτῶν, εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις:

α') ὅταν ἡ μὲν ἐγκλιτικὴ εἶνε δισύλλαβος, ἡ δὲ προηγουμένη παροξύτονος, ὡς *φίλοι τινές.*

β') ὅταν ἡ συλλαβή, ἐφ' ἧς θὰ ἐτίθετο ὁ τόνος, πάσχῃ ἔκθλιψιν, ὡς *φίλος δ' ἐστίν (ἀλλὰ φίλος δέ ἐστιν).*

γ') ὅταν λέγωνται μετ' ἐμφάσεως, δηλ. ὅταν τιθῶνται ἐν ἀντιθέσεσιν ἢ ἐν ἀρχῇ προτάσεως, ὡς *τινὰς μὲν πᾶσι, τινὰς δὲ τισίν' ἔστι θεός.*

ΣΗΜ. Ὅταν τὰ ἐγκλιτικὰ μόρια καὶ ἡ ἀόριστος ἀντωνυμία *τίς, τί* συνάπτωνται μετ' ἄλλων λέξεων, σχηματίζονται λέξεις, αἵτινες δὲν τονίζονται κατὰ τοὺς κανόνας (§ 18—22), ὡς *οὔτε, μήτε, ὥστε, οἵδε, τήνδε, ἥτις, ἥστινος, οὔτινος,* κτλ. Τὰ οὕτω δὲ συναπτόμενα θεωροῦνται ὡς μία λέξις, ὅταν ἕπηται ἄλλο ἐγκλιτικόν, ὡς *εἴτε τις, οὔτε τινός.*

Μεταβολαὶ τῶν ῥωνηέντων.

α') Συναίρεσις

§ 34. *Συναίρεσις* εἶνε ἡ συγχώνευσις δύο κατὰ σειρὰν ῥωνηέντων ἢ ῥωνήεντος καὶ διφθόγγου μιᾶς λέξεως εἰς ἓν μακρὸν (ἢ δίφθογγον), ὡς *(τείχεα) τείχη, (πλόος) πλοῦς.*

ΣΗΜ. Τοὺς κανόνας, καθ' οὓς γίνεται ἡ συναίρεσις, θέλομεν μάθῃ εἰς τὰ περὶ κλίσεως τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων κεφάλαια.

§ 35. Κανόνες τοῦ τονισμοῦ ἐν τῇ συναιρέσει εἶνε οἱ ἑξῆς:

α') ὅταν μηδέτερον τῶν συναιρουμένων ῥωνηέντων ἔχῃ τόνον, καὶ τὸ συνῃρημένον δὲν ἔχει, ὡς (περίπλοος) *περίπλους,* (ἐτίμαον) *ἐτίμων.* Ἐξαιρεῖται τὸ (χρύσεα) *χρυσᾶ,* κτλ. (ἀργύρεοι) *ἀργυροῖ,* κτλ.

β') ὅταν τὸ ἕτερον τῶν ῥωνηέντων ἔχῃ τόνον, ἔχει καὶ τὸ συνῃρημένον, ὡς (ὀστέον) *ὀστοῦν,* (ποιέομεν) *ποιοῦμεν,* (ἄεθλον) *ἆθλον.*

γ') συνῃρημένη λήγουσα δέχεται περισπωμένην, ἐὰν τονίζηται τὸ πρῶτον τῶν συναιρουμένων ῥωνηέντων· ἂν δ' ὅμως τονίζηται τὸ δεύτερον δι' ὀξείας, τότε καὶ ἡ συνῃρημένη λήγουσα δέχεται ὀξεῖαν, ὡς (βασιλέες)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βασιλεῖς, *ἀλλὰ* (*ἑστἀως*) *ἑστώς*. Ἐξαιρεῖται τὸ (*ἠχόα*) *ἠχώ*, κτλ. καὶ τοῦ δυϊκοῦ τὸ (*πλόω*) *πλώ*, κτλ.

β') Κρᾶσις.

§ 36. *Κρᾶσις* εἶνε ἡ συγχώνευσις τοῦ τελικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου μιᾶς λέξεως μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ φωνήεντος ἢ διφθόγγου τῆς ἑπομένης εἰς ἓν μακρὸν ἢ δίφθογγον, ὡς (τὸ ἐναντίον) *τοὐναντίον*, (καὶ ἐγὼ) *κἀγώ*. Οὕτω δὲ συνάπτονται αἱ δύο λέξεις εἰς μίαν.

Τὸ ἐκ τῆς κράσεως γινόμενον μακρὸν φωνῆεν δέχεται ἰῶτα ὑπογεγραμμένον, ἐὰν τὸ τελευταῖον τῶν συγχωνευομένων φωνηέντων εἶνε ι, ὡς (καὶ εἶτα) *κᾆτα*, (ἐγὼ οἶμαι) *ἐγῷμαι*.

Σημεῖον τῆς κράσεως εἶνε ἡ *κορωνίς* (᾽), ἥτις τίθεται ἐπὶ τοῦ φωνήεντος, τὸ ὁποῖον προκύπτει ἐκ τῆς κράσεως. Μένει δ᾽ ἐν τῇ κράσει τὸ πνεῦμα τοῦ δασυνομένου ἄρθρου καὶ τῆς ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας, ὡς (ὁ ἄνθρωπος) *ἅνθρωπος*, (ἃ ἐγὼ) *ἁγώ*.

§ 37. Ἡ κρᾶσις γίνεται συνήθως εἰς τὰ ἑξῆς:

α') εἰς τὰ ἄρθρα καὶ τὸ κλητικὸν ἐπιφώνημα *ὦ*, ὡς (τὰ ἐμὰ) *τἀμά*, (τὸ αὐτὸ) *ταὐτό*, (ὁ ἄνθρωπος) *ἅνθρωπος*, (ὦ ἀγαθέ) *ὠγαθέ*, (ὁ ἄτερος = ἕτερος) *ἅτερος*, (οἱ ἄτεροι = ἕτεροι) *ἅτεροι*, (τοῦ ἀτέρου) *θἀτέρου*, (τῷ ἀτέρῳ) *θἀτέρῳ*, (τὰ ἄτερα) *θἄτερα*.

β') εἰς τὰς ἀναφορικὰς ἀντωνυμίας ὅ καὶ ἅ, ὡς (ἃ ἐγὼ) *ἁγώ*, (ὃ ἐφόρει) *οὑφόρει*, (ἃ ἂν) *ἅν*.

γ') εἰς τὸν σύνδεσμον καὶ καὶ εἰς τὴν πρόθεσιν πρό, ὡς (καὶ ἐν) *κἂν*, (καὶ ἂν) *κἂν*, (καὶ ἐκεῖνος) *κἀκεῖνος*, (πρὸ ἔργου) *προὔργου*.

δ') εἰς τὸ ἐγὼ μετὰ τοῦ *οἶμαι* καὶ *οἶδα*, ὡς (ἐγὼ οἶμαι) *ἐγῷμαι*, (ἐγὼ οἶδα) *ἐγῷδα*.

Ὁ τόνος τῆς πρώτης λέξεως ἀποβάλλεται, ὁ δὲ τῆς δευτέρας μένει εἰς τὴν αὐτὴν συλλαβήν, ὡς (καὶ ἔπειτα) *κἄπειτα*, (τὰ ἀγαθὰ) *τἀγαθά*. Ἐὰν δὲ ἡ δευτέρα λέξις εἶνε δισύλλαβος παροξύτονος μετὰ βραχείας ληγούσης, προπερισπᾶται, ὡς (τὸ ἔργον) *τοὖργον*, (τὰ ἄλλα) *τἆλλα*. Ἐὰν ὅμως ἡ δευτέρα λέξις εἶνε μονοσύλλαβος, φυλάττει τὸν τόνον της, ὡς (καὶ ἂν) *κἂν*.

γ') Ἔκθλιψις.

§ 38. *Ἔκθλιψις* λέγεται ἡ ἀποβολὴ τοῦ τελικοῦ βραχέος φωνήεντος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

λέξεώς τινος πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ τῆς ἑπομένης. Σημεῖον δὲ τῆς ἐκθλίψεως εἶνε ἡ ἀπόστροφος (᾽), ὡς (ὑπὸ ἐμοῦ) ὑπ᾽ ἐμοῦ, (οἶδα ὅτι) οἶδ᾽ ὅτι.

§ 39. Ἐν τῇ ἐκθλίψει πρέπει νὰ φυλάσσωνται οἱ ἑξῆς κανόνες:

α᾽) ἔκθλιψις γίνεται ἐπὶ πασῶν τῶν λέξεων, αἵτινες λήγουσιν εἰς ἄ, ε, ῖ, ο, ὡς (ἀλλὰ ἐκεῖνος) ἀλλ᾽ ἐκεῖνος, (ὅτε ἦλθεν) ὅτ᾽ ἦλθεν, (ὑπὸ ἐμοῦ) ὑπ᾽ ἐμοῦ, (οὐκέτι εἰμὶ) οὐκέτ᾽ εἰμί.

β᾽) ἐὰν μετὰ τὴν ἔκθλιψιν συμπέσῃ ψιλὸν σύμφωνον πρὸ δασυνομένου φωνήεντος, τρέπεται εἰς δασύ, ὡς (μετὰ ἡμῶν) μεθ᾽ ἡμῶν, (πάντα ὁρᾷ) πάνθ᾽ ὁρᾷ. Ἀλλ᾽ ὅμως ἀπηλιώτης, ἱππαρμοστής, λεύκιππος, ἄπεφθος, ἐπαφή.

γ᾽) Καὶ δύο ψιλὰ σύμφωνα μεταβάλλονται εἰς δασέα, ὡς (νύκτα ὅλην) νύχθ᾽ ὅλην. Ἐὰν δὲ τὰ ψιλὰ εἶνε ὁμόφωνα, μεταβάλλεται μόνον τὸ τελευταῖον, ὡς (σάκκος ὑφαίνω) σακχυφάντης.

ΣΗΜ. Καὶ ἐν συνθέσει γίνεται ἔκθλιψις χωρὶς νὰ τίθηται ἀπόστροφος, ὡς (κατὰ-ἔχω) κατέχω, (κατὰ-ἕξω) καθέξω.

§ 40. Δὲν ἐκθλίβονται δὲ τὰ ἑξῆς:

α᾽) τὸ βραχὺ υ.

β᾽) τὸ α, ι, ο εἰς τὰς μονοσυλλάβους λέξεις.

γ᾽) τὸ ι εἰς τὰς προθέσεις περί, ἄχρι, μέχρι καὶ εἰς τὸν σύνδεσμον ὅτι· ἔτι δὲ εἰς τὴν ἐπὶ μόνον εἰς τὰ σύνθετα ἐπίορκος, ἐπιεικὴς καὶ εἰς τὰ ἐξ αὐτῶν παραγόμενα καὶ εἰς τὸ ἐπιέσασθαι καὶ τὸ μεταγ. ἐπιούσιος.

ΣΗΜ. Ὅπου δύναται νὰ προστεθῇ τὸ εὐφωνικὸν ν, δὲν γίνεται ἔκθλιψις συνήθως πλὴν τοῦ ἐστί, ὡς λέγουσιν ὅτι (καὶ οὐχὶ λέγουσ᾽ ὅτι), ἔπεμψεν αὐτὸν (καὶ οὐχὶ ἔπεμψ᾽ αὐτόν), τοῖς παισὶν αὐτοῦ (καὶ οὐχὶ τοῖς παίσ᾽ αὐτοῦ), ἀλλ᾽ ὅμως ἔσθ᾽ ὅτε, ἔσθ᾽ ὅπως.

§ 41. Αἱ ὀξυτονούμεναι ἄκλιτοι λέξεις καὶ ἡ λέξις τινὰ ἀποβάλλουσι τὸν τόνον ἐν τῇ ἐκθλίψει, ὡς (παρὰ ἐμοῦ) παρ᾽ ἐμοῦ, (οὐδὲ ἐγὼ) οὐδ᾽ ἐγώ, οὔτε ποτ᾽ ἐς πόλεμον, Ἅιδης τιν᾽ ἔσχεν. Πᾶσαι δ᾽ αἱ ἄλλαι ὀξύτονοι λέξεις καὶ τὸ ἑπτὰ ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον ὡς ὀξεῖαν εἰς τὴν προηγουμένην συλλαβήν, φήμ᾽ ἐγώ, πόλλ᾽ ἔπαθον, ἑπτ᾽ ἦσαν.

Μεταβολαὶ τῶν συμφώνων.

§ 42. Μεταβολαὶ τοῦ ν.

α᾽) τὸ ν πρὸ τῶν οὐρανισκοφώνων μεταβάλλεται εἰς γ, ὡς (ἐνκαλῶ) ἐγκαλῶ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β') τὸ ν πρὸ τῶν χειλοφώνων τρέπεται εἰς μ, ὡς (συν-πράττω) *συμπράττω*.

γ') τὸ ν πρὸ τῶν ὑγρῶν ἁρμοιοῦται πρὸς αὐτά, ὡς (συν-λέγω) *συλλέγω*, (ἐν-μένω) *ἐμμένω*, (συν-ράπτω) *συρράπτω*. Τὸ ν ὅμως τῆς ἐν πρὸ τοῦ ρ μένει ἀμετάβλητον, ὡς *ἔνρυθμος*, *ἔνρινος*, *ἐνρίπτω*.

δ') τὸ ν πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται συνήθως, ὡς (συν-σκευάζομαι) *συσκευάζομαι*, (συν-στέλλω) *συστέλλω*.

ΣΗΜ. Τὸ ν τῆς ἐν προθέσεως δὲν ἀποβάλλεται πρὸ τοῦ σ, ὡς *ἐνστρέφομαι*. Τῆς δὲ σὺν τὸ ν, ἐὰν ἕπηται ἁπλοῦν σ, ἁρμοιοῦται πρὸς αὐτό, ὡς (σύν-σιτος) *σύσσιτος*, ἐὰν δ' ἕπηται σ μετ' ἄλλου συμφώνου, ἀποβάλλεται, ὡς (σύν-σκηνος) *σύσκηνος*.

§ 43. Ἐὰν δύο κατὰ σειρὰν συλλαβαὶ μιᾶς λέξεως ἔχωσι δασὺ σύμφωνον, τὸ πρῶτον τρέπεται εἰς τὸ ὁμόφωνόν του ψιλόν

α') εἰς τὸν ἀναδιπλασιασμὸν τῶν ῥημάτων, ὡς (φεφίληκα) *πεφίληκα*, (θίθημι) *τίθημι*.

β') εἰς τὸν παθητ. μέλλ. καὶ ἀόριστ. τοῦ *τίθημι* καὶ *θύω*, ὡς (θεθήσομαι) *τεθήσομαι*, (ἐθέθην) *ἐτέθην*, (θυθήσομαι) *τυθήσομαι*, (ἐθύθην) *ἐτύθην*.

γ') εἰς τὰς ἑξῆς λέξεις θρὶξ (γεν. *τριχός*), *ταχύς*, *θάπτω*, *τρέφω*, τῶν ὁποίων τὸ θέμα ἔχει ἐν ἀρχῇ θ, ὡς (ἐθάφην) *ἐτάφην*, (ἐθράφην) *ἐτράφην*.

§ 44. Μένει δὲ τὸ πρῶτον δασὺ ἢ καὶ ἀμφότερα

α') ὅταν τὸ δεύτερον δασὺ σύμφωνον τρέπηται, ὡς (ἔθαφ-σα) *ἔθαψα*, (θρέφ-μα) *θρέμμα*, (θρε φτὸς) *θρεπτός*.

β') ὅταν προστίθηται κατάληξις ἀπὸ θ ἀρχομένη, ὡς *τεθράφθαι*, πλὴν τοῦ α' παθ. ἀορίστου τῆς προστακτικῆς, ὅπου τρέπεται τὸ δεύτερον δασὺ σύμφωνον εἰς ψιλόν, ὡς (παιδεύθηθι) *παιδεύθητι*.

γ') εἰς τὰ σύνθετα *λιθο-φόρος*, *ὀρνιθο-θήρας*.

δ') εἰς τὸν παθ. μέλλ. καὶ ἀόρ. τῶν ῥημάτων, ὡς *ἐχύθην*, *ὠρθώθην*, *ἐθρέφθην*, *χυθήσομαι*, *ὀρθωθήσομαι*, *θρυφθήσομαι*.

ε') ὅταν γίνηται ἔκθλιψις, ὡς *μάθεθ' ἡμᾶς*, *ἀφεθείς*.

Σημεῖα στίξεως.

§ 45. Πᾶς λόγος συνίσταται ἐκ μερῶν, τὰ ὁποῖα χωρίζονται ἀπ'

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀλλήλων διὰ σημείων τινῶν. Ὁ χωρισμὸς οὗτος τοῦ λόγου λέγεται *στίξις*, τὰ δὲ σημεῖα λέγονται *σημεῖα στίξεως*.

§ 46. Τὰ σημεῖα τῆς στίξεως εἶνε ἡ *τελεῖα στιγμή*(.), ἡ *μέση στιγμὴ* ἢ τὸ *κῶλον*(·) καὶ τὸ *κόμμα* ἢ *ὑποστιγμή*(,).

Πρὸς τούτοις εἶνε καὶ τὸ *ἐρωτηματικόν*(;), τὸ ὁποῖον τίθεται ἐπὶ τῶν ἐρωτήσεων, ὡς *τίς;*

§ 47. Ἄλλα δὲ σημεῖα εἶνε

α') ἡ *ἀπόστροφος*, δι' ἧς σημειοῦται ἡ ἔκθλιψις.

β') ἡ *κορωνίς*, δι' ἧς σημειοῦται ἡ κρᾶσις.

γ') τὸ *διαλυτικὸν* (¨), ὅπερ τίθεται ἐπὶ τοῦ ι καὶ υ, ὅταν ταῦτα ἀναγινώσκωνται χωριστά, ὡς *ἄϊδιος, πραΰς*.

δ') τὸ *ἐπιφωνηματικὸν* ἢ *θαυμαστικὸν* (!), ὅπερ τίθεται μετὰ προτάσεις καὶ λέξεις σημαινούσας θαυμασμόν, *χαράν, θλῖψιν*.

ε') ἡ *παρένθεσις* ( ), ἐντὸς τῆς ὁποίας τίθεται πρότασις ἢ λέξις χρησιμεύουσα πρὸς διασάφησιν.

ϛ') τὰ *εἰσαγωγικὰ* (« »), ἐντὸς τῶν ὁποίων τίθεται αὐτολεξεὶ λόγος ἄλλου ἢ περικοπὴ συγγραφέως τινός.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΥΠΙΚΟΝ

Περὶ τῶν μερῶν τοῦ λόγου.

§ 48. Πᾶσαι αἱ λέξεις διαιροῦνται εἰς κλιτὰς καὶ ἀκλίτους. Κλιταὶ εἶνε *ὄνομα οὐσιαστικόν, ὄνομα ἐπίθετον, ἀντωνυμία, ἄρθρον* καὶ *ῥῆμα*.

§ 49. *Οὐσιαστικὰ* λέγονται τὰ ὀνόματα, διὰ τῶν ὁποίων σημαίνονται τὰ ὄντα (αἱ οὐσίαι), ὡς *Ἀλέξανδρος, δένδρον, λέων*.

§ 50. *Ἐπίθετα* λέγονται τὰ ὀνόματα, τὰ ὁποῖα σημαίνουσι τὴν ποιότητα ἢ ἰδιότητα τῶν ὄντων (τὴν λογήν), ὡς *λευκός, καθαρός, δίκαιος, σοφός*.

§ 51. Τὰ οὐσιαστικὰ πάλιν σημαίνουσι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

α') ἓν μόνον ὄν (πρόσωπον, ζῷον ἢ πρᾶγμα), καὶ τότε λέγονται κύρια ὀνόματα, ὡς *Ἑλλάς, Γεώργιος, Κέρβερος*.

β') πάντα τὰ τοῦ αὐτοῦ εἴδους ὄντα, καὶ τότε λέγονται προσηγορικά, ὡς *ἄνθρωπος, φυτόν, νῆσος*.

Τὰ δὲ προσηγορικὰ οὐσιαστικά, ὅσα σημαίνουσιν ὄντα (αἰσθητὰ ἢ νοητά), λέγονται *συγκεκριμένα*, ὡς *ἀνήρ, δένδρον*· ὅσα δὲ σημαίνουσιν ἰδιότητα ἢ κατάστασιν, λέγονται *ἀφῃρημένα*, ὡς *κακία, εὐτυχία*.

§ 52. Ἀντὶ τῶν ὀνομάτων τίθενται πολλάκις ἄλλαι λέξεις, αἵτινες λέγονται *ἀντωνυμίαι*, ὡς *ἐγώ, οὗτος, τοιοῦτος*.

§ 53. Τὸ *ἄρθρον* τίθεται πρὸ τῶν ὀνομάτων, ἵνα ὁρίσῃ αὐτά.

§ 54. *Ῥήματα* λέγονται αἱ λέξεις, αἵτινες σημαίνουσιν ὅτι οὐσιαστικόν τι ἐνεργεῖ ἢ πάσχει ἢ συγχρόνως ἐνεργεῖ καὶ πάσχει ἢ εὑρίσκεται εἴς τινα κατάστασιν, ὡς *παίζω, δέρομαι, ἀνθῶ*.

§ 55. Τὰ δὲ ἄκλιτα εἶνε τεσσάρων εἰδῶν· α') *ἐπιρρήματα*· β') *προθέσεις*· γ') *σύνδεσμοι*· δ') *ἐπιφωνήματα*.

§ 56. Τὰ διάφορα ταῦτα εἴδη τῶν λέξεων λέγονται *μέρη τοῦ λόγου*.

Ἐκ τῶν μερῶν τοῦ λόγου ὅσα μένουσι πάντοτε ἀμετάβλητα λέγονται *ἄκλιτα*, ὅσα δὲ μεταβάλλουσι τὸν τύπον αὐτῶν λέγονται *κλιτά*.

Ῥίζα, θέμα, κατάληξις.

§ 57. Εἰς πᾶσαν λέξιν διακρίνομεν τὴν *ῥίζαν*, τὸ *θέμα* καὶ τὴν *κατάληξιν*.

1. Καὶ *ῥίζα* μὲν λέγεται τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀρχικὸν μέρος τῆς λέξεως, τὸ ὁποῖον οὐδεμίαν ἔχει προσθήκην καὶ δὲν παράγεται ἐξ ἄλλου, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ παράγονται τὰ θέματα ἢ αἱ λέξεις.

2. *Θέμα* δὲ λέγεται τὸ μέρος τῆς λέξεως, τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἐκ τῆς ῥίζης καὶ μένει σχεδὸν ἀμετάβλητον κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν διαφόρων τύπων τῆς λέξεως. Τὰ δὲ γράμματα, ἅτινα προστιθέμενα εἰς τὴν ῥίζαν σχηματίζουσι τὸ θέμα, λέγονται *προσφύματα*.

ΣΗΜ. Τὸ θέμα εὑρίσκεται, ἀφ' οὗ ἀφαιρεθῇ ἡ πτωτικὴ ἢ ῥηματικὴ κατάληξις, ὡς ἀπὸ τοῦ *λόγος* ἀφ' οὗ ἀφαιρέσωμεν τὴν κατάληξιν ς, μένει λόγο καὶ τοῦτο εἶνε τὸ θέμα, ὁμοίως *τύπτο-μεν, τύπτε-τε* (τυπτο-, τυπτε-).

§ 58. Τὸ τελευταῖον γράμμα τοῦ θέματος λέγεται *χαρακτήρ*, τὸ δὲ πρὸ τοῦ χαρακτῆρος φωνῆεν λέγεται *θεματικὸν φωνῆεν*, ἀλλ' ἐὰν τὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θέμα λήγῃ εἰς φωνῆεν, αὐτὸς ὁ χαρακτὴρ εἶνε καὶ θεματικὸν φωνῆεν, ὡς πόλι-, ἰχθύ-, λόγο-.

§ 59. *Καταλήξεις* δὲ λέγονται τὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα προστίθενται εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος, καὶ οὕτω σχηματίζονται οἱ διάφοροι τύποι τῶν λέξεων.

§ 60. Αἱ μὲν καταλήξεις τῶν ὀνομάτων λέγονται *πτωτικαὶ καταλήξεις* ὡς δεικνύουσαι τὰς διαφόρους αὐτῶν πτώσεις, αἱ δὲ καταλήξεις τῶν ῥημάτων λέγονται *προσωπικαὶ* ὡς δεικνύουσαι τὰ διάφορα πρόσωπα. Οὕτω λ. χ. εἰς τὸ ὄνομα *λέξις* ῥίζα μὲν εἶνε *λεγ*, εἰς τὴν ὁποίαν προστίθεται τὸ πρόσφυμα *σι* καὶ γίνεται τὸ θέμα *λέξι*, εἰς τοῦτο δὲ προστίθεται ἡ κατάληξις *ς* καὶ γίνεται ὁ τύπος *λέξις*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Κλίσις τῶν ὀνομάτων.

§ 61. Τὰ ὀνόματα κλίνονται κατὰ 3 διαφόρους τρόπους, οἵτινες λέγονται *κλίσεις*, *πρώτη κλίσις*, *δευτέρα κλίσις*, *τρίτη κλίσις*.

§ 62. Τὰ ὀνόματα τῆς α' καὶ β' κλίσεως εἶνε *ἰσοσύλλαβα*, ἤτοι ἔχουσιν ἴσας συλλαβὰς εἰς πάσας τὰς πτώσεις, τὰ δὲ τῆς γ' κλίσεως εἶνε *περιττοσύλλαβα*, ἤτοι ἔχουσι μίαν συλλαβὴν περισσοτέραν.

§ 63. Τῶν ὀνομάτων ἄλλα μὲν εἶνε *ἀρσενικά*, ἄλλα δὲ *θηλυκά*, ἄλλα δὲ *οὐδέτερα*. Ὅθεν τὰ ὀνόματα ἔχουσι τρία *γένη*, τὰ ὁποῖα διακρίνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δι' ἰδίας ἕκαστον καταλήξεως, ὡς ὁ *καλὸς λόγος*, ἡ *καλὴ τιμή*, τὸ *καλὸν δένδρον*.

§ 64. Τὰ οὐσιαστικὰ συνήθως ἔχουσιν ἓν μόνον γένος, ὡς ὁ *ἀνήρ*, ἡ *γυνή*. Τινὰ δὲ ἔχουσι δύο γένη καὶ ἄλλον μὲν τύπον διὰ τὸ ἄρσεν., ἄλλον δὲ διὰ τὸ θηλυκόν, ὡς ὁ *βασιλεύς*, ἡ *βασίλισσα*, ὁ *ποιητής*, ἡ *ποιήτρια*.

α') Ἄλλα δὲ ἔχουσι μὲν δύο γένη, ἀλλὰ διὰ τῆς αὐτῆς καταλήξεως ἐκφράζουσι καὶ τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλ., ὡς ὁ καὶ ἡ *ἄνθρωπος*, ὁ καὶ ἡ *βοῦς*, ὁ καὶ ἡ *ἵππος*. Ταῦτα λέγονται *κοινὰ* ἢ *κοινοῦ γένους*.

β') Τινὰ δὲ ἐκφράζουσι καὶ τὰ δύο γένη διὰ τῆς αὐτῆς καταλήξεως

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

καὶ τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου, τὰ ὁποῖα λέγονται ἐπίκοινα, ὡς ὁ ἀετός, ἡ ἀλώπηξ, ἡ γαλῆ, κτλ. Πρὸς δήλωσιν δὲ τοῦ φυσικοῦ γένους γίνεται χρῆσις τοῦ ὁ ἡ ἄρρην, ὁ θῆλυς, ἡ θήλεια, ὡς ἡ ἄρρην ἀλώπηξ, ὁ θῆλυς ἀετός, κτλ.

§ 65. Τὰ ὀνόματα ἔχουσι τρεῖς ἀριθμούς, ἑνικόν, δυϊκὸν καὶ πληθυντικόν, ἤτοι ἔχουσιν ἴδιον τύπον, δι' οὗ ἐκφράζεται ἓν πρόσωπον, ζῷον ἢ πρᾶγμα, ἄλλον, δι' οὗ ἐκφράζονται δύο (πρόσωπα, ζῷα ἢ πράγματα) ἢ ζεῦγος, καὶ ἄλλον, δι' οὗ ἐκφράζεται πλῆθος (ἤτοι πολλά), ὡς ὁ βασιλεύς, τὼ χεῖρε, οἱ ἄνθρωποι.

§ 66. Τὰ ὀνόματα ἔχουσι καὶ πτώσεις, ἤτοι ἰδίους τύπους, διὰ τῶν ὁποίων ἐκφράζονται διάφοροι σχέσεις. Εἶνε δὲ αἱ πτώσεις 5, ὀνομαστική, γενική, δοτική, αἰτιατικὴ καὶ κλητική. Ἐκ τούτων ἡ μὲν ὀνομας. καὶ κλητ. λέγονται εὐθεῖαι πτώσεις, ἡ δὲ γεν., δοτ. καὶ αἰτιατ. λέγονται πλάγιαι πτώσεις.

§ 67. Ἡ κλίσις, τὸ γένος, ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ πτῶσις λέγονται παρεπόμενα τοῦ ὀνόματος.

§ 68. Πολλὰ ὀνόματα πάσχουσι συναίρεσιν ἢ εἰς μερικὰς μόνον πτώσεις καὶ λέγονται ὀλιγοπαθῆ ἢ εἰς ὅλας καὶ λέγονται ὁλοπαθῆ.

§ 69. Περὶ τοῦ τονισμοῦ ἐν τῇ κλίσει γενικῶς ἰσχύουσιν οἱ ἑξῆς κανόνες.

α') Εἰς πάσας τὰς πτώσεις τονίζεται ἡ συλλαβή, ἥτις καὶ ἐν τῇ ὀνομαστικῇ, ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπει ἡ ποσότης τῆς ληγούσης, ὡς ὁ ἄνθρωπος, τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ἄνθρωπον.

β') Ἡ μακρὰ λήγουσα τῆς γενικ. καὶ δοτικ. τονιζομένη περισπᾶται, ὡς τῆς χαρᾶς, τῇ χαρᾷ, τῆς τιμῆς, τῇ τιμῇ, ταῖν χεροῖν, τῶν τιμῶν, ταῖς τιμαῖς, ταῖς ὁδοῖς.

γ') Ἡ ἀσυναίρετος λήγουσα τῆς ὀνομ., αἰτιατ. καὶ κλητ. τονιζομένη ὀξύνεται, ὡς ἡ τιμή, τὴν τιμήν, ὦ τιμή.

Ἄρθρον

§ 70. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔχει ἓν ἄρθρον, τὸ ὁποῖον κλίνεται κατὰ τὴν πρώτην καὶ δευτέραν κλίσιν ὡς ἑξῆς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

	Ἑνικὸς			Δυϊκὸς			Πληθυντικὸς		
	ἀρσ.	θηλ.	οὐδ.	ἀρσ.	θηλ.	οὐδ.	ἀρσ.	θηλ.	οὐδ.
Ὀν.	ὁ	ἡ	τὸ	τὼ (τὰ)	τὼ	τὼ	οἱ	αἱ	τὰ
Γεν.	τοῦ	τῆς	τοῦ	τοῖν (ταῖν)	τοῖν	τοῖν	τῶν	τῶν	τῶν
Δοτ.	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖν (ταῖν)	τοῖν	τοῖν	τοῖς	ταῖς	τοῖς
Αἰτ.	τὸν	τὴν	τὸ	τὼ (τὰ)	τὼ	τὼ	τοὺς	τὰς	τὰ

Εἰς τὴν κλητικὴν τῶν ὀνομάτων δύναται νὰ προστίθηται τὸ κλητικὸν ἐπιρρώνημα ὦ.

ΣΗΜ. Εἰς τοὺς Ἀττικοὺς συγγραφεῖς οἱ τύποι τοῦ δυϊκοῦ θηλ. ἄρθρου τάν, ταῖν, εἶνε σχεδὸν ἄχρηστοι.

Πρώτη κλίσις

§ 71. Κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν κλίνονται τὰ εἰς -ας καὶ -ης ἀρσενικὰ καὶ τὰ εἰς -α καὶ -η θηλυκά.

α') Τὰ θηλυκὰ κλίνονται ὡς ἑξῆς·

Ἑνικὸς

Ὀνομ.	ἡ	χαρὰ	ἡ	δικαία	ἡ	τιμὴ	ἡ	δήλη
Γεν.	τῆς	χαρᾶς	τῆς	δικαίας	τῆς	τιμῆς	τῆς	δήλης
Δοτ.	τῇ	χαρᾷ	τῇ	δικαίᾳ	τῇ	τιμῇ	τῇ	δήλῃ
Αἰτ.	τὴν	χαρὰν	τὴν	δικαίαν	τὴν	τιμὴν	τὴν	δήλην
Κλ.	ὦ	χαρὰ	ὦ	δικαία	ὦ	τιμὴ	ὦ	δήλη

Δυϊκὸς

Ὀν.	τὼ	χαρὰ	τὼ	δικαία	τὼ	τιμὰ	τὼ	δήλα
Γεν.	τοῖν	χαραῖν	τοῖν	δικαίαιν	τοῖν	τιμαῖν	τοῖν	δήλαιν
Δοτ.	τοῖν	χαραῖν	τοῖν	δικαίαιν	τοῖν	τιμαῖν	τοῖν	δήλαιν
Αἰτ.	τὼ	χαρὰ	τὼ	δικαία	τὼ	τιμὰ	τὼ	δήλα
Κλ.	ὦ	χαρὰ	ὦ	δικαία	ὦ	τιμὰ	ὦ	δήλα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πληθυντικὸς

Ὀν.	αἱ χαραὶ	αἱ δίκαιαι	αἱ τιμαὶ	αἱ δῆλαι
Γεν.	τῶν χαρῶν	τῶν δικαίων	τῶν τιμῶν	τῶν δήλων
Δοτ.	ταῖς χαραῖς	ταῖς δικαίαις	ταῖς τιμαῖς	ταῖς δήλαις
Αἰτ.	τὰς χαρὰς	τὰς δικαίας	τὰς τιμὰς	τὰς δήλας
Κλ.	ὦ χαραὶ	ὦ δίκαιαι	ὦ τιμαὶ	ὦ δῆλαι

§ 72. Τὰ λήγοντα εἰς α καθαρὸν (ἤτοι τὰ ἔχοντα πρὸ τοῦ α φωνῆεν) ἢ εἰς ρα, εἰς μὲν τὴν γενικὴν τοῦ ἑνικ. λήγουσιν εἰς ας, εἰς δὲ τὴν δοτ. εἰς ᾳ, ὡς *λαλιά, λαλιᾶς, λαλιᾷ, χαρά, χαρᾶς, χαρᾷ.*

Ἑνικὸς

Ὀν.	ἡ Μοῦσα	ἡ ῥίζα	ἡ μέλαινα	ἡ λέγουσα
Γεν.	τῆς Μούσης	τῆς ῥίζης	τῆς μελαίνης	τῆς λεγούσης
Δοτ.	τῇ Μούσῃ	τῇ ῥίζῃ	τῇ μελαίνῃ	τῇ λεγούσῃ
Αἰτ.	τὴν Μοῦσαν	τὴν ῥίζαν	τὴν μέλαιναν	τὴν λέγουσαν
Κλ.	ὦ Μοῦσα	ὦ ῥίζα	ὦ μέλαινα	ὦ λέγουσα

Δυϊκὸς

Ὀν.Αἰτ Κλ.	τὼ Μούσα	τὼ ῥίζα	τὼ μελαίνα	τὼ λεγούσα
Γεν. Δοτ.	τοῖν Μούσαιν	τοῖν ῥίζαιν	τοῖν μελαίναιν	τοῖν λεγούσαιν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	αἱ Μοῦσαι	αἱ ῥίζαι	αἱ μέλαιναι	αἱ λέγουσαι
Γεν.	τῶν Μουσῶν	τῶν ῥίζῶν	τῶν μελαινῶν	τῶν λεγουσῶν
Δοτ.	ταῖς Μούσαις	ταῖς ῥίζαις	ταῖς μελαίναις	ταῖς λεγούσαις
Αἰτ.	τὰς Μούσας	τὰς ῥίζας	τὰς μελαίνας	τὰς λεγούσας
Κλ.	ὦ Μοῦσαι	ὦ ῥίζαι	ὦ μέλαιναι	ὦ λέγουσαι

§ 73. Τὰ εἰς -α μὴ καθαρὸν (ἤτοι τὰ ἔχοντα πρὸ τοῦ α σύμφωνον πλὴν τοῦ ρ) εἰς μὲν τὴν γενικὴν τοῦ ἑνικοῦ λήγουσιν εἰς -ης, εἰς δὲ τὴν δοτικὴν εἰς -η, ὡς ἡ *τράπεζα, τῆς τραπέζης, τῇ τραπέζῃ.*

β') Τὰ ἀρσενικὰ κλίνονται ὡς ἑξῆς·

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἑνικὸς

Ὀν.	ὁ	νεανίας	ὁ	ἀδολέσχης (φλύαρος)
Γεν.	τοῦ	νεανίου	τοῦ	ἀδολέσχου
Δοτ.	τῷ	νεανίᾳ	τῷ	ἀδολέσχῃ
Αἰτ.	τὸν	νεανίαν	τὸν	ἀδολέσχην
Κλ.	ὦ	νεανία	ὦ	ἀδολέσχη

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ. Κλ.	τὼ	νεανίᾳ	τὼ	ἀδολέσχᾳ
Γεν. Δοτ.	τοῖν	νεανίαιν	τοῖν	ἀδολέσχαιν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	οἱ	νεανίαι	οἱ	ἀδολέσχαι
Γεν.	τῶν	νεανιῶν	τῶν	ἀδολεσχῶν
Δοτ.	τοῖς	νεανίαις	τοῖς	ἀδολέσχαις
Αἰτ.	τοὺς	νεανίας	τοὺς	ἀδολέσχας
Κλ.	ὦ	νεανίαι	ὦ	ἀδολέσχαι

Παραδείγματα· ὁ ταμίας, ὁ εἰρηνοδίκης.

§ 74. Τὰ ἑπόμενα εἰς -ης ὀνόματα λήγουσιν ἐν τῇ κλητ. εἰς ᾰ καὶ οὐχὶ εἰς η, ὅπως τὸ ἀδολέσχης.

α') τὰ εἰς -της, πολίτης, ὦ πολῖτα, Ὀρέστης, ὦ Ὀρέστᾰ.

β') Τὰ ἐθνικὰ ὀνόματα εἰς -ης, ὡς Σκύθης, Σκύθᾰ, Πέρσης, Πέρσᾰ (τὸ κύριον ὅμως Πέρσης ἔχει κλητ. ὦ Πέρση).

γ') τὰ σύνθετα οὐσιαστικὰ τὰ λήγοντα εἰς -μέτρης, πώλης, -τρίβης, -ώνης, -άρχης, ὡς ὦ γεωμέτρᾰ, βιβλιοπῶλα, παιδοτρίβᾰ, τελῶνᾰ, γυμνασιάρχᾰ. Τὸ δὲ δεσπότης ἐν τῇ κλητικῇ τοῦ ἑνικοῦ καὶ προπαροξύνεται (παρὰ τὸν κανόνα § 69, α'), ὦ δέσποτᾰ.

§ 75. *Ποσότης τῶν ληγουσῶν.* Τὸ α τῆς ληγούσης εἶνε μακρόν. Βραχὺ δ' εἶνε μόνον εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις.

α') ἐν τῇ ἑνικῇ κλητικῇ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων εἰς -ης ὀνομάτων, ὦ πολῖτᾰ, τελῶνᾰ, κτλ.

β') ἐν τῇ ἑνικ. ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. τῶν εἰς α μὴ καθαρὸν ληγόντων οὐσιαστικῶν ὡς ῥίζᾰ, ῥίζᾰν, μάχαιρᾰ, μάχαιρᾰν, Μοῦσᾰ, Μοῦσᾰν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΗΜ. Ἐκ τῶν εἰς -ρα ἐξαιροῦνται τὸ *Αἴθρᾱ*, *Φαίδρᾱ* καὶ *αὔρᾱ*, *λαύρᾱ*, *σαύρᾱ* καὶ *παλαίστρᾱ*, τὰ ὁποῖα ἔχουσι τὸ α μακρόν. Προσέτι ἐξαιροῦνται τὰ εἰς ρα δισύλλαβα τὰ παραλήγοντα εἰς φωνῆεν, ὡς *ὥρᾱ*, *πήρᾱ*, *ἕδρᾱ*, πλὴν τοῦ *σφῦρᾰ*.

γ') ἐν τῇ ἑνικ. ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητικ. τῶν ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν, ὧν τὸ ἀρσενικὸν εἶνε τριτόκλιτον, ὡς *ταχεῖᾰ* (ἀρσ. *ταχύς*), *λύουσᾰ* (ἀρσ. λύων).

δ') ἐν τῇ ἑνικ. ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. τῶν εἰς -εια ἀφῃρημένων οὐσιαστικῶν, ὅσα παράγονται ἐκ τῶν εἰς -ης τριτοκλίτων ἐπιθέτων, καὶ τῶν εἰς -οια, ὡς (εὐγενὴς) *εὐγένειᾰ*, (ἀληθὴς) *ἀλήθειᾰ*, *εὔνοιᾰ*, *εὔπλοιᾰ*, κτλ. Ἔτι δὲ τὸ *μεσόγειᾰ*, *ἀκρώρειᾰ*, *πέλειᾰ* (περιστερά), *βασίλεια* (βασίλισσα), *ἱέρεια*, *Ἀλεξάνδρειᾰ*, *Ἀντιόχειᾰ*.

ε') ἐν τῇ ἑνικ. ὀνομ., αἰτιατ. καὶ κλητ. τῶν εἰς -αια δισυλλάβων, ὡς *μαῖα*, *γαῖα*, *γραῖα*. Ἔτι δὲ καὶ εἰς τὸ *Πλάταιᾰ*, *Φώκαιᾰ*, *Ἑστίαια*, *Νίσαιᾰ*, *Ποτείδαια*.

ς') εἰς τὰ εἰς -υια, ὡς *μυῖᾰ*, *ἀγυιᾰ'*, *ὀργυιά*, πλὴν τοῦ *μητρυιᾰ'*.

§ 76. *Τονισμός*. Ἡ γενικὴ πληθ. τῶν οὐσιαστικῶν περισπᾶται πάντοτε ἐν τῇ ληγούσῃ (διότι γίνεται ἐκ συναιρέσεως τοῦ -*άων* εἰς -*ῶν*), ὡς (μαχαιράων) *μαχαιρῶν*, (Μουσάων) *Μουσῶν*. Ἐξαιροῦνται αἱ γενικαὶ πληθ. *χρήστων*, *ἐτησίων* καὶ *ἀφύων* τοῦ ὁ *χρήστης*, οἱ *ἐτησίαι* καὶ ἡ *ἀφύη*. Τῶν δ' ἐπιθέτων ὅσα μὲν ἔχουσι τὸ ἀρσενικὸν τριτόκλιτον περισπῶνται ἐν τῇ ληγούσῃ, ὅσα δὲ ἔχουσι τὸ ἀρσενικὸν δευτερόκλιτον παροξύνονται, ὡς (ἡ *ταχεῖα*) τῶν *ταχειῶν*, (ἡ δικαία) τῶν *δικαίων*.

Ἄλλα παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

Θηλ. α') ἔχοντα βραχὺ φωνῆεν ἐν τῇ παραληγούσῃ. *φιλίᾱ*, *ἐλευθερίᾱ*, *ἑσπέρᾱ*, *θύρᾱ*, *λύρᾱ*.

Ἔχοντα μακρὸν φωνῆεν ἢ δίφθογγον ἐν τῇ παραληγούσῃ, *θήρᾱ*, *ὥρᾱ*, *παλαίστρᾱ*, *βασιλείᾱ*, *ὁμόνοιᾱ*, *ἄγκῡρᾱ*, *γέφῡρᾱ*, *μοῖρᾱ*, *σφαῖρᾱ*, *πεῖρᾱ*, *πρᾷρᾱ*.

β') *δόξα*, *δίψα*, *πρύμνα*, *τόλμα*, *δέσποινα*, *τράπεζα*, *δίαιτα*, *θάλασσα*, *λέαινα*, *ἅμιλλα*, *γλῶσσα*, *ἧττα*, *χλαῖνα*.

γ') ἔχοντα βραχὺ φωνῆεν ἐν τῇ παραληγούσῃ, *πύλη*, *βλάβη*, *δίκη*.

Ἔχοντα μακρὸν φωνῆεν ἐν τῇ παραληγούσῃ, *στήλη*, *κλίνη*, *νίκη*, *λύπη*, *ὕλη*, αἱ *Θῆβαι*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἄρσεν. α') ἔχοντα βραχὺ φωνῆεν ἐν τῇ παραληγούσῃ, ταμίας, νεανίας, *Παυσανίας, Πελοπίδας.*

ἔχοντα μακρὸν φωνῆεν ἐν τῇ παραληγούσῃ, *Αἰνείας, Ἐπαμεινώνδας.*

β') ἔχοντα βραχὺ φωνῆεν ἐν τῇ παραληγούσῃ, *εὐεργέτης, προδότης, Αἰσχίνης, Κεκροπίδης.*

Ἔχοντα μακρὸν φωνῆεν ἐν τῇ παραληγούσῃ, *στρατιώτης, ὁπλίτης, πολίτης, ναύτης, Ἡρακλείδης, Σπαρτιάτης.*

Συνῃρημένα τῆς πρώτης κλίσεως.

Παραδείγματα.

ἡ (Ἀθηνάα) *Ἀθηνᾶ,* ἡ (γέα) *γῆ,* ὁ (Ἑρμέας) *Ἑρμῆς*

Ἑνικὸς

Ὀν.	ἡ	Ἀθηνᾶ	γῆ	ὁ βορρᾶς	Ἑρμῆς
Γεν.	τῆς	Ἀθηνᾶς	γῆς	βορροῦ ἢ βορρᾶ	Ἑρμοῦ
Δοτ.	τῇ	Ἀθηνᾷ	γῇ	βορρᾷ	Ἑρμῇ
Αἰτ.	τὴν	Ἀθηνᾶν	γῆν	βορρᾶν	Ἑρμῆν
Κλ.	ὦ	Ἀθηνᾶ	γῆ	βορρᾶ	Ἑρμῆ

Δυϊκὸς ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. τὼ *Ἑρμᾶ,* γεν. καὶ δοτ. τοῖν *Ἑρμαῖν.*

Πληθ. οἱ *Ἑρμαῖ* (στῆλαι τοῦ Ἑρμοῦ), τῶν *Ἑρμῶν,* τοῖς *Ἑρμαῖς,* τοὺς *Ἑρμᾶς.*

§ 77. Τὰ συναιρούμενα ἐν τῇ ἑνικ. ὀνομαστικῇ εἰς -ᾶ λήγουσιν ἐν τῇ γενικῇ καὶ δοτ. εἰς -ᾶς, -ᾷ. Τὰ δὲ συναιρούμενα ἐν τῇ ἑνικ. ὀνομ. εἰς -ᾶς ἔχουσι τὴν ἑνικ. γενικὴν εἰς -οῦ ἢ εἰς -ᾶ.

Παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

μνᾶ (ποσὸν 100 δραχ.), *Ἀπελλῆς, ἀδελφιδῆ* (θυγάτηρ ἀδελφοῦ ἢ ἀδελφῆς), *θυγατριδῆ* (θυγάτηρ θυγατρός, ἐγγόνη), *λεοντῆ* (δέρμα λέοντος), *ἀλωπεκῆ* (δέρμα ἀλώπεκος), *συκῆ, ἀμυγδαλῆ.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐπίθετα συνῃρημένα α΄ κλίσεως.

Ἑνικὸς

Ὀν.	ἡ (χρυσέα)	χρυσῆ	(ἀργυρέα)	ἀργυρᾶ	(ἁπλόη) ἁπλῆ
Γεν.		χρυσῆς		ἀργυρᾶς	ἁπλῆς
Δοτ.		χρυσῇ		ἀργυρᾷ	ἁπλῇ
Αἰτ.		χρυσῆν		ἀργυρᾶν	ἁπλῆν
Κλ.		χρυσῆ		ἀργυρᾶ	ἁπλῆ

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ.	τὼ	χρυσᾶ	ἀργυρᾶ	ἁπλᾶ
Γεν. Δοτ.	τοῖν	χρυσαῖν	ἀργυραῖν	ἁπλαῖν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	αἱ (χρύσεαι)	χρυσαῖ	(ἀργύρεαι)	ἀργυραῖ	(ἁπλόαι) ἁπλαῖ
Γεν.		χρυσῶν		ἀργυρῶν	ἁπλῶν
Δοτ.		χρυσαῖς		ἀργυραῖς	ἁπλαῖς
Αἰτ.		χρυσᾶς		ἀργυρᾶς	ἁπλᾶς
Κλ.		χρυσαῖ		ἀργυραῖ	ἁπλαῖ

§ 78. Συναιροῦνται τὸ αα εἰς ᾱ, ὡς (μνάα) *μνᾱ*, τὸ δὲ όη εἰς η, ὡς (ἁπλόη) *ἁπλῆ*, τὸ δὲ έα εἰς -η, ὡς (Ἑρμέας) *Ἑρμῆς*, (χρυσέα) *χρυσῆ*· ὅταν ὅμως πρὸ τοῦ εα προηγῆται ε ἢ ρ, συναιρεῖται εἰς ᾱ, ὡς (ἀργυρέα) *ἀργυρᾶ*, (ἐρεέα) *ἐρεᾶ*, (βορέας) *βορρᾶς*.

Παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

(κυανέα) *κυανῆ*, (λινέα) *λινῆ*, (χαλκέα) *χαλκῆ*, (πορφυρέα) *πορφυρᾶ*, (σιδηρέα) *σιδηρᾶ*, (διπλόη) *διπλῆ*, (ἑξαπλόη) *ἑξαπλῆ*, (δεκαπλόη) *δεκαπλῆ*.

Ἀνωμαλίαι εἰς τὴν α΄ κλίσιν.

§ 79. Κύριά τινα ὀνόματα λήγοντα εἰς α μὴ καθαρὸν σχηματίζουσι τὴν γενικὴν εἰς ας καὶ τὴν δοτικ. εἰς -ᾳ, ὡς *Λήδα, Λήδας, Λήδᾳ, Ἀνδρομέδα, Ἀνδρομέδας, Ἀνδρομέδᾳ*· 2) τὴν γενικὴν εἰς -α ἔχουσιν ἐκτὸς τῶν εἰς ας καὶ πολλὰ κύρια Δωρικὰ ὀνόματα ἢ μὴ Ἑλληνικά, ὡς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Λεωνίδας, Λεωνίδα, Ἀννίβας, Ἀννίβα, Σύλλας, Σύλλα· 3) τινὰ κύρια ὀνόματα λήγοντα εἰς *-ης* ἔχουσι τὴν ένικ. γενικὴν εἰς *-εω*, ὁ *Τήρης, Τήρεω*, ὁ *Θαλῆς, Θάλεω·* 4) τὸ *μανδραγόρας* διφορεῖται τοῦ *μανδραγόρα* καὶ *μανδραγόρου*.

Δευτέρα κλίσις.

§ 80. Κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν κλίνονται τὰ εἰς *-ος* ἀρσενικὰ ἢ θηλυκὰ καὶ τὰ εἰς *-ον* οὐδέτερα.

Παραδείγματα.

1) πρὸς ἐκμάθησιν τῶν καταλήξεων.

Ἑνικὸς

Ὀν.	ὁ	λόγος	τὸ	ἔργον
Γεν.	τοῦ	λόγου	τοῦ	ἔργου
Δοτ.	τῷ	λόγῳ	τῷ	ἔργῳ
Αἰτ.	τὸν	λόγον	τὸ	ἔργον
Κλ.	ὦ	λόγε	ὦ	ἔργον

Δυϊκὸς

Ὀν. αἰτ. κλ.	τὼ	λόγω	τὼ	ἔργῳ
Γεν. καὶ δοτ.	τοῖν	λόγοιν	τοῖν	ἔργοιν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	οἱ	λόγοι	τὰ	ἔργα
Γεν.	τῶν	λόγων	τῶν	ἔργων
Δοτ.	τοῖς	λόγοις	τοῖς	ἔργοις
Αἰτ.	τοὺς	λόγους	τὰ	ἔργα
Κλ.	ὦ	λόγοι	ὦ	ἔργα

β') πρὸς ἄσκησιν εἰς τὸν τονισμὸν

Ἑνικὸς

Ὀν.	ὁ	ἄνθρωπος	ἡ	ὁδὸς	τὸ	σῦκον
Γεν.	τοῦ	ἀνθρώπου	τῆς	ὁδοῦ	τοῦ	σύκου
Δοτ.	τῷ	ἀνθρώπῳ	τῇ	ὁδῷ	τῷ	σύκῳ
Αἰτ.	τὸν	ἄνθρωπον	τὴν	ὁδὸν	τὸ	σῦκον
Κλ.	ὦ	ἄνθρωπε	ὦ	ὁδὲ	ὦ	σῦκον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Δυϊκὸς

Ὀν. αἰτ. κλ.	τὼ	ἀνθρώπῳ	τὼ	ὁδὼ	τὼ	σύκω
Γεν. δοτ.	τοῖν	ἀνθρώποιν	τοῖν	ὁδοῖν	τοῖν	σύκοιν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	οἱ	ἄνθρωποι	αἱ	ὁδοὶ	τὰ	σῦκᾰ
Γεν.	τῶν	ἀνθρώπων	τῶν	ὁδῶν	τῶν	σύκων
Δοτ.	τοῖς	ἀνθρώποις	ταῖς	ὁδοῖς	τοῖς	σύκοις
Αἰτ.	τοὺς	ἀνθρώπους	τὰς	ὁδοὺς	τὰ	σῦκα
Κλ.	ὦ	ἄνθρωποι	ὦ	ὁδοὶ	ὦ	σῦκα

Ἐπίθετα

Ἑνικὸς

Ὀν.	ὁ	ὡραῖος	ὁ	ἥσυχος	τὸ	ἥσυχον
Γεν.	τοῦ	ὡραίου	τοῦ	ἡσύχου	τοῦ	ἡσύχου
Δοτ.	τῷ	ὡραίῳ	τῷ	ἡσύχῳ	τῷ	ἡσύχῳ
Αἰτ.	τὸν	ὡραῖον	τὸν	ἥσυχον	τὸ	ἥσυχον
Κλ.	ὦ	ὡραῖε	ὦ	ἥσυχε	ὦ	ἥσυχον

Δυϊκὸς

Ὀν. αἰτ. κλ.	τὼ	ὡραίω	τὼ	ἡσύχω	τὼ	ἡσύχῳ
Γεν. δοτ.	τοῖν	ὡραίοιν	τοῖν	ἡσύχοιν	τοῖν	ἡσύχοιν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	οἱ	ὡραῖοι	οἱ	ἥσυχοι	τὰ	ἥσυχα
Γεν.	τῶν	ὡραίων	τῶν	ἡσύχων	τῶν	ἡσύχων
Δοτ.	τοῖς	ὡραίοις	τοῖς	ἡσύχοις	τοῖς	ἡσύχοις
Αἰτ.	τοὺς	ὡραίους	τοὺς	ἡσύχους	τὰ	ἥσυχα
Κλ.	ὦ	ὡραῖοι	ὦ	ἥσυχοι	ὦ	ἥσυχα

§ 81. Ἡ καταληξις α τοῦ οὐδ. πλ. εἶνε βραχεῖα, ὡς σῦκα, μῆλα, κτλ.

§ 82. Ἡ ἑνικὴ κλητικὴ τῶν εἰς -ος δευτεροκλίτων εἶνε καὶ ὁμοία μὲ τὴν ὀνομαστ., ὡς ὦ φίλος (ἀντὶ τοῦ ὦ φίλε).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 83. Τῶν οὐδετέρων ἡ ὀνομ., αἰτιατ. καὶ κλητικὴ εἶνε ὅμοιαι.

Ἄλλα παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

Ἀρσεν. ὁ ἵππος, λίθος, ξένος, τρόπος, ὁμος· ἄγγελος, ἄνεμος, δάκτυλος· ὦμος, δοῦλος, μῦθος, οἶκος.

Θηλυκ. ἡ παρθένος, βίβλος, νόσος, πλίνθος, τάφρος, δρόσος· βῶλος, ψῆφος, νῆσος· ἄμπελος, βάσανος, ἔλαφος, ἤπειρος.

Οὐδέτ. τὸ ὅπλον, θηρίον, ἱστίον· εἴδωλον, πρόσωπον, ἱμάτιον· δῶρον, μῆλον, ἀγγεῖον.

Ἐπίθ. λευκός, λευκόν· τυφλός, τυφλόν· καθαρός, καθαρόν· ἥσυχος, ἥσυχον· ὡραῖος, ὡραῖον.

Συνῃρημένα τῆς β΄ κλίσεως.

α΄) Οὐσιαστικὰ

Ἑνικὸς

Ὀν. ὁ (πλόος)	πλοῦς	ὁ (περίπλοος)	περίπλους	τὸ (ὀστέον)	ὀστοῦν
Γεν. τοῦ	πλοῦ	τοῦ	περίπλου	τοῦ	ὀστοῦ
Δοτ. τῷ	πλῷ	τῷ	περίπλῳ	τῷ	ὀστῷ
Αἰτ. τὸν	πλοῦν	τὸν	περίπλουν	τὸ	ὀστοῦν
Κλ. ὦ	[πλοῦ]	ὦ	[περίπλου]	ὦ	ὀστοῦν

Δυϊκὸς

Ὀν.αἰτ. τὼ	πλώ	τὼ	περίπλω	τὼ	ὀστώ
Γεν.Δοτ. τοῖν	πλοῖν	τοῖν	περίπλοιν	τοῖν	ὀστοῖν

Πληθυντικὸς

Ὀν. οἱ	πλοῖ	οἱ	περίπλοι	τὰ	ὀστᾶ
Γεν. τῶν	πλῶν	τῶν	περίπλων	τῶν	ὀστῶν
Δοτ. τοῖς	πλοῖς	τοῖς	περίπλοις	τοῖς	ὀστοῖς
Αἰτ. τοὺς	πλοῦς	τοὺς	περίπλους	τὰ	ὀστᾶ
Κλ. ὦ	πλοῖ	ὦ	περίπλοι	ὦ	ὀστᾶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Κανόνες τῆς συναιρέσεως

§ 84 Τὸ οο καὶ εο συναιροῦνται εἰς ου, τὸ δὲ εα εἰς α (οὐχὶ εἰς η), πρὸ δὲ μακρῶν φωνηέντων ἢ διφθόγγων τὸ ε καὶ ο καταπίνονται ὑπ' αὐτῶν, ὡς (πλόϊς) πλοῦς, (ὀστέον) ὀστοῦν, (ὀστέα) ὀστᾶ, (πλόοι) πλοῖ, (πλόων) πλῶν, (πλόους) πλοῦς.

Τονισμὸς τῶν συνῃρημένων

§ 85. Τὰ ἁπλᾶ εἰς τὴν ὀνομ., αἰτιατ. καὶ κλητ. τοῦ δυϊκοῦ εἶνε ὀξύτονα (§ 35, γ'), τὼ (πλόω) πλώ, τὼ (ὀστέω) ὀστώ, εἰς δὲ τὴν γενικ. καὶ δοτ. περισπώμενα, ὡς τοῖν (πλόοιν) πλοῖν, τοῖν (ὀστέοιν) ὀστοῖν. 2) Τὰ δὲ σύνθετα φυλάττουσι τὸν τόνον πάντοτε εἰς τὴν τονιζομένην συλλαβὴν τῆς ὀνομαστικῆς (ἐν μέρει παρὰ τὸν κανόνα § 35, α'), ὡς (περιπλόου) περίπλου.

Παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν

ὁ ἀδελφιδοῦς (υἱὸς ἀδελφοῦ ἢ ἀδελφῆς),
ὁ θυγατριδοῦς (υἱὸς θυγατρός),
ὁ θροῦς (θόρυβος), ὁ νοῦς, ὁ ῥοῦς.

β') Ἐπίθετα

Ἑνικὸς

Ὀν. ὁ,	ἡ (εὔνοος)	εὔνους	τὸ (εὔνοον)	εὔνουν	τὸ (ἁπλόον)	ἁπλοῦν
Γεν. τοῦ,	τῆς	εὔνου	τοῦ	εὔνου	τοῦ	ἁπλοῦ
Δοτ. τῷ,	τῇ	εὔνῳ	τῷ	εὔνῳ	τῷ	ἁπλῷ
Αἰτ. τόν,	τὴν	εὔνουν	τὸ	εὔνουν	τὸ	ἁπλοῦν
Κλ. ὦ	ὦ	[εὔνου]	ὦ	εὔνουν	ὦ	ἁπλοῦν

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ. τὼ		εὔνω	τὼ	εὔνω	τὼ	ἁπλώ
Γεν. Δοτ. τοῖν		εὔνοιν	τοῖν	εὔνοιν	τοῖν	ἁπλοῖν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πληθυντικὸς

Ὀν. οἱ, αἱ	εὖνοι	τὰ	εὔνοα	τὰ	ἁπλᾶ
Γεν. τῶν	εὔνων	τῶν	εὔνων	τῶν	ἁπλῶν
Δοτ. τοῖς, ταῖς	εὔνοις	τοῖς	εὔνοις	τοῖς	ἁπλοῖς
Αἰτ. τοὺς, τὰς	εὔνους	τὰ	εὔνοα	τὰ	ἁπλᾶ
Κλ. ὦ	εὖνοι	ὦ	εὔνοα	ὦ	ἁπλᾶ

Ἑνικὸς

Ὀν. ὁ (χρύσεος)	χρυσοῦς	τὸ (χρύσεον)	χρυσοῦν
Γεν. τοῦ	χρυσοῦ	τοῦ	χρυσοῦ
Δοτ. τῷ	χρυσῷ	τῷ	χρυσῷ
Αἰτ. τὸν	χρυσοῦν	τὸ	χρυσοῦν
Κλ. ὦ	[χρυσοῦ]	ὦ	χρυσοῦν

Δυϊκὸς

Ὀν.Αἰτ. τὼ (χρυσέω)	χρυσὼ	τὼ	χρυσὼ
Γεν.Δοτ. τοῖν	χρυσοῖν	τοῖν	χρυσοῖν

Πληθυντικὸς

Ὀν. οἱ (χρύσεοι)	χρυσοῖ	τὰ (χρύσεα)	χρυσᾶ
Γεν. τῶν	χρυσῶν	τῶν	χρυσῶν
Δοτ. τοῖς	χρυσοῖς	τοῖς	χρυσοῖς
Αἰτ. τοὺς	χρυσοῦς	τὰ	χρυσᾶ
Κλ. ὦ	χρυσοῖ	ὦ	χρυσᾶ

Παρατηρήσεις.

§ 86. Τὸ οὐσιαστικὸν *κάνεον* καὶ τὰ εἰς *-εος* καὶ *-εον* μετουσιαστικὰ ἐπίθετα συναιρούμενα καταβιβάζουσι τὸν τόνον εἰς τὴν συνῃρημ. συλλαβήν, ὡς (κάνεον) *κανοῦν*, (κάνεα) *κανᾶ*, (χρύσεος) *χρυσοῦς*, (χρύσεοι) *χρυσοῖ*, (χρύσεα) *χρυσᾶ*. Τοὐναντίον δὲ τὰ εἰς *-νους*, *-πλους*, *-ρους* συναιρούμενα ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον εἰς τὴν παραλήγουσαν, ὡς (περιπλόου) *περίπλου*, (καταρρόου) *κατάρρου*. Τὸ δὲ *οα* εἰς τὰ σύνθετα οὐ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δέτερα μένει ἀσυναίρετον, ὡς τὰ εὔνοα, εὔπλοα πλὴν τῶν εἰς πλοῦς πολλαπλασιαστικῶν, ὡς (ἁπλόα) ἁπλᾶ.

Ἀττικὴ δευτέρα κλίσις.

§ 87. Κατὰ τὴν Ἀττικὴν δευτέραν κλίσιν κλίνονται ὀνόματά τινα λήγοντα εἰς -ως ἄρσεν. καὶ θηλυκὰ καὶ εἰς -ων οὐδέτερα.

Παραδείγματα.

ὁ (ναὸς) νεὼς *τὸ (ἀνώγειον) ἀνώγεων*

Ἑνικὸς

Ὀν.	ὁ	νεὼς	τὸ	ἀνώγεων
Γεν.	τοῦ	νεὼ	τοῦ	ἀνώγεω
Δοτ.	τῷ	νεῷ	τῷ	ἀνώγεῳ
Αἰτ.	τὸν	νεὼν	τὸ	ἀνώγεων
Κλ.	ὦ	νεὼς	ὦ	ἀνώγεων

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ.	τὼ	νεὼ	τὼ	ἀνώγεω
Γεν. Δοτ.	τοῖν	νεῴν	τοῖν	ἀνώγεῳν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	οἱ	νεῷ	τὰ	ἀνώγεῳ
Γεν.	τῶν	νεῶν	τῶν	ἀνώγεων
Δοτ.	τοῖς	νεῴς	τοῖς	ἀνώγεῳς
Αἰτ.	τοὺς	νεὼς	τὰ	ἀνώγεω
Κλ.	ὦ	νεῷ	ὦ	ἀνώγεω

§ 88. Τὰ Ἀττικὰ τῆς δευτέρας κλίσεως φυλάττουσι τὸ ω εἰς ὅλας τὰς πτώσεις, ὅπερ ὑπογράφεται ὅπου ἐν τῇ κοινῇ ὑπάρχει ῳ ἢ οι, ὡς τῷ (λαῷ) λεῴ, οἱ (λαοὶ) λεῴ, τοῖς (λαοῖς) λεῴς. Τὴν δὲ ἑνικὴν κλητ. ἔχουσιν ὁμοίαν μὲ τὴν ὀνομαστικήν, ὡς ὁ *Μενέλεως*, κλητ. ὦ *Μενέλεως*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 89. *Τονισμός.* Τὰ Ἀττικὰ τῆς β' κλίσεως φυλάττουσιν εἰς πάσας τὰς πτώσεις τὸν τονισμὸν τῆς ὀνομαστικῆς.

§ 90. Ἡ *ἕως* (αὐγὴ) καὶ ἡ *Κέως* ἔχουσιν αἰτιατ. τοῦ ἑνικοῦ τὴν *ἕω*, τὴν *Κέω*. Ὁμοίως καὶ τὸ ὁ *τυφῶς*, ἡ *Τέως*, ἡ *Κῶς*, ἡ *ἅλως*. Τὸ δὲ *Ἄθως*, *λαγὼς* καὶ *Μίνως* διφοροῦνται, *Ἄθω* καὶ *Ἄθων*, *λαγὼ* καὶ *λαγών*, *Μίνω* καὶ *Μίνων*.

Παραδείγματα.

ὁ *λεώς*, ὁ *κάλως* (*παλαμάρι*), *Τυνδάρεως*.

Ἐπίθετα κατὰ τὴν Ἀττικὴν β' κλίσιν.

§ 91. Τὰ κατὰ τὴν Ἀττικὴν β' κλίσιν κλινόμενα ἐπίθετα εἶνε πάντα δικατάληκτα, ὡς ὁ, ἡ *ἔμπλεως*, τὸ *ἔμπλεων*, ὁ, ἡ *ἀξιόχρεως*, τὸ *ἀξιόχρεων*, ὁ, ἡ *ἵλεως*, τὸ *ἵλεων*. Ἐξαιρεῖται τὸ *πλέως*, *πλέα*, *πλέων*.

	Ἑνικὸς		*Δυϊκὸς*	*Πληθυντικὸς*	
	ὁ ἡ	τὸ	τὼ	οἱ, αἱ	τὰ
Ὀν.	ἵλεως	ἵλεων	ἵλεω	ἵλεῳ	ἵλεω
Γεν.	ἵλεω	ἵλεω	ἵλεῳν	ἵλεων	ἵλεων
Δοτ.	ἵλεῳ	ἵλεῳ	ἵλεῳν	ἵλεῳς	ἵλεῳς
Αἰτ.	ἵλεων	ἵλεων	ἵλεω	ἵλεως	ἵλεω
Κλ.	ἵλεως	ἵλεων	ἵλεω	ἵλεω	ἵλεω

Ἑνικὸς

Ὀν.	ὁ	πλέως	ἡ	πλέα	τὸ	πλέων
Γεν.	τοῦ	πλέω	τῆς	πλέας	τοῦ	πλέω
Δοτ.	τῷ	πλέῳ	τῇ	πλέᾳ	τῷ	πλέῳ
Αἰτ.	τὸν	πλέων	τὴν	πλέαν	τὸ	πλέων
Κλ.	ὦ	πλέως	ὦ	πλέα	ὦ	πλέων

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ.	τὼ	πλέω	τὼ	πλέα	τὼ	πλέω
Γεν. Δοτ.	τοῖν	πλέῳν	τοῖν	πλέαιν	τοῖν	πλέῳν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πληθυντικὸς

Ὀν.	οἱ	πλέω	αἱ	πλέαι	τὰ	πλέα
Γεν.	τῶν	πλέων	τῶν	πλέων	τῶν	πλέων
Δοτ.	τοῖς	πλέως	ταῖς	πλέαις	τοῖς	πλέως
Αἰτ.	τοὺς	πλέως	τὰς	πλέας	τὰ	πλέα
Κλ.	ὦ	πλέω	ὦ	πλέαι	ὦ	πλέα

ΣΗΜ. Τὰ σύνθετα ὅμως τοῦ *πλέως* εἶνε δικατάληκτα καὶ σχηματίζουσι τὸ οὐδέτερον πληθ. εἰς *-εω* καὶ εἰς *-εα*, τὰ *ἔμπλεω*, τὰ *ἔκπλεα*.

Μεταπλαστὰ τῆς β΄ κλίσεως.

§ 92. *Μεταπλαστὰ* λέγονται ὅσα μεταπλάττονται εἴς τινας πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς σχηματιζόμενα ἐξ ὀνομαστικῆς ἀνυπάρκτου. Τοιαῦτα δ' εἶνε τὰ ἑξῆς.

ὁ δεσμός,	πληθ.	οἱ δεσμοὶ	καὶ	τὰ	δεσμά.
ὁ σῖτος	»	τὰ σῖτα	καὶ	τὰ	σιτία.
τὸ στάδιον	»	οἱ στάδιοι	καὶ	τὰ	στάδια.
ὁ σταθμὸς	»	οἱ σταθμοὶ	καὶ	τὰ	σταθμά.

Τρίτη κλίσις

§ 93. Τὰ ὀνόματα τῆς τρίτης κλίσεως εἶνε ἢ συμφωνόληκτα (ἤτοι ἔχουσι χαρακτῆρα σύμφωνον) ἢ φωνηεντόληκτα (ἔχουσι χαρακτῆρα φωνῆεν).

Συνήθως εὑρίσκομεν τὸ θέμα τῶν τριτοκλίτων, ἂν ἀπὸ τῆς γενικῆς τοῦ ἑνικοῦ ἀφαιρέσωμεν τὴν κατάληξιν *-ος*, ὡς *κρατήρ*, *κρατῆρος* (θεμ. κρατήρ, συμφωνόληκτον), *ἰχθύς*, *ἰχθύος* (θέμ. ἰχθύ, φωνηεντόληκτον).

Καταλήξεις τῶν πτώσεων

Ἑνικὸς			*Δυϊκὸς*	*Πληθυντικὸς*		
	ἀρσ. θηλ.	οὐδ.			ἀρσ. θηλ.	οὐδ.
Ὀν.	-ἢ ς	-	ε	Ὀν.	ες	α
Γεν.	-ος	-ος	οιν	Γεν.	ων	ων
Δοτ.	ι	ι	οιν	Δοτ.	σι(ν)	σι(ν)
Αἰτ	α ἢ ν	-	ε	Αἰτ.	ας ἢ [ν]ς	α
Κλ.	-ἢ ς	-	ε	Κλ.	ες	α

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 94. *Ποσότης τῶν καταλήξεων.* Τὰ δίχρονα εἰς τὰς καταλήξεις τῶν τριτοκλίτων εἶνε βραχέα. Ἐξαιροῦνται ὅσα προέρχονται ἐκ συναιρέσεως, ὡς (Περικλέεα) *Περικλέᾱ*, (ὑγιέα) *ὑγιᾶ* καὶ ἡ αἰτιατ. τοῦ ἑνικοῦ καὶ πληθ. τῶν εἰς -ευς οὐσιαστ., ὡς *βασιλέᾱ*, *βασιλέᾱς*, ὡς ὄντα μακρά.

Α΄) Συμφωνόληκτα.

§ 95. Τὰ συμφωνόληκτα ὀνόματα τῆς γ΄ κλίσεως ἔχουσι χαρακτῆρα ἢ χειλόφωνον ἢ οὐρανισκόφωνον ἢ ὀδοντόφωνον ἢ ὑγρὸν (ὑγρόληκτα) ἢ σίγμα (σιγμόληκτα).

1) ἔχοντα χαρακτῆρα χειλόφωνον π, β, φ.

Ἑνικὸς

	θέμα φλεβ-		θέμα γυπ-	
Ὀν.	ἡ	φλὲψ	ὁ	γὺψ
Γεν.	τῆς	φλεβὸς	τοῦ	γυπὸς
Δοτ.	τῇ	φλεβὶ	τῷ	γυπὶ
Αἰτ.	τὴν	φλέβα	τὸν	γῦπα
Κλ.	ὦ	φλὲψ	ὦ	γὺψ

Δυϊκὸς

Ὀνομ. Αἰτ.	τὼ	φλέβε	τὼ	γῦπε
Γεν. Δοτ.	τοῖν	φλεβοῖν	τοῖν	γυποῖν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	αἱ	φλέβες	οἱ	γῦπες
Γεν.	τῶν	φλεβῶν	τῶν	γυπῶν
Δοτ.	ταῖς	φλεψὶ(ν)	τοῖς	γυψὶ(ν)
Αἰτ.	τὰς	φλέβας	τοὺς	γῦπας
Κλ.	ὦ	φλέβες	ὦ	γῦπες.

§ 96. Χειλόφωνον μετὰ τοῦ σ γίνεται ψ, ὡς *φλὲψ* (φλέβ-ς), *γὺψ* (γύπ-ς), *φλεψὶν* (φλεβ-σίν), *γυψὶν* (γυπ-σίν).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

Ὁ *Ἄραψ*, ἡ *λαῖλαψ*.

2) ἔχοντα χαρακτῆρα οὐρανισκόφωνον (κ, γ, χ).

Ἑνικὸς

	(θέμα αἰγ-)	(θέμα κορακ-)	(θέμα ὀνυχ-)
Ὀν.	ἡ αἶξ	ὁ κόραξ	ὁ ὄνυξ
Γεν.	τῆς αἰγὸς	τοῦ κόρακος	τοῦ ὄνυχος
Δοτ.	τῇ αἰγὶ	τῷ κόρακι	τῷ ὄνυχι
Αἰτ.	τὴν αἶγα	τὸν κόρακα	τὸν ὄνυχα
Κλ.	ὦ αἶξ	ὦ κόραξ	ὦ ὄνυξ

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ.	τὼ αἶγε	τὼ κόρακε	τὼ ὄνυχε
Γεν. Δοτ.	τοῖν αἰγοῖν	τοῖν κοράκοιν	τοῖν ὀνύχοιν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	αἱ αἶγες	οἱ κόρακες	οἱ ὄνυχες
Γεν.	τῶν αἰγῶν	τῶν κοράκων	τῶν ὀνύχων
Δοτ.	ταῖς αἶξι(ν)	τοῖς κόραξι(ν)	τοῖς ὄνυξι(ν)
Αἰτ.	τὰς αἶγας	τοὺς κόρακας	τοὺς ὄνυχας
Κλ.	ὦ αἶγες	ὦ κόρακες	ὦ ὄνυχες

(θέμα σάλπιγγ-)

	Ἑνικὸς	*Δυϊκὸς*	*Πληθυντικὸς*
Ὀν.	ἡ σάλπιγξ	τὼ σάλπιγγε	αἱ σάλπιγγες
Γεν.	τῆς σάλπιγγος	τοῖν σαλπίγγοιν	τῶν σαλπίγγων
Δοτ.	τῇ σάλπιγγι	τοῖν σαλπίγγοιν	ταῖς σάπιγξι(ν)
Αἰτ.	τὴν σάλπιγγα	τὼ σάλπιγγε	τὰς σάλπιγγας
Κλ.	ὦ σάλπιγξ	ὦ σάλπιγγε	ὦ σάλπιγγες

§ 97. Οὐρανισκόφωνον μετὰ τοῦ σ γίνεται ξ, ὡς αἶξ (αἰγ-ς), *κόραξ* (κόρακ-ς), *ὄνυξ* (ὄνυχ-ς), *σάλπιγξ* (σάλπιγγ-ς), *αἶξιν* (αἰγ-σίν), *κόραξιν* (κόρακ-σιν), *ὄνυξιν* (ὄνυχ-σιν), *σάλπιγξιν* (σάλπιγγ-σιν).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

Ἀρσενικά. *Φρὺξ* (θέμ. Φρυγ-), *Θρᾷξ*, *Φοίνῑξ*, *κήρῡξ*, *βὴξ* (θέμ. βηχ-). Θηλυκά. *Φλὸξ* (θέμ. φλογ-), *φάλαγξ* (φάλαγγ-), *γλαῦξ* (γλαυκ-), *σὰρξ* (σάρκ-), *κλῖμαξ*, *διῶρυξ* (θέμ. διωρυχ-).

3) ἔχοντα χαρακτῆρα ὀδοντόφωνον (δ, θ, τ ἢ ντ).

Ἑνικὸς

	(θέμ. ἐλπιδ-)		(θέμ. ὀρνιθ-)		(θέμ. ταπητ-)
Ὀν.	ἡ	ἐλπὶς	ὁ, ἡ	ὄρνις	ὁ τάπης
Γεν.	τῆς	ἐλπίδος	τοῦ, τῆς	ὄρνιθος	τοῦ τάπητος
Δοτ.	τῇ	ἐλπίδι	τῷ, τῇ	ὄρνιθι	τῷ τάπητι
Αἰτ.	τὴν	ἐλπίδα	τόν, τὴν	ὄρνιν	τὸν τάπητα
Κλ.	ὦ	ἐλπὶς	ὦ	ὄρνι	ὦ τάπης

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ.	τὼ	ἐλπίδε	τὼ	ὄρνιθε	τὼ	τάπητε
Γεν. Δοτ.	τοῖν	ἐλπίδοιν	τοῖν	ὀρνίθοιν	τοῖν	ταπήτοιν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	αἱ	ἐλπίδες	οἱ, αἱ	ὄρνιθες	οἱ	τάπητες
Γεν.	τῶν	ἐλπίδων		τῶν ὀρνίθων	τῶν	ταπήτων
Δοτ.	ταῖς	ἐλπίσι(ν)	τοῖς, ταῖς	ὄρνισι(ν)	τοῖς	τάπησι(ν)
Αἰτ.	τὰς	ἐλπίδας	τούς, τὰς	ὄρνιθας	τοὺς	τάπητας
Κλ.	ὦ	ἐλπίδες	ὦ	ὄρνιθες	ὦ	τάπητες

ΣΗΜ. Κατὰ τὸ *ἐλπὶς* κλίνεται καὶ τὸ σύνθετον ἐπίθετον *εὔελπις* μετὰ αἰτιατ. *εὔελπιν*, κατὰ δὲ τὸ *εὔελπις* καὶ τὰ ἐκ τοῦ *πόλις* σύνθετα καὶ τοῦ *ἔρις*, ὡς *φιλόπολις*, *φιλοπόλιδος*, *φιλοπόλιδι*, *φιλόπολιν*, *ἄπολις*, *ἀπόλιδος*, κτλ. *φίλερις*, *φιλέριδος*, *φίλεριν*.

Ἑνικὸς

	(θέμ. ἐσθητ-)		(θέμ. ἱδρωτ-)		(θ. γεγραφοτ)	
Ὀν.	ἡ	ἐσθὴς	ὁ	ἱδρώς	ὁ	γεγραφὼς
Γεν.	τῆς	ἐσθῆτος	τοῦ	ἱδρῶτος	τοῦ	γεγραφότος
Δοτ.	τῇ	ἐσθῆτι	τῷ	ἱδρῶτι	τῷ	γεγραφότι
Αἰτ.	τὴν	ἐσθῆτα	τὸν	ἱδρῶτα	τὸν	γεγραφότα
Κλ.	ὦ	ἐσθὴς	ὦ	ἱδρώς	ὦ	γεγραφὼς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ.	τὼ	ἐσθῆτε	τὼ	ἱδρῶτε	τὼ γεγραφότε
Γεν. Δοτ.	τοῖν	ἐσθήτοιν	τοῖν	ἱδρώτοιν	τοῖν γεγραφότοιν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	αἱ	ἐσθῆτες	οἱ	ἱδρῶτες	οἱ γεγραφότες
Γεν.	τῶν	ἐσθήτων	τῶν	ἱδρώτων	τῶν γεγραφότων
Δοτ.	ταῖς	ἐσθῆσι(ν)	τοῖς	ἱδρῶσι(ν)	τοῖς γεγραφόσι(ν)
Αἰτ.	τὰς	ἐσθῆτας	τοὺς	ἱδρῶτας	τοὺς γεγραφότας
Κλ.	ὦ	ἐσθῆτες	ὦ	ἱδρῶτες	ὦ γεγραφότες

Παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

Ἀρσενικά. *Κρὴς* (θέμ. Κρητ-), *γυμνὴς* (θέμ. γυμνητ-), *γέλως* (θέμ. γελωτ-), *εἵλως*, *πεποιηκώς*, *λελυκώς*.

Θηλυκά. *Βραδύτης* (θ. βραδυτητ-). *ταχύτης· λαμπὰς* (θ. λαμπαδ-), *Ἑλληνὶς* (θ. Ἑλληνῖδ-), *πατρίς*, *κνημὶς* (θέμ. κνημῖδ-), *σφραγὶς* (θέμ. σφραγῖδ-), *χλαμὺς* (θέμ. χλαμῦδ-).

	Ἑνικὸς	*Δυϊκὸς*	*Πληθυντικὸς*
Ὀν. Αἰτ. Κλ.	τὸ σῶμα	τὼ σώματε	τὰ σώματα
Γεν.	τοῦ σώματος	τοῖν σωμάτοιν	τῶν σωμάτων
Δοτ.	τῷ σώματι	τοῖν σωμάτοιν	τοῖς σώμασι(ν)

Παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

Δέρμα (θεμ. δερμᾰτ-), *γράμμα* (θ. γραμμᾰτ-), *αἷμα*, *πρᾶγμα*, *κτῆμα*, *ἄγαλμα*.

Ἑνικὸς

	(θ. γιγαντ-)	(θ. λεοντ-)	(θ. χαριεντ-)	(θ. χαριεντ-)
Ὀν.	γίγας	λέων	χαρίεις	χαρίεν
Γεν.	γίγαντος	λέοντος	χαρίεντος	χαρίεντος
Δοτ.	γίγαντι	λέοντι	χαρίεντι	χαρίεντι
Αἰτ.	γίγαντα	λέοντα	χαρίεντα	χαρίεν
Κλ.	γίγᾰν	λέον	χαρίεν	χαρίεν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ.	γίγαντε	λέοντε	χαρίεντε	χαρίεντε
Γεν. Δοτ.	γιγάντοιν	λεόντοιν	χαριέντοιν	χαριέντοιν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	γίγαντες	λέοντες	χαρίεντες	χαρίεντα
Γεν.	γιγάντων	λεόντων	χαριέντων	χαριέντων
Δοτ.	γίγᾱσι(ν)	λέουσι(ν)	χαρίεσι(ν)	χαρίεσι(ν)
Αἰτ.	γίγαντας	λέοντας	χαρίεντας	χαρίεντα
Κλ.	γίγαντες	λέοντες	χαρίεντες	χαρίεντα

Ἑνικὸς

	(θέμ. ὀδοντ-)		(θέμ. διδοντ-)			
Ὀν.	ὁ	ὀδοὺς	ὁ	διδοὺς	τὸ	διδὸν
Γεν.	τοῦ	ὀδόντος	τοῦ	διδόντος	τοῦ	διδόντος
Δοτ.	τῷ	ὀδόντι	τῷ	διδόντι	τῷ	διδόντι
Αἰτ.	τὸν	ὀδόντα	τὸν	διδόντα	τὸ	διδὸν
Κλ.	ὦ	ὀδοὺς	ὦ	διδοὺς	ὦ	διδὸν

Δυικὸς

Ὀν. Αἰτ. Κ.	τὼ	ὀδόντε	τω	διδόντε	τὼ	διδόντε
Γεν. Δοτ.	τοῖν	ὀδόντοιν	τοῖν	διδόντοιν	τοῖν	διδόντοιν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	οἱ	ὀδόντες	οἱ	διδόντες	τὰ	διδόντα
Γεν.	τῶν	ὀδόντων	τῶν	διδόντων	τῶν	διδόντων
Δοτ.	τοῖς	ὀδοῦσι(ν)	τοῖς	διδοῦσι(ν)	τοῖς	διδοῦσιν
Αἰτ.	τοὺς	ὀδόντας	τοὺς	διδόντας	τὰ	διδόντα
Κλ.	ὦ	ὀδόντες	ὦ	διδόντες	ὦ	διθόντα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ξενοφάων-Ξενοφῶν, ποιέων-ποιῶν, ποιέον-ποιοῦν.

Ἑνικὸς

Ὀν.	Ξενοφῶν	ποιῶν	ποιοῦν
Γεν.	Ξενοφῶντος	ποιοῦντος	ποιοῦντος
Δοτ.	Ξενοφῶντι	ποιοῦντι	ποιοῦντι
Αἰτ.	Ξενοφῶντα	ποιοῦντα	ποιοῦν
Κλ.	Ξενοφῶν	ποιῶν	ποιοῦν

Δυικὸς

Ὀν. Αἰτ. Κ.	Ξενοφῶντε	ποιοῦντε	ποιοῦντε
Γεν. Δοτ.	Ξενοφώντοιν	ποιούντοιν	ποιούντοιν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	Ξενοφῶντες	ποιοῦντες	ποιοῦντα
Γεν.	Ξενοφώντων	ποιούντων	ποιούντων
Δοτ.	Ξενοφῶσι(ν)	ποιοῦσι(ν)	ποιοῦσι(ν)
Αἰτ.	Ξενοφῶντας	ποιοῦντας	ποιοῦντα
Κλ.	Ξενοφῶντες	ποιοῦντες	ποιοῦντα

§ 98. Ὀδοντόφωνον πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται, ὡς (ἐλπίδ-ς) ἐλπίς, (ἐσθήτ-ς) ἐσθής, κτλ. Ὅταν δὲ ἀποβάλληται ντ πρὸ τοῦ σ, τὰ πρὸ αὐτῶν φωνήεντα ἐκτείνονται, τὸ μὲν ᾰ γίνεται ᾱ, τὸ δὲ ε γίνεται ει, τὸ δὲ ο γίνεται ου, ὡς (γίγαντ-ς) γίγᾱς, (ὀδόντ-ς) ὀδούς, (χαρίεντ-ς) χαρίεις, (γίγᾰντ-σι) γίγᾱσι, (ὀδόντ-σι) ὀδοῦσι. Τὰ εἰς -εις καὶ -εν ὅμως ἐπίθετα δὲν ἐκτείνουσι τὸ ε εἰς τὴν δοτ. πληθ. ὡς χαρίεσι, φωνήεσι, κτλ.

Παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

Ὁ γέρων, ὁ δράκων, ὁ φέρων, ὁ λέγων, ὁ ἀνδριάς, ὁ ἐλέφας, ὁ Τάρας, ὁ γράψας, τὸ γράψαν, ὁ ποιήσας, τὸ ποιῆσαν, ὁ δηλώων-δηλῶν, τὸ δηλόον-δηλοῦν, ὁ φωνήεις, τὸ φωνῆεν (θέμ. φωνηεντ-), ὁ ἀστερόεις, τὸ ἀστερόεν (θέμ. ἀστεροεντ-), ὁ γνούς, τὸ γνὸν (θέμ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γνοντ-), ὁ *προδούς*, τὸ *προδὸν* (θέμ. προδοντ-), ὁ *ἁλούς*, τὸ *ἁλὸν* (θέμ. ἁλοντ-).

Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ τὸ *κέρας* (θέμ. κερατ-), τὸ ὁποῖον ὅταν σημαίνῃ πτέρυξ στρατοῦ γίνεται ἐκ τοῦ θέματος κερασ- καὶ μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ σ συναιρεῖται, ὁμοίως καὶ τὸ *πέρας* καὶ *τέρας*.

Ἑνικὸς

Ὀν. Αἰτ.	κέρας	τέρας
Γεν.	κέρᾱτος ἢ κέρως	τέρᾱτος
Δοτ.	κέρᾱτι ἢ κέρᾳ	τέρᾱτι

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ.	κέρᾱτε ἢ κέρᾱ	τέρατε
Γεν. Δοτ.	κεράτοιν ἢ κερῷν	τεράτοιν

Πληθυντικὸς

Ὀν. Αἰτ.	κέρᾱτα ἢ κέρᾱ	τέρατα ἢ τέρᾱ
Γεν.	κεράτων	τεράτων ἢ τερῶν
Δοτ.	κέρασι(ν)	τέρασι(ν)

Τὸ δὲ *πέρας* φυλάττει παντᾳοῦ τὸ τ (ὅρα καὶ § 103, Β', α').

4) ὑγρόληκτα (ἤτοι ἔχοντα χαρακτῆρα ὑγρόν, λ, ν, ρ).

Ἑνικὸς

	(θέμ. γειτον-)	(θ. ἡγεμον-)	(θ. σωφρον-)	
Ὀν.	ὁ, ἡ γείτων	ὁ, ἡ ἡγεμὼν	ὁ, ἡ σώφρων	τὸ σῶφρον
Γεν.	γείτονος	ἡγεμόνος	σώφρονος	σώφρονος
Δοτ.	γείτονι	ἡγεμόνι	σώφρονι	σώφρονι
Αἰτ.	γείτονα	ἡγεμόνα	σώφρονα	σῶφρον
Κλ.	γεῖτον	ἡγεμὼν	σῶφρον	σῶφρον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ. Κλ.	γείτονε	ἡγεμόνε	σώφρονε	σώφρονε
Γεν. Δοτ.	γειτόνοιν	ἡγεμόνοιν	σωφρόνοιν	σωφρόνοιν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	γείτονες	ἡγεμόνες	σώφρονες	σώφρονα
Γεν.	γειτόνων	ἡγεμόνων	σωφρόνων	σωφρόνων
Δοτ.	γείτοσι(ν)	ἡγεμόσι(ν)	σώφροσι(ν)	σώφροσι(ν)
Αἰτ.	γείτονας	ἡγεμόνας	σώφρονας	σώφρονα
Κλ.	γείτονες	ἡγεμόνες	σώφρονες	σώφρονα

Ἑνικὸς ὁ ἅλς, τοῦ ἁλός, τῷ ἁλί, τὸν ἅλα. Δυϊκὸς τὼ ἅλε, τοῖν ἁλοῖν. Πληθ. οἱ ἅλες, τῶν ἁλῶν, τοῖς ἁλσί. τοὺς ἅλας. Τοῦτο συνήθως εὑρίσκεται εἰς πληθ. ἀριθμὸν=ἅλας, τὸ δὲ θηλ. ἡ ἅλς εὑρίσκεται μόνον παρὰ ποιηταῖς=θάλασσα, ἐξ αὐτοῦ δ' ἔγινε τὸ ἐπίθ. *παράλιος,-ία,-ιον* (παραθαλάσσιος) καὶ ἅλλα.

Παραδείγματα.

Ὁ *πέπων*, τὸ *πέπον*, ὁ, ἡ *μνήμων*, τὸ *μνῆμον*, ὁ, ἡ *ἄφρων*, τὸ *ἄφρον*, ὁ, ἡ *παράφρων*, τὸ *παράφρον*.

§ 99. Τὰ εἰς *-ων*, οὐδ. *-ον συγκριτικὰ* εἰς τὴν ἑνικὴν αἰτιατ. τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ θηλυκ. καὶ εἰς τὴν πληθ. ὀνομαστικὴν καὶ αἰτ. καὶ κλητ. τοῦ ἀρσεν. καὶ οὐδετέρου ἔχουσι καὶ συνηρημένους τύπους, ὡς ἑξῆς.

Ἑνικὸς

Ὀν.	ὁ, ἡ ἐχθίων	τὸ ἔχθιον
Γεν.	ἐχθίονος	ἐχθίονος
Δοτ.	ἐχθίονι	ἐχθίονι
Αἰτ.	ἐχθίονα καὶ ἐχθίω	ἔχθιον
Κλ.	ἔχθιον	ἔχθιον

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ.	ἐχθίονε	ἐχθίονε
Γεν. Δοτ.	ἐχθιόνοιν	ἐχθιόνοιν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πληθυντικὸς

Ὀν.	ἐχθίονες καὶ ἐχθίους	ἐχθίονα καὶ ἐχθίω
Γεν.	ἐχθιόνων	ἐχθιόνων
Δοτ.	ἐχθίοσι(ν)	ἐχθίοσι(ν)
Αἰτ.	ἐχθίονας καὶ ἐχθίους(1)	ἐχθίονα καὶ ἐχθίω
Κλ.	ἐχθίονες καὶ ἐχθίους	ἐχθίονα καὶ ἐχθίω

Ὅμοιόν τι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν αἰτιατ. τοῦ ἑνικοῦ τοῦ *Ἀπόλλων καὶ Ποσειδῶν.*

Ἑνικὸς

Ὀν.	Ἀπόλλων	Ποσειδῶν
Γεν.	Ἀπόλλωνος	Ποσειδῶνος
Δοτ.	Ἀπόλλωνι	Ποσειδῶνι
Αἰτ.	Ἀπόλλωνα καὶ Ἀπόλλω	Ποσειδῶνα καὶ Ποσειδῶ
Κλ.	Ἄπολλον	Πόσειδον

Ἑνικὸς

Ὀν.	ὁ	μέλᾱς	τὸ	μέλᾰν
Γεν.	τοῦ	μέλᾰνος	τοῦ	μέλᾰνος
Δοτ.	τῷ	μέλανι	τῷ	μέλανι
Αἰτ.	τὸν	μέλανα	τὸ	μέλαν
Κλ.	ὦ	μέλαν	ὦ	μέλαν

Δυικὸς

Ὀν. Αἰτ. Κλ.	τὼ	μέλανε	τὼ	μέλανε
Γεν. Δοτ.	τοῖν	μελάνοιν	τοῖν	μελάνοιν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	οἱ	μέλᾰνες	τὰ	μέλᾰνα
Γεν.	τῶν	μελάνων	τῶν	μελάνων
Δοτ.	τοῖς	μέλᾰσι(ν)	τοῖς	μέλᾰσι(ν)
Αἰτ.	τοὺς	μέλανας	τὰ	μέλανα
Κλ.	ὦ	μέλανες	ὦ	μέλανα

(1) Τοῦτο δὲν προῆλθεν ἐκ συναιρέσεως (ὅτε ἔπρεπε νὰ εἶνε *ἐχθίως*), ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν τῆς πληθ. ὀνομαστ., οἱ δὲ συνηρημ. τύποι γίνονται ἐκ θ. *ἐχθιοσ-*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 100. Ἐνίοτε καὶ ν μόνον ὅταν ἀποβάλληται πρὸ τοῦ σ, τὰ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντα ἐκτείνονται τὸ ᾰ εἰς ᾱ καὶ τὸ ε εἰς ει, ὡς (μέλᾰν-ς) μέλᾱς, (τάλᾰν-ς) τάλᾱς, (κτέν-ς) κτείς, κτλ.

Ἑνικὸς

	(θέμ. ῥητορ-)	(θεμ. κρατηρ-)	(θ. θηρ-)
Ὀν.	ὁ ῥήτωρ	ὁ κρατὴρ	ὁ θὴρ
Γεν.	ῥήτορος	κρατῆρος	θηρὸς
Δοτ.	ῥήτορι	κρατῆρι	θηρὶ
Αἰτ.	ῥήτορα	κρατῆρα	θῆρα
Κλ.	ῥῆτορ	κρατὴρ	θὴρ

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ. Κλ.	ῥήτορε	κρατῆρε	θῆρε
Γεν. Δοτ.	ῥητόροιν	κρατήροιν	θηροῖν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	οἱ ῥήτορες	κρατῆρες	θῆρες
Γεν.	ῥητόρων	κρατήρων	θηρῶν
Δοτ.	ῥήτορσι(ν)	κρατῆρσι(ν)	θηρσὶ(ν)
Αἰτ.	ῥήτορας	κρατῆρας	θῆρας
Κλ.	ῥήτορες	κρατῆρες	θῆρες

Παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

Ἀρσενικά. *Ἀγών, χειμών, Μαραθών, Λάκων, Πλάτων, Σόλων* (εἰς πάντα ταῦτα τὸ ω εἶνε θεματ. φωνῆεν), ἡ *ἀηδὼν* (θ. ἀηδον-), ὁ, ἡ *δαίμων*, ὁ, ἡ *ἄφρων*, *μὴν* (θ. μην-), *λιμὴν* (θ. λιμεν-), *ποιμὴν* (θ. ποιμεν-), *Τιτὰν* (θ. Τιτᾰν-), *τάλας*, *τάλαν* (θ. τάλᾰν-), *δελφὶς* (θ. δελφῖν-).

Θηλυκά. *Σειρὴν* (θ. Σειρην-), *εἰκὼν* (θ. εἰκον-), *Λακεδαίμων* (θ. Λακεδαιμον-), *ῥὶς* (θ. ῥῖν-), *Ἐλευσὶς* (θ. Ἐλευσῖν-), *Σαλαμὶς* (θεμ. Σαλαμῖν-).

Ἀὴρ (θ. ἀερ-), *αἰθὴρ* (θ. αἰθερ-), *αὐτοκράτωρ* (θ. αὐτοκρατορ-), *Κὰρ* (θεμ. Κᾰρ-).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Συγκεκομμένα τῆς γ' κλίσεως.

§ 101. Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ τὰ *συγκεκομμένα*, καλούμενα τοιουτοτρόπως, διότι σχηματίζονται κατὰ συγκοπὴν τοῦ ε. Τοιαῦτα δὲ εἶνε τὰ ἑξῆς·

1. ὁ *ἀστὴρ* (θ. ἀστερ-) σχηματίζει τὴν δοτ. πληθ. ἐκ τοῦ συγκεκομμένου θέματος *ἀστρ-* τῇ προσθήκῃ τονιζομένου βραχέος α, τοῖς *ἀστράσιν*.

2. *Δημήτηρ* σχηματίζει πάσας τὰς ἄλλας πτώσεις πλὴν τῆς κλητ. τοῦ ἑνικοῦ ἐκ τοῦ συγκεκομμένου θέματος *Δημητρ-* καὶ ἀναβιβάζει τὸν τόνον, *Δήμητρος*, *Δήμητρι*, *Δήμητρα*, *Δήμητερ*.

3. ὁ *πατήρ*, ἡ *μήτηρ*, ἡ *θυγάτηρ* καὶ *γαστήρ*, ἅτινα σχηματίζουσιν ἐκ τοῦ συγκεκομμένου θέματος *πατρ-*, *μητρ-*, *θυγατρ-* καὶ *γαστρ-* 1) τὴν γεν. καὶ δοτ. τοῦ ἑνικοῦ τονιζομένας ἐπὶ τῆς ληγούσης, *πατρός*, *πατρί*, *μητρός*, *μητρί*, *θυγατρός*, *θυγατρί*, *γαστρός*, *γαστρί*, 2) τὴν δοτ. πληθ. προσθήκῃ τονιζομένου βραχέος α, *πατράσι*, *μητράσι*, *θυγατράσι*, *γαστράσιν*. Οἱ δὲ λοιποὶ μὴ συγκεκομμένοι τύποι ἔχουσι τὸν τόνον ἐπὶ τοῦ ε τῆς παραληγούσης, *πατέρα*, *μητέρα*, *θυγατέρα*, *γαστέρα*. Τὸ δὲ *πατὴρ* καὶ *θυγάτηρ* ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον *πάτερ*, *θύγατερ*.

4. ὁ *ἀνὴρ* καὶ ὁ *ἀρὴν* (πρόβατον) κλίνονται ὡς ἑξῆς:

Ἑνικὸς

Ὀν.	ὁ	ἀνὴρ	ὁ	(ἀρὴν) ἀμνός
Γεν.	τοῦ	ἀνδρὸς	τοῦ	ἀρνὸς
Δοτ.	τῷ	ἀνδρὶ	τῷ	ἀρνὶ
Αἰτ.	τὸν	ἄνδρα	τὸν	ἄρνα
Κλ.	ὦ	ἄνερ	ὦ	ἀμνὲ

Δυικὸς

Ὀν.Αἰτ.Κλ.	τὼ	ἄνδρε	τὼ	ἄρνε
Γεν. Δοτ.	τοῖν	ἀνδροῖν	τοῖν	ἀρνοῖν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	οἱ	ἄνδρες	οἱ	ἄρνες
Γεν.	τῶν	ἀνδρῶν	τῶν	ἀρνῶν
Δοτ.	τοῖς	ἀνδράσι(ν)	τοῖς	ἀρνάσι(ν)
Αἰτ.	τοὺς	ἄνδρας	τοὺς	ἄρνας
Κλ.	ὦ	ἄνδρες	ὦ	ἄρνες

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΗΜ. Ἀντὶ τῆς ὀνομ. *ἀρὴν* (φερομένης ἐν ἐπιγραφαῖς) εἶνε ἐν χρήσει ἡ ὀνομ. *ἀμνός*.

5) *Σιγμόληκτα* (ἤτοι ἔχοντα χαρακτῆρα σ), ἔνθα ἀνήκουσι τὰ ἑξῆς:

Α') *Θέματα εἰς εσ-*, ἅτινα φυλάττουσι τὸ σ μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν καὶ κλητικήν, (τὰ δὲ οὐδέτ. καὶ εἰς τὴν αἰτ.) τοῦ ἑνικοῦ, εἰς δὲ τὰς ἄλλας πτώσεις ἀποβάλλουσιν αὐτὸ καὶ συναιροῦνται (ἡ δοτικ.πληθ. δὲν συναιρεῖται). Τοιαῦτα δὲ εἶνε· 1) κύρια ὀνόματα ἀνδρῶν λήγοντα εἰς ης, ἤτοι τὰ εἰς *-γένης, -μένης, -σθένης, -κράτης, -μήδης, -νείκης, -τέλης, -κλέης* (*-κλῆς*) *-φάνης, -δεύκης*.

Ὀν.	Σωκράτης	Περικλῆς
Γεν.	Σωκράτους	Περικλέους
Δοτ.	Σωκράτει	Περικλεῖ
Αἰτ.	Σωκράτη	Περικλέα
Κλ.	Σώκρατες	Περίκλεις

§ 102. Τὰ εἰς *-ης* κύρια ὀνόματα πλὴν τῶν εἰς *-κλῆς* σχηματίζουσι τὴν αἰτιατικὴν τοῦ ἑνικοῦ καὶ κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν εἰς *-ην*, ὡς *Σωκράτην*, *Ἀριστοτέλην*, τὸν δὲ πληθ. κατὰ τὴν πρώτην, οἱ *Δημοσθέναι*, τῶν *Δημοσθενῶν*, τοῖς *Δημοσθέναις*, τοὺς *Δημοσθένας*.

§ 103. Τὰ εἰς *-κλῆς* κύρια ὀνόματα εἰς τὴν ὀνομαστ., δοτικὴν καὶ κλητικὴν συναιροῦσι καὶ τὸ πρῶτον ε.

Β') Τὰ εἰς *-ος* οὐδέτερα οὐσιαστικά.

	Ἑνικὸς		*Δυικὸς*		*Πληθυντικὸς*	
Ὀν.	τὸ	γένος	τὼ	γένει	τὰ	γένη
Γεν.	τοῦ	γένους	τοῖν	γενοῖν	τῶν	γενῶν
Δοτ.	τῷ	γένει	τοῖν	γενοῖν	τοῖς	γένεσι(ν)
Αἰτ.	τὸ	γένος	τὼ	γένει	τὰ	γένη
Κλ.	ὦ	γένος	ὦ	γένει	ὦ	γένη

ΣΗΜ. Τὸ εα, ὅταν πρὸ αὐτοῦ ὑπάρχῃ φωνῆεν, συναιρεῖται εἰς α, ὡς *χρέος*, τὰ *χρέα* (=χρέεα), *κλέος*, τὰ *κλέα*.

Παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

Διογένης, Ἀριστομένης, Δημοσθένης, Πολυκράτης, Διομήδης, Πολυνείκης, Ἀριστοτέλης, Ἀριστοφάνης, Πολυδεύκης, Ἡρακλῆς, Θεμιστοκλῆς, Σοφοκλῆς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εἶδος, βάρος, ὕψος, μέγεθος, πλῆθος, ἔθνος, ἦθος, ἔτος, θέρος, ψῦχος, κέρδος, ζεῦγος, ξίφος, χεῖλος, ἄνθος, κράτος, ὄρος, πάθος, τέλος, μῖσος, στῖφος, ῥῖγος, κῦρος κτλ.

3) Τὰ εἰς -ης, οὐδ. -ες ἐπίθετα, ὡς *σαφής, ἀληθής, εὐγενής, ὑγιής, εὐφυής, κτλ.*

	Ἑνικὸς				*Πληθυντικὸς*			
Ὀν.	ὁ, ἡ	σαφὴς	τὸ	σαφὲς	οἱ, αἱ	σαφεῖς	τὰ	σαφῆ
Γεν.	τοῦ, τῆς	σαφοῦς	τοῦ	σαφοῦς	τῶν	σαφῶν	τῶν	σαφῶν
Δοτ.	τῷ, τῇ	σαφεῖ	τῷ	σαφεῖ	τοῖς, ταῖς	σαφέσι(ν)	τοῖς	σαφέσι(ν)
Αἰτ.	τόν, τὴν	σαφῆ	τὸ	σαφὲς	τούς, τὰς	σαφεῖς	τὰ	σαφῆ
Κλ.	ὦ	σαφὲς	ὦ	σαφὲς	ὦ	σαφεῖς	ὦ	σαφῆ

Δυικὸς ὀν., αἰτ., κλ. σαφεῖ, γεν. δοτ. σαφοῖν.

ΣΗΜ. 1. Ἡ αἰτ. πληθ. τοῦ ἀρσ. καὶ θηλ. δὲν προέρχεται ἐκ συναιρέσεως, ἀλλὰ γίνεται κατ' ἀναλογίαν τῆς ὀνομαστ. πληθυντικῆς.

ΣΗΜ. 2. Τὰ εἰς -εής συναιροῦσι τὸ εα εἰς ᾱ, ὡς ἐνδεής (ἐνδεέα) ἐνδεᾱ, τὸ δὲ ὑγιὴς καὶ τὰ εἰς -φυὴς λήγοντα συναιροῦσι τὸ έα εἰς ᾱ καὶ ῆ, ὡς τὸν ὑγιᾱ καὶ ὑγιῆ, εὐφυᾱ καὶ εὐφυῆ.

ΣΗΜ. 3. Τὰ σύνθετα βαρύτονα ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον εἰς τὰς εἰς -ες ληγούσας πτώσεις, ὡς ὁ, ἡ *συνήθης*, τὸ *σύνηθες*. Ἐξαιροῦνται τὰ εἰς *-ώδης, -ώκης, -ώλης* καὶ *-ήρης*, ὁ, ἡ *εὐώδης*, τὸ *εὐῶδες*, ὁ, ἡ *ποδώκης*, τὸ *ποδῶκες*, ὁ, ἡ *πανώλης*, τὸ *πανῶλες*, ὁ, ἡ *ξιφήρης*, τὸ *ξιφῆρες*.

ΣΗΜ. 4. Καὶ εἰς τὴν γενικ. πληθ. καὶ γενικ. καὶ δοτ. τοῦ δυϊκοῦ εὑρίσκονται τὰ σύνθετα βαρύτονα ἐπίθετα ἔχοντα ἀναβιβασμένον τὸν τόνον, ὡς ἡ *τριήρης* (ναῦς), τῶν *τριήρων*, τοῖν *τριήροιν*, ὁ, ἡ *αὐτάρκης*, τῶν *αὐτάρκων*, τοῖν *αὐτάρκοιν*, ὁ, ἡ *συνήθης*, τῶν *συνήθων*, τοῖν *συνήθοιν*, ὁ, ἡ *αὐθάδης*, τῶν *αὐθάδων*, τοῖν *αὐθάδοιν*.

Παραδείγματα.

Ἀκριβής, ἀληθής, δαψιλής, ἐγκρατής, πολυτελής, συγγενής, ψευδής, ἀσεβής, ἀσθενής, ἀσφαλής, ἀφανής, εὐμενής, εὐπειθής, εὐπρεπής, εὐτυχής.

Αὐτάρκης, αὔταρκες, αὐθάδης, αὔθαδες, εὐώδης, εὐῶδες, θηριώδης, θηριῶδες.

Εἰς ταῦτα ἀνήκουσι

Β') Τὰ εἰς ας οὐδέτερα θέματα, ἅτινα φυλάττουσι τὸ σ μόνον εἰς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὴν ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. τοῦ ἑνικοῦ. Τοιαῦτα δὲ εἶνε:

α') τὸ *γέρας* (βραβεῖον), τὸ *γῆρας*, τὸ *κρέας*.

	Ἑνικὸς		*Δυϊκὸς*		*Πληθυντικὸς*	
Ὀν.	τὸ	κρέας	τὼ	κρέᾱ	τὰ	κρέᾱ
Γεν.	τοῦ	κρέως	τοῖν	κρεῷν	τῶν	κρεῶν
Δοτ.	τῷ	κρέᾳ	τοῖν	κρεῷν	τοῖς	κρέασι(ν)
Αἰτ.	τὸ	κρέας	τὼ	κρέᾱ	τὰ	κρέᾱ
Κλ.	ὦ	κρέας	ὦ	κρέᾱ	ὦ	κρέᾱ

β') Ἄλλα οὐδέτερα εἰς *ας* εἶνε τὸ *κνέφας* (σκότος), *σέλας* (φῶς), ἅτινα μόνον εἰς *α* καὶ *ᾳ* συναιροῦνται, ὡς *σέλᾳ* καὶ *σέλα* (πληθ.), τῷ *κνέφᾳ*, ἀλλὰ γεν. τοῦ *κνέφους* ὡς τὰ εἰς -ος οὐδέτερα.

Γ') Ἡ *αἰδὼς* (θέμ. *αἰδοσ-*) ἀποβάλλει τὸ σ εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις καὶ συναιρεῖται πανταχοῦ, ὡς (αἰδό(σ)-ος) *αἰδοῦς*, (αἰδό(σ)-ι) *αἰδοῖ*, (αἰδό(σ)-α) *αἰδῶ*, ὦ *αἰδώς*.

Ὁμοίως καὶ *ἠώς*, *ἠοῦς*, *ἠοῖ*, *ἠῶ*, ὦ *ἠώς*.

Β') Φωνηεντόληκτα.

§ 104. Φωνηεντόληκτα εἶνε τὰ ἑξῆς: 1) τὰ εἰς -υς, γεν. -υος οὐσιαστικά, ὡς *ἰχθύς*, *μῦς*.

ὁ ἰχθύς, τοῦ ἰχθύος, τῷ ἰχθύϊ, τὸν ἰχθύν, ὦ ἰχθύ· τὼ ἰχθύε, τοῖν ἰχθύοιν· οἱ ἰχθύες, τῶν ἰχθύων, τοῖς ἰχθύσι, τοὺς ἰχθῦς, ὦ ἰχθύες.

ὁ μῦς, τοῦ μυός, τῷ μυί, τὸν μῦν, ὦ μῦ· τὼ μύε, τοῖν μυοῖν· οἱ μύες, τῶν μυῶν, τοῖς μυσί, τοὺς μῦς, ὦ μύες.

Παραδείγματα· ὁ, ἡ σῦς (χοῖρος) καὶ ὗς, ἡ *ἰσχύς*, ἡ *δρῦς*, ἡ *πίτυς*, ὁ *βότρυς*, ὁ *στάχυς*.

2) ὁ, ἡ βοῦς, ἡ *γραῦς*, ἡ *ναῦς* (πλοῖον).

βοῦς, βοῦς, βοί, βοῦν, ὦ βοῦ· βόε, βοοῖν· βόες, βοῶν, βουσί(ν), βοῦς, ὦ βόες.

ἡ γραῦς, τῆς γρᾱός, τῇ γρᾱί, τὴν γραῦν, ὦ γραῦ· τὼ γρᾱέ, τοῖν γρᾱοῖν· αἱ γρᾱέες, τῶν γρᾱῶν, ταῖς γραυσί, τὰς γραῦς, ὦ γρᾱέες.

ἡ ναῦς, τῆς νεώς, τῇ νηί, τὴν ναῦν, ὦ ναῦ· τὼ (νῆε), τοῖν νεοῖν· αἱ νῆες, τῶν νεῶν, ταῖς ναυσί, τὰς ναῦς, ὦ νῆες.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΗΜ. Τὸ *βοῦς, γραῦς, ναῦς* φυλάττουσι τὴν δίφθογγον μόνον πρὸ καταλήξεων ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων, τὸ δὲ ὁ, ἡ *οἷς* (πρόβατον) πανταχοῦ, γεν. *οἰός*, δοτ. *οἰί*, αἰτ. *οἶν*· πληθ. *οἶες, οἰῶν, οἰσί(ν)*, αἰτ. *οἷς*.

3) Τὰ εἰς -ευς ἀρσενικὰ οὐσιαστικὰ (ἅπαντα ὀξύτονα).

	Ἑνικὸς		*Δυϊκὸς*		*Πληθυντικὸς*	
Ὀν	ὁ	βασιλεὺς	τὼ	βασιλῆ	οἱ	βασιλεῖς καὶ βασιλῆς
Γεν.	τοῦ	βασιλέως	τοῖν	βασιλέοιν	τῶν	βασιλέων
Δοτ.	τῷ	βασιλεῖ	τοῖν	βασιλέοιν	τοῖς	βασιλεῦσι(ν)
Αἰτ.	τὸν	βασιλέᾱ	τὼ	βασιλῆ	τοὺς	βασιλέᾱς
Κλ.	ὦ	βασιλεῦ	ὦ	βασιλῆ	ὦ	βασιλεῖς καὶ βασιλῆς

§ 105. Τὰ εἰς *-ευς* φυλάττουσι τὸ *ευ* τοῦ θέματος πρὸ τῶν ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων καταλήξεων καὶ εἰς τὴν κλητ. τοῦ ἑνικοῦ, εἰς δὲ τὰς ἄλλας πτώσεις συστέλλουσιν αὐτὸ εἰς ε.

§ 106. Τῶν εἰς *-ευς* τὸ *α* καὶ *ας* τῆς ἑνικ. καὶ πληθ. αἰτιατ. εἶνε μακρὸν (ὅπερ ἐκ τοῦ *βασιλῆᾰ, βασιλέᾱ, βασιλῆᾰς, βασιλέᾱς* κατ' ἐναλλαγήν), εἰς δὲ τὴν ἑνικὴν γενικὴν ἔχουσιν *-εως* (ὅπερ ἐκ τοῦ *βασιλῆος, βασιλέως* κατ' ἐναλλαγήν). Εἰς τὴν ὀνομ. καὶ κλητ. τοῦ πληθ. συναιροῦνται κατὰ τοὺς παλαιοτέρους Ἀττικοὺς εἰς *ῆς* ἐκ τοῦ *ῆες* (ὡς *βασιλῆες βασιλῆς, ἱππῆες ἱππῆς*). ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῷ δυϊκῷ εἰς *-ῆ* ἐκ τοῦ *ῆε* (ὡς *βασιλῆε-βασιλῆ, ἱππῆε-ἱππῆ*).

§ 107. Τὰ εἰς *-ευς* συναιροῦνται μόνον εἰς *ει*, ἐὰν δὲ πρὸ τοῦ *ευς* προηγῆται φωνῆεν, συναιροῦνται καὶ εἰς τὰς γενικὰς καὶ αἰτ. τοῦ ἑνικ. καὶ αἰτ. τοῦ πληθ. συγχωνεύοντα τὸ *έως* καὶ *έων* εἰς *-ῶς* καὶ *-ῶν* καὶ τὸ *έᾱ* καὶ *έᾱς* εἰς *ᾱ* καὶ *ᾱς*, ὡς *Πειραιῶς, Πειραιᾶ, Πλαταιῶς, Πλαταιᾶ, Πλαταιῶν, Πλαταιᾶς, Πρασιῶς, Παιανιῶν, Θεσπιᾶς, Δωριᾶς*. Ἐξαιρεῖται τὸ *ἁλιεὺς* κλινόμενον ὡς τὰ συμφωνόληκτα εἰς *-εύς*.

Παραδείγματα.

Ἀχιλλεύς, Ὀδυσσεύς, Μεγαρεύς, Εὐβοεύς, γονεύς, ἱερεύς, ἁλιεύς, ἱππεύς.

4) Τὰ οὐσιαστικὰ εἰς *-ις, -υς, -υ* γεν. *-εως*, ὡς ἡ *πόλις πόλεως*, ὁ *πῆχυς πήχεως*, τὸ *ἄστυ ἄστεως*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἑνικὸς

Ὀν.	ἡ	πόλις	ὁ	πῆχυς	τὸ	ἄστυ
Γεν.	τῆς	πόλεως	τοῦ	πήχεως	τοῦ	ἄστεως
Δοτ.	τῇ	πόλει	τῷ	πήχει	τῷ	ἄστει
Αἰτ.	τὴν	πόλιν	τὸν	πῆχυν	τὸ	ἄστυ
Κλ.	ὦ	πόλι	ὦ	πῆχυ	ὦ	ἄστυ

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ. Κλ.	τὼ	πόλει	τὼ	πήχει	τὼ	ἄστει
Γεν. Δοτ.	τοῖν	πολέοιν	τοῖν	πηχέοιν	τοῖν	ἀστέοιν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	αἱ	πόλεις	οἱ	πήχεις	τὰ	ἄστη
Γεν.	τῶν	πόλεων	τῶν	πήχεων	τῶν	ἄστεων
Δοτ.	ταῖς	πόλεσι(ν)	τοῖς	πήχεσι(ν)	τοῖς	ἄστεσι(ν)
Αἰτ.	τὰς	πόλεις	τοὺς	πήχεις	τὰ	ἄστη
Κλ	ὦ	πόλεις	ὦ	πήχεις	ὦ	ἄστη

Τὰ θέματα τούτων λήγουσιν εἰς ι καὶ υ εἰς τὴν ἑνικὴν ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ., εἰς δὲ τὰς ἄλλας πτώσεις ἔχοντα θέμα λῆγον εἰς ει (πόλει-ος) μεταβάλλουσιν εἰς ε. Εἰς δὲ τὴν γεν. τοῦ ἑνικ. καὶ πληθ. εἶνε προπαροξύτονα. Συναιροῦνται δὲ μόνον εἰς ει καὶ η.

Παραδείγματα.

Ἀρσενικὰ εἰς -ις, *μάντις, ὄφις, πρύτανις.*

Θηλυκὰ εἰς -ις, *κρίσις, τάξις, αἴσθησις, ἀνάβασις, ἐπίθεσις, πρᾶξις, δύναμις, πίστις, σπάνις.*

Ἀρσενικὰ εἰς -υς, *πέλεκυς, πρέσβεις* (κατὰ πληθ. μόνον).

Ἐνταῦθα ἀνήκουσι καὶ τὰ εἰς -υ ἐπιθετικὰ θέματα, ἅτινα φυλάττουσι τὸ υ μόνον εἰς τὴν ὀνομ., αἰτιατ. καὶ κλητ. τοῦ ἑνικοῦ, εἰς δὲ τὰς ἄλλας πτώσεις τοῦ ἀρχικοῦ θέματος εἰς -ευ ἀποβάλλεται τὸ υ πρὸ φωνήεντος (ὡς ἡδυ-ος, ἡδέ-ος), συναιροῦνται δὲ μόνον εἰς -ει, ὡς *ἡδύς, ἡδεῖα ἡδύ.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

	Ἑνικὸς				*Πληθυντικὸς*			
Ὀν.	ὁ	ἡδὺς	τὸ	ἡδὺ	οἱ	ἡδεῖς	τὰ	ἡδέα
Γεν.	τοῦ	ἡδέος	τοῦ	ἡδέος	τῶν	[illegible]	τῶν	ἡδέων
Δοτ.	τῷ	ἡδεῖ	τῷ	ἡδεῖ	τοῖς	[illegible]	τοῖς	ἡδέσι
Αἰτ.	τὸν	ἡδὺν	τὸ	ἡδὺ	τοὺς	ἡδεῖς	τὰ	ἡδέα
Κλ.	ὦ	ἡδὺ	ὦ	ἡδὺ	ὦ	ἡδεῖς	ὦ	ἡδέα

Παραδείγματα.

Βαθύς, βαρύς, βραχύς, γλυκύς, εὐθύς, ὀξύς, παχύς, πλατύς, ταχύς· θῆλυς, θήλεια, θῆλυ, ἥμισυς, ἡμίσεια, ἥμισυ.

5) Τὰ θηλυκὰ οὐσιαστικὰ εἰς -ω, γεν. -οῦς, ὡς ἡ ἠχὼ (θ. ἠχοι-). ἡ ἠχώ, τῆς ἠχοῦς, τῇ ἠχοῖ, τὴν ἠχώ, ὦ ἠχοῖ.

Ὁ πληθυντικὸς καὶ δυικὸς σχηματίζεται κατὰ τὴν δευτέραν κλίσιν καὶ φέρεται μόνον παρὰ γραμματικοῖς.

Τὰ θέματα τούτων λήγουσιν εἰς οι καὶ εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θηλυκῶν κυρίων ὀνομάτων, φυλάττουσι δὲ τὸ τελικὸν ι τοῦ θέματος μόνον ἐν τῇ κλητ. τοῦ ἑνικοῦ, τὴν δ' ἑνικ. αἰτιατ. τονίζουσι παρὰ τὸν κανόνα (§ 35, γ') ὁμοίως τῇ ὀνομαστικῇ.

Παραδείγματα.

Πειθώ, Ἀργώ, Λητώ, Καλυψώ, Σαπφώ, ἡ πειθώ, ἡ εὐεστώ.

6) Τὰ ἀρσενικὰ οὐσιαστ. εἰς -ως, γεν. ωος, ὡς θὼς (τσακάλι).

	Ἑνικὸς		*Δυικὸς*		*Πληθυντικὸς*	
Ὀν.	ὁ	θὼς	τὼ	θῶε	οἱ	θῶες
Γεν.	τοῦ	θωὸς	τοῖν	θώοιν	τῶν	θώων
Δοτ.	τῷ	θωὶ	τοῖν	θώοιν	τοῖς	θωσί(ν)
Αἰτ.	τὸν	θῶα	τὼ	θῶε	τοὺς	θῶας
Κλ.	ὦ	θὼς	ὦ	θῶε	ὦ	θῶες

Ὁμοίως καὶ ὁ Τρώς, τοῦ Τρωός, τῷ Τρωί, τὸν Τρῶα, ὦ Τρώς· οἱ Τρῶες, τῶν Τρώων, τοῖς Τρωσί(ν), τοὺς Τρῶας, ὦ Τρῶες.

Ἀνώμαλα τῆς γ' κλίσεως.

1. Ὁ *Ἄρης* (θεὸς τοῦ πολέμου), τοῦ *Ἄρεως*, τῷ *Ἄρει*, τὸν *Ἄρη(ν)* [illegible]

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. ἡ γυνή, τὰ ἄλλα ἐκ τοῦ θέματος γυναικ-, εἰς δὲ τὴν γενικ. καὶ δοτικ. τονίζεται ἐπὶ τῆς ληγούσης ὡς τὰ μονοσύλλαβα.

ἡ γυνή, τῆς γυναικός, τῇ γυναικί, τὴν γυναῖκα, ὦ γύναι· τὼ γυναῖκε, τοῖν γυναικοῖν· αἱ γυναῖκες, τῶν γυναικῶν, ταῖς γυναιξί, τὰς γυναῖκας, ὦ γυναῖκες.

3. Ζεύς, Διός, Διί, Δία, Ζεῦ.

4. ἡ θρίξ, τῆς τριχός, τῇ τριχί, τὴν τρίχα, ὦ θρίξ· αἱ τρίχες, τῶν τριχῶν, ταῖς θριξί(ν), τὰς τρίχας, ὦ τρίχες (§ 43, γ').

5. ἡ κλείς, τῆς κλειδός, τῇ κλειδί, τὴν κλεῖν (κλεῖδα δὲ μτγ.)· αἱ κλεῖδες, τῶν κλειδῶν, ταῖς κλεισί, τὰς κλεῖδας (καὶ μτγ. τὰς κλεῖς)· καὶ ἀρχαιότ. κλῆς, κλῆδός, κλῆδί, κλῆδα, κλῆδες, κτλ.

6. ὁ, ἡ κύων, κυνός, κυνί, κύνα, ὦ κύον· πληθ. κύνες, κυνῶν, κυσί, κύνας· κύνε, κυνοῖν.

7. ὁ, ἡ μάρτυς, μάρτυρος, μάρτυρι, μάρτυρα· μάρτυρες, μαρτύρων, μάρτυσι, μάρτυρας, μάρτυρες· μάρτυρε, μαρτύροιν.

8. ἡ Πνύξ, Πυκνός, Πυκνί, Πύκνα (καὶ νεώτερα Πνυκός, Πνυκί, Πνύκα).

9. ἡ χείρ, τῆς χειρός, τῇ χειρί, τὴν χεῖρα· τὼ χεῖρε, τοῖν χεροῖν· αἱ χεῖρες, τῶν χειρῶν, ταῖς χερσί(ν), τὰς χεῖρας, ὦ χεῖρες.

Ἑτερόκλιτα.

1. ὁ ἥρως κλίνεται ποτὲ μὲν κατὰ τὴν Ἀττικὴν δευτέραν κλίσιν, ὡς τοῦ ἥρω, τῷ ἥρῳ, αἰτιατ. πληθ. τοὺς ἥρως, ποτὲ δὲ κατὰ τὴν τρίτην κλίσιν ὡς ἑξῆς· ὁ ἥρως, τοῦ ἥρωος καὶ τοῦ ἥρω, τῷ ἥρωι καὶ τῷ ἥρῳ, τὸν ἥρωα καὶ τὸν ἥρω· οἱ ἥρωες, τῶν ἡρώων, τοῖς ἥρωσι, τοὺς ἥρωας καὶ ἥρως· τὼ ἥρωε, τοῖν ἡρώοιν καὶ ἥρῳν.

2. ὁ Οἰδίπους, τοῦ Οἰδίπου καὶ (μτγ.) τοῦ Οἰδίποδος, τῷ Οἰδίπόδι, τὸν Οἰδίπουν καὶ (μτγ.) Οἰδίποδα, κλητ. ὦ Οἰδίπους καὶ ὦ Οἰδίπου. Πληθ. τῶν Οἰδιπόδων, τοὺς Οἰδίποδας.

3. ὁ σκότος, τοῦ σκότου, κτλ. κατὰ τὴν β' κλίσιν καὶ τὸ σκότος, τοῦ σκότους, τῷ σκότει, κατὰ τὴν γ' κλίσιν.

4. ὁ ταῶς, τοῦ ταῶ, τῷ ταῷ, κτλ. καὶ μτγ. ταῶνος, ταῶνι, κτλ.

5. ὁ χρώς, τοῦ χρωτός, τῷ χρωτὶ καὶ χρῷ, κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μεταπλαστά.

1. τὸ *δάκρυον* κλίνεται κανονικῶς, ἀλλὰ καὶ δοτ. πληθ. κατὰ τὴν γ' *δάκρυσιν*.

2. τὸ *δένδρον* κλίνεται κανονικῶς, ἀλλὰ καὶ δοτ. πληθ. κατὰ τὴν γ' *δένδρεσι(ν)*.

3. ὁ *υἱὸς* κανονικῶς, ἀλλ' ἔχει καὶ τύπους ἐξ ὀνομαστ. *υἷυς* (ὡς τὸ ἡδύς), γεν. *υἱέος*, τῷ *υἱεῖ* δυϊκ. τὼ *υἱέε*, τοῖν *υἱέοιν*· πληθ. οἱ *υἱεῖς*, τῶν *υἱέων*, τοῖς *υἱέσι*, τοὺς *υἱεῖς*, ὦ *υἱεῖς*.

4. ὁ *πρεσβευτὴς* (ὁ ἀπεσταλμένος) καθ' ἑνικὸν ὁμαλῶς κατὰ τὴν α' κλίσιν· δυϊκος τὼ *πρέσβει*, τοῖν *πρεσβέοιν*· πληθ. οἱ *πρέσβεις* (καὶ οἱ πρεσβευταί), τῶν *πρέσβεων* (καὶ πρεσβευτῶν), τοῖς *πρέσβεσι* (καὶ πρεσβευταῖς), τοὺς *πρέσβεις* (καὶ πρεσβευτάς).

Τὸ δὲ ὁ *πρέσβυς* (ὁ γέρων), αἰτ. τὸν *πρέσβυν*, κλητ. ὦ *πρέσβυ* μόνον εἰς τοὺς ποιητὰς καθ' ἑνικὸν εὑρίσκεται, ἐν ᾧ τὸ *πρεσβύτης* (γέρων), τοῦ *πρεσβύτου*, κτλ. κατὰ τὴν α' κλίσιν εὑρίσκεται καὶ εἰς ποιητὰς καὶ πεζογράφους εἰς πάσας τὰς πτώσεις.

5. ὁ *ὄνειρος* καὶ τὸ *ὄνειρον* σπανίως· συνήθως εὔχρηστοι τύποι εἶνε οἱ ἑξῆς· τὸ *ὄναρ*, τοῦ *ὀνείρατος*, τῷ *ὀνείρατι*, τὸ *ὄναρ* τὰ *ὀνείρατα*, τῶν *ὀνειράτων*, τοῖς *ὀνείρασι*, τὰ *ὀνείρατα*.

6. τὸ *πῦρ*, *πυρός*, κτλ., πληθ. τὰ *πυρὰ* (πυρσοὶ φρουρῶν), τῶν *πυρῶν*, τοῖς *πυροῖς*.

7. ὁ, ἡ *ὄρνις* (πτηνόν), *ὄρνιθος*, *ὄρνιθι*, *ὄρνιθα* καὶ *ὄρνιν*, ὦ *ὄρνι*· πληθ. *ὄρνιθες*, *ὀρνίθων*, *ὄρνισι(ν)*, *ὄρνιθας* καὶ *ὄρνῖς*.

Ἐλλειπτικὰ καὶ ἄκλιτα.

§ 108. Τὰ ἐλλειπτικὰ εἶνε ἐλλιπῆ 1) κατὰ πτῶσιν, 2) κατ' ἀριθμόν. Καὶ ἐλλιπῆ κατὰ πτῶσιν εἶνε α) τὸ *ὄναρ* (στὸν ὕπνο) καὶ *ὕπαρ* (στὰ ξύπνια) μόνον κατ' ὀνομαστ. καὶ αἰτιατ. τοῦ ἑνικ.)· β) τὸ *ὄφελος* (μόνον κατ' ὀνομαστ. καὶ αἰτιατ. τοῦ ἑνικοῦ)· γ) τὸ *ὑπὸ μάλης* μόνον κατὰ γεν., αἱ δὲ λοιπαὶ πτώσεις ἐκ τοῦ *μασχάλη*. δ) τὸ *εἰς νέωτα* (μόνον οὕτω κατ' αἰτιατ.=τοῦ χρόνου). ε) τὸ *ὦ τᾶν* (μόνον οὕτω κατὰ κλητ.).

Ἐλλιπῆ δὲ κατ' ἀριθμὸν εἶνε 1) τὰ καθ' ἑνικὸν μόνον φερόμενα, τὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔαρ, ἡ γῆ, τὸ μέλι, τὸ κνέφας. 2) τὰ πληθυντικὰ μόνον, τὰ ἔγκατα, οἱ *ἐτησίαι*, αἱ *δυσμαὶ* (δύσις ἡλίου, δυτικὰ μέρη) καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἑορτῶν τὰ *Ὀλύμπια*, τὰ *Παναθήναια*, τὰ *Διονύσια*, κτλ.

§ 109. Ἄκλιτα εἶνε τὸ *χρεὼν* (τὸ χρέος), τοῦ *χρεών*, κτλ. καὶ τὸ *θέμις* μετὰ τοῦ *ἐστί(ν)*.

Περὶ σχηματισμοῦ τῶν πτώσεων.

§ 110. Ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἑνικοῦ τῶν οὐδετέρων εἶνε ὁμοία τῷ θέματι. Ἐνταῦθα ὅμως ἰσχύει ὁ ἑπόμενος κανών:

1. Πᾶσα λέξις Ἑλλ. δύναται νὰ ἔχῃ τελικὸν γράμμα μόνον φωνῆεν ἢ ἓν τῶν ἑξῆς συμφώνων ν, ρ, σ (ξ, ψ), τὰ δ' ἄλλα σύμφωνα ἀποβάλλονται, ὡς (γάλακτ-) *γάλα*, (χαρίεντ-) *χαρίεν*, (λέγοντ-) *λέγον*.

2. Τὰ δὲ εἰς *-ος* οὐδ. οὐσ. τρέπουσι τὸ θεματικὸν φωνῆεν ε εἰς ο, ὡς (γένεσ-) *γένος*, (τεῖχεσ-) *τεῖχος*.

ΣΗΜ. 1. Θέμάτά τινα ἔχουσιν εἰς τὰς πλαγίας πτώσεις τ, ἐν δὲ τῇ ὀνομ. καὶ αἰτιατ. σ, ὡς *πέρασ-* καὶ *πέρατ-*, *φωσ-* καὶ *φωτ-*.

ΣΗΜ. 2. Τὸ *ἧπαρ* (συκῶτι) καὶ τὸ *φρέαρ* (πηγάδι) σχηματίζουσι τὴν μὲν ὀνομ., αἰτιατ. καὶ κλητ. τοῦ ἑνικ. ἐκ θέμ. *ἡπαρ-*, *φρεαρ-*, τὰς δ' ἄλλας πτώσεις ἐκ θέματος *ἡπατ-*, *φρεατ-*, ὅθεν τὸ *ἧπαρ*, τοῦ *ἥπατος*, τὸ *φρέαρ*, τοῦ *φρέατος*, κτλ. Ὁμοίως καὶ τὸ *ὕδωρ*, τοῦ *ὕδατος*, κτλ.

ΣΗΜ. 3. Ἀνώμαλοι εἶνε αἱ ὀνομ. τῶν ἑξῆς οὐδετέρων, ἅτινα ἄλλως εἶνε ὁμαλά, τὸ *γόνυ*, τοῦ *γόνατος*, τὸ *δόρυ*, τοῦ *δόρατος*, τὸ *οὖς*, τοῦ *ὠτός*.

§ 111. Ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἑνικοῦ τῶν ἀρσ. καὶ θηλ. σχηματίζεται ἄλλοτε μὲν λαμβάνουσα τὴν πτωτικὴν κατάληξιν σ, ἄλλοτε δὲ ἄνευ αὐτῆς.

1. Λαμβάνουσι τὸ σ εἰς τὴν ὀνομ. τὰ ἀφωνόληκτα θέματα καὶ τὰ φωνηεντόληκτα ἐκτὸς τῶν εἰς -ω θηλ. ὡς *ἡ ἠχώ*, *ἡ πειθώ*, κτλ., ὅτε συμβαίνουσιν αἱ προηγουμένως σημειωθεῖσαι μεταβολαί, ἤτοι χειλόφωνον μετὰ τοῦ σ γίνεται ψ, ὡς (φλεβ-ς) *φλέψ*, οὐρανισκόφωνον μετὰ τοῦ σ γίνεται ξ, ὡς (βηχ-ς) *βήξ*, ὀδοντόφωνον ἢ ν πρὸ τοῦ σ ἀποβάλλεται, ὡς (Ἀρκάδ-ς) *Ἀρκάς*, (μέλᾶν-ς) *μέλᾶς*, (ποιήσᾶντ-ς) *ποιήσᾶς*.

ΣΗΜ. Τοῦ *ποὺς* καὶ *ἀλώπηξ* εἶνε δύο θέματα *ποδ-*, ἐξ οὗ ἡ ὀνομ. καὶ κλητ., καὶ *ποδ-*, ἐξ οὗ αἱ λοιπαὶ πτώσεις, καὶ *ἀλωπηκ-* καὶ *ἀλωπεκ-*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. Δὲν λαμβάνουσι συνήθως τὸ σ εἰς τὴν ὀνομαστ. τὰ θέματα τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα ν, πολλάκις δὲ καὶ ντ ἢ ρ ἢ σ, καὶ τότε ἡ ὀνομαστικὴ τούτων γίνεται ἐκ μακρῶν θεμάτων, ὡς (λιμεν-) *λιμήν*, (ἀερ-) *ἀήρ*, (Σωκράτεσ-) *Σωκράτης*, (ἡγεμον-) *ἡγεμών*, (ῥητορ-) *ῥήτωρ*, (αἰδοσ-) *αἰδώς*, (λεοντ-) *λέων*, (γεροντ-) *γέρων*, (λέγοντ-) *λέγων*.

§ 112. Εἰς τὴν αἰτιατ. τοῦ ἑνικοῦ λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν α ὅσα ὀνόματα ἔχουσι χαρακτῆρα σύμφωνον, ὡς (κόρακ-) *κόρακ-α*, (φλεβ-) *φλέβ-α*. Ὅσα δὲ ἔχουσι χαρακτῆρα φωνῆεν εἰς -ις, -υς, -αυς καὶ -ους λήγοντα λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν ν, ὡς (βότρυ-) *βότρυ-ν*, (πόλι-) *πόλι-ν*, (βου-) *βοῦ-ν*, κτλ.

Ὁμοίως καὶ τὰ βαρύτονα εἰς -ις (θευ. ῖτ ἢ ῖδ) λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν ν, ὡς *χάρις χάριτος χάριν*, *ἔρις ἔριδος ἔριν*, *Ἄρτεμις Ἀρτέμιδος Ἄρτεμιν*, *Φθιῶτις Φθιῶτιν*. Ἐξαιρεῖται τὸ *τρίπους τρίποδα*, *Γέργις*, *Γέργιθα*. Διφορεῖται τὸ *ὄρνις ὄρνιθα* καὶ *ὄρνιν*.

Τὰ δὲ ὀξύτονα εἰς -ις ἔχουσι μόνον τὴν κατάληξιν α, ὡς *ἐλπὶς ἐλπίδα*, *τυραννὶς τυραννίδα*, *σφραγὶς σφραγῖδα*.

§ 113. Ἡ κλητικὴ τοῦ ἑνικοῦ εἶνε ἢ ὁμοία τῇ ὀνομαστικῇ ἢ ὁμοία τῷ θέματι.

1. Ὁμοία μὲν τῇ ὀνομαστικῇ εἶνε ἡ κλητικὴ εἰς πάσας τὰς μετοχὰς καὶ εἰς πάντα τὰ ἀφωνόληκτα ὀνόματα, ὡς *ὦ λέγων*, *ὦ Ἄραψ*, *ὦ Φρύξ*, *ὦ Ἀρκάς*, *ὦ Κρής*. Ἐξαιροῦνταί τινα εἰς -ις ἔχοντα χαρακτῆρα ὀδοντόφωνον, τὰ ὁποῖα σχηματίζουσι τὴν κλητ. εἰς ι (κατὰ τὰ εἰς ις φωνηεντόληκτα), ὡς *ὦ τυραννί* (θ. τυραννιδ-), *ὦ παῖ* (θέμ. παιδ-), *ὦ νεᾶνι* (θ. νεανιδ-).

2. Ὁμοία δὲ τῷ θέματι εἶνε ἡ κλητικὴ α') εἰς τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα ὑγρὸν καὶ ντ (τὰ ὁποῖα ἀποβάλλουσι τὸ τ), ὡς (τάλαν-) *τάλας*, *ὦ τάλαν*, (γειτον-) *γείτων*, *ὦ γεῖτον*, (μητερ-) *μήτηρ*, *ὦ μῆτερ*, (Αἰαντ-) *Αἴας*, *ὦ Αἴαν*, (λεοντ-) *λέων*, *ὦ λέον*, (χαριεντ-) *χαρίεις*, *ὦ χαρίεν*.

Τὰ ὀξύτονα ὅμως ἐκ τούτων σχηματίζουσι τὴν κλητικὴν ὁμοίαν τῇ ὀνομαστ., ὡς (ἡγεμόν-ος) *ὦ ἡγεμών*, (ποιμέν-ος) *ὦ ποιμήν*.

ΣΗΜ. Τὰ ὀνόματα *ἀνήρ*, *πατήρ*, *δαήρ* (ἀνδράδελφος), *σωτήρ*, *μήτηρ*, *θυγάτηρ* καὶ *Δῆμήτηρ* καὶ *Ἀπόλλων* (θέμ. Ἀπολλων-) καὶ *Ποσειδῶν* (θ. Ποσειδων-) σχηματίζουσι τὴν κλητικὴν *ἄνερ*, *πάτερ*, *δᾶερ*, *σῶτερ*, *μῆτερ*, *θύγατερ*, *Δήμητερ*, *Ἄπολλον*, *Πόσειδον*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β') εἰς τὰ εἰς -ες λήγοντα θέματα, ὡς ὦ *Σώκρατες*, ὦ *εὐτυχές*.

γ') εἰς τὰ εἰς -ι καὶ -υ φωνηεντόληκτα θέματα, ὡς ὦ *ἰχθύ*, *γραῦ*, *πόλι*, *βασιλεῦ*, *ἠχοῖ*.

§ 114. Εἰς τὴν δοτικὴν τοῦ πληθ. προστίθεται παντάχοῦ ἡ κατάληξις *-σι(ν)* εἰς τὸ θέμα, ὡς *ἰχθύ-σι(ν)*, *γραυ-σί(ν)*, *ναυ-σί(ν)*, *βασιλεῦσι(ν)*.

Εἶνε δ' ἐνταῦθα παρατηρητέα τὰ ἑξῆς:

1) εἰς τὰ εἰς -ις, -υς, -υ (γεν. εως καὶ εος) ἡ κατάληξις σι προστίθεται εἰς τὸ ε τοῦ θέματος τῆς γενικῆς, ὡς *πόλε-σι(ν)*, *πήχε-σι(ν)*, *ἄστε-σι(ν)*.

2) εἰς τὰ συμφωνόληκτα ἰσχύουσιν οἱ αὐτοὶ κανόνες πρὸ τοῦ σι (§ 111, 1), ὡς (νυκτ-) *νυξί(ν)*, (γαλακτ-) *γάλαξι(ν)*, (γονατ-) *γόνασι(ν)*, (δορατ-) *δόρασι(ν)*, (ὠτ-) *ὠσί(ν)*, (ποδ-) *ποσί(ν)*.

3) τὰ ἔχοντα χαρακτῆρα ν ἀποβάλλουσιν αὐτὸ ἐν τῇ δοτ. πληθ. χωρὶς νὰ ἐκτείνωσι τὸ πρὸ αὐτοῦ φωνῆεν, ὡς (κτεν-) *κτεσί(ν)*, (εὐδαιμον-) *εὐδαίμοσι(ν)*.

4) τὰ εἰς -εις ἐπίθετα λήγουσιν εἰς τὴν δοτ. πληθ. εἰς -εσιν, ὡς (χαρίεντ-) *χαρίεις*, *χαρίεσιν*.

§ 115. Τὰ εἰς υς (γεν. υος) καὶ τὸ *βοῦς*, *γραῦς*, *ναῦς*, *οἶς* εἰς τὴν αἰτιατ. πληθ. κατάληξιν εἶχον ἐξ ἀρχῆς νς, ἀλλὰ τὸ ν ἀποβάλλεται μετ' ἀναπληρωτικῆς ἐκτάσεως, περισπῶνται δὲ αἱ ἐπὶ τῆς ληγούσης τονιζόμεναι πτώσεις, ὡς τοὺς (ἰχθυνς) *ἰχθῦς*, τὰς (πίτυνς) *πίτυς*, τοὺς *βοῦς*, τοὺς *μῦς*, τὰς *γραῦς*, τὰς *ναῦς*, τοὺς *οἶς*.

Τονισμὸς τῶν τριτοκλίτων.

§ 116 Ὅλαι αἱ πτώσεις τονίζονται ὅπου καὶ ἡ ὀνομαστική, ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπει ἡ ποσότης τῆς ληγούσης. Ἐξαιροῦνται

1) τὰ μονοσύλλαβα τῆς τρίτης κλίσεως εἰς τὴν γεν. καὶ δοτ. παντὸς ἀριθμοῦ τονιζόμενα ἐπὶ τῆς ληγούσης, ὡς *μήν*, *μηνός*, *μηνί*, *μηνοῖν*, *μηνῶν*, *μησίν*, *φλέψ*, *φλεβός*, *φλεβί*, κτλ. Ἐκ δὲ τῶν πολυσυλλάβων τὸ μὲν *γυνὴ* καὶ *κύων* παντάχοῦ, τὰ δὲ συγκοπτόμενα *πατήρ*, *μήτηρ*, *θυγάτηρ*, *ἀνὴρ* (πλὴν τοῦ *ἀνδρῶν*, *ἀνδροῖν*) καὶ *γαστὴρ* καὶ τὸ *οὐδεὶς* καὶ *μηδεὶς* καὶ *πᾶς* καὶ *πᾶν* μόνον καθ ἑνικόν.

Παρὰ τὸν κανόνα τοῦτον καὶ συμφώνως πρὸς τὸν γενικὸν κανόνα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(§ 116) τονίζονται α') εἰς πάντας τοὺς ἀριθμοὺς αἱ μονοσύλλαβοι μετοχαὶ καὶ ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τίς; τί; ὡς ὤν, ὄντος, ὄντι, κτλ., θείς, θέντος, θέντι, τίς, τίνος, κτλ.

β') εἰς τὴν γενικ. πληθ. καὶ γεν. καὶ δοτ. τοῦ δυϊκοῦ τὰ ἐξῆς οὐσιαστικά, ὁ, ἡ παῖς παιδός, Τρὼς Τρωός, ὁ θὼς τοῦ θωός, ἡ δᾳς τῆς δᾳδός, τὸ φῶς τοῦ φωτός, τὸ οὖς τοῦ ὠτός, ὡς παίδων, παίδοιν, Τρώων, Τρώοιν, θώων, θώοιν, δᾴδων, δᾴδοιν, φώτων, φώτοιν, ὤτων, ὤτοιν.

ΣΗΜ. Τὸ ἔαρ τονίζεται ἦρος, ἦρι, διότι ἡ ῥίζα ἐξ ἀρχῆς δὲν εἶνε μονοσύλλαβος.

2) Ἐξαιροῦνται ὡς ἀναβιβάζοντα τὸν τόνον εἰς τὴν ἑνικὴν κλητικὴν τὰ ἑξῆς:

α') τὰ σύνθετα βαρύτονα εἰς -ων καὶ ης, ὡς Ἀγαμέμνων ὦ Ἀγάμεμνον, Σωκράτης ὦ Σώκρατες, εὐδαίμων ὦ εὔδαιμον, αὐθάδης ὦ αὔθαδες. Ἐξαιροῦνται δὲ τὰ εἰς -φρων καὶ τὰ βαρύτονα εἰς -ήρης, -ώκης, -ώλης, -ώδης, ὦ εὐθύφρον, ὦ τριῆρες, ὦ ποδῶκες, ὦ πανῶλες, ὦ εὐῶδες.

β') αἱ λέξεις ἀνήρ, πατήρ, δαήρ, σωτήρ, θυγάτηρ, Ἀπόλλων καὶ Ποσειδῶν, ὡς ὦ ἄνερ, ὦ πάτερ, ὦ δᾶερ, ὦ σῶτερ, ὦ θύγατερ, ὦ Ἄπολλον, ὦ Πόσειδον.

§ 117. Ἡ μακρὰ λήγουσα τῆς ὀνομαστ., αἰτιατικ. καὶ κλητ. τονιζομένη ὀξύνεται. Τοῦ κανόνος τούτου ἀπαντῶσιν ἐν τῇ τρίτῃ κλίσει αἱ ἑπόμεναι ἐξαιρέσεις:

1) εἰς τὴν ἑνικ. ὀνομ., αἰτιατ. καὶ κλητ. ὡς περισπώμενα,

α') πάντα τὰ μονοσύλλαβα οὐδέτερα, ὡς φῶς, οὖς, πᾶν, πῦρ.

β') τὰ μονοσύλλαβα οὐσιαστικὰ εἰς -υς, ῦς, ῦν, δρῦς, δρῦν, δρῦς, μῦς, μῦν, σῦς, σῦν καὶ τὸ βοῦς, βοῦν, γραῦς, γραῦν, ναῦν, ναῦν, οἶς, οἶν.

2) εἰς τὴν ἑνικ. ὀνομαστ. ὡς περισπώμενα πᾶς, εἷς (τὸ δὲ παῖς καὶ Θρᾷξ ὡς ἐκ συναιρέσεως περισπῶνται).

3) εἰς τὴν εἰς δίφθογγον λήγουσαν κλητικὴν ὡς περισπώμενα, παῖ, γραῦ, βασιλεῦ, βοῦ, ἠχοῖ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Περὶ ἐπιθέτων.

§ 118. Τῶν ἐπιθέτων ἄλλα μὲν ἔχουσι τρεῖς ἰδίας καταλήξεις δι' ἕκαστον τῶν τριῶν γενῶν καὶ λέγονται *τρικατάληκτα*, ὡς *καλός, καλή, καλόν, ἀγαθός, ἀγαθή, ἀγαθόν, ταχύς, ταχεῖα, ταχύ*. Ἄλλα δὲ ἔχουσι δύο καταλήξεις, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν διὰ τὸ ἄρσεν. καὶ θηλυκ. καὶ ἄλλην διὰ τὸ οὐδέτ. καὶ λέγονται *δικατάληκτα*, ὡς ὁ καὶ ἡ *ἥσυχος*, τὸ *ἥσυχον*, ὁ καὶ ἡ *ἄλογος*, τὸ *ἄλογον*, ὁ καὶ ἡ *ἀξιόχρεως*, τὸ *ἀξιόχρεων*, ὁ καὶ ἡ *ἀληθής*, τὸ *ἀληθές*. Ἄλλα δὲ ἔχουσι μίαν μόνην κατάληξιν καὶ λέγονται *μονοκατάληκτα*. Ταῦτα συνήθως ἔχουσι μόνον ἄρσεν. καὶ θηλυκ., σπανίως δὲ καὶ οὐδ., ὡς ὁ καὶ ἡ *φυγάς*, ὁ καὶ ἡ *αὐτόχειρ*, ὁ καὶ ἡ *βλάξ*, ὁ καὶ ἡ *ἡμιθνής*.

§ 119. Αἱ μετοχαὶ πᾶσαι εἶνε τρικατάληκτοι, ὡς *ποιήσας, ποιήσασα, ποιῆσαν*.

§ 120. Τὰ ἐπίθετα κλίνονται ὅπως καὶ τὰ οὐσιαστικά. Τῶν τρικαταλήκτων τὸ μὲν θηλυκὸν σχηματίζεται πάντοτε κατὰ τὴν πρώτην κλίσιν, τὸ δὲ ἄρσεν. καὶ οὐδέτ. ἢ κατὰ τὴν β' κλίσιν ἢ κατὰ τὴν γ'. Τῶν δὲ δικαταλήκτων τὰ μὲν εἰς -ος καὶ -ως σχηματίζονται κατὰ τὴν β' κλίσιν, πάντα δὲ τὰ λλα κατὰ τὴν τρίτην. Τὰ δὲ μονοκατάληκτα πάντα κατὰ τὴν γ' κλίσιν.

1) Καταλήξεις τῆς ὀνομαστικῆς τῶν ἐπιθέτων.

§ 121. Τὸ θηλυκ. τῶν τρικαταλήκτων ἐπιθέτων τῶν κλινομένων κατὰ τὴν α' καὶ β' κλίσιν λήγει εἰς -η, ὅταν ὅμως προηγῆται φωνῆεν ἢ ρ, λήγει εἰς -α μακρόν, ὡς

φίλος,	φίλη,	φίλον	ἀγαθός,	ἀγαθή,	ἀγαθὸν
ἀθρόος,	ἀθρόᾱ,	ἀθρόον	πατρῷος,	πατρῴᾱ,	πατρῷον
νέος,	νέᾱ,	νέον	καθάρειος,	καθαρείᾱ,	καθάρειον
ἴδιος,	ἰδίᾱ,	ἴδιον	ἐλεύθερος,	ἐλευθέρᾱ,	ἐλεύθερον

ΣΗΜ. Τὸ *ὄγδοος* εἶνε *ὀγδόη, ὄγδοον*, διότι =*ὄγδοϝος*.

§ 122. Τινὰ τῶν τρικαταλήκτων τούτων ἐπιθέτων εὑρίσκονται καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δικατάληπτα, ὡς ὁ βέβαιος, ἡ βεβαία, τὸ βέβαιον καὶ ὁ καὶ ἡ βέβαιος, τὸ βέβαιον· ὁ ἕτοιμος, ἡ ἑτοίμη, τὸ ἕτοιμον καὶ ὁ καὶ ἡ ἕτοιμος, τὸ ἕτοιμον, ὁ ἔρημος, ἡ ἐρήμη, τὸ ἔρημον καὶ ὁ καὶ ἡ ἔρημος, τὸ ἔρημον, ὠφέλιμος, ὠφελίμη, ὠφέλιμον καὶ ὁ καὶ ἡ ὠφέλιμος, τὸ ὠφέλιμον.

2) Τονισμὸς τῶν ἐπιθέτων.

§ 123. Τὰ θηλυκὰ καὶ οὐδέτ. τῶν τρικαταλήκτων τούτων ἐπιθέτων τονίζονται ὅπου καὶ τὸ ἄρσεν., ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπει ἡ ποσότης τῆς ληγούσης. Εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ὅμως πληθυντ. τῶν βαρυτόνων ὁ τόνος δὲν μένει ἐπὶ τῆς τονιζομένης συλλαβῆς τῆς ὀνομαστικῆς (παρὰ τὸν κανόνα § 69, α') καὶ ἡ γεν. πληθ. δὲν περισπᾶται, ὡς ἡ *αἰτία* (θηλ. τοῦ αἴτιος) ἔχει ὀνομ. πληθ. *αἴτιαι* κατὰ τὸ ἄρσενικὸν οἱ *αἴτιοι* καὶ γεν. πληθ. *αἰτίων*, ὡς ἔχει καὶ τὸ ἄρσεν. Τοὐναντίον δὲ τὸ οὐσιαστ. *αἰτία* (κατηγορία) ἔχει πληθ. ὀνομ. *αἱ αἰτίαι*, τῶν *αἰτιῶν*. Ὁμοίως ἡ *ἀξία* (θηλ. τοῦ ἄξιος) ἔχει πληθ. ὀνομ. *ἄξιαι*, *ἀξίων*, ἐν ᾧ τὸ οὐσ. *ἀξία* ἔχει πληθ. *αἱ ἀξίαι*, τῶν *ἀξιῶν*.

§ 124. Ἐκ τῶν τρικαταλήκτων ἐπιθέτων τῶν κλινομένων κατὰ τὴν α' καὶ β' κλίσιν τινὰ εἶνε συνῃρημένα. Τοιαῦτα δ' εἶνε τὰ ἑξῆς :

1) ἐπίθετά τινα εἰς *-εος*, *-εα*, *-εον*, ἅτινα σημαίνουσιν ὕλην ἢ χρῶμα (μετουσιαστικά). Ταῦτα δ' ἔχουσι τὸν τόνον πάντοτε ἐν τῇ ληγούσῃ (παρὰ τὸν κανόνα § 35, α'), ὡς *χρυσοῦς*, *χρυσῆ*, *χρυσοῦν*, *ἀργυροῦς*, *ἀργυρᾶ*, *ἀργυροῦν*, *ἐρεοῦς*, *ἐρεᾶ*, *ἐρεοῦν*.

2) τὰ πολλαπλασιαστικὰ ἀριθμητικὰ εἰς *-πλόος*, *-πλόη*, *-πλόον*, ὡς *διπλοῦς*, *διπλῆ*, *διπλοῦν*, *τριπλοῦς*, *δεκαπλοῦς*, κτλ.

3) τινὰ λήγοντα εἰς *-νους*, *-πλοῦς*, *-ρους* δικατάληκτα ἐπίθετα. Ταῦτα δὲ φυλάττουσι τὴν κατάληξιν *-οα* τοῦ οὐδ. πληθ. ἀσυναίρετον. Τὸν δὲ τόνον ἔχουσι πάντοτε ὅπου καὶ ἡ ὀνομαστικὴ τοῦ ἑνικοῦ (παρὰ τὸν κανόνα § 35, β') καὶ ἡ συνῃρημένη αὐτῶν λήγουσα τῆς πληθ. ὀνομ. τοῦ ἄρσ. καὶ θηλ. οἱ λογίζεται ὡς βραχεῖα, ὡς (εὔνοος) *εὔνους*, (εὐνόου) *εὔνου*, (εὔνοοι) *εὔνοι*, *εὔπλους*, *εὔπλου*, *εὔπλοι*.

§ 125. Τὰ θηλυκὰ τῶν τρικαταλήκτων ἐπιθέτων τῶν σχηματιζομένων κατὰ τὴν α' καὶ γ' κλίσιν ἔχουσιν εἰς τὴν λήγουσαν τῆς ὀνομ., αἰτ. καὶ κλητ. τοῦ ἑνικ. ᾰ καὶ περισπῶνται εἰς τὴν γεν. πληθ. ἐπὶ τῆς ληγούσης (κατὰ τὸν κανόνα § 76). Τοιαῦτα δ' εἶνε τὰ ἑξῆς :

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1) Τὰ εἰς -ᾶς, αινα, -ᾶν ἐπίθετα, οἷον μέλᾶς, μέλαινα, μέλᾶν, τάλᾶς, τάλαινα, τάλᾶν.

2) ἑκών, ἑκοῦσα, ἑκόν, γεν. ἑκόντος, ἑκούσης, ἑκόντος, ἄκων, ἄκουσα, ἄκον, γεν. ἄκοντος, ἀκούσης, ἄκοντος.

3) πᾶς, πᾶσα, πᾶν καὶ ἅπας, ἅπασα, ἅπαν καὶ σύμπας, σύμπασα, σύμπαν.

4) τὰ εἰς -εις, -εσσα, -εν, ὡς χαρίεις, χαρίεσσα, χαρίεν, φωνήεις, φωνήεσσα, φωνῆεν, κτλ.

5) τὰ εἰς -υς, -εῖα, -υ, ὡς ἡδύς, ἡδεῖα, ἡδύ, ταχύς, ταχεῖα, ταχύ, γλυκύς, γλυκεῖα, γλυκύ.

§ 126. Δικατάληκτα ἐπίθετα κλινόμενα κατὰ τὴν γ' κλίσιν εἶνε τὰ ἑξῆς:

1) Τὰ εἰς -ων ἀρσ. καὶ θηλ. καὶ εἰς -ον οὐδέτερα. Ταῦτα ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον ὅσον ἐπιτρέπει ἡ λήγουσα ἀνωτέρω, ὡς ὁ καὶ ἡ εὐδαίμων, τὸ εὔδαιμον, ὁ καὶ ἡ ἐλεήμων, τὸ ἐλέημον, ὁ καὶ ἡ ἀνεπιστήμων, τὸ ἀνεπίστημον. Ἐξαιροῦνται τὰ ἐκ συνθέτων ῥημάτων γινόμενα, ὡς (ἐπίσταμαι) ἐπιστήμων, τὸ ἐπιστῆμον, (ἐπιλανθάνομαι) ἐπιλήσμων, τὸ ἐπιλῆσμον, (ἀπεχθάνομαι) ἀπεχθήμων, τὸ ἀπεχθῆμον.

2) ἄρρην (ἄρσην), τὸ ἄρρεν (ἄρσεν), τοῦ ἄρρενος, κτλ.

3) τὰ εἰς -ης ἀρσ. καὶ θηλ. καὶ εἰς -ες οὐδέτερα, ὡς ὁ καὶ ἡ σαφής, τὸ σαφές, ὁ καὶ ἡ ἀληθής, τὸ ἀληθές, ὁ καὶ ἡ αὐθάδης, τὸ αὔθαδες, ὁ καὶ ἡ εὐώδης, τὸ εὐῶδες.

4) ἐπίθετα σύνθετα ἐξ οὐσιαστικῶν καὶ κλινόμενα ὅπως αὐτὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ὁ καὶ ἡ εὔελπις, τὸ εὔελπι, τοῦ εὐέλπιδος, τὸν εὔελπιν (§ 97, 3, σημ.), ὁ καὶ ἡ ἐπίχαρις, τὸ ἐπίχαρι, τοῦ ἐπιχάριτος, ὁ καὶ ἡ εὔχαρις, τὸ εὔχαρι, τοῦ εὐχάριτος, ὁ καὶ ἡ δίπηχυς, τὸ δίπηχυ, τοῦ διπήχεος, καὶ οὐδ. τὰ διπήχη, ὁ καὶ ἡ δίπους, τὸ δίπουν, τοῦ δίποδος, τὸν δίποδα (καὶ δίπουν), ὁ καὶ ἡ φιλόπολις, τὸ φιλόπολι, τοῦ φιλοπόλιδος.

§ 127. Μονοκατάληκτα ἐπίθετα εἶνε τὰ ἑξῆς, ὁ, ἡ ἅρπαξ (ἁρπαγος), ὁ, ἡ ἥλιξ (ἡλικος), ὁ, ἡ ἄπαις (ἄπαιδος), ὁ, ἡ ἀγνὼς (ἀγνῶτος), ὁ, ἡ ἀλαζὼν (ἀλαζόνος), ὁ, ἡ λογὰς (λογάδος), ὁ, ἡ φυγὰς (φυγάδος), ὁ, ἡ ἡμιθνὴς (ἡμιθνῆτος), ὁ, ἡ νέηλυς (νεήλυδος), ὁ, ἡ μακρόχειρ (μακρόχειρος).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀνώμαλα ἐπίθετα.

§ 128. Τὰ ἐπίθετα *μέγας* καὶ *πολὺς* σχηματίζουσι μόνον τὴν ἑνικ. ὀνομ. καὶ αἰτ. τοῦ ἀρσεν. καὶ οὐδετ. κατὰ τὴν γ' κλίσιν, τὰς δὲ λοιπὰς πτώσεις ἐκ τοῦ *μεγάλος* καὶ *πολλός*.

Ἑνικὸς

Ον.	μέγας	μεγάλη	μέγα	πολὺς	πολλὴ	πολὺ
Γεν.	μεγάλου	μεγάλης	μεγάλου	πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ
Δοτ.	μεγάλῳ	μεγάλῃ	μεγάλῳ	πολλῷ	πολλῇ	πολλῷ
Αἰτ.	μέγαν	μεγάλην	μέγα	πολὺν	πολλὴν	πολὺ
Κλ.	ὦ μέγας καὶ μεγάλε	μεγάλη	μέγα			

Πληθυντικὸς

Ὀν.	μεγάλοι	μεγάλαι	μεγάλα	πολλοὶ	πολλαὶ	πολλὰ

κ.τ.λ.

2. Τὸ ἐπίθετον *πρᾶος*, *πρᾶον* δανείζεται ἐκ τοῦ *πραΰς* τὸ θηλ. *πραεῖα* καὶ τὴν γεν. καὶ δοτ. τοῦ πληθ. τοῦ ἀρσεν. τῶν *πραέων*, τοῖς *πραέσι* καὶ ὅλον τὸν πληθ. τοῦ οὐδετ., τὰ δ' ἄλλα πάντα σχηματίζονται ὁμαλῶς κατὰ τὴν β' καὶ α' κλίσιν.

Πληθυντικὸς

Ὀν.	οἱ	πρᾶοι	τὰ	πραέα
Γεν.	τῶν	πράων καὶ πραέων	τῶν	πραέων
Δοτ.	τοῖς	πραέσι(ν)	τοῖς	πραέσι(ν)
Αἰτ.	τοὺς	πράους	τὰ	πραέα
Κλ.	ὦ	πρᾶοι	ὦ	πραέα

3. Τὸ ἐπίθετον *σῶος*, *σῶα*, *σῶον* κλινόμενον ὁμαλῶς σχηματίζει καὶ τύπους ἐκ τοῦ *σῶς*, οἵτινες εἶνε προτιμότεροι τῶν ἀντιστοίχων τοῦ *σῶος*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἑνικὸς

ἄρσεν.	θηλυκ.	οὐδέτ.
ὁ σῶς	ἡ σῶς καὶ ἡ σᾶ	τὸ σῶν
	τῆς σῶ	
τὸν σῶν	τὴν σῶν	τὸ σῶν

Πληθυντικὸς

οἱ σῷ	αἱ σῷ	τὰ σᾶ
τοὺς σῶς	(τὰς σῶς)	τὰ σᾶ

Παράθεσις τῶν ἐπιθέτων.

§ 129. Οἱ βαθμοὶ τῶν ἐπιθέτων εἶνε τρεῖς, *θετικός*, *συγκριτικὸς* καὶ *ὑπερθετικός*, *λαμπρός*, *λαμπρότερος*, *λαμπρότατος*.

§ 130. Ὁ τύπος τῶν ἐπιθέτων, ὅστις δηλοῖ ἁπλῶς τὴν ἰδιότητα τῶν οὐσιαστικῶν, λέγεται βαθμὸς *θετικός*, ὡς ἥλιος *λαμπρός*.

§ 131. Ὁ τύπος τῶν ἐπιθέτων, ὅστις δηλοῖ ἰδιότητα οὐσιαστικοῦ εἰς μεγαλείτερον βαθμὸν παρὰ ἄλλο ὅμοιον, λέγεται βαθμὸς *συγκριτικός*, ὡς ἥλιος *λαμπρότερος* τῆς σελήνης.

§ 132. Ὁ τύπος τῶν ἐπιθέτων, ὅστις δηλοῖ ἰδιότητα οὐσιαστικοῦ εἰς μέγιστον βαθμὸν παρὰ ὅλα τὰ ἄλλα ὁμοειδῆ, λέγεται βαθμὸς *ὑπερθετικός*, ὡς ὁ ἥλιος εἶνε *λαμπρότατος* πάντων τῶν ἀστέρων

§ 133. Τὰ συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικὰ λέγονται ὁμοῦ *παραθετικά*.

§ 134. Τὰ παραθετικὰ τονίζονται ὅσον τὸ δυνατὸν ἀνωτέρω τῆς ληγούσης, *καλλίων*, *κάλλιον*, *κάλλιστος*, *βελτίων*, *βέλτιον*, *βέλτιστος*. Εἶνε δὲ *ὁμαλὰ* καὶ *ἀνώμαλα*.

α΄) Ὁμαλὰ παραθετικά.

§ 135. Αἱ συνήθεις παραθετικαὶ καταλήξεις εἶνε ἐν μὲν τῷ συγκριτικῷ *-τερος*, *-τερα*, *-τερον*, ἐν δὲ τῷ ὑπερθετικῷ *-τατος*, *-τάτη*, *-τατον*. Προστίθενται δ' αἱ καταλήξεις αὗται εἰς τὸ θέμα τοῦ ἀρσενικοῦ, ὡς

μέλας	(θέμ. μελαν-)	μελάν-τερος	μελάν-τατος
βραχὺς	(θ. βραχυ-)	βραχύ-τερος	βραχύ-τατος
πρέσβυς	(θ. πρεσβυ-)	πρεσβύ-τερος	πρεσβύ-τατος
σαφὴς	(θ. σαφεσ-)	σαφέσ-τερος	σαφέσ-τατος

ΣΗΜ. Τὸ *χαρίεις* καὶ *πένης* τρέπουσι τὸ τ τοῦ θέματος εἰς σ πρὸ τοῦ *-τερος*,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

-τατος, ἀλλ' εἰς μὲν τὸ χαρίεις λαμβάνεται τὸ ἀσθ. θέμα χαριετ-, εἰς δὲ τὸ πενητ- γίνεται τὸ η ε, ὡς χαρίεις (θ. χαριετ-), χαριέσ-τερος, χαριέσ-τατος, πένης (θ. πενητ-), πενέσ-τερος, πενέσ-τατος.

§ 136. Κανόνες δὲ περὶ τῶν παραθετικῶν εἶνε οἱ ἑξῆς:

1) Τὰ εἰς -ος ἐπίθετα προσλαμβάνοντα τὰς παραθετικὰς καταλήξεις φυλάττουσι τὸν χαρακτῆρα ο, ἂν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶνε φύσει ἢ θέσει μακρά· ἐκτείνουσι δὲ τὸ ο εἰς ω, ἐὰν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶνε βραχεῖα, ὡς *κοῦφος, κουφό-τερος, κουφό-τατος, λεπτός, λεπτό-τερος, λεπτό-τατος, μακρός, μακρό-τερος, μακρό-τατος, πικρός, πικρό-τερος, πικρό-τατος, ἀλλὰ ἄξιος, ἀξῖώ-τερος, ἀξιώ-τατος, ἐχῦρός, ἐχῦρώ-τερος, ἐχῦρώ-τατος.*

ΣΗΜ. Τὰ δίχρονα ἐν τῇ παραληγούσῃ τῶν εἰς -ος ἐπιθέτων εἶνε συνήθως βραχέα. Ἐξαιροῦνται 1) τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ θῡμός, χῡμός, κίνδῡ ος, νίκη, λύπη, τῖμή, ψῡχὴ καὶ κῦρος, ὡς εὔθῡμος, ἄθῡμος, πρόθῡμος, εὔχῡμος, ἐπικίνδῡνος, φιλόνῖκος, ἄλῡπος, ἔντῖμος, ἄτῖμος, εὐψῡχος, ἄκῡρος· 2) τὰ ἁπλᾶ ἀνιᾱρός, ἰσχῡρός, τρᾱνός, λῖτός, ψῖλὸς καὶ φλίᾱρος.

2) Τὰ εἰς -ων ἐπίθετα προσλαμβάνουσι μεταξὺ τοῦ θέματος καὶ τῶν παραθετικῶν καταλήξεων τὸ εσ-, ὡς εὐδαίμων, εὐδαιμον-έσ-τερος, εὐδαιμον-έσ-τατος, ἄφρων, ἀφρον-έσ-τερος, ἀφρον-έσ-τατος. Ὁμοίως καὶ ἡ μετοχὴ ἐρρωμένος, ἐρρωμενέστερος, ἐρρωμενέστατος καὶ τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ νοῦς, εὔνους, εὐνούστερος (=εὐνο-έσ-τερος), εὐνούστατος, καὶ τὸ ἁπλοῦς, ἁπλούστερος, ἁπλούστατος.

3) Τὸ φίλος καὶ τὸ παλαιὸς σχηματίζουσι τὰ παραθετικὰ ἀνωμάλως φίλ-τερος, φίλ-τατος, ἀλλὰ πολύφιλος, πολυφιλώτερος, παλαιός, παλαίτερος (ἐκ τοῦ πάλαι) καὶ παλαιό-τερος καὶ παλαίτατος καὶ παλαιότατος.

Κατὰ δὲ τὸ παλαίτερος, παλαίτατος σχηματίζουσι τὰ παραθετικὰ αὐτῶν τὸ γεραιός, εὔδιος, ἥσυχος, ἴσος, μέσος, ὄψιος καὶ πρῷος, ὡς γεραί-τερος, γεραί-τατος, εὐδιαίτερος, ἡσυχαίτερος, ἰσαίτερος, μεσαίτερος, ὀψιαίτερος, ὀψιαίτατος καὶ πρῳαίτερον, πρῳαίτατα. Τὸ δὲ σχολαῖος λέγεται σχολαίτερος καὶ σχολαιότερον, σχολαίτατα. Τὸ δὲ ἴδιος παρὰ τοῖς παλαιοῖς λέγεται ἰδιώτερος, ἰδιώτατος, παρὰ δὲ μεταγενεστ. ἰδιαίτερος, ἰδιαίτατος. Τὸ δὲ ἄσμενος πλὴν τοῦ ἀσμενώτερος, ἀσμενώτατος ἔχει καὶ ἀσμεναίτατα καὶ ἀσμενέστατα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

4) Κατὰ τὸ ἄχαρις (ἀχάριτ-ος) ἀχαρίστερος (=ἀχαρίτ-τερος) ἐσχημάτισαν τὰ παραθετικὰ αὐτῶν τὸ ἅρπαξ, βλάξ, κλέπτης, λάλος, λάγνος, ὀψοφάγος καὶ πλεονέκτης, ὡς ἁρπαγίστατος, βλακίστατος (ἀλλὰ καὶ βλᾱκότερος, βλᾱκότατος), κλεπτίστερος, κλεπτίστατος, λαλίστερος, λαλίστατος, λαγνίστατος, ὀψοφαγίστατος, πλεονεκτίστατος.

§ 136. Αἱ σπανιώτεραι παραθετικαὶ καταλήξεις εἶνε ἐν μὲν τῷ συγκριτικῷ -ί'ων καὶ οὐδ. -ῖον, ἐν δὲ τῷ ὑπερθετικῷ -ιστος, -ίστη, -ιστον. Οὕτω δὲ σχηματίζουσι τὰ παραθετικὰ αὐτῶν 1) ὁμαλά τινα πίθετα· 2) ἀνώμαλά τινα.

§ 137. Τὰ δεχόμενα ἐκ τῶν ὁμαλῶν ἐπιθέτων τὰς καταλήξεις -ίων, -ιστος εἶνε 1) τὸ ἡδὺς καὶ ταχύς, ἡδ-ίων, ἥδ-ιον, ἥδ-ιστος, -η, -ον, θάσσων, θᾶττον, τάχ-ιστος· 2) τὸ αἰσχρὸς καὶ ἐχθρός, αἰσχ-ίων, αἴσχ-ιον, αἴσχ-ιστος, ἐχθ-ίων, ἔχθ-ιον, ἔχθ-ιστος (ὑπάρχουσι δὲ καὶ τὰ μετὰ καταλήξεων -τερος, -τατος παραθετικά).

Ἀνώμαλα παραθετικά.

ἀγαθὸς	ἀμείνων	ἄρ-ιστος
»	βελτίων	βέλτ-ιστος
»	κρείσσων	κράτ-ιστος
»	λῴων	λῷστος
κακὸς	κακ-ίων	κάκ-ιστος
	χείρων	χείρ-ιστος
καλὸς	καλλ-ίων	κάλλ-ιστος
μέγας	μείζων	μέγ-ιστος
μικρὸς	μικρό-τερος	μικρό-τατος
	μείων	
	ἐλάττων	ἐλάχ-ιστος
ὀλί'γος	ὀλείζων (ὀλί'ζων)	ὀλίγ-ιστος
	ἥττων	ἥκ-ιστα
	ἐλάσσων	ἐλάχ-ιστος
πολὺς	πλείων	πλεῖστος
ῥᾴδιος	ῥᾴων	ῥᾷστος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 138. Παραθετικὰ ἐκ προθέσεων καὶ ἐπιρρημάτων εἶνε ταῦτα:

πρὸ	πρότερος	
ὑπὲρ	ὑπέρ-τερος	ὑπέρ-τατος καὶ ὕπατος
—	ὕσ-τερος	ὕσ-τατος
πάλαι	παλαί-τερος	παλαί-τατος
πλησίον	πλησιαίτερος	πλησιαίτατος
προὔργου	προυργιαίτερος	προυργιαίτατος
κάτω	κατώτερος	κατώτατος
ἐγγὺς	ἐγγύτερος	ἐγγύτατος

§ 139. Ἐνίοτε τὰ παραθετικὰ σχηματίζονται καὶ περιφραστικῶς διὰ τοῦ *μᾶλλον* καὶ τοῦ θετικοῦ καὶ διὰ τοῦ *μάλιστα* καὶ τοῦ θετικοῦ, ὡς *μᾶλλον φίλος, μάλιστα φίλος*. Τινὰ δὲ ἐπίθετα καὶ μάλιστα τὰ μονοκατάληκτα καὶ αἱ μετοχαὶ σχηματίζουσι τὰ παραθετικὰ μόνον περιφραστικῶς, ὡς *μᾶλλον εὔελπις, μάλιστα φιλέλλην, νοῦν ἔχων μᾶλλον* (νουνεχέστερος), κτλ. Τινὰ δὲ δὲν ἔχουσι διόλου παραθετικὰ ἕνεκα τῆς σημασίας των, ὡς τὸ *χρυσοῦς, ἀργυροῦς, πάνσοφος*, κτλ. Εὑρίσκονται δὲ καί τινα παραθετικὰ ἐξ ἄλλων παραθετικῶν σχηματιζόμενα, ὡς *κακῖότερος, χειρότερος, πλειότερος, μειζότερος, ἐσχατώτατος*.

ΣΗΜ. Ὁμοίως καὶ ἐν τῇ ὁμιλουμένῃ, *πλειὸ σοφός, πλειὸ καλός*, τὸ δ' ὑπερθετικὸν ἡ ὁμιλουμένη ἐκφράζει διὰ τοῦ *παρὰ πολὺ* καὶ τοῦ θετικοῦ, ὡς *παρὰ πολὺ σοφός* (=σοφώτατος), ἢ διὰ τοῦ ἐνάρθρου συγκριτικοῦ, ὡς *ὁ σοφώτερος ἀπὸ ὅλους*.

Παράθεσις τῶν ἐπιρρημάτων.

§ 140. Καὶ ἐξ ἐπιρρημάτων γίνονται παραθετικά. Τὰ δ' ἐξ ἐπιθέτων γινόμενα ἐπιρρήματα ἔχουσιν ὡς συγκριτικὸν ἐπίρρημα τὴν ἑνικ. αἰτιατ. τοῦ οὐδετ. συγκριτικοῦ καὶ ὡς ὑπερθ. ἐπίρρημα τὴν αἰτιατ. τοῦ οὐδ. πληθ. ὑπερθετικοῦ, ὡς

σαφῶς	σαφέστερον	σαφέστατα
αἰσχρῶς	αἴσχιον	αἴσχιστα
ἡδέως	ἥδιον	ἥδιστα
καλῶς	κάλλιον	κάλλιστα
ταχέως	θᾶσσον	τάχιστα
εὖ (τοῦ ἀγαθὸς)	ἄμεινον	ἄριστα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 141. Ἐπιρρήματα δὲ παραθετικὰ εἶνε ταῦτα·

ἄνω	ἀνωτέρω	ἀνωτάτω
ἔσω	ἐσωτέρω	ἐσωτάτω
κάτω	κατωτέρω	κατωτάτω
πόρρω	πορρωτέρω	πορρωτάτω
(πρόσω)	προσωτέρω	προσωτάτω
πέρᾳ	περαιτέρω	περαίτατον
ἔνδον	ἐνδοτέρω	ἐνδοτάτω
ἐγγὺς	ἐγγυτέρω	ἐγγυτάτω
»	ἐγγύτερον	ἐγγύτατα
»	ἔγγιον (μτγ.)	ἔγγιστα (μτγ.)
μάλα	μᾶλλον	μάλιστα
[ἄπω]	ἀπωτέρω	ἀπωτάτω

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Περὶ ἀριθμητικῶν.

§ 142. *Ἀριθμητικὰ* λέγονται ὅσαι λέξεις σημαίνουσιν ἀρίθμόν. Εἶνε δὲ τὰ ἀριθμητικὰ τριῶν εἰδῶν, *ἐπίθετα, οὐσιαστικὰ καὶ ἐπιρρήματα.*

§ 143. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπίθετα εἶνε πέντε εἰδῶν.

1) *ἀπόλυτα*, ὅσα σημαίνουσιν ἀριθμόν τινα ἀπολύτως, ὡς *εἷς, δύο, τρεῖς*, κτλ.

2) *τακτικά*, ὅσα σημαίνουσιν ἀριθμητικὴν τάξιν, ὡς *πρῶτος, δεύτερος, τρίτος.*

3) *χρονικά*, ὅσα σημαίνουσιν ἀριθμὸν ἡμερῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἢ μετὰ τὰς ὁποίας συνέβη τι, ὡς *δευτεραῖος, τριταῖος, δεκαταῖος.*

4) *πολλαπλασιαστικά*, ὅσα σημαίνουσι πολλαπλασιασμὸν πραγμάτων ἢ προσώπων, ὡς *τριπλοῦς, πενταπλοῦς, τριπλάσιος, πενταπλάσιος, δεκαπλάσιος.*

4) *διανεμητικά*, ὅσα σημαίνουσι διανομὴν κατά τινα ἀριθμόν, δηλ. ἀνὰ πόσα ἀντικείμενα κάμνουσί τι, ὡ *σύνδυο, σύμπεντε.*

§ 144. Τὰ ἀριθμητικά, ὅταν σημαίνωσι μόνον δεκάδας ἢ μόνον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἑκατοντάδας ἢ χιλιάδας ἢ μυριάδας, λέγονται ἁπλᾶ, ὅταν δὲ σημαίνωσι μονάδας μετὰ δεκάδων ἢ ἑκατοντάδων, λέγονται σύνθετα.

Ἀπόλυτα καὶ τακτικὰ ἀριθμητικά.

§ 145. Τῶν ἀπολύτων ἀριθμητικῶν ἐπιθέτων τὰ ἀπὸ τοῦ εἷς μέχρι τοῦ τέσσαρες καὶ ἀπὸ τοῦ διακόσιοι καὶ ἑξῆς εἶνε κλιτά, τὰ δὲ ἄλλα εἶνε ἄκλιτα, τὰ δὲ τακτικὰ πάντα εἶνε ἐπίθετα τρικατάληκτα.

§ 146. Τὰ τακτικὰ πάντα πλὴν τοῦ δεύτερος, ἕβδομος καὶ ὄγδοος λήγουσιν εἰς -τος μὲν μέχρι τοῦ δέκα, εἰς -στὸς δὲ ἀπὸ τοῦ εἴκοσι καὶ ἑξῆς· ὡς εἰκοστός, τριακοστός, τετταρακοστός, διακοσιοστός, πεντακοσιοστός, κτλ.

§ 147. Ἀριθμητικὰ σημεῖα εἶνε τὰ 24 γράμματα μετὰ τοῦ τόνου ἄνωθεν εἰς τοὺς μέχρι τοῦ 999 ἀριθμούς, κάτωθεν δὲ εἰς τὰς χιλιάδας. Μετὰ δὲ τὸ ε′ (=5) εἶνε τὸ Βαῦ γραφόμενον ϛ′ (=6) καὶ μετὰ τὸ π′ (=80) τὸ κόππα ϟ′ (=90) καὶ μετὰ τὸ ω′ (=800) τὸ σαμπεῖ ϡ (=900). Εἰς δὲ τοὺς μεγαλειτέρους τῶν μονάδων ἀριθμοὺς μόνον τὸ τελευταῖον γράμμα δέχεται τὸν τόνον, ὡς ια′ (=11), ρξγ′ (163), ϡγ′ (1903).

		Ἀπόλυτα	*Τακτικὰ*
		ἐρώτησις πόσοι;	ἐρώτησις πόστος;
1	α′	εἷς, μία, ἕν	πρῶτος
2	β′	δύο	δεύτερος
3	γ′	τρεῖς, τρία	τρίτος
4	δ′	τέτταρες, τέτταρα	τέταρτος
5	ε′	πέντε	πέμπτος
6	ϛ′	ἕξ	ἕκτος
7	ζ′	ἑπτὰ	ἕβδομος
8	η′	ὀκτὼ	ὄγδοος
9	θ′	ἐννέα	ἔνατος
10	ι′	δέκα	δέκατος
11	ια′	ἕνδεκα	ἑνδέκατος
12	ιβ′	δώδεκα	δωδέκατος
13	ιγ′	τρεῖς, (τρία) καὶ δέκα ἢ τρεισκαίδεκα	τρίτος καὶ δέκατος ἢ τρεισκαιδέκατος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

14	ιδ'	τετταρεσκαίδεκα	τετταρεσκαιδέκατος
		ἢ τέτταρες καὶ δέκα	ἢ τέταρτος καὶ δέκατος
15	ιε'	πεντεκαίδεκα	πεντεκαιδέκατος
			ἢ πέμπτος καὶ δέκατος
16	ις'	ἑκκαίδεκα	ἑκκαιδέκατος
			ἢ ἕκτος καὶ δέκατος
17	ιζ'	ἑπτακαίδεκα	ἑπτακαιδέκατος
			ἢ ἕβδομος καὶ δέκατος
18	ιη'	ὀκτωκαίδεκα	ὀκτωκαιδέκατος
			ἢ ὄγδοος καὶ δέκατος
19	ιθ'	ἐννεακαίδεκα	ἐννεακαιδέκατος
			ἢ ἔνατος καὶ δέκατος
20	κ'	εἴκοσι(ν)	εἰκοστὸς
21	κα'	εἷς καὶ εἴκοσι(ν)	εἷς καὶ εἰκοστὸς
22	κβ'	δύο καὶ εἴκοσι(ν)	δεύτερος καὶ εἰκοστὸς
28	κη'	ὀκτὼ καὶ εἴκοσι(ν)	ὄγδοος καὶ εἰκοστὸς
29	κθ'	ἐννέα καὶ εἴκοσι(ν)	ἔνατος καὶ εἰκοστὸς
30	λ'	τριᾶ'κοντα	τριακοστὸς
40	μ'	τεττᾰρᾰ'κοντα	τεττᾰρᾰκοστὸς
50	ν'	πεντήκοντα	πεντηκοστὸς
60	ξ'	ἑξήκοντα	ἑξηκοστὸς
70	ο'	ἑβδομήκοντα	ἑβδομηκοστὸς
80	π'	ὀγδοήκοντα	ὀγδοηκοστὸς
90	ϟ'	ἐνενήκοντα	ἐνενηκοστὸς
100	ρ'	ἑκατὸν	ἑκατοστὸς
200	σ'	διακόσιοι,-αι,-α	διακοσιοστὸς
300	τ'	τριᾰκόσιοι,-αι,-α	τριακοσιοστὸς
400	υ'	τετρᾰκόσιοι	τετρακοσιοστὸς
500	φ'	πεντᾰκόσιοι	πεντακοσιοστὸς
600	χ'	ἑξᾰκόσιοι	ἑξακοσιοστὸς
700	ψ'	ἑπτᾰκόσιοι	ἑπτακοσιοστὸς
800	ω'	ὀκτᾰκόσιοι	ὀκτακοσιοστὸς
900	ϡ'	ἐνᾰκόσιοι	ἐνακοσιοστὸς
1000	,α	χίλιοι	χιλιοστὸς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2000	,β	δισχίλιοι	δισχιλιοστὸς
3000	,γ	τρισχίλιοι	τρισχιλιοστὸς
4000	,δ	τετρᾰκισχίλιοι	τετρακισχιλιοστὸς
10000	,ι	μύριοι,-αι,-α	μυριοστὸς
20000	,κ	δισμύριοι	δισμυριοστὸς
100000	,ρ	δεκακισμύριοι	δεκακισμυριοστὸς

Κλίσις τῶν ἀπολύτων.

	Ἑνικὸς			*Δυϊκὸς*
Ὀν.	εἷς	μία	ἓν	δύο
Γεν.	ἑνὸς	μιᾶς	ἑνὸς	δυοῖν
Δοτ.	ἑνὶ	μιᾷ	ἑνὶ	δυοῖν [δυσὶν]
Αἰτ.	ἕνα	μίᾰν	ἕν	δύο

Πληθυντικὸς

Ὀν.	τρεῖς	τρία	τέτταρες	τέτταρα
Γεν.	τριῶν	τριῶν	τεττάρων	τεττάρων
Δοτ.	τρισὶ(ν)	τρισὶ(ν)	τέτταρσι(ν)	τέτταρσι(ν)
Αἰτ.	τρεῖς	τρία	τέτταρας	τέτταρα

Κατὰ τὸ *εἷς, μία, ἓν* κλίνεται καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ σύνθετον *οὐδεὶς* καὶ *μηδείς*, ἀλλὰ ταῦτα διαφέρουσι κατὰ τὸν τόνον τῆς ἑνικ. ὀνομ. τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ ἔχουσι καὶ πληθυντ. κατὰ τὸ ἀρσεν. γένος.

	Ἑνικὸς			*Πληθυντικὸς*
Ὀν.	οὐδεὶς	οὐδεμία	οὐδὲν	οὐδένες
Γεν.	οὐδενὸς	οὐδεμιᾶς	οὐδενὸς	οὐδένων
Δοτ.	οὐδενὶ	οὐδεμιᾷ	οὐδενὶ	οὐδέσι(ν)
Αἰτ.	οὐδένα	οὐδεμίαν	οὐδὲν	οὐδένας

§ 148. Τὰ ἀπόλυτα ἀριθμητικὰ ἀπὸ τοῦ διακόσιοι καὶ ἑξῆς κλίνονται ὅπως τὰ τρικατάληκτα ἐπίθετα μόνον κατὰ πληθ. ἀριθμόν. Εὑρίσκονται δὲ καὶ καθ' ἑνικὸν ἀριθμὸν μετὰ περιληπτικῶν ὀνομάτων, ἵππος (ἱππικόν), ἀσπίς, λόγχη, ὡς ἵππος μυρία τετρακοσία=μύριοι τετρακόσιοι ἱππεῖς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 149. Τὸ *μύριοι, μύριαι, μύρια*=10000, τὸ δὲ *μυρίος, μυρία, μυρίον*=ἄπειρος, ἀναρίθμητος.

§ 150. Εἰς τοὺς συνθέτους ἀριθμοὺς προτάσσεται ὁ μικρότερος καὶ ἐπιτάσσεται ὁ μεγαλείτερος μετὰ τοῦ *καί*, ὡς *εἷς καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν, τέταρτος καὶ τριακοστός*. Σπανιώτερον δὲ προτάσσεται ὁ μεγαλείτερος καὶ ἐπιτάσσεται ὁ μικρότερος μετὰ τοῦ *καὶ* ἢ ἄνευ τοῦ *καί*, ὡς *πεντακόσιοι καὶ εἴκοσι καὶ δύο, πεντακόσιοι εἴκοσι δύο*.

ΣΗΜ. 1. Ἀντὶ τοῦ *καὶ* τίθεται ἡ πρόθεσις *ἐπὶ* ἢ *πρός*, ὡς *χίλια ἐπὶ μυρίοις, τέτταρας πρὸς τοῖς χιλίοις, ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα, δέκα μῆνας πρὸς ἄλλοις πέντε*.

ΣΗΜ. 2. Αἱ μετὰ τοῦ 8 καὶ 9 σύνθετοι δεκάδες ἐκφράζονται καὶ περιφραστικῶς, ὡς τὸ 28 *ἄνδρες λέγεται δυοῖν δέοντες τριάκοντα ἄνδρες, μιᾶς δέουσαι εἴκοσι γυναῖκες* (=19), *δυοῖν δέοντα τετταράκοντα παιδία* (=38).

§ 152. Τὰ χρονικὰ ἀριθμητικὰ ἐπίθετα γίνονται ἐκ τῶν τακτικῶν προστιθεμένης τῆς καταλήξεως *-αῖος, -αία, -αῖον*, ὡς *τριταῖος, τεταρταῖος, πεμπταῖος*.

§ 153. Τὰ πολλαπλασιαστικὰ εἶνε τρικατάληκτα ἐπίθετα λήγοντα εἰς *-πλοῦς, -πλῆ, -πλοῦν* ἢ εἰς *-πλάσιος, -πλασία, -πλάσιον*, ὡς *ἁπλοῦς, διπλοῦς, τριπλοῦς* κτλ. *διπλάσιος, τριπλάσιος, δεκαπλάσιος, ἑκατονταπλάσιος*, κτλ. Ἀλλὰ τὰ μὲν εἰς *-πλοῦς* σημαίνουσι ποσὸν κατὰ μέγεθος, τὰ δὲ εἰς *-πλάσιος* ποσὸν κατ' ἀριθμόν.

§ 154. Τὰ *διανεμητικὰ* σχηματίζονται διὰ τῶν προθέσεων *ἀνὰ* καὶ *κατὰ* μετὰ τῆς αἰτιατ. τῶν ἀπολύτων, ὡς *καθ' ἕνα* (κάθε ἕνας), *κατὰ δύο* (κάθε δύο), *ἀνὰ πέντε* (ἀπὸ πέντε) ἢ διὰ συνθέτων μετὰ τῆς *σύν*, ὡς *σύνδυο* (ἀπὸ δυὸ μαζί), *σύντρεις, σύμπεντε*.

§ 155. Τὰ οὐσιαστικὰ ἀριθμητικὰ γίνονται ἐκ τῶν ἀπολύτων ἀριθμ. ἐπιθέτων καὶ λήγουσιν εἰς *-ὰς* (γεν. *-άδος*), εἶνε δὲ πάντα θηλυκά, ὡς ἡ *μονὰς* (ἐκ τοῦ μόνος), *δυάς, τριάς, τετράς, πεμπὰς* (μτγ. πεντάς), *ἑξάς, ἑβδομάς, ὀγδοάς, ἐννεάς, δεκάς, ἑνδεκάς, δωδεκάς, εἰκὰς* (20), *τριακὰς* (30), *τετταρακοντάς, πεντηκοντάς*, κτλ. *ἑκατοντάς, χιλιάς, μυριάς*. 2) καταλήγουσιν εἰς *-υς, -ύος*, ἀλλὰ ταῦτα εἶνε καὶ ὡρισμένα καὶ ἔχουσιν ἰδίαν σημασίαν, τοιαῦτα δὲ εἶνε ἡ *τριττύς, τετρακτύς, πεντηκοστύς, ἑκατοστύς, χιλιοστύς, μυριοστύς*.

§ 156. Τὰ ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα γίνονται ἐκ τῶν ἀπολύτων ἐπι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θέτων προσθήκη τῆς καταλήξ. *-άκις*, πλὴν τῶν τριῶν πρώτων, καὶ σημαίνουσι ποσάκις γίνεταί τι.

1.	ἅπαξ (μίαν φορὰν)	18.	ὀκτωκαιδεκάκις
2.	δὶς (δύο φορὰς)	19.	ἐννεακαιδεκάκις
3.	τρὶς (τρεῖς φορὰς)	20.	εἰκοσάκις
4.	τετράκις	21.	εἰκοσάκις ἅπαξ
5.	πεντάκις	22.	εἰκοσάκις δὶς
6.	ἑξάκις	23.	εἰκοσάκις τρὶς
7.	ἑπτάκις	30.	τριακοντάκις
8.	ὀκτάκις	31.	τριακοντάκις ἅπαξ
9.	ἐννεάκις καὶ ἐνάκις	32.	τριακοντάκις δὶς
10.	δεκάκις	40.	τετταρακοντάκις
11.	ἑνδεκάκις	50.	πεντηκοντάκις
12.	δωδεκάκις	100.	ἑκατοντάκις
13.	τρισκαιδεκάκις	200.	διακοσιάκις
14.	τεσσαρεσκαιδεκάκις	300.	τριακοσιάκις
15.	πεντεκαιδεκάκις	1000.	χιλιάκις
16.	ἑκκαιδεκάκις	10000.	μυριάκις
17.	ἑπτακαιδεκάκις	20000.	δισμυριάκις

ΣΗΜ. 1. Ὅταν εἶνε πολλὰ ἀριθμητικὰ ἐπιρρ. κατὰ σειράν, μόνον τὸ τελευταῖον ἔχει τὴν κατάληξιν *-άκις*, πάντα δὲ τὰ προηγούμενα εἶνε ἀπόλυτα ἐπίθετα, ὡς *ἐννέα καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτακοσιοπλασιάκις* (=729 φορὰς περισσότερον). Ταῦτα δὲ συνήθως ἑνοῦνται εἰς μίαν λέξις, ὡς *πεντεκαιεικοσάκις*.

ΣΗΜ. 2. Ἀριθμητικὰ ἐπιρρ. εἶνε καὶ τὰ εἰς *-χῇ* καὶ *-πλῇ* καὶ *-χα*, ὡς *διχῇ* καὶ *δίχα*, *τριχῇ* καὶ *τρίχα*, κτλ., *διπλῇ*, *τριπλῇ*, κτλ.

§ 157. Οἱ *κλασματικοὶ* ἀριθμοὶ ἐκφέρονται ὡς ἑξῆς:

1) Διὰ τοῦ οὐσιαστ. *μέρος* ἢ *μοῖρα* καὶ τοῦ παρονομαστοῦ κατὰ γενικὴν ἐκφερομένου, ὡς *τῶν πέντε αἱ δύο μοῖραι* (=$\frac{2}{5}$). Παραλείπεται δ' ὁ παρονομαστής, ὅταν κατὰ μονάδα ὑπερέχῃ τὸν ἀριθμητήν, ὡς *τὰ δύο μέρη* (=$\frac{2}{3}$), *τὰ τρία μέρη* ($\frac{3}{4}$), *τὰ ὀκτὼ μέρη* ($\frac{8}{9}$).

2) Τὸ $\frac{1}{2}$ ἐκφέρεται ἢ διὰ τοῦ ἐπιθέτου *ἥμισυς* ἢ ἐν συνθέσει διὰ τοῦ *ἡμι-*, *ὁ ἥμισυς τοῦ ἀριθμοῦ* (=$\frac{1}{2}$), *ἡμιτάλαντον* ($\frac{1}{2}$ ταλάντου), *ἡμιωβόλιον*, *ἡμίμναιον*, κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3) Τὸ $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$ ἐκφέρονται διὰ τῶν τακτικῶν ἐπιθέτων μετὰ τοῦ *μέρος* ἢ *μοῖρα* ἢ ἐν συνθέσει τῶν τακτικῶν μετὰ τοῦ *μόριον*, ὡς τὸ *τρίτον μέρος* ἢ *τριτημόριον* ($=\frac{1}{3}$), τὸ *τέταρτον μέρος* ἢ *τεταρτημόριον* ($=\frac{1}{4}$), τὸ *πέμπτον μέρος* ἢ *πεμπτημόριον* ($=\frac{1}{5}$).

§ 158. Οἱ δὲ μικτοὶ ἀριθμοὶ ἐκφέρονται ὡς ἑξῆς:

1) $1\frac{1}{3}$, $1\frac{1}{4}$, $1\frac{1}{5}$, κτλ. ἐκφέρονται ἐν συνθέσει μετὰ τῆς ἐπὶ προθέσεως συντεθειμένου τοῦ παρονομαστοῦ, ὡς *ἐπίτριτος*, *ἐπιτέταρτος*, *ἐπίπεμπτος*, κτλ.

2) $2\frac{1}{2}$, $3\frac{1}{2}$, $4\frac{1}{2}$, $5\frac{1}{2}$ κτλ. ἐκφέρονται διὰ τοῦ τακτικοῦ ἐπιθέτου τοῦ ἑπομένου καὶ τοῦ οὐσιαστ. συντεθειμένου μετὰ τοῦ *ἡμι-*, ὡς *τρίτον ἡμιτάλαντον* ($=2\frac{1}{2}$), *τέταρτον ἡμιωβόλιον* ($=3\frac{1}{2}$), *πέμπτον ἡμίμναιον* ($=4\frac{1}{2}$), *ἕκτον ἡμιτάλαντον* ($=5\frac{1}{2}$). 2) Ἐκφέρονται καὶ οὕτως, *ἐν δυοῖν καὶ ἡμίσει ἡμέρας* ($=2\frac{1}{2}$ ἡμέραι), *τρεῖς καὶ ἥμισυ δραχμῆς* ($=3\frac{1}{2}$ δραχμαί). 3) Ἐκφέρονται καὶ διὰ τῶν ἀπολύτων ἀριθμῶν διπλασιαζομένων, τοῦ δὲ οὐσιαστικοῦ συντεθειμένου μετὰ τοῦ *ἡμι-*, ὡς *πέντε ἡμιτάλαντα* ($=2\frac{1}{2}$), *ἑπτὰ ἡμιπόδια* ($=3\frac{1}{2}$), *ἐννέα ἡμιωβόλια* ($=4\frac{1}{2}$), κτλ.

ΣΗΜ. Τὸ 1' ἐκφέρεται κατὰ τοὺς ἑξῆς τρόπους: 1) *τάλαντον καὶ ἥμισυ*· 2) διὰ τοῦ *ἡμιόλιον*, ὡς Κῦρος *ἡμιόλιον* δώσει οὗ πρότερον ἔφερον (δηλ. τὸ ὅλον καὶ ἥμισυ)· 3) διὰ τοῦ *τρία ἡμιτάλαντα*, *ἡμίμναια*, *ἡμιπόδια*, κτλ. 4) διὰ τοῦ *τριημίμναιον*, *τριημιπόδιον*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Περὶ ἀντωνυμιῶν.

§ 159. *Ἀντωνυμίαι* λέγονται αἱ λέξεις, αἵτινες τίθενται ἀντὶ ὀνομάτων. Τίθενται δὲ ἀντὶ ὀνομάτων οὐσιαστικῶν (*οὐσιαστικαὶ*) ἢ ἀντὶ ὀνομάτων ἐπιθέτων (*ἐπιθετικαί*).

§ 160. Αἱ ἀντωνυμίαι εἶνε 1) *προσωπικαί*· 2) *ἐπαναληπτική*· 3) *αὐτοπαθής*· 4) *ἀλληλοπαθής*· 5) *κτητικαί*· 6) *δεικτικαί*· 7) *ἐρωτηματικαί*· 8) *ἀόριστοι*· 9) *ἀναφορικαί*· 10) *συσχετικαί*.

§ 161. Προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι εἶνε αἱ ἑξῆς:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἑνικὸς

	α' πρόσωπον	β' πρόσωπον	τρίτον πρόσωπον
Ὀν.	ἐγὼ	σὺ	(ἵ)
Γεν.	ἐμοῦ καί μου	σοῦ καί σου	οὗ καί οὑ
Δοτ.	ἐμοὶ καί μοι	σοὶ καί σοι	οἷ καί οἱ
Αἰτ.	ἐμὲ καί με	σὲ καί σε	ἕ καί ἑ
Κλ.		ὦ σὺ	

Δυϊκὸς

Ὀν.Αἰτ.	νῷ	σῷ
Γεν. Δοτ	νῷν	σῷν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	ἡμεῖς	ὑμεῖς	σφεῖς σφέα
Γεν.	ἡμῶν	ὑμῶν	σφῶν
Δοτ.	ἡμῖν	ὑμῖν	σφίσι(ν)
Αἰτ.	ἡμᾶς	ὑμᾶς	σφᾶς σφέα
Κλ.		ὦ ὑμεῖς	

ΣΗΜ. 1. Οἱ τύποι *οὗ, οἷ, ἕ* τῆς τριτοπροσώπου ἀντωνυμίας πολὺ σπανίως ἀπαντῶσιν εἰς τὸν πεζὸν λόγον, ὁ δὲ δυϊκὸς οὐδέποτε. Συνήθως δ' εὑρίσκονται ἐπὶ αὐτοπαθείας καὶ τότε ὀρθοτονοῦνται πάντοτε. Ὅταν δ' εὑρίσκωνται ὡς προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι καὶ ἐγκλίνονται, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ἔμφασις ἢ ἀντίθεσις.

ΣΗΜ. 2. Οἱ ἐγκλιτικοὶ τύποι τοῦ *σὺ* ὀρθοτονοῦνται καὶ οἱ δισύλλαβοι τύποι (οὐχὶ οἱ μονοσύλλαβοι) τοῦ ἑνικοῦ τοῦ *ἐγώ*· 1) ὅταν λέγωνται μετ' ἐμφάσεως, ὡς *σὲ λέγω* (=σὲ καὶ οὐχὶ ἄλλον)· 2) μετὰ προθέσεων, οἷον *κατ' ἐμέ, ὑπ' ἐμοῦ, ἐν σοί, ἀλλ' ὅμως καὶ πρός με.*

ΣΗΜ. Τὸ *ἐγὼ* καὶ *ἐμοὶ* μετὰ τοῦ *γὲ* ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον *ἔγωγε, ἔμοιγε, ἀλλ' ἐμοῦ γε, ἐμέ γε.*

§. 162. Ἡ ἀντωνυμία *αὐτός, αὐτή, αὐτὸ* ἔχει 1) διακριτικὴν ἔννοιαν, ὅτε λέγεται *ὁριστικὴ ἀντωνυμία, ὡς αὐτὸς ὁ βασιλεὺς* (ἀτός του

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὁ βασιλεὺς καὶ οὐχὶ ἄλλος), τὴν σημασίαν δὲ ταύτην ἔχει εἰς ἁπάσας τὰς πτώσεις· 2) εἰς τὰς πλαγίας μόνον πτώσεις ἔχει καὶ ἐπαναληπτικὴν σημασίαν, ἤτοι τίθεται ἀντὶ νὰ ἐπαναλαμβάνηται πρότερον ὀνομασθὲν πρόσωπον ἢ πρᾶγμα· 3) μετὰ τοῦ ἄρθρου σημαίνει *ταυτότητα* (=ὁ ἴδιος), τότε δὲ συμβαίνει καὶ κρᾶσις *αὐτὸς* (=ὁ αὐτός), *ταὐτοῦ, ταὐτῷ, αὐτὴ* (=ἡ αὐτή), τὸ δὲ οὐδέτερον εἶνε *ταὐτὸ* καὶ *ταὐτόν*.

ΣΗΜ. Ἡ *αὐτὸς* κλίνεται ὁμαλῶς, τὸ δὲ οὐδέτερον δὲν ἔχει ν, *αὐτό*. Τοιαῦτα δὲ εἶνε ἕξ, *τοῦτο, ἄλλο, αὐτό, ἐκεῖνο, ὅ, τό*.

§ 163. Ἡ *αὐτοπαθὴς ἀντωνυμία* γίνεται ἐκ τῆς ῥίζης τῶν προσωπικῶν καὶ τῆς *αὐτός*.

α' πρόσωπον

	Ἑνικὸς		*Πληθυντικὸς*	
	ἀρσ.	θηλ.	ἀρσ.	θηλ.
Γεν.	ἐμαυτοῦ	ἐμαυτῆς	ἡμῶν αὐτῶν	ἡμῶν αὐτῶν
Δοτ.	ἐμαυτῷ	ἐμαυτῇ	ἡμῖν αὐτοῖς	ἡμῖν αὐταῖς
Αἰτ.	ἐμαυτὸν	ἐμαυτὴν	ἡμᾶς αὐτοὺς	ἡμᾶς αὐτὰς

β' πρόσωπον

	Ἑνικὸς		*Πληθυντικὸς*	
	ἀρσ.	θηλ.	ἀρσ.	θηλ.
Γεν.	σεαυτοῦ	σεαυτῆς	ὑμῶν αὐτῶν	ὑμῶν αὐτῶν
	ἢ σαυτοῦ	ἢ σαυτῆς		
Δοτ.	σεαυτῷ	σεαυτῇ	ὑμῖν αὐτοῖς	ὑμῖν αὐταῖς
	ἢ σαυτῷ	ἢ σαυτῇ		
Αἰτ.	σεαυτὸν	σεαυτὴν	ὑμᾶς αὐτοὺς	ὑμᾶς αὐτὰς
	ἢ σαυτὸν	ἢ σαυτὴν		

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γ' πρόσωπον

Ἑνικὸς

Γεν.	ἑαυτοῦ ἢ αὑτοῦ	ἑαυτῆς ἢ αὑτῆς	ἑαυτοῦ ἢ αὑτοῦ
Δοτ.	ἑαυτῷ ἢ αὑτῷ	ἑαυτῇ ἢ αὑτῇ	ἑαυτῷ ἢ αὑτῷ
Αἰτ.	ἑαυτὸν ἢ αὑτὸν	ἑαυτὴν ἢ αὑτὴν	ἑαυτὸ ἢ αὑτὸ

Πληθυντικὸς

Γεν.	ἑαυτῶν ἢ αὑτῶν	ἑαυτῶν ἢ αὑτῶν	ἑαυτῶν ἢ αὑτῶν
	ἢ σφῶν αὐτῶν	ἢ σφῶν αὐτῶν	ἢ σφῶν αὐτῶν
Δοτ.	ἑαυτοῖς ἢ αὑτοῖς	ἑαυταῖς ἢ αὑταῖς	ἑαυτοῖς ἢ αὑτοῖς
	ἢ σφίσιν αὐτοῖς	ἢ σφίσιν αὐταῖς	ἢ σφίσιν αὐτοῖς
Αἰτ.	ἑαυτοὺς ἢ αὑτοὺς	ἑαυτὰς ἢ αὑτὰς	ἑαυτὰ ἢ αὑτὰ
	ἢ σφᾶς αὐτοὺς	ἢ σφᾶς αὐτὰς	ἢ σφέα αὐτὰ

§ 164. Ἡ ἀλληλοπαθὴς ἀντωνυμία *ἀλλήλων* κλίνεται μόνον κατὰ δυϊκὸν καὶ πληθυντικόν.

Δυϊκὸς

Γεν.Δοτ.	ἀλλήλοιν	ἀλλήλοιν (-αιν)	ἀλλήλοιν
Αἰτ.	ἀλλήλω	ἀλλήλω (-α)	ἀλλήλω

Πληθυντικὸς

Γεν.	ἀλλήλων	ἀλλήλων	ἀλλήλων
Δοτ.	ἀλλήλοις	ἀλλήλαις	ἀλλήλοις
Αἰτ.	ἀλλήλους	ἀλλήλας	ἄλληλα

§ 165. Αἱ *κτητικαὶ ἀντωνυμίαι* παράγονται ἐκ τοῦ θέματος τῶν προσωπικῶν καὶ εἶνε αἱ ἑξῆς κλινόμεναι ὁμαλῶς:

α' πρόσ. *ἐμός, ἐμή, ἐμὸν* (ἰδικός μου)· *ἡμέτερος, -α, -ον* (ἰδικός μας)
β' πρόσ. *σός, σή, σὸν* (ἰδικός σου)· *ὑμέτερος, -α, -ον* (ἰδικός σας)
γ' πρόσ. *σφέτερος, -α, -ον* (ἰδικός των)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΗΜ. Ἀντὶ τῆς κτητικῆς ἀντων. τοῦ γ' προσώπου ἑός, ἑή, ἑόν, ἥτις εἶνε εἰς τοὺς ποιητὰς εὔχρηστος, τίθεται ἡ γενικὴ αὐτοῦ, αὐτῆς, αὐτοῦ.

§ 166. *Δεικτικαὶ* ἀντωνυμίαι εἶνε τρεῖς *ὅδε, ἥδε, τόδε· οὗτος, αὕτη, τοῦτο* καὶ *ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο.*

ΣΗΜ. Ὡς δεικτικὴ ἀντωνυμία εἶνε πολλάκις καὶ τὸ ἄρθρον, ὡς «*ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν*» (=οὗτος μὲν) καὶ «*πρὸ τοῦ*» (=πρὸ τούτου τοῦ χρόνου).

Ἡ ἀντωνυμία *ἐκεῖνος*, ἧς τὸ οὐδέτερον εἶνε ἄνευ ν *ἐκεῖνο*, κλίνεται ὁμαλῶς.

Ἡ ἀντωνυμία *ὅδε* γίνεται ἐκ τοῦ ἄρθρου, κατὰ τὸ ὁποῖον καὶ κλίνεται, μετὰ τοῦ ἐγκλιτικοῦ *δέ*.

Ἡ ἀντωνυμία *οὗτος, αὕτη, τοῦτο* κλίνεται ἀνωμάλως ὡς ἑξῆς:

	Ἑνικὸς			*Πληθυντικὸς*		
Ὀν	οὗτος	αὕτη	τοῦτο	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
Γεν.	τούτου	ταύτης	τούτου	τούτων	τούτων	τούτων
Δοτ.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ	τούτοις	ταύταις	τούτοις
Αἰτ.	τοῦτον	ταύτην	τοῦτο	τούτους	ταύτας	ταῦτα
Κλ.	ὦ οὗτος	ὦ αὕτη		ὦ οὗτοι	ὦ αὗται	

Δυικὸς

Ὀν. Αἰτ.	τούτω	τούτω	τούτω
Γεν. Δοτ.	τούτοιν	ταύταιν καὶ τούτοιν	τούτοιν

ΣΗΜ. Ἡ δεικτικὴ σημασία τῶν ἀντωνυμιῶν τούτων ἐπιτείνεται προστιθεμένου εἰς αὐτὰς τοῦ δεικτικοῦ ι, ὅπερ εἶνε μακρόν, τονίζεται καὶ ἐκβάλλει τὰ πρὸ αὐτοῦ βραχέα φωνήεντα, ὡς *οὐτοσί* (αὐτὸς δά), *αὐτηί, τουτί, ταυτί, ἐκεινοσί, ἐκεινονί.*

Ἐρωτηματικαὶ καὶ ἀόριστοι ἀντωνυμίαι.

§ 167. Ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία *τίς; τί;* ἔχει πάντοτε ὀξεῖαν εἰς τὸ ι τῆς ῥίζης. Ἡ δὲ ἀόριστος ἀντωνυμία *τίς, τί* ἐγκλίνεται εἰς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πάσας τὰς πτώσεις πλὴν τοῦ ἄττα καὶ τονίζεται, ὅταν ὀρθοτονῆται, ἐπὶ τῆς ληγούσης.

ἐρωτηματικὴ		ἀόριστος	
		Ἑνικὸς	
ἀρσ. θηλ.	οὐδ.	ἀρσ. θηλ.	οὐδ.
Ὀν. τίς;	τί;	τίς	τί
Γεν. τίνος; καὶ τοῦ;	τίνος; καὶ τοῦ;	τινὸς καί του	τινὸς καί του
Δοτ. τίνι; καὶ τῷ;	τίνι; καὶ τῷ;	τινὶ καί τῳ	τινὶ καί τῳ
Αἰτ. τίνα;	τί;	τινὰ	τί
		Δυϊκὸς	
Ὀν. Αἰτ. τίνε;	τίνε;	τινὲ	τινὲ
Γεν. Δοτ. τίνοιν;	τίνοιν;	τινοῖν	τινοῖν
		Πληθυντικὸς	
Ὀν. τίνες;	τίνα;	τινὲς	τινὰ καὶ ἄττα
Γεν. τίνων;	τίνων;	τινῶν	τινῶν
Δοτ. τίσι(ν);	τίσι(ν);	τισὶ(ν)	τισὶ(ν)
Αἰτ. τίνας;	τίνα;	τινὰς	τινὰ καὶ ἄττα

§ 168. Ἀόριστος ἀντωνυμία εἶνε καὶ ὁ, ἡ, τὸ *δεῖνα*, ἥτις τίθεται μόνον ὡς οὐσιαστικὸν καὶ κλίνεται ὡς ἑξῆς:

Ὄνομ. *δεῖνα*, γεν. *δεῖνος*, δοτ. *δεῖνι*, αἰτιατ. *δεῖνα*. Πληθ. οἱ *δεῖνες*, τῶν *δείνων*, τοὺς *δεῖνας*.

Ἐνίοτε δὲ εἶνε ἄκλιτος, ὡς ὁ *δεῖνα*, τοῦ *δεῖνα*, κτλ.

§ 169. Ἀόριστος ἀντωνυμία εἶνε καὶ ἡ *ἔνιοι*, *ἔνιαι*, *ἔνια*, ἥτις κλίνεται ὡς ἐπίθετον μόνον εἰς τὸν πληθ. ἀριθμόν.

Ἀναφορικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 170. *Ἀναφορικὴ ἀντωνυμία* εἶνε ἡ ὅς, ἥ, ὅ, εἰς τὴν ὁποίαν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

προστίθεται τὸ πὲρ ἢ τὸ ἀόριστον τὶς καὶ γίνεται ὅσπερ, ἥπερ, ὅπερ, καὶ ὅστις, ἥτις, ὅ,τι.

	Ἑνικὸς			*Πληθυντικὸς*		
Ὀν.	ὁς	ἡ	ὁ	οἱ	αἱ	ἃ
Γεν.	οὗ	ἧς	οὗ	ὧν	ὧν	ὧν
Δοτ.	ᾧ	ᾗ	ᾧ	οἷς	αἷς	οἷς
Αἰτ.	ὃν	ἣν	ὁ	οὓς	ἃς	ἃ

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ.	ὦ	ὦ	ὦ
Γεν. Δοτ.	οἶν	οἶν καὶ αἶν	οἶν

Ἑνικὸς

Ὀν.	ὅστις	ἥτις	ὅ,τι
Γεν.	(οὔτινος) ὅτου	ἥστινος	(οὔτινος) ὅτου
Δοτ.	ὅτινι ἢ ὅτῳ	ἥτινι	ὅτινι ἢ ὅτῳ
Αἰτ.	ὅντινα	ἥντινα	ὅ,τι

Δυϊκὸς

Ὀν. Αἰτ.	ὅτινε	ὅτινε (ἅτινε)	ὅτινε
Γεν. Δοτ.	οἱντινοιν	οἱντινοιν (αἱντινοιν)	οἱντινοιν

Πληθυντικὸς

Ὀν.	οἵτινες	αἵτινες	(ἅτινα) καὶ ἄττα
Γεν.	ὧντινων καὶ ὅτων	ὧντινων	ὧντινων καὶ ὅτων
Δοτ.	οἱστισι καὶ ὅτοισι (ὅτοις)	αἱστισι(ν)	οἱστισι(ν)
Αἰτ.	οὕστινας	ἅστινας	ἅτινα ἢ ἄττα

ΣΗΜ. 1. Εἰς τὰς φράσεις καὶ ὃς (=καὶ οὗτος), ἢ δ' ὃς (=εἶπε δ' οὗτος) ἡ ἀντωνυμία ὃς τίθεται ὡς δεικτική.

ΣΗΜ. 2. Ἡ ὅστις ἀποβάλλει τὸν τόνον αὐτῆς προστιθεμένου τοῦ οὖν, ὡς ὁστισοῦν (ὁποιοσδήποτε), ὁντινοῦν, κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Συσχετικαὶ ἀντωνυμίαι.

§ 171. *Συσχετικαὶ καλοῦνται ἐπιθετικαί τινες ἀντωνυμίαι, αἵτινες σχηματίζονται ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης καὶ ὡς πρὸς τὴν σημασίαν ἔχουσιν ἀμοιβαίαν σχέσιν πρὸς ἀλλήλας.* Τοιαῦται δὲ εἶνε αἱ ἑξῆς:

Ἐρωτηματικαὶ	*Ἀόριστοι*	*Δεικτικαὶ*	*Ἀναφορικαὶ*
πόσος ;	ποσὸς (κάμποσος)	τόσος τοσόςδε τοσοῦτος	ὅσος ὁπόσος
ποῖος ; (ποίας λογῆς)	ποιὸς (κάποιας λογῆς)	τοῖος τοιοῦτος (τέτοιας λογῆς) τοιόςδε	οἷος ὁποῖος (ὅποιας λογῆς)
πηλίκος ; (πόσον μέγας)		(τηλίκος) τηλικόςδε τηλικοῦτος (τόσον μέγας)	(ἡλίκος) ὁπηλίκος (ὅσον μέγας)

§ 172. Αἱ ἀντωνυμίαι αὗται εἶνε πᾶσαι ἐπίθετα τρικατάληκτα, *πόσος, πόση, πόσον, ποῖος, ποία, ποῖον.* Ἡ ἀντωνυμία *τηλίκος* εἶνε εὔχρηστος μόνον εἰς τοὺς ποιητάς. Αἱ ἔχουσαι τὸ δὲ ἀντωνυμίαι *τοσόςδε, τοιόςδε* καὶ *τηλικόςδε* κλίνονται ὁμαλῶς κατὰ τὸ πρῶτον μόνον μέρος, εἰς πᾶσαν δὲ πτῶσιν προστίθεται τὸ *δέ*.

§ 173. Αἱ ἀντωνυμίαι *τοιοῦτος, τοσοῦτος* καὶ *τηλικοῦτος*, αἵτινες ἔχουσιν οὐδέτερον μετὰ τοῦ ν καὶ ἄνευ αὐτοῦ, *τοιοῦτο* καὶ *τοιοῦτον, τοσοῦτο* καὶ *τοσοῦτον, τηλικοῦτο* καὶ *τηλικοῦτον*, κλίνονται κατὰ πάντα τὰ γένη καὶ τοὺς ἀριθμοὺς ὡς ἡ ἀντωνυμία *οὗτος, αὕτη, τοῦτο*.

ΣΗΜ. Καὶ εἰς ταύτας τὰς ἀντωνυμίας προστίθεται τὸ δεικτικὸν ι, ὡς *τοσουτονί, τοσονδί*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 174. Συσχετικαὶ πρὸς τὴν πότερος, ποτέρα, πότερον; εἶνε αἱ ἑξῆς· (πότερος, ποτέρα, πότερον=εἴς τις ἐκ τῶν δύο), ὁ ἕτερος, ἡ ἑτέρα, τὸ ἕτερον (ὁ εἷς ἐκ τῶν δύο), ἕτερος (εἷς ἄλλος), ἑκάτερος,-α,ον, (καθεὶς ἐκ δύο), ἕκαστος (πᾶς, καθεὶς) καὶ ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο, ἀμφότεροι,-αι,-α (καὶ οἱ δύο) καὶ τὸ δυικὸν ἄμφω (ὀν. αἰτ.), ἀμφοῖν (γεν. δοτ.)=καὶ οἱ δύο. Ἔτι δὲ ἡ ἀναφορικὴ ὁπότερος,-α,-ον (ὁποῖος ἐκ δύο) καὶ αἱ ἀρνητικαὶ οὐδέτερος καὶ μηδέτερος (οὐδεὶς ἐκ τῶν δύο). Πᾶσαι αὗται αἱ ἀντωνυμίαι λέγονται ἐπιμεριστικαί.

§ 175. Συσχετικαὶ εἶνε καὶ ἡ ἐρωτηματικὴ τίς; ἡ ἀόρ. τίς, αἱ δεικτικαὶ ὅδε, οὗτος, ἐκεῖνος καὶ αἱ ἀναφορικαὶ ὅς, ὅστις.

ΣΗΜ. Συσχετικὰ πρὸς ἄλληλα εἶνε καί τινα ἐπιρρήματα τόπου, χρόνου καὶ τρόπου, ἅτινα εἶνε τὰ ἑξῆς:

Ἐρωτηματικὰ	Ἀόριστα	Δεικτικὰ	Ἀναφορικὰ
ποῦ;	ποὺ (κάπου)	ἐκεῖ ἐνθάδε ἐνταῦθα	οὗ ὅπου
ποῖ; (εἰς ποῖον μέρος)	ποί (εἰς κάποιον μέρος)	ἐκεῖσε ἐνθάδε ἐνταῦθα	ἔνθα, οἱ, ὅποι (εἰς ὅποιον μέρος)
πόθεν; (ἀπὸ ποῦ)	ποθὲν (ἀπὸ κάπου)	ἐκεῖθεν ἐνθένδε ἐντεῦθεν	ὅθεν ὁπόθεν (ἀπὸ ὅπου)
πότε;	ποτὲ (κάποτε)	τότε	ὅτε ὁπότε
πηνίκα (ποίαν ὥραν);		τηνικάδε τηνικαῦτα (τοιαύτην ὥραν)	ἡνίκα ὁπηνίκα (ὅταν)
πῇ (διὰ ποίας ὁδοῦ, πῶς);	πῇ (κάπως)	τῇδε ταύτῃ	ᾗ ὅπῃ
πῶς;	πὼς (κάπως)	οὕτως ὧδε ὡς	ὡς ὅπως

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἔνθα δὴ (ἐκεῖ δά, τότε λοιπόν).

ἔνθα μὲν—ἔνθα δὲ (ἐδῶ μὲν—ἐκεῖ δέ).

ἔνθα καὶ ἔνθα (ἐδῶ καὶ ἐκεῖ).

ἔνθεν μὲν—ἔνθεν δὲ (ἀπ' ἐδῶ μὲν—ἀπ' ἐκεῖ δέ, ἀφ' ἑνὸς μὲν—ἀφ' ἑτέρου δέ).

ἔνθεν καὶ ἔνθεν (ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ).

τοτὲ μὲν—τοτὲ δὲ (ἄλλοτε μὲν—ἄλλοτε δέ).

τέως (ἕως τότε, μέχρι τινὸς χρόνου), *ἕως*—(ἕως ὅτου).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Περὶ ῥήματος.

§ 176. *Παρεπόμενα τοῦ ῥήματος.* Τὸ ῥῆμα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἔχει 1) τρία πρόσωπα, *πρῶτον, δεύτερον, τρίτον*· 2) τρεῖς ἀριθμούς, *ἑνικόν, δυϊκόν, πληθυντικόν*· 3) τέσσαρας διαθέσεις, *ἐνεργητικήν, παθητικήν, μέσην καὶ οὐδετέραν* 4) τρεῖς *ἀρκτικοὺς* καὶ τρεῖς *παραγομένους* ἢ *ἱστορικοὺς χρόνους*, οἵτινες εἶνε οἱ ἑξῆς· *ἀρκτικοὶ* ὁ *ἐνεστώς, μέλλων καὶ παρακείμενος, παραγόμενοι* δὲ ἢ *ἱστορικοὶ παρατατικός, ἀόριστος καὶ ὑπερσυντέλικος*· 5) τέσσαρας ἐγκλίσεις, *ὁριστικήν, ὑποτακτικήν, εὐκτικὴν καὶ προστακτικήν*. Προσέτι δ' ἔχει καὶ τρία *ῥηματικὰ ὀνόματα, ἀπαρέμφατον, μετοχὴν καὶ ῥηματικὰ ἐπίθετα* εἰς *-τὸς καὶ -τέος*.

Διαθέσεις τοῦ ῥήματος.

§ 177. Αἱ διαθέσεις τοῦ ῥήματος εἶνε τέσσαρες, *ἐνεργητική, παθητική, μέση καὶ οὐδετέρα*. Καὶ λοιπὸν τὸ ῥῆμα εἶνε

α') *ἐνεργητικόν*, ὅταν σημαίνῃ ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ ἢ πράττει τι, ὡς *τύπτω, γράφω*, κτλ.

β') *παθητικόν*, ὅταν σημαίνῃ ὅτι τὸ ὑποκείμενον πάσχει, ὡς *τύπτομαι, νοσῶ*, κτλ.

γ') *μέσον*, ὅταν σημαίνῃ ὅτι τὸ ὑποκείμενον ἐνεργεῖ καὶ πάσχει ἀφ' ἑαυτοῦ, δηλ. κάμνει τι εἰς τὸν ἑαυτόν του, ὡς *λούομαι, κτενίζομαι*, κτλ.

δ') *οὐδέτερον*, ὅταν σημαίνῃ ὅτι τὸ ὑποκείμενον οὔτε ἐνεργεῖ οὔτε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πάσχει, ἀλλ' ὅτι εὑρίσκεται ἁπλῶς εἴς τινα κατάστασιν, ὡς *ζῶ*, *ὑγιαίνω* κτλ.

ΣΗΜ. 1. Τὸ παθητικὸν ῥῆμα καὶ τὸ μέσον ἔχουσι τὸν αὐτὸν τύπον πλὴν τοῦ μέλλοντος καὶ ἀορ., οἵτινες ἔχουσιν ἴδιον τύπον διὰ τὸ παθ. καὶ ἴδιον διὰ τὸ μέσον.

ΣΗΜ. 2. Ὑπάρχουσι καὶ ῥήματα τύπου παθητ., τὰ ὁποῖα ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐνεργ. σημασίαν. Ταῦτα δὲν ἔχουσι τύπον ἐνεργ. καὶ καλοῦνται *ἀποθετικά*, π. χ. *ἐργάζομαι*, *δέχομαι*, κτλ.

Χρόνοι τοῦ ῥήματος.

§ 178. *Χρόνοι* λέγονται οἱ τύποι τοῦ ῥήματος, οἱ ὁποῖοι σημαίνουσι τὸν χρόνον, δηλ. τὸ πότε γίνεται τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον.

Οἱ χρόνοι εἶνε ὁ *ἐνεστώς*, ὁ *παρατατικός*, ὁ *μέλλων*, ὁ *τετελεσμένος μέλλων*, ὁ *ἀόριστος*, ὁ *παρακείμενος* καὶ ὁ *ὑπερσυντέλικος*.

Ὁ *ἐνεστώς*, ὁ *μέλλων* (καὶ ὁ τετελεσμένος) καὶ ὁ *παρακείμενος* λέγονται *ἀρκτικοὶ χρόνοι*, ὁ δὲ *παρατατικός*, *ἀόριστος* καὶ *ὑπερσυντέλικος* λέγονται *ἱστορικοὶ* ἢ *παραγόμενοι*.

ΣΗΜ. 1. Ὁ ἐνεργ. παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος καὶ ὁ ἐνεργ., παθητ. καὶ μέσος μέλλων καὶ ἀόριστ. ἔχουσι καὶ δευτέρους τύπους, οἱ ὁποῖοι λέγονται *δεύτεροι χρόνοι*, ὡς *ἔλαβον* (β' ἀόρ.), *ἐφάνην* (ἀόρ. β' παθ.), *φανήσομαι* (μέλλ. β' παθ.), *λέλοιπα* (β' παρακ.).

ΣΗΜ. 2. Τετελεσμένον ἢ μετ' ὀλίγον μέλλοντα μονολεκτικὸν ἔχουσι μόνον τὰ παθητικὰ ῥήματα καὶ ταῦτα οὐχὶ πάντα. Ἐνεργητικοὶ δὲ μέλλοντες τετελεσμένοι μονολεκτικοὶ δύο μόνον εὑρίσκονται, *ἑστήξω* (τοῦ ἵστημι) καὶ *τεθνήξω* (τοῦ θνήσκω). Ἄλλως δὲ σχηματίζεται περιφραστικῶς ὁ μέλλων τετελεσμένος ἐκ τοῦ ἐνεργ. ἢ παθητ. παρακ. τῆς μετοχῆς καὶ τοῦ μέλλ. *ἔσομαι* (τοῦ εἰμί), ὡς *πεπαιδευκὼς ἔσομαι*, *πεποιημένος ἔσομαι*.

Ἐγκλίσεις τοῦ ῥήματος.

§ 179. Αἱ ἐγκλίσεις εἶνε τέσσαρες·

1) ἡ *ὁριστική*, δι' ἧς ὁ ὁμιλῶν παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς πραγματικὴν καὶ ὡρισμένην.

2) ἡ *ὑποτακτική*, δι' ἧς ὁ ὁμιλῶν παριστᾷ τὴν θέλησιν αὐτοῦ τείνουσαν εἰς πραγματικότητα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3) ἡ εὐκτική, δι' ἧς ὁ ὁμιλῶν παριστᾷ τὴν πρᾶξιν ὡς ἁπλῶς *ἐπιθυμητὴν* (εὐχὴν) ἢ *δυνατήν*.

4) ἡ *προστακτική*, ἥτις σημαίνει *προσταγὴν* ἢ *προτροπήν*.

Αἱ τέσσαρες αὗται ἐγκλίσεις καλοῦνται *παρεμφατικαί*, διότι παρεμφαίνουσι (δηλοῦσι) χρόνον, ἀριθμὸν καὶ πρόσωπον.

Πρόσωπα τοῦ ῥήματος.

§ 180. Τὸ ῥῆμα ἔχει καὶ ἴδιον τύπον δι' ἕκαστον τῶν τριῶν προσώπων εἰς τὸν ἑνικόν, δυϊκὸν καὶ πληθυντικὸν ἀριθμόν,

ὡς ἑνικ.		πρόσωπον	λέγω	δυϊκὸν		πληθ.		λέγομεν
»	β'	»	λέγεις	β'	λέγετον	»	β'	λέγετε
»	γ'	»	λέγει	γ'	λέγετον	»	γ'	λέγουσι(ν)

ΣΗΜ. Ῥημάτων τινῶν μόνον τὸ γ' ἑνικὸν πρόσωπον εἶνε σύνηθες, ὡς *δεῖ, χρή, πρέπει*. Τὰ τοιαῦτα ῥήματα λέγονται *ἀπρόσωπα*· διότι δὲν ἔχουσι πρόσωπον ὡς ὑποκείμενον, ἀλλ' ἀπαρέμφατον ἢ τὴν ἀφῃρημένην ἔννοιαν.

Ῥηματικὰ ὀνόματα.

§ 181. Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι τύποι τοῦ ῥήματος, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν μετάβασιν ἀπὸ τοῦ ῥήματος εἰς ἄλλα μέρη τοῦ λόγου. Τοιοῦτοι δὲ τύποι εἶνε :

1) τὸ *ἀπαρέμφατον*, ὅπερ εἶνε ῥηματικὸν οὐσιαστικὸν ἄκλιτον καὶ δὲν δηλοῖ ὡρισμένον τι πρόσωπον καὶ ἀριθμόν, ὡς *γράφειν, γεγραφέναι, γράψαι*.

2) ἡ *μετοχή*, ἥτις εἶνε ῥηματικὸν ἐπίθετον, *γράφων, γεγραφώς, γράψας*.

3) τὰ εἰς *-τὸς* καὶ *-τέος* ῥηματικὰ ἐπίθετα, τὰ ὁποῖα εἶνε τύποι τοῦ ῥήματος ἐν εἴδει ἐπιθέτου.

Συζυγίαι τοῦ ῥήματος.

§ 182. Δύο κυρίως ὑπάρχουσιν αἱ συζυγίαι τῶν ῥημάτων τῆς Ἑλλ. γλώσσης.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1) Ἡ εἰς -ω συζυγία, ἥτις εἶνε πολυπληθεστέρα, καὶ αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις συνάπτονται μετὰ τοῦ θέματος διὰ φωνήεντος συνδετικοῦ, ὡς *παιδεύ-ο-μεν, λύ-ε-τε.*

2) Ἡ εἰς -μι συζυγία, ἥτις περιέχει ὀλιγώτερα ῥήματα, αἱ δὲ προσωπικαὶ καταλήξεις συνάπτονται μετὰ τοῦ θέματος ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος, ὡς *ἐσ-μέν, ἐσ-τέ, τίθε-μεν, τίθε-τε.*

Καὶ τὰ εἰς -ω σχηματίζουσι κατὰ τὴν εἰς -μι συζυγίαν, δηλ. ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος, τὸν παθητ. παρακείμ. καὶ ὑπερσυντέλικον καὶ τὸν παθητ. ἀόριστον.

Α΄) Συζυγία εἰς -Ω.

§ 183. Τὰ εἰς -ω ῥήματα ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα εἶνε *φωνηεντόληκτα* καὶ *συμφωνόληκτα.* Καὶ *φωνηεντόληκτα* μὲν λέγονται ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων ὁ χαρακτὴρ εἶνε φωνῆεν, ὡς *λύ-ω, τιμά-ω, ποιέ-ω, δηλό-ω, βουλεύ-ω, καί-ω, λού-ω, κλεί-ω* ἢ *κλῄ-ω, ἐσθί-ω. Συμφωνόληκτα* δὲ λέγονται ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων ὁ χαρακτὴρ εἶνε σύμφωνον, ὡς *πείθ-ω, λείπ-ω.* Τὰ δὲ συμφωνόληκτα πάλιν ὑποδιαιροῦνται εἰς *ἀφωνόληκτα* καὶ εἰς *ὑγρόληκτα.*

Καὶ *ἀφωνόληκτα* μὲν λέγονται ὅσα ἔχουσι χαρακτῆρα ἄφωνον, ὡς *λέγ-ω, πλέκ-ω,* κτλ.

Ὑγρόληκτα δὲ λέγονται ὅσα ἔχουσι χαρακτῆρα ὑγρόν, ὡς *στέλλ-ω, σπείρ-ω, φαίν-ω,* κτλ.

Ὅθεν ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τὰ ῥήματα εἶνε 1) *φωνηεντόληκτα*· 2) *ἀφωνόληκτα* καὶ 3) *ὑγρόληκτα.*

§ 184. Ὡς πρὸς τὸν τόνον δὲ τὰ εἰς -ω ῥήματα λέγονται 1) *βαρύτονα,* ὅταν δὲν ἔχωσι τόνον εἰς τὴν λήγουσαν τοῦ α΄ ἑνικ. προσώπου τοῦ ἐνεργ. ἐνεστ. τῆς ὁριστ., ὡς *τύπτω, λέγω, γράφω*· 2) *περισπώμενα* ἢ *συνῃρημένα,* ὅταν περισπῶνται εἰς τὸ πρῶτον ἑνικ. πρόσωπ. τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτ. τῆς ὁριστ., διότι συναιροῦνται, ὡς (ποιέω) *ποιῶ,* (τιμάω) *τιμῶ,* (δηλόω) *δηλῶ.*

ΣΗΜ. 1. Τὰ φωνηεντόληκτα δὲν εἶνε πάντα συνῃρημένα. Εἶνε δὲ συνῃρημένα ἐκεῖνα μόνον, ἅτινα ἔχουσι χαρακτῆρα α, ε, ο καὶ ἑπομένως λήγουσιν εἰς -άω, -έω, -όω, ὡς (τιμάω) *τιμῶ,* (ποιέω) *ποιῶ,* (δηλόω) *δηλῶ.* Τὰ δὲ ἄλλα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φωνηεντόληκτα εἶνε ἀσυναίρετα, ὡς *λύ-ω, μηνί-ω, βασιλεύ-ω, καί-ω, κλεί-ω, λού-ω*, κτλ.

ΣΗΜ. 2. Τὰ φωνηεντόληκτα ῥήματα δὲν σχηματίζουσι δευτέρους χρόνους ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

ΣΗΜ. Πρὶν ἐκθέσωμεν τὸν τύπον, καθ' ὃν σχηματίζονται τὰ εἰς -ω ῥήματα, ἀναγκαῖον εἶνε νὰ προτάξωμεν τὴν κλίσιν τοῦ *εἰμὶ* ῥήματος, τὸ ὁποῖον πολλάκις χρησιμεύει πρὸς σχηματισμὸν χρόνων τινῶν τῶν ῥημάτων καὶ ἐγκλίσεων.

§ 185. *Εἰμί* (εἶμαι).

Ἐνεστὼς

Ὁριστική		*Ὑποτακτική*
Ἑνικ. 1.	εἰμὶ	ὦ
» 2.	εἶ	ᾖς
» 3.	ἐσ-τὶ	ᾖ
Δυϊκ. 2.	ἐσ-τὸν	ἦ-τον
» 3.	ἐσ-τὸν	ἦ-τον
Πληθ. 1.	ἐσ-μὲν	ὦ-μεν
» 2.	ἐσ-τὲ	ἦ-τε
» 3.	εἰσὶ(ν)	ὦ-σι(ν)

Εὐκτική		*Προστακτική*
Ἑνικ. 1.	ε-ἴη-ν	
» 2.	ε-ἴη-ς	ἴσ-θι
» 3.	ε-ἴη	ἔσ-τω
Δυϊκ. 2.	(ε-ἴη-τον καὶ) ε-ἶ-τον	ἔσ-τον
» 3.	(ε-ἰή-την καὶ) ε-ἴ-την	[ἔσ-των] (1)
Πληθ. 1.	(ε-ἴη-μεν καὶ) ε-ἶ-μεν	
» 2.	(ε-ἴη-τε καὶ) ε-ἶ-τε	ἔσ-τε
» 3.	(ε-ἴη-σαν καὶ) ε-ἶεν	ἔσ-των καὶ ὄντων (καὶ ἔστωσαν)

(1) Καθ' ὅλην τὴν ἐνεργ. φωνὴν δὲν ὑπάρχει γ' δυϊκὸν πρόσωπον τῆς προστακτικῆς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παρατατικὸς

Ἑνικ. 1. ἦ-ν (ἤ ἦ)	Δυϊκὸς	Πληθ. ἦ-μεν
» 2. ἦ-σθα	» ἦσ-τον	» ἦ-τε (ἤ ἦσ-τε)
» 3. ἦ-ν	» ἤσ-την	» ἦ-σαν

Μέλλων

Ἑνικ. 1. ἔ-σομαι	Δυϊκὸς	Πληθ. ἐ-σόμεθα
» 2. ἔ-σει	» ἔ-σεσθον	» ἔ-σεσθε
» 3. ἔ-σται	» ἔ-σεσθον	» ἔ-σονται

Εὐκτική. Μέλλων. ἐ-σοίμην, ἔ-σοιο, ἔ-σοιτο, κλπ.

Ἀπαρέμφατ. Ἐνεστ. εἶ-ναι Μέλλ. ἔ-σεσθαι

Μετοχὴ Ἐνεστ. ὤν, οὖσα, ὄν Μέλλ. ἐ-σόμενος, γεν. ἐσομένου
γεν. ὄντος, οὔσης, ὄντος ἐ-σομένη, » ἐσομένης
ἐ-σόμενον, » ἐσομένου

ΣΗΜ. Πλείονα περὶ τοῦ *εἰμὶ* ἴδὲ ἐν § 85.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀριθμὸς καὶ πρόσωπον	Ὁριστικὴ		Ὑποτακτικὴ
	Ἀρκτικοὶ χρόνοι	Ἱστορικοὶ χρόνοι	
	Ἐνεστὼς	*Παρατατικὸς*	*Ἐνεστὼς*
Ἑνικ. 1	παιδεύ-ω	ἐ-παίδευ-ον	παιδεύ-ω
» 2	παιδεύ-εις	ἐ-παίδευ-ες	παιδεύ-ῃς
» 3	παιδεύ-ει	ἐ παίδευ-ε(ν)	παιδεύ-ῃ
Δυϊκ. 2	παιδεύ-ε-τον	ἐ-παιδεύ-ε-τον [1]	παιδεύ-ῃ-τον
» 3	παιδεύ-ε-τον	ἐ-παιδευ-έ-την	παιδεύ-ῃ-τον
Πληθ. 1	παιδεύ-ο-μεν	ἐ-παιδεύ-ο-μεν	παιδεύ-ω-μεν
» 2	παιδεύ-ε-τε	ἐ-παιδεύ-ε-τε	παιδεύ-ῃ-τε
» 3	παιδεύ-ουσι(ν)	ἐ-παίδευ-ο-ν	παιδεύ-ω-σι(ν)
	Μέλλων	*Ἀόριστος*	*Ἀόριστος*
Ἑνικ. 1	παιδεύσ-ω	ἐ-παίδευσ-α	παιδεύσ-ω
» 2	παιδεύσ-εις	ἐ-παίδευσ-α-ς	παιδεύσ-ῃς
» 3	παιδεύσ-ει	ἐ-παίδευσ-ε(ν)	παιδεύσ-ῃ
Δυϊκ. 2	παιδεύσ-ε-τον	ἐ παιδεύσ-α-τον [1]	παιδεύσ-ῃ-τον
» 3	παιδεύσ-ε-τον	ἐ-παιδευσ-ά-την	παιδεύσ-ῃ-τον
Πληθ. 1	παιδεύσ-ο-μεν	ἐ-παιδεύσ-α-μεν	παιδεύσ-ω-μεν
» 2	παιδεύσ-ε-τε	ἐ-παιδεύσ-α-τε	παιδεύσ-ῃ-τε
» 3	παιδεύσ-ουσι(ν)	ἐ-παίδευσ-α-ν	παιδεύσ-ωσι(ν)
	Παρακείμενος	*Ὑπερσυντέλικος*	*Παρακείμενος*
Ἑνικ. 1	πε-παίδευκ-α	ἐ-πε-παιδεύκ-ει-ν [2]	πε-παιδεύκ-ω
» 2	πε-παίδευκ-ας	ἐ-πε-παιδεύκ-ει-ς	πε-παιδεύκ-ῃς
» 3	πε-παίδευκ-ε	ἐ-πε-παιδεύκ-ει(ν)	πε-παιδεύκ-ῃ κλπ.
Δυϊκ. 2	πε-παιδεύκ-α-τον	ἐ-πε-παιδεύκ-ει-τον [1]	Συνηθέστερον δὲ
» 3	πε-παιδεύκ-α-τον	ἐ-πε-παιδευκ-εί-την	πεπαιδευκὼς ὦ, ἦς,
Πληθ. 1	πε-παιδεύκ-α-μεν	ἐ-πε-παιδεύκ-ει-μεν	πεπαιδευκότε ἦτον, ἦτο
» 2	πε-παιδεύκ-α-τε	ἐ-πε-παιδεύκ-ει-τε	πεπαιδευκότες ὦμεν,
» 3	πε-παιδεύκ-ᾱ-σι(ν)	ἐ-πε-παιδεύκ-ε-σαν [3]	ἦτε, ὦσι(ν)
	Μέλλ. γ' ἢ τετελεσμένος		
Ἑνικ. 1	πεπαιδευκὼς ἔσομαι		
» 2	πεπαιδευκὼς ἔσει		
» 3	πεπαιδευκὼς ἔσται		
Δυϊκ. 2	πεπαιδευκότε ἔσεσθον		
» 3	πεπαιδευκότε ἔσεσθον		
Πληθ. 1	πεπαιδευκότες ἐσόμεθα		
» 2	πεπαιδευκότες ἔσεσθε		
» 3	πεπαιδευκότες ἔσονται		

1) Πολλάκις τὸ β' πρόσ. τοῦ δυϊκ. τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἐν τῇ ὁριστικῇ ὡς καὶ ἐ τῇ εὐκτικῇ εἶνε ὅμοιον μὲ τὸ γ' πρόσωπον.

2) Τὸ α' πρόσ. τοῦ ἑνικ. ὑπερσυντελίκου ἔχει ἐνίοτε καὶ τύπον -η (ἐκ τοῦ Ἰωνικο -εα)· οἷον ἐπεπαιδεύκη (ἐκ τοῦ ἐπεπαιδεύκεα).

3) Τὸ γ' πληθ. πρόσ. τοῦ ὑπερσυντελ. μεταγενεστ. λήγει εἰς -εισαν· οἷον ἐπεπαιδεύκεισαν

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατος	Μετοχή
Ἐνεστὼς	Ἐνεστὼς	Ἐνεστὼς	Ἐνεστὼς
παιδεύ-οι-μι			
παιδεύ-οι-ς	παίδευ-ε		παιδεύ-ων
παιδεύ-οι	παιδευ-έ-τω		παιδεύ-οντος
παιδεύ-οι-τον	παιδεύ-ε-τον	παιδεύ-ειν	παιδεύ-ουσα
παιδευ-οί-την	[παιδευ-έ-των]		παιδευ-ούσης
παιδεύ-οι-μεν			παιδεῦ-ον
παιδεύ-οι-τε	παιδεύ-ε-τε		παιδεύ-οντος
παιδεύ-οι-εν	παιδευ-ό-ντων		
	(ἢ παιδευ-έ-τωσαν)		
Μέλλων		Μέλλων	Μέλλων
παιδεύσ-οι-μι			
παιδεύσ-οι-ς			παιδεύσ-ων
παιδεύσ-οι			παιδεύσ-οντος
παιδεύσ-οι-τον		παιδεύσ-ειν	παιδεύσ-ουσα
παιδευσ-οί-την			παιδευσ-ούσης
παιδεύσ-οι-μεν			παιδεῦ-σον
παιδεύσ-οι-τε			παιδεύσ-οντος
παιδεύσ-οι-εν			
Ἀόριστος	Ἀόριστος	Ἀόριστος	Ἀόριστος
παιδεύσ-αι-μι			
παιδεύσ-ειας (ἢ-αις)	παίδευσ-ο-ν		παιδεύσ-ας
παιδεύσ-ειε(ν) (ἢ-αι)	παιδευσ-ά-τω		παιδεύσ-αντος
παιδεύσ-αι-τον	παιδεύσ-α-τον	παιδεῦ-σαι	παιδεύσ-ασα
παιδευσ-αί-την	[παιδευσ-ά-των]		παιδευσ-άσης
παιδεύσ-αι-μεν			παιδεῦσ-αν
παιδεύσ-αι-τε	παιδεύσ-α-τε		παιδεύσ-αντος
παιδεύσ-ειαν (ἢ -αι-εν)	παιδευσ-ά-ντων		
	(ἢ παιδευσάτωσαν)		
Παρακείμενος	Παρακείμενος	Παρακείμενος	Παρακείμενος
πε-παιδεύκ-οι-μι κλ.	πεπαιδευκὼς ἴσθι		
Συνηθέστερον δὲ	πεπαιδευκότ-ω		πε-παιδευκ-ὼς
πεπαιδευκὼς εἴην,	πεπαιδευκότ-ε ἔστον		πε-παιδευκ-ότος
εἴης, εἴη	πεπαιδευκότ-ε ἔστων	πε-παιδευκ-έ-ναι	πε-παιδευκ-υῖα
πεπαιδευκότε εἶτον,	πεπαιδευκότες ἔστε		πε-παιδευκ-υίας
εἴτην,	πεπαιδευκότες ἔστων		πε-παιδευκ-ὸς
πεπαιδευκότες	(ἢ ἔστωσαν)		πε-παιδευκ-ότος
εἶμεν, εἶτε, εἶεν			

1) Ὁ παρακείμενος τῆς ἐνεργητικῆς προστακτικῆς εἶνε σχεδὸν ἄχρηστος, ὀλίγιστα δὲ μόνον παραδείγματα τούτου ὑπάρχουσιν· οἷον τέθναθι, ἕσταθι, ἴσθι (τοῦ οἶδα), δέδιθι. Συνήθως δὲ συνιστᾶται περιφραστικῶς, ὡς τὸ πεπαιδευκὼς ἴσθι, κ.τ.λ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀριθμὸς καὶ πρόσωπον	Ὁριστικὴ		Ὑποτακτικὴ
	Ἀρκτικοὶ χρόνοι	Ἱστορικοὶ χρόνοι	
	Ἐνεστὼς	*Παρατατικὸς*	*Ἐνεστὼς*
Ἑνικ. 1	παιδεύ-ο-μαι	ἐ-παιδευ-ό-μην	παιδεύ-ω-μαι
» 2	παιδεύ-ει	ἐ-παιδεύ-ου	παιδεύ-ῃ
» 3	παιδεύ-ε-ται	ἐ-παιδεύ-ε-το	παιδεύ-η-ται
Δυϊκ. 2	παιδεύ-ε-σθον	ἐ-παιδεύ-ε-σθον	παιδεύ-η-σθον
» 3	παιδεύ-ε-σθον	ἐ-παιδευ-έ-σθην	παιδεύ-η-σθον
Πληθ. 1	παιδευ-ό-μεθα	ἐ-παιδευ-ό-μεθα	παιδευ-ώ-μεθα
» 2	παιδεύ-ε-σθε	ἐ-παιδεύ-ε-σθε	παιδεύ-η-σθε
» 3	παιδεύ-ο-νται	ἐ-παιδεύ-ο-ντο	παιδεύ-ω-νται
	Μέλλων	*Ἀόριστος*	*Ἀόριστος*
Ἑνικ. 1	παιδεύσ-ο-μαι	ἐ-παιδευσ-ά-μην	παιδεύσ-ω-μαι
» 2	παιδεύσ-ει	ἐ-παιδεύσ-ω	παιδεύσ-ῃ
» 3	παιδεύσ-ε-ται	ἐ-παιδεύσ-α-το	παιδεύσ-η-ται
Δυϊκ. 2	παιδεύσ-ε-σθον	ἐ-παιδεύσ-α-σθον	παιδεύσ-η-σθον
» 3	παιδεύσ-ε-σθον	ἐ-παιδευσ-ά-σθην	παιδεύσ-η-σθον
Πληθ. 1	παιδευσ-ό-μεθα	ἐ-παιδευσ-ά-μεθα	παιδευσ-ώ-μεθα
» 2	παιδεύσ-ε-σθε	ἐ-παιδεύσ-α-σθε	παιδεύσ-η-σθε
» 3	παιδεύσ-ο-νται	ἐ-παιδεύσ-α-ντο	παιδεύσ-ω-νται
	Παρακείμενος	*Ὑπερσυντέλικος*	*Παρακείμενος*
Ἑνικ. 1	πε-παίδευ-μαι	ἐ-πε-παιδεύ-μην [1]	πεπαιδευμένος ὦ [2]
» 2	πε-παίδευ-σαι	ἐ-πε-παίδευ-σο	πεπαιδευμένος ᾖς
» 3	πε-παίδευ-ται	ἐ-πε-παίδευ-το	πεπαιδευμένος ᾖ
Δυϊκ. 2	πε-παίδευ-σθον	ἐ-πε-παίδευ-σθον	πεπαιδευμένω ἦτον
» 3	πε-παίδευ-σθον	ἐ-πε-παιδεύ-σθην	πεπαιδευμένω ἦτον
Πληθ. 1	πε-παιδεύ-μεθα	ἐ-πε-παιδεύ-μεθα	πεπαιδευμένοι ὦμεν
» 2	πε-παίδευ-σθε	ἐ-πε-παίδευ-σθε	πεπαιδευμένοι ἦτε
» 3	πε-παίδευ-νται	ἐ-πε-παίδευ-ντο	πεπαιδευμένοι ὦσι(ν)

1) Ἐνίοτε σχηματίζεται πεσμένος ὡς πεπαιδευμένος ἦν.

2) Μόνον τὰ ῥήματα μέμνημαι καὶ κέκτημαι σχηματίζουσι μονολεκτικῶς τὸν παρακείμ. τῆς ὑποτακτ. εἰς -ῶμαι, -ῇ, -ῆται καὶ τῆς εὐκτικῆς εἰς -ήμην, -ῆο, -ῆτο. οἷον κεκτῶμαι, κεκτήμην, κλπ. Ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ κέκλημαι καὶ διαβέβλημαι σχηματίζουσι μονολεκτικῶς τὸν παρακμ. τῆς εὐκτικῆς· οἷον κεκλῆο, διαβεβλῆσθε.

ΣΗΜ. Τὸ μέσον ῥῆμα σπανίως ἔχει τετελεσμένον μέλλοντα, ὡς μεμνήσομαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εὐκτική	Προστακτική	Ἀπαρέμφατος	Μετοχή
Ἐνεστὼς	*Ἐνεστὼς*	*Ἐνεστὼς*	*Ἐνεστὼς*
παιδευ-οί-μην			
παιδεύ-οι-ο	παιδεύ-ου		
παιδεύ-οι-το	παιδευ-έ-σθω		παιδευ-ό-μενος
παιδεύ-οι-σθον	παιδεύ-ε-σθον		παιδευ-ο-μένη
παιδευ-οί-σθην	παιδευ-έ-σθων	παιδεύ-ε-σθαι	παιδευ-ό-μενον
παιδευ-οί-μεθα			
παιδεύ-οι-σθε	παιδεύ-ε σθε		
παιδεύ-οι-ντο	παιδευ-έ-σθων (ἢ παιδευέσθωσαν)		
Μέλλων		*Μέλλων*	*Μέλλων*
παιδευσ-οί-μην			
παιδεύσ-οι-ο			
παιδεύσ-οι-το			
παιδεύσ-οι-σθον		παιδεύσ-ε-σθαι	παιδευσ-ό-μενος
παιδευσ-οί-σθην			παιδευσ-ο-μένη
παιδευσ-οί-μεθα			παιδευσ-ό-μενον
παιδεύσ-οι-σθε			
παιδεύσ-οι-ντο			
Ἀόριστος	*Ἀόριστος*	*Ἀόριστος*	*Ἀόριστος*
παιδευσ-αί-μην			
παιδεύσ-αι-ο	παίδευσ-αι		
παιδεύσ-αι-το	παιδευσ-ά-σθω		
παιδεύσ-αι-σθον	παιδεύσ-α-σθον	παιδεύσ-α-σθαι	παιδευσ-ά-μενος
παιδευσ-αί-σθην	παιδευσ-ά-σθων		παιδευσ-α-μένη
παιδευσ-αί-μεθα			παιδευσ-ά-μενον
παιδεύσ-αι-σθε	παιδεύσ-α-σθε		
παιδεύσ-αι-ντο	παιδευσ-ά-σθων (ἢ -ά-σθωσαν)		
Παρακείμενος	*Παρακείμενος*	*Παρακείμενος*	*Παρακείμενος*
πεπαιδευμένος εἴην,[2] εἴης, εἴη	πε-παιδευ-σο		
	πε-παιδεύ-σθω		
πεπαιδευμένω εἶτον, εἴτην	πε-παίδευ-σθον		πε-παιδευ-μένος
πεπαιδευμένοι εἶμεν, εἶτε, εἶεν	πε-παιδεύ-σθων	πε-παιδεῦ-σθαι	πε-παιδευ-μένη
	πε-παιδευ-σθε		πε-παιδευ-μένον
	πε-παιδεύ-σθων (ἢ -σθωσαν)		

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀριθμὸς Ἀριθμοῦ καὶ πρόσωπον	Ὁριστικὴ		Ὑποτακτικὴ
	Ἀρκτικοὶ χρόνοι	Ἱστορικοὶ χρόνοι	
	Ἐνεστὼς	*Παρατατικός*	*Ἐνεστὼς*
Ἑνικ. 1	παιδεύ-ο-μαι	ἐ-παιδευ-ό-μην	παιδεύ-ω-μαι
» 2	παιδεύ-ει	ἐ-παιδεύ-ου	παιδεύ-ῃ
» 3	παιδεύ-ε-ται	ἐ-παιδεύ-ε-το	παιδεύ-ῃ-ται
	κλπ. ὡς τὸ μέσον	κλπ. ὡς τὸ μέσον	κλπ. ὡς τὸ μέσον
	Μέλλων	*Ἀόριστος*	*Ἀόριστος*
Ἑνικ. 1	παιδευθήσ-ο-μαι	ἐ-παιδεύθη-ν	παιδευθῶ
» 2	παιδευθήσ-ει	ἐ-παιδεύθη-ς	παιδευθῇς
» 3	παιδευθήσ-ε-ται	ἐ-παιδεύθη	παιδευθῇ
Δυϊκ. 2	παιδευθήσ-ε-σθον	ἐ-παιδεύθη-τον	παιδευθῇ-τον
» 3	παιδευθήσ-ε-σθον	ἐ-παιδευθή-την	παιδευθῇ-τον
Πληθ. 1	παιδευθησ-ό-μεθα	ἐ-παιδεύθη-μεν	παιδευθῶ-μεν
» 2	παιδευθήσ-ε-σθε	ἐ-παιδεύθη-τε	παιδευθῇ-τε
» 3	παιδευθήσ-ο-νται	ἐ-παιδεύθη-σαν	παιδευθῶ-σι(ν)
	Παρακείμενος	*Ὑπερσυντέλικος*	*Παρακείμενος*
Ἑνικ. 1	πεπαίδευμαι	ἐπεπαιδεύμην	πεπαιδευμένος ὦ
» 2	πεπαίδευσαι	ἐπεπαίδευσο	πεπαιδευμένος ᾖς
» 3	πεπαίδευται	ἐπεπαίδευτο	πεπαιδευμένος ᾖ
	κλπ. ὡς τὸ μέσον	κλπ. ὡς τὸ μέσον	κλπ. ὡς τὸ μέσον
	Μέλλ. γ' ἢ τετελεσμ.		
Ἑνικ. 1	πε-παιδεύσ-ο-μαι		
» 2	πε-παιδεύσ-ει		
» 3	πε-παιδεύσ-ε-ται		
Δυϊκ. 2	πε-παιδεύσ-ε-σθον		
» 3	πε-παιδεύσ-ε-σθον		
Πληθ. 1	πε-παιδευσ-ό-μεθα		
» 2	πε-παιδεύσ-ε-σθε		
» 3	πε-παιδεύσ-ο-νται		

Ῥηματικὰ ἐπίθετα

παιδευ-τὸς, παιδευ-τή, παιδευτὸν } ὅστις εἶνε δυνατὸν νὰ παιδευθῇ

παιδευ-τέος, παιδευ-τέα, παιδευ-τέον } ὅστις πρέπει νὰ παιδευθῇ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εὐκτικὴ	Προστακτικὴ	Ἀπαρέμφατος	Μετοχὴ
Ἐνεστὼς	*Ἐνεστὼς*	*Ἐνεστὼς*	*Ἐνεστὼς*
παιδευ-οί-μην	παιδεύ-ου	παιδεύ-ε-σθαι	παιδευ-ό-μενος
παιδεύ-οι-ο	παιδευ-έ-σθω		παιδευ-ο-μένη
παιδεύ-οι-το	κλπ. ὡς τὸ μέσον.		παιδευ-ό-μενον
κλπ. ὡς τὸ μέσον			
Μέλλων		*Μέλλων*	*Μέλλων*
παιδευθησ-οί-μην		παιδευθήσ-ε-σθαι	παιδευθησόμενος
παιδευθήσ-οι-ο			παιδευθησομένου
παιδευθήσ-οι-το			παιδευθησομένη
παιδευθήσ-οι-σθον			παιδευθησομένης
παιδευθησ-οί-σθην			παιδευθησόμενον
παιδευθησ-οί-μεθα			παιδευθησομένου
παιδευθήσ-οι-σθε			
παιδευθήσ-οι-ντο			
Ἀόριστος	*Ἀόριστος*	*Ἀόριστος*	*Ἀόριστος*
παιδευθείη-ν	παιδεύθη-τι	παιδευθῆ-ναι	παιδευθεὶς
παιδευθείη-ς	παιδευθή-τω		παιδευθέντος
παιδευθείη	παιδεύθη-τον		παιδευθεῖσα
παιδευθεῖ-τον (ἢ-είητον)	παιδευθή-των		παιδευθείσης
παιδευθεί-την (ἢ-εἰήτην)			παιδευθὲν
παιδευθεῖ-μεν (ἢ-εἴημεν)	παιδεύθη-τε		παιδευθέντος
παιδευθεῖ-τε (ἢ-εἴητε)	παιδευθέ-ντων (ἢ		
παιδευθεῖ-εν (ἢ-εἴησαν)	παιδευθή-τωσαν)		
Παρακείμενος	*Παρακείμενος*	*Παρακείμενος*	*Παρακείμενος*
πεπαιδευμένος εἴην	πεπαίδευ-σο	πεπαιδεῦ-σθαι	πεπαιδευ-μένος
πεπαιδευμένος εἴης	πεπαιδεύ-σθω		πεπαιδευ-μένη
πεπαιδευμένος εἴη	κλπ. ὡς τὸ μέσον		πεπαιδευ-μένον
κλπ. ὡς τὸ μέσον			
Μέλλ. γ' ἢ τετελεσμ.		*Μέλλ. γ' ἢ τετελεσ.*	*Μέλλ. γ' ἢ τετελεσ.*
πεπαιδευσ-οί-μην		πεπαιδεύσ-ε-σθαι	πεπαιδευσόμενος
πεπαιδεύσ-οι-ο			πεπαιδευσομένου
πεπαιδεύσ-οι-το			πεπαιδευσομένη
πεπαιδεύσ-οι-σθον			πεπαιδευσομένης
πεπαιδευσ-οί-σθην			πεπαιδευσόμενον
πεπαιδευσ-οί-μεθα			πεπαιδευσομένου
πεπαιδεύσ-οι-σθε			
πεπαιδεύσ-οι-ντο			

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἄλλα παραδείγματα.

Δακρύω(ῡ), κωλύω(ῡ), μηνύω(ῡ), βασιλεύω, βουλεύω, βουλεύομαι, δουλεύω, δεσμεύω, πιστεύω, κινδυνεύω, τοξεύω, θηρεύω, θεραπεύω, φυτεύω, μαντεύομαι, πραγματεύομαι. Ἱκετεύω, σκυλεύω, στρατεύομαι, στρατοπεδεύομαι.

Τονισμὸς τοῦ ῥήματος.

§ 186. Τὰ ῥήματα τονίζονται ὅσον ἐπιτρέπει ἡ ποσότης τῆς λήγούσης ἀνωτέρω, ὡς βούλευε, παῦε, κλπ.

ΣΗΜ. Τὰ δίχρονα τῶν καταλήξεων εἶνε βραχέα πλὴν τῆς καταλήξεως -ᾱς τῆς ἐνικ. ὀνομ. τοῦ α' ἀορ. τῆς ἐνεργ. μετοχ. (κατὰ § 111,1). Περὶ δὲ τῶν καταλήξεων -αι καὶ -οι ἰδὲ § 10.

§ 187. Ἐξαιρέσεις.

1) Ὁ ἐνεργ. ἀόρ. α' τοῦ ἀπαρεμφάτου τονίζεται ἐπὶ τῆς παραλήγούσης· οἷον παιδεῦσαι.

Διάκρινε τὸ παιδεύσαι (εὐκτ.) ἀπὸ τοῦ παιδεῦσαι (ἀπαρέμφ.) καὶ παίδευσαι (προστακτ.

2) Πάντα τὰ εἰς -ναι ἀπαρέμφατα τονίζονται ἐπὶ τῆς παραλήγούσης, οἷον πεπαιδευκέναι, παιδευθῆναι.

3) Πᾶσαι αἱ εἰς -ως καὶ -εις μετοχαὶ ἔχουσιν ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς λήγούσης, οἷον πεπαιδευκώς, παιδευθείς.

4) Ὁ μέσος καὶ παθ. παρακείμ. τοῦ ἀπαρεμφ. καὶ τῆς μετοχῆς τονίζονται ἐπὶ τῆς παραλήγούσης, οἷον πεπαιδεῦσθαι, πεπαιδευμένος.

5) Τὰ εἰς -τος ῥηματικὰ ἐπίθετα εἶνε ὀξύτονα, τὰ δὲ εἰς -τέος παροξύτονα, οἷον παιδευτός, παιδευτέος.

ΣΗΜ. 1. Τὰ θηλυκὰ καὶ οὐδέτερα τῶν μετοχῶν τονίζονται ἐφ' ἧς καὶ τὸ ἄρσεν. συλλαβῆς· π. χ. παιδεύων, παιδεύουσα, παιδεῦον.

Διάκρινε τὸ παίδευσον (προστ.) ἀπὸ τοῦ παιδεῦσον (μετχ.).

ΣΗΜ. 2. Ὁ ἀόρ. παθ. τῆς ὑποτακτ. ἐν μὲν τῷ ἐνικῷ ἔχει περισπωμένην ἐπὶ τῆς λήγούσης, οἷον παιδευθῶ, -θῇς, -θῇ, ἐν δὲ τῷ δυϊκ. καὶ πληθ. ἐπὶ τῆς παραλήγούσης· οἷον παιδευθῶμεν, παιδευθῆτον, κλπ. Καὶ τῆς εὐκτικῆς ὁ δυϊκὸς καὶ πληθυντικὸς τονίζονται ἐπὶ τῆς παραλήγούσης· οἷον παιδευθεῖτον, -θείην, -θεῖμεν, -θεῖτε, -θεῖεν.

6) Ὁ ἀόριστος β' ἐνεργ. τοῦ ἀπαρεμφ. περισπᾶται, ὡς λιπεῖν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

7) Ὁ ἀόριστ. β' τῆς ἐνεργ. μετοχῆς ὀξύνεται, ὡς *λιπών, λιπόντος, λαβών*, κτλ.

8) Τὸ δεύτερον ἑνικὸν πρόσωπον τοῦ μέσου ἀορίστ. β' τῆς προστακτικῆς περισπᾶται, ὡς *τραποῦ*, (*ἀλλὰ τράπεσθε*).

9) Ὁ μέσος ἀόρ. β' τοῦ ἀπαρεμφ. παροξύνεται, ὡς *τραπέσθαι*.

10) Τὸ β' ἑνικ. πρόσωπον τῶν ἀνωμάλων ἀορ. *εἶπον, εὗρον, ἦλθον, εἶδον* καὶ *ἔλαβον* ἔχει ὀξεῖαν ἐπὶ τῆς ληγούσης ἐν τῇ προστακτ. *εἰπέ, εὑρέ, ἐλθέ, ἰδὲ* καὶ *λαβέ*, τοὐναντίον δὲ *εἴπετε, εὕρετε, ἔλθετε, ἴδετε, λάβετε*.

Τονισμὸς τῶν συνθέτων ῥημάτων.

§ 188. Εἰς τὴν ὁριστικὴν καὶ προστακτ. τῶν συνθέτων ῥημάτων ὁ τόνος ἀναβαίνει ὅσον ἐπιτρέπει ἡ ποσότης τῆς ληγούσης ἀνωτέρω (§ 186), οὐδέποτε ὅμως ὑπεράνω τῆς αὐξήσεως καὶ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὡς *παρῆν, παρεῖχον, ἀφῖξο, ἄπειργε* (προστακτ.), *προύλεγον* (προλέγω), κτλ.

§ 189. Τὸ β' ἑνικ. πρόσωπον τοῦ μέσου ἀορ. β' τῆς προστακτ. καὶ εἰς τὰ σύνθετα εἶνε περισπώμενον, ὡς *ἀποτραποῦ*, πλὴν τῶν μονοσυλλάβων συνθέτων μετὰ δισυλλάβου προθέσεως ἀνεκθλίπτου, ὡς *παράσχου, ἐπίσπου, παράθου, περίθου, ἀλλ' ἀφοῦ* (τοῦ ἀφίεμαι).

ΣΗΜ. Τὰ ἄλλα σύνθετα ἔχουσι τὸν τονισμὸν τοῦ ἁπλοῦ ῥήματος, ὡς *ἐκ-λιπεῖν, ἐκ-λιπών*, κτλ.

Σχηματισμὸς τῶν ῥημάτων.

Α') Μεταβολαὶ καὶ προσθῆκαι ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ θέματος.

Αὔξησις.

§ 190. Οἱ ἱστορικοὶ χρόνοι τῆς ὁριστικῆς λαμβάνουσιν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ θέματος *αὔξησιν συλλαβικὴν ἢ χρονικήν*.

§ 191. *Συλλαβικὴν* μὲν αὔξησιν λαμβάνουσι τὰ ἀπὸ συμφώνου ἀρχόμενα ῥήματα, ἤτοι λαμβάνουσιν ε πρὸ τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου, εἰς δὲ τὸν ὑπερσυντέλικον πρὸ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὡς *ἐ-παίδευον, ἐ-παίδευσα, ἐ-πεπαιδεύκειν*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΗΜ. Ἂν τὸ ἀρκτικὸν γράμμα εἶνε ρ διπλασιάζεται μετὰ τὴν συλλαβικὴν αὔξησιν, ὡς ῥίπτω, ἔρριπτον, ῥάπτω, ἔρραπτον, κτλ.

§ 192. *Χρονικὴν* δὲ αὔξησιν λαμβάνουσι τὰ ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενα ῥήματα, ἤτοι ἐκτείνουσι τὸ ἀρκτικὸν βραχὺ φωνῆεν,

τὸ	α	εἰς	η,	ὡς ἄγω,	παρατ.	ἦγον
τὸ	ε	εἰς	η,	ὡς ἐλπίζω,	»	ἤλπιζον
τὸ	ο	εἰς	ω,	ὡς ὁρίζω,	»	ὥριζον
τὸ	ῐ	εἰς	ῑ,	ὡς ἱκετεύω,	»	ἱκέτευον
τὸ	ῠ	εἰς	ῡ,	ὡς ὑβρίζω,	»	ὕβριζον

Τῶν δὲ διφθόγγων αἱ ἑπόμεναι αὐξάνονται ἐκτείνουσαι τὸ πρῶτον φωνῆεν·

ἡ	αι	εἰς	ῃ,	ὡς αἱρέω-ῶ,	παρατ.	ἥρουν
ἡ	ᾳ	εἰς	ῃ,	ὡς ᾄδω,	»	ᾖδον
ἡ	οι	εἰς	ῳ,	ὡς οἰκτίζω,	»	ᾤκτιζον
ἡ	αυ	εἰς	ηυ,	ὡς αὐλῶ,	»	ηὔλουν

Ἡ δὲ *ει* καὶ *ευ* δὲν αὐξάνονται πάντοτε εἰς *ῃ* καὶ *ηυ*, ὡς *εἴκω* (ὑποχωρῶ), *εἶκον*, *εἰκάζω*, *ἤκασα* (καὶ εἴκασα μτγ.), *εὔχομαι*, *ηὐχόμην* (καὶ εὐχόμην), *εὑρίσκω*, *ηὗρον* (καὶ εὕρον). Ἡ δὲ δίφθογγος *ου* μένει ἀμετάβλητος, ὡς *οὐτάζω* (πληγώνω), *οὔταζον*.

ΣΗΜ. Ἡ αὔξησις γίνεται μόνον ἐν τῇ ὁριστικῇ.

Ἀναδιπλασιασμός.

§ 193. Ὁ παρακείμενος, ὑπερσυντ. καὶ μέλλ. τετελεσμένος λαμβάνουσιν ἐν ἀρχῇ τοῦ θέματος *ἀναδιπλασιασμόν*.

1) Ἂν τὸ ῥῆμα ἄρχηται ἀπὸ ἑνὸς ἁπλοῦ συμφώνου (ἐκτὸς τοῦ ρ) ἢ ἀπὸ ἀφώνου πρὸ ὑγροῦ, προτάσσεται τοῦ θέματος ε μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου, ὡς *πε-παίδευκα*, *ἐ-πεπαιδεύκειν*, *πε-παίδευμαι*, *ἐ-πε-παιδεύμην*, *πε-παιδεύσομαι*.

ΣΗΜ. Ἂν τὸ ῥῆμα ἔχῃ ἐν ἀρχῇ σύμφωνον δασὺ (φ, χ, θ), προτάσσεται οὐχὶ τοῦτο, ἀλλὰ τὸ ὁμόφωνόν του ψιλὸν (π, κ, τ), ὡς *φονεύω*, *πε-φόνευκα*, *χορεύω*, *κε-χόρευκα*, *θύω*, *τέ-θυκα*.

2) Ἂν τὸ ῥῆμα ἔχῃ ἐν ἀρχῇ διπλοῦν σύμφωνον ἢ δύο σύμφωνα (ἀλλ'

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

οὐχὶ ἄφωνον πρὸ ὑγροῦ) ἢ ρ, λαμβάνει ἐν ἀρχῇ μόνον ε, ὡς στρατεύω, ἐ-στράτευκα, ψαύω, ἔ-ψαυκα, ῥίπτω, ἔρριφα.

ΣΗΜ. Καὶ τὰ ἀπὸ γν ἀρχόμενα ῥήματα λαμβάνουσι μόνον ε, ὡς ἔ-γνωκα. Τὰ δὲ ἀπὸ βλ καὶ γλ διφορροῦνται, ἤτοι λαμβάνουσιν ἢ μόνον ε ἢ ε μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου, ὡς βλαστάνω, ἐ-βλάστηκα (καὶ βε-βλάστηκα), γλύφω, ἔ-γλυμμαι (καὶ γέ-γλυμμαι), βλασφημῶ, βε-βλασφήμηκα, βλάπτω, βέ-βλαφα.

3) Ἂν τὸ ῥῆμα ἄρχηται ἀπὸ φωνήεντος, ἐκτείνεται τὸ ἀρκτικὸν τοῦτο φωνῆεν ὅπως καὶ ἐν τῇ αὐξήσει τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ὡς ἁρπάζω, ἥρπακα, ἐλπίζω, ἤλπικα.

§ 194. Αἱ προσθῆκαι καὶ αἱ μεταβολαὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ θέματος λέγονται ἀναδιπλασιασμός.

§ 195. Ἐνεστωτικὸς ἀναδιπλασιασμός. Ῥήματά τινα λαμβάνουσιν ἀναδιπλασιασμὸν καὶ εἰς τὸν ἐνεστ. καὶ παρατ., ὅστις λέγεται ἐνεστωτικός. Εἶνε δὲ ἐνεστωτικὸς ἀναδιπλασιασμὸς ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου τοῦ θέματος μετὰ τοῦ ι, ὡς γι-γνώσκω, ἐ-γί-γνωσκον, γί-γνομαι, ἐ-γι-γνόμην, μί-μνω (ἐκ τοῦ μι-μένω), πί-πτω (πι-πέτω), βι-βάζω.

ΣΗΜ. Ὁ ἀναδιπλασιασμὸς φυλάττεται εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις καὶ εἰς τὸ ἀπαρέμφατον καὶ εἰς τὴν μετοχήν.

Ἀττικὸς ἀναδιπλασιασμός.

§ 196. Τινὰ ῥήματα ἀρχόμενα ἀπὸ α, ε, ο λαμβάνουσιν εἰς τὸν παρακείμ. καὶ ὑπερσυντέλ. Ἀττικὸν ἀναδιπλασιασμόν. Εἶνε δὲ Ἀττικὸς ἀναδιπλασιασμὸς ἡ ἐπανάληψις τῶν δύο πρώτων γραμμάτων τοῦ θέματος πρὸ τῆς ἐκτάσεως τοῦ θέματος, γίνεται δὲ εἰς βραχέα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ θέματα.

Ῥήματα λαμβάνοντα τὸν Ἀττικὸν ἀναδιπλασιασμὸν εἶνε τὰ ἑξῆς:

ἀλέω-ῶ	(ἀλέθω),	(ἀλ-ήλε-κα),	ἀλ-ήλε-μαι
ἀρόω	(ὀργώνω),		ἀρήρομαι
ὄμνυμι	(θέμα ὀμο-),	ὀμ-ώμο-κα,	ὀμ-ώμο-μαι
ἐλέγχω		(ἐλ-ήλεγχα),	ἐλ-ήλεγμαι
ἐμέω-ῶ	(ξερνῶ),	(ἐμ-ήμε-κα),	ἐμ-ήμεσ-μαι)
ἐλαύνω	(θέμ. ἐλα-),	ἐλ-ήλα-κα,	ἐλ-ήλα-μαι
ὄλλυμι	(θ. ὀλ-,ὀλε-),	ὀλ-ώλε-κα,	ὄλ-ωλ-α
ὀρύττω	(θ. ὀρυχ-),	(ὀρ-ώρυχα),	ὀρ-ώρυγ-μαι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

φέρω	(θ. ἐνεκ-),	ἐν-ήνοχ-α,	ἐν-ήνεγ-μαι
ἐσθίω	(θ. ἐδε-),	ἐδ-ήδο-κα,	ἐδ-ήδεσ-μαι
ἔρχομαι	(θ. ἐλυθ-),	ἐλ-ήλυθ-α,	
ἀλείφω	(θ. ἀλιφ-),	ἀλ-ήλιφ-α,	ἀλ-ήλιμμαι
ἀγείρω	(θ. ἀγερ-),	(ἀγ-ήγερ-κα),	(ἀγ-ήγερ-μαι)
ἐγείρω	(θ. ἐγερ-),	(ἐγ-ήγερ-κα),	(ἐγ-ήγερμαι)
		β' ἐγρ-ήγορ-α (εἶμαι ἀγρυπνος)	
ἀκούω	(θ. ἀκο-),	ἀκ-ήκο-α	
ἐρείδω	(στηρίζω)	ἐρ-ήρεικα,	ἐρ-ήρεισμαι

ΣΗΜ. 1. Ὁ ὑπερσυντέλ. εἴς τινα μόνον ἐκ τούτων λαμβάνει καὶ αὔξησιν χρονικὴν ἐν ἀρχῇ τοῦ Ἀττικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὡς ἀκούω, ἀκήκοα, ἠκηκόειν, ὀρύσσω, ὀρώρυχα, ὠρωρύχειν, ὠρωρύγμην, ἀπ-όλλυμαι, ἀπωλώλειν, ὄμνυμι, ὀμώμοκα, ὠμωμόκειν.

ΣΗΜ. 2. Καὶ ὁ ἀόρ. β' ῥημάτων τινῶν λαμβάνει Ἀττικὸν ἀναδιπλασ., ὡς ἄγω, ἀόρ. β' ἤγ-αγ-ον (θεμ. αγ-), φέρω, ἀόρ. β' ἤν-εγκον (θέμ. ἐνεκ-).

Ἀνωμαλίαι ἐν τῇ αὐξήσει καὶ τῷ ἀναδιπλασιασμῷ.

Α') Ῥήματα ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμενα.

§ 197. Τὰ ῥήματα ἐάω (ἀφήνω), ἐθίζω, ἑλίσσω, ἕλκω (ἑλκύω), ἕρπω (ἑρπύζω), ἐργάζομαι, ἕρπομαι, ἑστιῶ καὶ ἔχω αὐξάνονται καὶ ἀναδιπλασιάζονται οὐχὶ εἰς η, ἀλλ' εἰς ει, ὡς εἴων, εἴασα, εἴακα, εἴθιζον, εἰργαζόμην, εἶχον, κτλ. Ὡσαύτως εἷλον (θ. ἑλ-) ἀόρ. τοῦ αἱρέω-ῶ, εἶδον (θ. ἰδ-) ἀόρ. β' τοῦ ὁρῶ καὶ ἀόρ. β' εἶμεν, εἶτε, εἶσαν, παρακ. εἷκα, ὑπερσ. εἵκειν (θέμ. ἑ- τοῦ ἵημι), εἱστήκειν ὑπερσ. (παρακ. ἕστηκα) τοῦ ἵστημι, εἶπον ἀόρ. β' καὶ εἴρηκα, εἰρήκειν, εἴρημαι.

§ 198. Τὸ θέμα ἑλκ- εἶνε εὔχρηστον μόνον εἰς τὸν ἐνεστ., παρατ. καὶ μέλλ., οἱ δὲ λοιποὶ χρόνοι σχηματίζονται ἐκ τοῦ ἑλκύω.

§ 199. Τοῦ ἕπομαι ὁ ἀόρ. β' εἶνε ἑ-σπόμην, ὑποτ. ἑπίσπωμαι, εὐκτ. ἑπισποίμην, κτλ., ὡς καὶ τοῦ ἔχω, ἔ-σχον, ἐ-σχόμην (σχῶ, σχοίην, κτλ.).

§ 200. Ἐκ τοῦ θέματος ἐθ- (ἐθίζω, ἔθος) σχηματίζεται ὁ ἀνώμαλος παρακ. εἴωθα.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΗΜ. Τὰ ῥήματα ταῦτα εἶχον ἐν ἀρχῇ F ἢ σ (ὡς φαίνεται ἐν τῷ ἔ-σχον, ἐ-σπόμην, κτλ.) καὶ ἐλάμβανον αὔξησιν συλλαβικήν, ἥτις ἀποβαλλομένου τοῦ F ἢ σ συναιρεῖται μετὰ τοῦ ἑπομένου ε εἰς ει, ὡς ἔχω (θέμ. σεχ-), παρατ. (ἔ-σεχον, ἔ-ε-χον) εἶχον, ἀόρ. ἔ-σχ-ον, ἔ-σχη-κα, σχή-σω.

§ 201. Τὰ ῥήματα ὠθέω-ῶ (σπρώχνω), ὠνοῦμαι (ἀγοράζω) καὶ οὐρέω-ῶ λαμβάνουσιν αὔξησιν συλλαβικήν, ὡς ἐ-ώθουν, ἔ-ωσα, ἐ-ωνούμην, ἐ-ώνημαι, ἐ-ούρουν. Ὡσαύτως καὶ τὸ ἔοικα (εἶμαι ὅμοιος, φαίνομαι) παρακ. β' ἐκ τοῦ θέμ. εἰκ-, μετοχ. ἐοικὼς καὶ Ἀττικῶς εἰκώς, εἰκυῖα, εἰκὸς καὶ ἐπίρρ. εἰκότως.

Ὁμοίως καὶ τὸ ἄ"γνυμι, ἀόρ. ἔᾶξα, παρακ. ἔᾶγα καὶ ἁλίσκομαι, ἀόρ. ἑᾱ'λων, παρακ. ἑᾱ'λωκα.

§ 202. Τὸ ἔοικα εἰς τὸν ὑπερσ. καὶ τὸ ἑορτάζω λαμβάνουσιν αὔξησιν εἰς τὴν δευτέραν συλλαβήν, ὡς ἐῴκειν, ἑώρταζον.

§ 203. Συλλαβικὴν ἅμα καὶ χρονικὴν αὔξησιν ἢ ἀναδιπλασιασμὸν λαμβάνουσι τὰ ῥήματα ὁρῶ καὶ ἀν-οίγω, ἑώρων, ἀλλὰ παρακ. ἑόρᾱκα, (ἑώρᾱκα), ἀν-έῳγον, ἀν-έῳξα, παρακ. ἀν-έῳχα, ἀν-έῳγμαι, ἀν-εῴχθην.

ΣΗΜ. Τινὰ ῥήματα δὲν λαμβάνουσιν αὔξησιν, ὡς οἰκουρῶ, οἰκούρουν, οἰωνίζομαι, οἰωνιζόμην, αὐαίνω (ξηραίνω), αὔαινον.

Β') Ῥήματα ἀπὸ συμφώνου ἀρχόμενα.

§ 204. Τὰ ῥήματα βούλομαι, δύναμαι καὶ μέλλω πολλάκις λαμβάνουσι καὶ αὔξησιν η ἀντὶ τοῦ ε, ὡς ἐβουλόμην (καὶ ἠβουλόμην), ἐδυνάμην (καὶ ἠδυνάμην), ἔμελλον (καὶ ἤμελλον)(1).

§ 205. Ὁ παρατ. χρῆν ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὴν αὔξησιν (=χρὴ ἦν) ὡς ῥῆμα θεωρηθεὶς ἐγένετο ἐχρῆν.

ΣΗΜ Ὁ ὑπερσ. ἕστασαν (=είστήκεσαν) εἶνε ἄνευ αὐξήσεως.

§ 206 Τὰ ῥήματα μιμνήσκω, (θ. μνα-) καὶ (κτάομαι) κτῶμαι δὲν λαμβάνουσιν ἐν τῷ παρακ. μόνον ε, ἀλλ' ἐπαναλαμβάνουσι καὶ τὸ ἀρκτικὸν σύμφωνον παρὰ τὸν κανόνα (§ 193, 2), ὡς μέ-μνημαι, ἐ-μεμνήμην, κέ-κτημαι (ἐνίοτε καὶ ἔ-κτημαι), ἐ-κε-κτήμην. Ὁμοίως καὶ πέπτωκα (τοῦ πίπτω).

---

(1) Ὁμοίως ἐν τῇ ὁμιλουμένῃ ἤπια (ἔπια) τοῦ πίνω, ἤφερα καὶ ἔφερα τοῦ φέρω.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 207. Τινὰ ῥήματα ἀρχόμενα ἐξ ἑνὸς ὑγροῦ συμφώνου λαμβάνουσιν ἀναδιπλασιασμὸν εἰ καὶ ὄχι ε μετὰ τοῦ ἀρκτικοῦ συμφώνου, ὡς

λαμβάνω	εἴληφα	εἴλημμαι
λαγχάνω	εἴληχα	εἴληγμαι
λέγω	εἴρηκα	εἴρημαι
συλλέγω	συνείλοχα	συνείλεγμαι
διαλέγομαι		διείλεγμαι
μείρομαι (λαμβάνω ἀπὸ τὴν μοῖραν)		εἵμαρται (εἶνε τῆς μοίρας)

Αὔξησις τῶν συνθέτων ῥημάτων καὶ ἀναδιπλασιασμός.

§ 208. Εἰς τὰ μετὰ προθέσεως σύνθετα ἡ αὔξησις καὶ ὁ ἀναδιπλασιασμὸς γίνονται ἐν ἀρχῇ τοῦ ῥήματος μετὰ τὴν πρόθεσιν, ὡς ἀπο-βάλλω, ἀπ-έβαλλον, ἀπό-βέβληκα, ἐκ-βάλλω, ἐξ-έβαλλον, ἐκ-βέβληκα· συγ-γράφω, συν-έγραφον, συγ-γέγραφα· συ-σκευάζω, συν-εσκεύαζον, συν-εσκεύακα· προσ-τάττω, προσ-έταττον, προσ-τέταγμαι.

ΣΗΜ. 1. Ἂν ἡ πρόθεσις λήγῃ εἰς φωνῆεν, τὸ δ' ἑπόμενον ῥῆμα ἄρχηται ἀπὸ ρ, τότε τὸ ρ διπλασιάζεται, ὡς *ἀπορρίπτω, ἀπορρέω* (ἀπὸ καὶ *ῥέω*) διάφορον τοῦ *ἀπορέω*, ὅπερ παράγεται ἐκ τοῦ *ἄπορος*).

ΣΗΜ. 2. Τὰ ἄλλα σύνθετα ῥήματα λαμβάνουσι τὴν αὔξησιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμὸν ἐν ἀρχῇ, ὡς

δυστυχῶ	ἐδυστύχουν	δεδυστύχηκα
εὐτυχῶ	ηὐτύχουν καὶ εὐτύχουν	
ἀθυμέω-ῶ	ἠθύμουν	ἠθύμηκα
μυθολογῶ	ἐ-μυθολόγουν	με-μυθολόγηκα
ὁδοποιῶ	ὡδοποίουν	ὡδοποίημαι
οἰκοδομῶ	ᾠκοδόμουν	ᾠκοδόμηκα
ἱπποτροφῶ	ἱπποτρόφουν	ἱπποτρόφηκα
πλημμελῶ	ἐ-πλημμέλουν	πε-πλημμέληκα

ΣΗΜ. 3. Τὰ μετὰ τοῦ *δυσ-* σύνθετα ῥήματα, τῶν ὁποίων τὸ ῥηματικὸν θέμα ἄρχεται ἀπὸ βραχέος φωνήεντος, λαμβάνουσι μετὰ τὸ *δυσ* τὴν αὔξησιν καὶ ἀναδιπλασιασμόν, ὡς *δυσ-αρεστῶ, δυσ-ηρέστουν, δυσ-ηρέστηκα*. Οὕτως εὑρίσκεται καὶ *εὐ-ηργέτουν, εὐ-ηργέτηκα* καὶ *εὐ-εργέτουν,, εὐ-εργέτηκα*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀνωμαλίαι αὐξήσεως καὶ ἀναδιπλασιασμοῦ συνθέτων ῥημάτων.

§ 208. Τινὰ ῥήματα μετὰ προθέσεως σύνθετα λαμβάνουσιν αὔξησιν καὶ ἀναδιπλασιασμὸν καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς προθέσεως καὶ μετ' αὐτὴν ἐν ἀρχῇ τῆς ῥίζης, ὡς

ἀν-έχομαι,	ἠν-ειχόμην,	ἠν-εσχόμην
ἀμπ-έχομαι,	ἠμπ-ειχόμην,	ἠμπ-εσχόμην
ἀμφι-γνοῶ,	ἠμφ-εγνόουν,	ἠμφ-εγνόησα
ἐπ-αν-ορθῶ,	ἐπ-ην-ώρθουν,	ἐπ-ην-ώρθωκα
ἐν-οχλῶ,	ἠν-ώχλουν	ἐν-ώχληκα

§ 209. Τινὰ μετὰ προθέσεως σύνθετα ῥήματα νομισθέντα ὡς ἁπλᾶ λαμβάνουσι τὴν αὔξησιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμὸν ἐν ἀρχῇ τῆς προθέσεως, ὡς

ἐπί-σταμαι,	ἠπιστάμην,	ἠπιστήθην
καθ-ίζω,	ἐκάθιζον	ἐκάθισα καὶ καθῖσα
καθέζομαι,	ἐκαθεζόμην	
καθεύδω,	ἐκάθευδον (καὶ καθηῦδον)	
ἀμφιέννυμι,	ἠμφίεσα,	ἠμφίεσμαι
ἐγγυῶ,	ἠγγύων,	ἠγγύηκα
προοιμιάζομαι,	ἐπροοιμιαζόμην,	πεπροοιμίασμαι
κάθημαι,	ἐκαθήμην	

§ 210. Ὅσα ῥήματα παράγονται ἀπὸ λέξεων συνθέτων μετὰ προθέσεων ἢ ὅσων ῥημάτων τὸ ἁπλοῦν εἶνε ἄχρηστον, λαμβάνουσι τὰ πλεῖστα τὴν αὔξησιν καὶ τὸν ἀναδιπλασιασμὸν ἐν ἀρχῇ τῆς ῥίζης μετὰ τὴν πρόθεσιν, ὡς

ἐγκωμιάζω	(ἐγκώμιον),	ἐνεκωμίαζον,	ἐγκεκωμίακα
ἐπιτηδεύω	(ἐπίτηδες),	ἐπετήδευον,	ἐπιτετήδευκα
κατηγορέω-ῶ	(κατήγορος),	κατηγόρουν,	κατηγόρηκα
ὑποπτεύω	(ὕποπτος),	ὑπώπτευον,	ὑπώπτευσα
ἀπολαύω	(ἀπὸ λαύω),	ἀπέλαυσα,	ἀπολέλαυκα
ἐξετάζω	(ἐξ ἐτάζω),	ἐξήτασα,	ἐξήτακα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τινὰ δ ἐκ τούτων λαμβάνουσιν αὔξησιν καὶ ἀναδιπλασιασμὸν καὶ πρὸ τῆς προθέσεως καὶ μετ' αὐτήν, ὡς

ἀντιδικῶ	(ἀντίδικος),	ἠντεδίκουν,	ἠντεδίκησα
ἀμφισβητῶ		ἠμφ-εσβήτουν,	ἠμφ-εσβήτησα
διαιτάω-ῶ	(δίαιτα),	ἐδιήτων,	δεδιήτηκα
παροινέω-ῶ	(πάροινος),	ἐπαρώνουν,	πεπαρώνηκα

Παραδείγματα.

1. *Καθαρὰ ῥήματα.* Ἀν-ορθῶ, κατα-δουλῶ, ἀπ-αιτῶ, κατα-φρονῶ, παρα-μυθοῦμαι, ἀπ-αντάω, δια-μετρῶ, ἀπο-δημῶ, ἐπι-χειρῶ, δι-ερωτῶ, ἐκ-πολιορκῶ, ἐν-εδρεύω, ἐξ-απατῶ, προσ-δοκάω-ῶ, συ-μβοηθῶ, ἐπι-θυμῶ.

2. *Ἀφωνόληκτα.* Ἀπο-κρύπτω, κατα-λείπω, δια-τρίβω, ἐγ-καλύπτω, συγ-κόπτω, δια-πράττω, κατα-πράττω, ἀνα-κομίζω, κατ-οικίζω, ἀπο-τειχίζω, παρα-σκευάζω, ἐπι-ψηρίζω, συγ-κομίζω, κατα-δικάζω, συν-αθροίζω.

3. *Ὑγρόληκτα.* Ἀνα-στέλλω, ἀνα-τείνω, δια-φθείρω, ἐκ-δέρω, ἀποφαίνω, καθ-ἅλλομαι (πηδῶ κάτω), δια-κρίνω, ὑπο-κρίνομαι, δια-σπείρω.

Β') Προσθῆκαι εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος.

Τυπικαὶ καταλήξεις.

§ 211. Τυπικαὶ καταλήξεις τῶν ῥημάτων εἶνε ὅλον τὸ μέρος τοῦ ῥήματος τὸ μετὰ τὸ θέμα. Εἶνε δὲ τυπικαὶ καταλήξεις αἱ ἑξῆς :

α') Ἐνεργητικῶν.

Ὁριστικῆς ἐνεστ. καὶ μέλλ.	ἑνικ.	ω	εις	ει
	δυϊκ.		ετον	ετον
	πληθ	ομεν	ετε	ουσι(ν)
Ὁριστ. παρατατ.	ἑνικ.	ον	ες	ε(ν)
	δυϊκ		ετον	ετήν
	πληθ.	ομεν	ετε	ον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὁριστ. παρακειμ.	ἑνικ.	α	ας	ε(ν)
	δυϊκ.		ατον	ατον
	πληθ.	αμεν	ατε	ασι(ν)
Ὁριστ. ὑπερσυν.	ἑνικ.	ειν	εις	ει
	δυϊκ.		ειτον	ειτην
	πληθ.	ειμεν	ειτε	εσαν
Ὁριστ. ἀορίστ.	ἑνικ.	α	ας	ε(ν)
	δυϊκ		ατον	ατην
	πληθ.	αμεν	ατε	αν
Ὑποτ. ἐνεστ., παρ. καὶ ἀορ.	ἑνικ.	ω	ῃς	ῃ
	δυϊκ.		ητον	ητον
	πληθ.	ωμεν	ητε	ωσι(ν)
Εὐκτ. ἐνεστ., παρ. καὶ μέλλ.	ἑνικ.	οιμι	οις	οι
	δυϊκ.		οιτον	οιτην
	πληθ.	οιμεν	οιτε	οιεν
Εὐκτ. ἀορίστου	ἑνικ.	αιμι	αις	αι
	δυϊκ.		αιτον	αιτην
	πληθ.	αιμεν	αιτε	αιεν
Προστακ. ἐνεστ. καὶ ἀορ. β'	ἑνικ.		ε	ετω
	δυϊκ.		ετον	[ετων]
	πληθ.		ετε	οντων (καὶ ετωσαν)
Προστακ. ἀορίστου α'	ἑνικ.		ον	ατω
	δυϊκ.		ατον	[ατων]
	πληθ.		ατε	αντων (καὶ ατωσαν)

Ἀπαρεμ. ἐνεστῶτος, μέλλοντος καὶ ἀορ. β' *ειν*, ἀορίστου α' *αι* καὶ παρακειμένου *έναι*.

Μετοχ. ἐνεστῶτος, μέλλ. καὶ ἀορ. β' *-ων*, *-ουσᾰ*, *-ον*, ἀορ. α' *-ᾱς*, *ᾱσᾰ*, *ᾰν* καὶ παρακ. *-ώς*, *-υῖᾰ*, *-ός*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β') Μέσων καὶ παθητικῶν.

Ὁριστικῆς ἐνεστῶτος, μέλλοντος μέσου καὶ παθ.	ένικ.	ομαι	ει	εται
	δυϊκ.		εσθον	εσθον
	πληθ.	ομεθα	εσθε	ονται
Ὁριστικῆς παρατατικοῦ καὶ μέσου ἀορίστου β'	ένικ.	ομην	ου	ετο
	δυϊκ.		εσθον	εσθην
	πληθ.	ομεθα	εσθε	οντο
Ὁριστικῆς παρακειμένου	ένικ.	μαι	σαι	ται
	δυϊκ.		σθον	σθον
	πληθ.	μεθα	σθε	νται
Ὁριστικῆς ὑπερσυντελίκου	ένικ.	μην	σο	το
	δυϊκ.		σθον	σθην
	πληθ.	μεθα	σθε	ντο
Ὁριστικῆς μέσου ἀορίστ. α'	ένικ.	αμην	ω	ατο
	δυϊκ.		ασθον	ασθην
	πληθ.	αμεθα	ασθε	αντο
Ὁριστικῆς ἀορ. παθ.	ένικ.	ν	ς	—
	δυϊκ.		τον	την
	πληθ.	μεν	τε	σαν
Ὑποτακτικῆς ἐνεστ. καὶ μέσου ἀορίστ. α' καὶ β'	ένικ.	ωμαι	ῃ	ηται
	δυϊκ.		ησθον	ησθον
	πληθ.	ωμεθα	ησθε	ωνται
Ὑποτακτ. ἀορίστου παθ. α' καὶ β'	ένικ.	ῶ	ῇς	ῇ
	δυϊκ.		ῆτον	ῆτον
	πληθ.	ῶμεν	ῆτε	ῶσι(ν)
Εὐκτικῆς ἐνεστῶτος καὶ μέλλ. μέσου καὶ παθητ.	ένικ.	οιμην	οιο	οιτο
	δυϊκ.		οισθον	οισθην
	πληθ.	οιμεθα	οισθε	οιντο
Εὐκτικ. ἀορίστ. μέσου	ένικ.	αιμην	αιο	αιτο
	δυϊκ.		αισθον	αισθην
	πληθ.	αιμεθα	αισθε	αιντο

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εὐκτικ. ἀορ. παθ. α' καὶ β'	ἑνικ.	ειην	ειης	ειη
	δυϊκ.		ειτον	ειτην
	πληθ.	ειμεν	ειτε	ειεν
Προστακτικ. ἐνεστῶτος καὶ μέσου ἀορίστου β'	ἑνικ.		ου	εσθω
	δυϊκ.		εσθον	εσθων
	πληθ.		εσθε	εσθων (καὶ εσθωσαν)
Προστακτ. παρακειμένου	ἑνικ.		σο	σθω
	δυϊκ.		σθον	σθων
	πληθ.		σθε	σθων (καὶ σθωσαν)
Προστ. μέσου ἀορίστου α'	ἑνικ.		αι	ασθω
	δυϊκ.		ασθον	ασθων
	πληθ.		ασθε	ασθων (καὶ ασθωσαν)

Ἀπαρέμφ. ἐνεστῶτος καὶ μέλλ. μέσου καὶ παθητικοῦ *εσθαι*, ἀορίστου β' μέσου *έσθαι*, ἀορ. μέσου α' *ασθαι*, ἀορ. παθητ. α' καὶ β' *ηναι*, παρακειμ. *σθαι*.

Μετοχὴ ἐνεστῶτος, μέλλοντος μέσου καὶ παθητ. καὶ μέσου ἀορ. β' *-όμενος*, *-ομένη*, *-όμενον*, ἀορίστ. μέσου α' *-άμενος*, *-αμένη*, *-άμενον*, ἀορίστ. παθ. *-είς*, *-εῖσα*, *-ὲν* καὶ παρακ. *-μένος*, *-μένη*, *-μένον*.

§ 212. Αἱ τυπικαὶ καταλήξεις τῶν ῥημάτων συνίστανται ἐκ πολλῶν μερῶν. Τὰ μέρη ταῦτα, ἅτινα προστίθενται εἰς τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα, εἶνε τὰ ἑξῆς· 1) τὰ συνδετικὰ φωνήεντα· 2) τὰ ἐγκλιτικὰ φωνήεντα· 3) αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις.

Α') Χρονικὸς χαρακτήρ.

§ 213. *Χρονικὸς χαρακτὴρ* λέγονται γράμματά τινα, τὰ ὁποῖα προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα τοῦ ῥήματος πρὸς σχηματισμὸν καὶ διάκρισιν τῶν χρόνων αὐτοῦ.

§ 214. Οἱ προστιθέμενοι χρονικοὶ χαρακτῆρες εἶνε οἱ ἑξῆς:

α') σ εἰς τὸν μέλλ. καὶ ἐνεργ. α' ἀόρ. καὶ μέσον, ὡς *παιδεύ-σ-ω*,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐπαίδευ-σ-α, παιδεύσ-ο-μαι, ἐπαιδευσ-ά-μην, (πλε-κ-σ-ω) πλέξω, (ἔπλεκ-σ-α) ἔπλεξα, (πλέκ-σ-ο-μαι) πλέξομαι.

β') κ εἰς τὸν ἐνεργ. παρακ. καὶ ὑπερσ. τῶν φωνηεντολήκτων, ὑγρολήκτων καὶ τῶν ἐχόντων χαρακτ. ὀδοντόφωνον, ὡς πεπαίδευ-κ-α, ἐπεπαιδεύ-κ-ει-ν, ἔσταλ-κ-α, ἐστάλ-κ-ειν, (πέφραδ-κ-α) πέφρα-κ-α.

Ἐὰν ὅμως τὸ θέμα τοῦ ῥήματος λήγῃ εἰς οὐρανισκόφωνον ἢ χειλόφωνον, δὲν λαμβάνει χαρακτῆρα κ, ἀλλὰ μεταβάλλεται τὸ χειλόφωνον εἰς φ καὶ τὸ οὐρανισκόφωνον εἰς χ, ὡς τρίβω, τέτριφ-α, πλέκω πέπλεχ-α, κτλ.

γ') θε καὶ θη εἰς τὸν παθ. ἀόρ. α', ε καὶ η εἰς τὸν παθητ. ἀόρ. β', θησ- εἰς τὸν παθητ. μέλλ. α' καὶ ησ εἰς τὸν παθητ. μέλλ. β', ὡς ἐπαιδεύ-θη-ν, ἐμίγ-η-ν, παιδευ-θήσ-ομαι, πλεχ-θήσ-ομαι, γραφ-ήσ-ομαι.

§ 215. Χρονικὸν χαρακτῆρα δὲν λαμβάνουσιν ὁ ἐνερ. καὶ μέσ. ἀόριστος β' καὶ ὁ μέσ. καὶ παθ. παρακείμ. καὶ ὑπερσυντέλ. καὶ ὁ β' ἐνεργ. παρακ. καὶ ὑπερσυντέλ., ὡς ἔλιπ-ον, ἐλιπ-όμην, τέτριμ-μαι, ἐτετρίμ-μην, πέποιθ-α, ἐπεποίθ-ειν.

Β') Συνδετικὰ φωνήεντα.

§ 216. Τὰ εἰς ω ῥήματα εἰς πάντας τοὺς χρόνους πλὴν τοῦ παθητ. ἀορίστου, παρακ. καὶ ὑπερσυντ. λαμβάνουσι πρὸ τῶν καταλήξεων συνδετικὸν φωνῆεν.

§ 217. Τὰ συνδετικὰ φωνήεντα τῆς ὁριστικῆς, προστακτικῆς, ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς εἶνε τὰ ἑξῆς:

1) ἐν μὲν τῷ ἐνεστ., παρατατ. καὶ μέλλ. ἐνεργ., μέσω καὶ παθητ. εἶνε ο πρὸ τοῦ μ καὶ ν, πανταχοῦ δ' ἀλλαχοῦ ε, ὡς παιδεύ-ο-μεν, ἐπαίδευ-ο-ν, παιδεύ-ε-τε, ἐπαίδευ-ε-ς, παιδεύ-ο-ντος.

2) ἐν δὲ τῷ ἐνεργ. καὶ μέσῳ ἀορ. α' καὶ τῷ ἐνεργ. παρακειμ. εἶνε α, ἐπαιδεύ-σ-α-μεν, πεπαιδεύ-κ-α-μεν.

ΣΗΜ. Τὸ τρίτον ἐνικὸν ἔχει ε ἐπαίδευ-σ-ε(ν), πεπαίδευ-κ-ε(ν) καὶ τὸ ἀπαρέμφ. πεπαιδευ-κ-έ-ναι. Ἀνωμάλως δὲ σχηματίζεται τὸ παίδευ-σ-ον καὶ πεπαιδευ-κ-ώς.

3) ἐν δὲ τῷ ἐνεργ. ὑπερσυντελίκῳ εἶνε ει πλὴν τοῦ γ' πληθ. ἔχοντος ε, ἐπεπαιδεύ-κ-ει-ν, ἐπεπαιδεύ-κ-ε-σαν.

§ 218. Τῆς δὲ ὑποτακτικῆς τὰ συνδετικὰ φωνήεντα συγχωνευθέντα ἐν τῇ εἰς -ω συζυγίᾳ μετὰ τῶν ἐγκλιτικῶν φωνηέντων εἶνε πρὸ τοῦ μ καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ν τὸ ω (καὶ ἐν τῷ α' προσώπῳ), πανταχοῦ δ' ἀλλαχοῦ τὸ η, ὡς *παιδεύ-ω-μεν, παιδεύ-ω-σι, παιδεύ-η-τε.*

§ 219. Τῆς δ' εὐκτικῆς συνδετικὸν φωνῆεν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις χρόνοις εἶνε ο, ἐν δὲ τῷ ἐνεργ. α' καὶ μέσῳ ἀορ. α, ὡς *λέγ-ο-ι-μεν, λέξ α-ι-μι, λύσ-α-ι-ντο.*

Γ') Ἐγκλιτικὰ φωνήεντα.

§ 220. Ἐγκλιτικὰ φωνήεντα λέγονται τὰ φωνήεντα τὰ προστιθέμενα εἰς τὸ θέμα τῶν ῥημάτων πρὸ τῶν προσωπικῶν καταλήξεων πρὸς διάκρισιν τῶν ἐγκλίσεων. Ἐγκλιτικὰ δὲ φωνήεντα ἔχουσι μόνον ἡ ὑποτακτικὴ καὶ ἡ εὐκτική.

§ 221. Ἡ ὑποτακτικὴ ἔχει ἐγκλιτικὰ φωνήεντα ο καὶ ε, ἀλλὰ ταῦτα μετὰ τῶν συνδετικῶν φωνηέντων ἔγιναν ω καὶ η, *λέγ-ω-μεν, λέγ-η-τε.*

§ 222. Ἡ εὐκτικὴ ἐγκλιτικὸν φωνῆεν ἔχει ι, ἐν δὲ τῷ ἑνικῷ ἀριθμῷ τοῦ παθητ. ἀορ. ιη. Τὸ ι μετὰ τοῦ συνδετικοῦ φωνήεντος ο καὶ α γίνεται οι, αι, ὡς *λέγ-ο-ι-μι, λέξ-α-ι-μι, λεχθ-ε ίη-ν, λεχθ-ε-ῖ-μεν.*

ΣΗΜ. 1. Εἰς τὸ τρίτον πληθ. πρόσωπον τῆς εὐκτικῆς παρεντίθενται πρὸ τοῦ ν ἐν ε, ὡς *παιδεύ-οι-εν, παιδεύσ-οι-εν, παιδεύσ-αι-εν, παιδευθ-εῖ-εν.*

ΣΗΜ. 2. Οἱ Αἰολικοὶ τύποι *-ειας, -ειε(ν)* καὶ *-ειαν* εἶνε συνηθέστεροι τῶν κοινῶν τύπων τῆς εὐκτ. τοῦ ἀορίστ. α' *-αις, -αι, -αιεν.*

Δ') Προσωπικαὶ καταλήξεις.

§ 223. Ἡ ὁριστική, ὑποτακτική, εὐκτικὴ καὶ προστακτικὴ ἔχουσι προσωπικὰς καταλήξεις, αἵτινες χρησιμεύουσι πρὸς διάκρισιν τῶν προσώπων.

§ 224. Αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις διακρίνονται εἰς ἐνεργητικὰς καὶ μέσας ἢ παθητικάς, αὗται δὲ πάλιν εἰς προσωπικὰς καταλήξεις ἀρκτικῶν χρόνων καὶ εἰς προσωπικὰς καταλήξεις ἱστορικῶν χρόνων.

§ 225. Προσωπικὰς καταλήξεις τῶν ἀρκτικῶν χρόνων ἔχουσιν ἡ τῶν ἀρκτικῶν χρόνων ὁριστικὴ καὶ ἡ ὑποτακτική, τῶν δὲ ἱστορικῶν χρόνων ἔχουσιν οἱ ἱστορικοὶ χρόνοι τῆς ὁριστικῆς καὶ ἡ εὐκτική.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

		Ἐνεργητικῆς φωνῆς		Μέσης φωνῆς	
		ἀρκτ. χρόνων,	ἱστορικ. χρόν.	ἀρκτικ.	ἱστορ.
Ἑνι.	1	—	ν μι (εὐκ.)	μαι	μην
	2	ς	ς	σαι	σο
	3	—	—	ται	το
Δυϊκ.	2	τον	τον	σθον	σθον
	3	τον	τὴν	σθον	σθὴν
Πληθ.	1	μεν	μεν	μεθα	μεθα
	2	τε	τε	σθε	σθε
	3	ντι	ν ἢ σαν	νται	ντο

ΣΗΜ. 1. Τῆς καταλήξεως *ντι* τὸ τ τρέπεται εἰς σ, τὰ δὲ πρὸ αὐτοῦ φωνήεντα ἐκτείνονται, ὡς (παιδεύ-ο-ντι) *παιδεύουσι*, (παιδεύσ-ο-ντι) *παιδεύσουσι*, (πεπαιδευκᾰ-ντι) *παιδεύκᾱσι(ν)*.

ΣΗΜ. 2. Τὸ ν ἐν τῷ πρώτῳ προσώπῳ τοῦ α' ἐνεργ. ἀορ. ἔγινεν α, *ἐπαίδευ-σ-α*. Ἐν δὲ τῇ εὐκτικῇ εἶνε *μι*, ἐν δὲ τῇ εὐκτ. τοῦ ἀορ. παθ. γίνεται ν, *λυθ-ε-ίη-ν*.

ΣΗΜ. 3. Τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἐν τῷ γ' πληθ. τὸ μὲν ν ὑπάρχει ἐν τῷ παρατ. καὶ ἀορ., τὸ δὲ *-σαν* ἐν τῷ ὑπερσ. καὶ τῷ παθ. ἀορίστῳ.

ΣΗΜ. 4. Αἱ καταλήξεις *-σαι* καὶ *-σο* μόνον ἐν τῷ παθητ. παρακ. καὶ ὑπερσ. μένουσιν ἀμετάβλητοι, πανταχοῦ δ' ἀλλαχοῦ ἀποβάλλουσι τὸ σ καὶ συναιροῦσι τὸ *αι* καὶ *ο* μετὰ τῶν προηγουμένων φωνηέντων, ὡς (παιδεύεσαι) *παιδεύει* (Ἀττικῶς), (παιδεύησαι) *παιδεύῃ*, (ἐπαιδεύεσο) *ἐπαιδεύου*, (ἐπαιδεύσασο) *ἐπαιδεύσω*. Ἀσυναίρετα μένουσι τὸ *-οιο* καὶ *-αιο*, ὡς *παιδεύοιο*, *παιδεύσαιο*.

§ 226. Ἡ προστακτικὴ ἔχει τὰς ἑξῆς προσωπικὰς καταλήξεις.

		Ἐνεργητ. φωνῆς	Μέσης φωνῆς
Ἑνικ.	2	—ῆ θι	σο
	3	τω	σθω
Δυικ.	2	τον	σθον
	3	[των]	σθων
Πληθ.	2	τε	σθε
	3	ντων (καὶ τωσαν)	σθων (καὶ σθωσαν)

ΣΗΜ. 1. Ἡ κατάληξις *θι* δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν ἐνεστ. καὶ ἀόρ. β' τῆς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

προστακτ., μεταβάλλεται δὲ εἰς *τι* μετὰ τὸ *θη* τοῦ παθητ. α' ἀορ., ὡς *παιδεύθητι, ἀλλὰ γράφηθι*, κτλ.

ΣΗΜ. 2. Ἀντὶ τῶν τύπων τῆς προστακτικῆς *παιδευ-ό-ντων, παιδευ-σ-άντων, παιδευθέ-ντων*, οἵτινες ὁμοιάζουσι μὲ τὰς γενικὰς πληθ. τῶν μετοχῶν, ὑπάρχουσι παρὰ μεταγενεστέροις καὶ οἱ τύποι *παιδευέτωσαν, παιδευσάτωσαν, παιδευθήτωσαν*. Ὡσαύτως δὲ ἀντὶ τοῦ γ' πληθ. εἰς *-σθων* ἀπαντῶσι παρὰ μεταγενεστ. καὶ οἱ τύποι εἰς *-σθωσαν, παιδευέσθωσαν, παιδευσάσθωσαν, πεπαιδεύσθωσαν*.

ΣΗΜ. 3. Ἀνωμάλως ἐσχηματίσθησαν αἱ προστακτικαὶ *παίδευσον* καὶ *παίδευσαι*.

§ 227. Ἡ ἀπαρεμφατικὴ κατάληξις εἶνε ἡ μὲν ἐνεργ. *εν* καὶ *ναι*, ἡ δὲ μέση *σθαι*.

ΣΗΜ. Τὸ *εν* μετὰ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος συναιρεῖται εἰς *ειν*. Ἀνωμάλως σχηματίζεται τὸ ἀπαρέμφ. τοῦ ἐνεργ. ἀορ. *παιδεῦσαι*.

§ 228. Ἡ μετοχὴ ἔχει κατάληξιν *ντ*, ὅπερ προσθέτει εἰς τὸ θεματικὸν φωνῆεν καὶ σχηματίζει τὴν ὀνομαστικὴν ἄνευ τοῦ ς ἢ μετὰ τοῦ ς (ὅρα § 111, 1 καὶ 2), (λέγοντ-) *λέγων*, (λέξαντ-ς) *λέξᾱς*, (παιδευθὲ-ντ-ς) *παιδευθείς*. Ἄλλως ἐσχηματίσθη ἡ μετοχὴ τοῦ παρακειμ. *πεπαιδευκώς, -κυῖα, -κός*. Ἡ δὲ μετοχὴ τοῦ μέσου εἶνε *-μένος, -μένη, -μένον, παιδευ-ό-μενος, παιδευ-σ-ό μενος, παιδευ-σ-ά-μενος, πεπαιδευμένος*.

Γ') Μεταβολαὶ ἐν τῷ θέματι.

α') Ῥήματα καθαρά.

Ἐνεστῶς καὶ παρατατικός.

§ 229. Τὰ εἰς *-έω, -άω* καὶ *-όω* ῥήματα συναιροῦσιν εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ παρατ. τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος μετὰ τῶν καταλήξεων καὶ διὰ τοῦτο λέγονται *συνῃρημένα*.

Ὁ *ἐνεργ. ἐνεστ.* τῆς εὐκτ. ἔχει ἐν τῷ *ἑνικῷ* συνήθως τὰς ἀττικὰς καταλήξεις *-οίην, -οίης, -οίη* (ἰδὲ § 225, 2).

ΣΗΜ. Ἐνίοτε εὑρίσκονται καὶ τύποι εἰς *-οιμι*· π. χ. (ποιέ-οι-μοι) *ποιοῖμι*, (τιμά-οι-μι) *τιμῷμι*, (μισθό-οι-μι) *μισθοῖμι*, κλπ. παρὰ ποιηταῖς καὶ μεταγενεστέροις.

Εἰς τὸν *ἐνεστ.* τοῦ *ἐνεργ. ἀπαρεμφ.* ἡ λήγουσα *-ειν* συναιρεῖται μετὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος ὡς νὰ ἦτο ἁπλῶς -εν· π. χ. *τιμᾱ-ειν-τιμᾶν, ποιέ-ειν-ποιεῖν, δηλό-ειν-δηλοῦν.*

α') Ῥήματα εἰς -έω.

Εἰς ταῦτα τὸ εε συναιρεῖται εἰς ει καὶ τὸ εο εἰς ου· πρὸ δὲ τῶν μακρῶν φωνηέντων καὶ τῶν διφθόγγων τὸ ε καταπίνεται.

Παράδειγμα *ποιέω.*

Ἐνεργητικόν.

Ὁριστικὴ

Ἐνεστ.	(ποιέω)	ποιῶ
	(ποιέεις)	ποιεῖς
	(ποιέει)	ποιεῖ
	(ποιέετον)	ποιεῖτον
	(ποιέετον)	ποιεῖτον
	(ποιέομεν)	ποιοῦμεν
	(ποιέετε)	ποιεῖτε
	(ποιέουσι)	ποιοῦσι(ν)
Παρατ.	(ἐποίεον)	ἐποίουν
	(ἐποίεες)	ἐποίεις
	(ἐποίεε)	ἐποίει
	(ἐποιέετον)	ἐποιεῖτον
	(ἐποιεέτην)	ἐποιείτην
	(ἐποιέομεν)	ἐποιοῦμεν
	(ἐποιέετε)	ἐποιεῖτε
	(ἐποίεον)	ἐποίουν
Μέλλ.	ποιήσω	
Ἀόρ.	ἐποίησα	
Προκ.	πεποίηκα	
Ὑπερσ.	ἐπεποιήκειν	

Ὑποτακτικὴ

Ἐνεστ.	(ποιέω)	ποιῶ
	(ποιέῃς)	ποιῇς
	(ποιέῃ)	ποιῇ
	(ποιέητον)	ποιῆτον
	(ποιέητον)	ποιῆτον
	(ποιέωμεν)	ποιῶμεν
	(ποιέητε)	ποιῆτε
	(ποιέωσι)	ποιῶσι(ν)
Ἀόρ.	ποιήσω	-σῃς, σῃ,
Παρακ.	πεποιηκὼς ὦ, ῇς, ῇ ἢ πεποιήκω, -κῃς, -κῃ	

Εὐκτικὴ

Ἐνεστ.	(ποιεοίην)	ποιοίην [1]
	(ποιεοίης)	ποιοίης
	(ποιεοίη)	ποιοίη
	(ποιέοιτον)	ποιοῖτον
	(ποιεοίτην)	ποιοίτην
	(ποιέοιμεν)	ποιοῖμεν

(1) Ἐνίοτε δὲ (ποιέοιμι) ποιοῦμι, (ποιέοις) ποιοῖς, (ποιέοι) ποιοῖ (§ 229, σημ.).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(ποιέοιτε) ποιοῖτε
(ποιέοιεν) ποιοῖεν
Μέλλ. ποιήσοιμι, -σοις, -σοι
Ἀόρ. ποιήσαιμι, -σειας, -σειε(ν)[1]
Παρκμ. πεποιηκὼς εἴην, εἴης, εἴη
ἢ πεποιήκοιμι, -κοις, -κοι

Προστακτική

Ἐνεστ. (ποίεε) ποίει
(ποιεέτω) ποιείτω
(ποιέετον) ποιεῖτον
[(ποιεέτων) ποιείτων]
(ποιέετε) ποιεῖτε
(ποιεόντων) ποιούντων
(ποιεέτωσαν) (ποιείτωσαν)
Ἀόρ. ποίησον, -άτω, κλπ.
Παρκμ. πεποιηκὼς ἴσθι, ἔστω κλπ.

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ. (ποιέειν) ποιεῖν
Μέλλ. ποιήσειν
Ἀόρ. ποιῆσαι
Παρκμ. πεποιηκέναι

Μετοχή

Ἐνεστ. (ποιέων) ποιῶν, ποιοῦντος
(ποιέουσα) ποιοῦσα, ποιούσης
(ποιέον) ποιοῦν, ποιοῦντος
Μέλλ. ποιήσων, ποιήσουσα, -ῆσον
ποιήσαντος, -σούσης, -σαντος
Ἀόρ. ποιήσας, ποιήσασα, ποιῆσαν
-σαντος, -σάσης, -σαντος
Παρκμ. πεποιηκώς, πεποιηκότος,
πεποιηκυῖα, -κυίας
πεποιηκός, -κότος

Μέσον καὶ παθητικόν.

Ὁριστική

Ἐνεστ. (ποιέομαι) ποιοῦμαι
(ποιέει) ποιεῖ
(ποιέεται) ποιεῖται
(ποιέεσθον) ποιεῖσθον
(ποιέεσθον) ποιεῖσθον
(ποιεόμεθα) ποιούμεθα
(ποιέεσθε) ποιεῖσθε
(ποιέονται) ποιοῦνται
Παρατ. (ἐποιεόμην) ἐποιούμην
(ἐποιέου) ἐποιοῦ
(ἐποιέετο) ἐποιεῖτο
(ἐποιέεσθον) ἐποιεῖσθον
(ἐποιεέσθην) ἐποιείσθην
(ἐποιεόμεθα) ἐποιούμεθα
(ἐποιέεσθε) ἐποιεῖσθε
(ἐποιέοντο) ἐποιοῦντο
Μέσ.μέλ ποιήσομαι, -σει, -σεται
» ἀόρ. ἐποιησάμην, -σω, -σατο
Παθ.μέλ.ποιηθήσομαι, -σει, -σεται
» ἀόρ. ἐποιήθην, -θης, -θη
Παρκμ. πεποίημαι, -σαι, -ται
Ὑπερσ. ἐπεποιήμην, -σο, -το
Μετ'ὀλ.μ.πεποιήσομαι, -σει, σεται

---

(1) Ἐνίοτε ποιήσαις, ποιήσαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὑποτακτικὴ

Ἐνεστ. (ποιέωμαι) ποιῶμαι
(ποιέῃ) ποιῇ
(ποιέηται) ποιῆται
(ποιέησθον) ποιῆσθον
(ποιέησθον) ποιῆσθον
(ποιεώμεθα) ποιώμεθα
(ποιέησθε) ποιῆσθε
(ποιέωνται) ποιῶνται
Ἀόρ.παθ. ποιηθῶ, -θῇς, -θῇ
» μέσ. ποιήσωμαι, -σῃ, -σηται
Παρκμ. πεποιημένος ὦ, ἦς, ἦ

Εὐκτικὴ

Ἐνεστ. (ποιεοίμην) ποιοίμην
(ποιέοιο) ποιοῖο
(ποιέοιτο) ποιοῖτο
(ποιέοισθον) ποιοῖσθον
(ποιεοίσθην) ποιοίσθην
(ποιεοίμεθα) ποιοίμεθα
(ποιέοισθε) ποιοῖσθε
(ποιέοιντο) ποιοῖντο
Ἀόρ.παθ.ποιηθείην, -θείης, -θείη
» μέσ. ποιησαίμην, -σαιο, σαιτο
Μ. παθ. ποιηθησοίμην, -θήσοιο κλ.
» μέσ. ποιησοίμην, -σοιο κλπ.
Παρακμ. πεποιημένος εἴην, εἴης, εἴη

Προστακτικὴ

Ἐνεστ. (ποιέου) ποιοῦ
(ποιεέσθω) ποιείσθω
(ποιέεσθον) ποιεῖσθον
(ποιεέσθων) ποιείσθων
(ποιέεσθε) ποιεῖσθε
(ποιεέσθων) ποιείσθων
(καὶ ποιείσθωσαν)
Ἀόρ.παθ.ποιήθητι, -θήτω
» μέσ. ποίησαι, -σάσθω
Παρακμ. πεποίησο, -σθω

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ. (ποιέεσθαι) ποιεῖσθαι
Μέλ.μέσ. ποιήσεσθαι
» παθ. ποιηθήσεσθαι
Ἀόρ.μέσ.ποιήσασθαι
» παθ. ποιηθῆναι
Παρακμ. πεποιῆσθαι

Μετοχὴ

Ἐνεστ. (ποιεόμενος) ποιούμενος
(ποιεομένη) ποιουμένη
(ποιεόμενον) ποιούμενον
Μέλ.μέσ. ποιησόμενος, μένη, μενον
» παθ.ποιηθησόμενος, μένη, μενον
Ἀόρ.μέσ. ποιησάμενος, μένη, μενον
» παθ. ποιηθείς, ποιηθέντος
ποιηθεῖσα, ποιηθείσης
ποιηθέν, ποιηθέντος
Παρακμ. πεποιημένος, μένη, μένον
Ῥηματ.ἐπίθ. ποιητός, -τή, τόν,
ποιητέος, -τέα, -τέον

Παρατήρησις 1. Τῶν εἰς -έω ῥημάτων ὅσα ἔχουσι ῥίζαν μονοσύλλαβον συναιροῦσι μόνον τὸ εε καὶ εει εἰς ει, πάντα δὲ τἆλλα (εο, εω, εη κλπ.) ἀρίνουσιν ἀσυναίρετα· οἷον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐνεργ.	ὁριστ.	ἐνεστ.	πλέω,	πλεῖς,	πλεῖ
			πλέομεν,	πλεῖτε,	πλέουσι
	»	παρατ.	ἔπλεον,	ἔπλεις,	ἔπλει
			ἐπλέομεν,	ἐπλεῖτε,	ἔπλεον
	ὑποτακτ.	ἐνεστ.	πλέω,	πλέῃς,	πλέῃ
			πλέωμεν,	πλέητε,	πλέωσι
	εὐκτ.	ἐνεστ.	πλέοιμι,	πλέοις,	πλέοι, κλπ.
	προστ.	»	πλεῖ,	πλείτω,	πλεῖτον
			πλεῖτε,	πλεόντων (καὶ πλείτωσαν)	
	ἀπαρέμφ.	»	πλεῖν		
	μετοχ.	»	πλέων,	πλέουσα,	πλέον
Μέσον	ὁριστ.	ἐνεστ.	πλέομαι,	πλέει,	πλεῖται
			πλεόμεθα,	πλεῖσθε,	πλέονται
	»	παρατ.	ἐπλεόμην,	ἐπλέου,	ἐπλεῖτο
			ἐπλεόμεθα,	ἐπλεῖσθε,	ἐπλέοντο·
	ὑποτ.	ἐνεστ.	πλέωμαι,	πλέῃ,	πλέηται
	εὐκτ.	»	πλεοίμην,	πλέοιο,	πλέοιτο, κλ.
	ἀπαρέμφ.	»	πλεῖσθαι,		
	μετοχ.	»	πλεόμενος,	η,	ον.

ΣΗΜ. Τὸ δέω (=δένω) ὅμως συναιρεῖται παντοῦ, οἷον δῶ, δεῖς, δεῖ κλ. παρατ. ἔδουν, ἔδεις, ἔδει, ὑποτ. (δέω) δῶ, (δέῃς) δῇς, δῇ, εὐκτ. (δεοίην) δοίην, μετχ. (δέων) δῶν, δοῦσα, (δέον) δοῦν. Μέσον δοῦμαι, ἀνα-δούμενος κλπ. Ἐνίοτε συναιρεῖται οὕτω καὶ τὸ ξέω, οἷον ἀναξῶν, ἀποξοῦσιν (ἐν ἐπιγρ.).

Παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

Ἀδικέω, αἰτέω, ἀκολουθέω, ἀπειλέω, ἀσκέω, αὐλέω, βοηθέω, θαρρέω, κινέω, κοσμέω, οἰκέω, ὀκνέω, ὁμιλέω, πολεμέω, τηρέω, φιλέω, ὠφελέω· ὀρχέομαι, ἡγέομαι.

β') Ῥήματα εἰς -άω.

Εἰς ταῦτα τὸ α μετὰ μὲν τοῦ ἑπομένου ε, η συναιρεῖται εἰς ᾱ, μετὰ δὲ τοῦ ει ἢ ῃ εἰς ᾳ, μετὰ δὲ τοῦ ο, ω, ου συναιρεῖται εἰς ω, μετὰ δὲ τοῦ οι εἰς ῳ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παράδειγμα τιμάω.

Ἐνεργητικὸν

Ὁριστικὴ

ἐνεστ. (τιμάω) τιμῶ
(τιμάεις) τιμᾷς
(τιμάει) τιμᾷ
(τιμάετον) τιμᾶτον
(τιμάετον) τιμᾶτον
(τιμάομεν) τιμῶμεν
(τιμάετε) τιμᾶτε
(τιμάουσι) τιμῶσι(ν)

παρατ. (ἐτίμαον) ἐτίμων
(ἐτίμαες) ἐτίμας
(ἐτίμαε) ἐτίμα
(ἐτιμάετον) ἐτιμᾶτον
(ἐτιμαέτην) ἐτιμάτην
(ἐτιμάομεν) ἐτιμῶμεν
(ἐτιμάετε) ἐτιμᾶτε
(ἐτίμαον) ἐτίμων

μέλλ. τιμήσω, -σεις, -σει

ἀόρ. ἐτίμησα, -σας, σε(ν)

παρακ. τετίμηκα, -κας, -κε(ν)

ὑπερσ. ἐτετιμήκειν, -κεις, -κει

Ὑποτακτικὴ

ἐνεστ. (τιμάω) τιμῶ
(τιμάῃς) τιμᾷς
(τιμάῃ) τιμᾷ
(τιμάητον) τιμᾶτον
(τιμάητον) τιμᾶτον
(τιμάωμεν) τιμῶμεν
(τιμάητε) τιμᾶτε
(τιμάωσι) τιμῶσι(ν)

ἀόρ. τιμήσω, -σῃς, σῃ

παρακ. τετιμηκὼς ὦ, ᾖς, ᾖ
ἢ τετιμήκω κλπ.

Εὐκτικὴ

ἐνεστ. (τιμαοίην) τιμῴην [1]
(τιμαοίης) τιμῴης
(τιμαοίῃ) τιμῴῃ
(τιμάοιτον) τιμῷτον
(τιμαοίτην) τιμῴτην
(τιμάοιμεν) τιμῷμεν
(τιμάοιτε) τιμῷτε
(τιμάοιεν) τιμῷεν

μέλλ. τιμήσοιμι, -σοις, -σοι

ἀόρ. τιμήσαιμι, -σειας, -σειε(ν)

παρακ. τετιμηκὼς εἴην, εἴης, εἴη
ἢ τετιμήκοιμι κλπ.

Προστακτικὴ

ἐνεστ. (τίμαε) τίμα
(τιμαέτω) τιμάτω
(τιμάετον) τιμᾶτον

---

[1] Ἐνίοτε δὲ καὶ (τιμάοιμι) τιμῷμι, (τιμάοις) τιμῷς, (τιμάοι) τιμῷ κλπ. ὅρα § 229, σημ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

[(τιμαέτων) τιμάτων]
(τιμάετε) τιμᾶτε
(τιμαόντων) τιμώντων
(καὶ τιμάτωσαν)
ἀόρ. τίμησον -σάτω
παρακ. τετιμηκώς ὖσθι, ἔστω

Ἀπαρέμφατος

ἐνεστ. (τιμάειν) τιμᾶν
μέλλ. τιμήσειν
ἀόρ. τιμῆσαι
παρακ. τετιμηκέναι

Μετοχὴ

παρατ. (τιμάων) τιμῶν, τιμῶντος
(τιμάουσα) τιμῶσα, τιμώσης
(τιμάον) τιμῶν, τιμῶντος
μέλλ. τιμήσων, -σουσα, -σον
ἀόρ. τιμήσας, -σασα, -σαν
παρακ. τετιμηκώς, -κυῖα, -κός

Μέσον καὶ Παθητικὸν.

Ὁριστικὴ

ἐνεστ. (τιμάομαι) τιμῶμαι
(τιμάῃ) τιμᾷ
(τιμάεται) τιμᾶται
(τιμάεσθον) τιμᾶσθον
(τιμάεσθον) τιμᾶσθον
(τιμαόμεθα) τιμώμεθα
(τιμάεσθε) τιμᾶσθε
(τιμάονται) τιμῶνται
παρατ. (ἐτιμαόμην) ἐτιμώμην
(ἐτιμάου) ἐτιμῶ
(ἐτιμάετο) ἐτιμᾶτο
(ἐτιμάεσθον) ἐτιμᾶσθον
(ἐτιμαέσθην) ἐτιμάσθην
(ἐτιμαόμεθα) ἐτιμώμεθα
(ἐτιμάεσθε) ἐτιμᾶσθε
(ἐτιμάοντο) ἐτιμῶντο
μέλ. μέσ. τιμήσομαι, -σει, -σεται
» παθ. τιμηθήσομαι, -σει, -σεται
ἀόρ. μέσ. ἐτιμησάμην, -σω, -σατο
» παθ. ἐτιμήθην, -θης, -θη
παρακ. τετίμημαι, -σαι, -ται
ὑπερσ. ἐτετιμήμην, -σο, -το
με' ὀλ. μελ. τετιμήσομαι, -σει, -σεται

Ὑποτακτικὴ

ἐνεστ. (τιμάωμαι) τιμῶμαι
(τιμάῃ) τιμᾷ
(τιμάηται) τιμᾶται
(τιμάησθον) τιμᾶσθον
(τιμάησθον) τιμᾶσθον
(τιμαώμεθα) τιμώμεθα
(τιμάησθε) τιμᾶσθε
(τιμάωνται) τιμῶνται
ἀόρ. μέσ. τιμήσωμαι, -σῃ, -σηται
» παθ. τιμηθῶ, -θῆς, θῇ
παρακ. τετιμημένος ὦ, ἦς, ἦ,

Εὐκτικὴ

ἐνεστ. (τιμαοίμην) τιμῴμην
(τιμάοιο) τιμῷο
(τιμάοιτο) τιμῷτο
(τιμάοισθον) τιμῷσθον
(τιμαοίσθην) τιμῴσθην

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

(τιμαοίμεθα) τιμῴμεθα
(τιμάοισθε) τιμῷσθε
(τιμάοιντο) τιμῷντο
μέλ.μέσ. τιμησοίμην, -σοιο, σοιτο
» παθ. τιμηθησοίμην, -θήσοιο, -θήσοιτο
ἀόρ.μ. τιμησαίμην, -σαιο -σαιτο
παρακ. τετιμημένος εἴην, εἴης, εἴη

Προστακτικὴ

ἐνεστ. (τιμάου) τιμῶ
(τιμαέσθω) τιμάσθω
(τιμάεσθον) τιμᾶσθον
(τιμαέσθων τιμάσθων
(τιμάεσθε) τιμᾶσθε
(τιμαέσθων) τιμάσθων
(καὶ τιμάσθωσαν)
Ἀόρ.μέσ.τίμησαι, -σάσθω
» παθ. τιμήθητι, -θήτω
Παρακ. τετίμησο, -σθω

Ἀπαρέμφατον

Ἐνεστὼς
(τιμάεσθαι) τιμᾶσθαι
Μέλλων μέσος
τιμήσεσθαι
Μέλλων παθητικὸς
τιμηθήσεσθαι
Ἀόριστος μέσος
τιμήσασθαι
Ἀόριστος παθητικὸς
τιμηθῆναι
Παρακείμενος
τετιμῆσθαι

Μετοχὴ

Ἐνεστ. (τιμάομενος) τιμώμενος
(τιμαομένη) τιμωμένη
(τιμαόμενον) τιμώμενον
Μέλ μέσ.τιμησόμενος, -μένη, -μενον
» παθ. τιμηθησόμενος, -η, -ον
Ἀόρ.μέσ.τιμησάμενος, -η, -ον
» παθ. τιμηθείς, -θεῖσα, -θὲν
γεν. τιμηθέντος, -θείσης, -θέντος
Παρακμ. τετιμημένος, -η, -ον
Ἐπίθ.ῥημ. τιμητός, -τή, -τὸν
τιμητέος, -τέα, -τέον

Παρατήρησις 2. Τὰ ῥήματα κᾱ΄ω (καίω) καὶ κλᾱ΄ω (κλαίω) δὲν συναιροῦνται· ἄλλα δέ τινα συναιροῦσι τὸ *αει* καὶ *αε* εἰς *η* καὶ *η* καὶ οὐχὶ εἰς *ᾱ*· οἷον *ζῆν, διψῆν, πεινῆν, χρῆσθαι* (μεταχειρίζεσθαι), *χρῆν* (διδόναι χρησμόν) καὶ *κνῆν, σμῆν, ψῆν*· διότι γίνονται ἐκ τῶν ἐκτεταμένων θεμάτων *ζή(ω), διψή(ω), χρή(ομαι)*, κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὁριστικῆς καὶ ὑποτκ. ἐνεστὼς	Ὁριστικῆς παρατατικός	Προστακτικῆς ἐνεστὼς	Ὁριστικῆς καὶ ὑποτκ. ἐνεστὼς	Ὁριστικῆς παρατατικός	Προστακτικῆς ἐνεστὼς
ζῶ	ἔζων		χρῶμαι	ἐχρώμην	
ζῇς	ἔζης	ζῆ	χρῇ	ἐχρῶ	χρῶ
ζῇ	ἔζη	ζήτω	χρῆται	ἐχρῆτο	χρήσθω
ζῆτον	ἐζῆτον	ζῆτον	χρῆσθον	ἐχρῆσθον	χρῆσθον
ζῆτον	ἐζήτην	[ζήτων]	χρῆσθον	ἐχρήσθην	χρήσθων
ζῶμεν	ἐζῶμεν		χρώμεθα	ἐχρώμεθα	
ζῆτε	ἐζῆτε	ζῆτε	χρῆσθε	ἐχρῆσθε	χρῆσθε
ζῶσι(ν)	ἔζων	ζώντων (καὶ ζήτωσαν)	χρῶνται	ἐχρῶντο	χρήσθων (καὶ χρήσθωσαν)

Παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

Ἀγαπάω, ἀριστάω, ἀρτάω, βροντάω, γεννάω, δαπανάω, κυβερνάω, νικάω, ὀπτάω, τελευτάω, τολμάω, φοιτάω· θεάομαι, μηχανάομαι.

γ') Ῥήματα εἰς -όω.

Εἰς ταῦτα τὸ *οε* καὶ *οο* συναιροῦνται εἰς *ου*,
τὸ *οει* καὶ *οη* » » *οι*,
καὶ τὸ *οη* συναιρεῖται » *ω*,
πρὸ δὲ τῶν ἄλλων μακρῶν φωνηέντων ἢ διφθόγγων τὸ *ο* καταπίνεται.

Παράδειγμα *μισθόω*.

Ἐνεργητικόν.

	Ὁριστική				
Ἐνεστ.	(μισθόω)	μισθῶ		(μισθόομεν)	μισθοῦμεν
	(μισθόεις)	μισθοῖς		(μισθόετε)	μισθοῦτε
	(μισθόει)	μισθοῖ		(μισθόουσι)	μισθοῦσι(ν)
	(μισθόετον)	μισθοῦτον	Παρατ.	(ἐμίσθοον)	ἐμίσθουν
	(μισθόετον)	μισθοῦτον		(ἐμίσθοες)	ἐμίσθους
				(ἐμίσθοε)	ἐμίσθου

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

	(ἐμισθόετον)	ἐμισθοῦτον
	(ἐμισθοέτην)	ἐμισθούτην
	(ἐμισθόομεν)	ἐμισθοῦμεν
	(ἐμισθόετε)	ἐμισθοῦτε
	(ἐμίσθοον)	ἐμίσθουν
Μέλλ.	μισθώσω, -σεις, -σει	
Ἀόρ.	ἐμίσθωσα, -σας, -σε(ν)	
Παρκμ.	μεμίσθωκα, -κας, -κε(ν)	
Ὑπερσ.	ἐμεμισθώκειν, -κεις, -κει	

Ὑποτακτική

Ἐνεστ.	(μισθόω)	μισθῶ
	(μισθόῃς)	μισθοῖς
	(μισθόῃ)	μισθοῖ
	(μισθόητον)	μισθῶτον
	(μισθόητον)	μισθῶτον
	(μισθόωμεν)	μισθῶμεν
	(μισθόητε)	μισθῶτε
	(μισθόωσι)	μισθῶσι(ν)
Ἀόρ.	μισθώσω, -σῃς, -σῃ	
Παρκμ.	μεμισθωκώς ὦ, ᾖς, ᾖ	

Εὐκτική

Ἐνεστ.	(μισθοοίην)	μισθοίην [1]
	(μισθοοίης)	μισθοίης
	(μισθοοίη)	μισθοίη
	(μισθόοιτον)	μισθοῖτον
	(μισθοοίτην)	μισθοίτην
	(μισθόοιμεν)	μισθοῖμεν
	(μισθόοιτε)	μισθοῖτε
	(μισθόειεν)	μισθοῖεν
Μέλλ.	μισθώσοιμι, -σοις, -σοι	
Ἀόρ.	μισθώσαιμι, -σειας, -σειε(ν)	
Παρκμ.	μεμισθωκοιμι, -κοις, -κοι ἢ μεμισθωκὼς εἴην. εἴης, εἴη	

Προστακτική

Ἐνεστ.	(μίσθοε)	μίσθου
	(μισθοέτω)	μισθούτω
	(μισθόετον)	μισθοῦτον
	[(μισθοέτων)	μισθούτων]
	(μισθόετε)	μισθοῦτε
	(μισθοόντων)	μισθούντων (καὶ μισθούτωσαν)
Ἀόρ.	μίσθωσον, -σάτω	
Παρκμ.	μεμισθωκὼς ἴσθι, ἔστω	

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ.	(μισθοειν)	μισθοῦν
Μέλλ.	μισθώσειν	
Ἀόρ.	μισθῶσαι	
Παρακ.	μεμισθωκέναι	

Μετοχή

Ἐνεστ.	(μισθόων)	μισθῶν, μισθοῦντος
	(μισθόουσα)	μισθοῦσα, μισθούσης
	(μισθόον)	μισθοῦν, μισθοῦντος
Μέλλ.	μισθώσων, -σουσα, -σον	
Ἀόρ.	μισθώσας, -σασα, -σαν	
Παρκμ.	μεμισθωκώς, -κυῖα, -κὸς	

---

(1) Ἐνίοτε δὲ καὶ (μισθόοιμι) *μισθοῖμι*, (μισθόοις) *μισθοῖς*, (μισ κλπ. ὅρα § 229, σημ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μέσον καὶ παθητικόν.

Ὁριστικὴ

Ἐνεστ.	(μισθόομαι)	μισθοῦμαι
	(μισθόει)	μισθοῖ
	(μισθόεται)	μισθοῦται
	(μισθόεσθον)	μισθοῦσθον
	(μισθόεσθον)	μισθοῦσθον
	(μισθούμεθα)	μισθούμεθα
	(μισθόεσθε)	μισθοῦσθε
	(μισθόονται)	μισθοῦνται
Παρατ.	(ἐμισθούμην)	ἐμισθούμην
	(ἐμισθόου)	ἐμισθοῦ
	(ἐμισθόετο)	ἐμισθοῦτο
	(ἐμισθόεσθον)	ἐμισθοῦσθον
	(ἐμισθοέσθην)	ἐμισθούσθην
	(ἐμισθούμεθα)	ἐμισθούμεθα
	(ἐμισθόεσθε)	ἐμισθοῦσθε
	(ἐμισθόοντο)	ἐμισθοῦντο

Μέλ.μέσ.μισθώσομαι, -σῃ, -σεται
» παθ.μισθωθήσομαι, -σῃ, -σεται
Ἀόρ.μέσ.ἐμισθωσάμην, -σω, -σατο
» παθ. ἐμισθώθην, -θης, -θη
Παρκμ. μεμίσθωμαι, -σαι, -ται
Ὑπερσ. ἐμεμισθώμην, -σο, -το
Μετ'ὀλ.μέλ.μεμισθώσομαι, -σῃ, -σεται

Ὑποτακτικὴ

Ἐνεστ.	(μισθόωμαι)	μισθῶμαι
	(μισθόῃ)	μισθοῖ
	(μισθόηται)	μισθῶται
	(μισθόησθον)	μισθῶσθον
	(μισθόησθον)	μισθῶσθον
	(μισθοώμεθα)	μισθώμεθα
	(μισθόησθε)	μισθῶσθε
	(μισθόωνται)	μισθῶνται

Ἀόρ.μέσ.μισθώσωμαι, -σῃ, -σηται
» παθ.μισθωθῶ, -θῆς, -θῇ
Παρ.παθ. μισθωμένος ὦ, ἦς, ἦ

Εὐκτικὴ

Ἐνεστ.	(μισθοοίμην)	μισθοίμην
	(μισθόοιο)	μισθοῖο
	(μισθόοιτο)	μισθοῖτο
	(μισθόοισθον)	μισθοῖσθον
	(μισθοοίσθην)	μισθοίσθην
	(μισθοοίμεθα)	μισθοίμεθα
	(μισθόοισθε)	μισθοῖσθε
	(μισθόοιντο)	μισθοῖντο

Μέλ.μσ.μισθωσοίμην, -σοιο, -σοιτο
» παθ.μισθωθησοίμην,-σοιο,-σοιτο
Ἀόρ.μσ.μισθωσαίμην, -σαιο,-σαιτο
» παθ. μισθωθείην, -θείης, -θείη

Προστακτικὴ

Ἐνεστ.	(μισθόου)	μισθοῦ
	(μισθοέσθω)	μισθούσθω
	(μισθόεσθον)	μισθοῦσθον
	(μισθοέσθων)	μισθούσθων
	(μισθόεσθε)	μισθοῦσθε
	(μισθοέσθων)	μισθούσθων
		(καὶ μισθούσθωσαν)

Ἀόρ.μέσ.μίσθωσαι, -άσθω
» παθ. μισθώθητι, -θήτω
Παρακμ. μεμίσθωσο, -σθω

Ἀπαρέμφατον

ἐνεστὼς
(μισθόεσθαι) μισθοῦσθαι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μέλλων μέσος

μισθώσεσθαι

Μέλλων παθητικὸς

μισθωθήσεσθαι

Ἀόριστος μέσος

μισθώσασθαι

Ἀόριστος παθητικὸς

μισθωθῆναι

Παρακείμενος

μεμισθῶσθαι

Μετοχὴ

Ἐνεστ. (μισθοόμενος) μισθούμενος
(μισθοομένη) μισθουμένη
(μισθοόμενον) μισθούμενον
Μέλλ. μέσ. μισθωσόμενος, -μένη, -μενον
» παθ. μισθωθησόμενος
Ἀόρ. μέσ. μισθωσάμενος
Ἀόρ. παθ. μισθωθείς, μισθωθέντος
μισθωθεῖσα, μισθωθείσης
μισθωθέν, μισθωθέντος
Παρακμ. μεμισθωμένος, -μένη, -μένον
Ἐπίθ. ῥημ. μισθωτός, -τή, -τόν
μισθωτέος, -τέα, -τέον

§ 230. Τὸ ῥῆμα *ῥιγόω-ῶ* (κρυώνω) συναιρεῖται εἰς ω ἢ ῳ ἀντὶ τοῦ ου καὶ οι· διότι γίνεται ἐκ τοῦ ἐκτεταμένου θέματος *ῥιγω-*, ὡς ὑποτακτ. *ῥιγῷ* (ἀντὶ τοῦ ῥιγοῖ), εὐκτ. *ῥιγῴη* (ἀντὶ τοῦ ῥιγοίη), ἀπαρ. *ῥιγῶν* (ἀντὶ τοῦ ῥιγοῦν), *ῥιγῶσα* (ἀντὶ τοῦ ῥιγοῦσα).

§ 231. Τὸ ῥῆμα *οἴομαι* λέγεται καὶ *οἶμαι* καὶ ὁ παρατ. *ᾠόμην* καὶ *ᾤμην*. Τὸ δὲ *λούω* ἔχει παρατ. *ἔλου*, *ἐλοῦμεν* καὶ μέσ. ἐνεστ. *λοῦμαι*, *λοῦται*, *λοῦνται*, ἀπαρ. *λοῦσθαι*, μετοχ. *λούμενος*. Παρατ. *ἐλούμην*, *ἐλοῦτο*, *ἐλοῦντο*.

Παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

Ἀξιόω, δηόω, ἐλευθερόω, ἐρημόω, ζημιόω, μαστιγόω, πληρόω, στεφανόω, ταπεινόω, ψιλόω.

§ 232. Οἱ ἄλλοι ῥηματικοὶ τύποι τῶν καθαρῶν ῥημάτων.

Ὁ χαρακτὴρ τῶν καθαρῶν ῥημάτων, ἂν εἶνε φωνῆεν βραχύ, εἰς πάντας τοὺς τύπους πλὴν τοῦ ἐνεστ. καὶ παρατ. ἐκτείνεται, ἤτοι

τὸ ε εἰς η, οἷον ζητέ-ω ζητή-σω
τὸ α εἰς η, » ἐρωτά-ω ἐρωτή-σω
τὸ ο εἰς ω, » δηλό-ω δηλώ-σω

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εἰς τὰ ῥήματα ὅμως ὅσα πρὸ τοῦ α ἔχουσι ρ ἢ ε ἢ ι, τὸ α ἐκτείνεται οὐχὶ εἰς η ἀλλ' εἰς ᾱ· οἷον δράω, δρᾱ'σω, ἔδρᾱσα, ἐάω, ἐᾱ'σω, ἀνιάω, ἀνιᾱ'σω.

Τὰ δὲ εἰς -υω καὶ -ίω ῥήματα ἔχουσι παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ἐν τῷ ἐνεστ. ἤδη τὸ υ καὶ ι μακρόν· π. χ. ἱδρῡ'ω, μέλ. ἱδρῡ'σω, πρῑ'ω, ἔπρῑσα. Ἐξαιρεῖται τὸ ἐσθῑ'ω, ἐπαΐω, ἀνῡ'ω, ἀρῡ'ω, μεθῡ'ω, πτῡ'ω.

Παράδειγμα (ἐν ᾧ τὸ α ἐκτείνεται οὐχὶ εἰς η, ἀλλ' εἰς ᾱ).

Ὁριστική

Ἐνεστ. θηρ(άω)ῶ, (άεις)ᾷς, (άει)ᾷ
Παρτ. ἐθήρα(ον)ων, (αες)ας, (αε)α
Μέλ. θηράσω
Ἀόρ. ἐθήρᾱσα
Παρκμ. τεθήρακα
Ὑπερσ. ἐτεθηράκειν

Ὑποτακτική

Ἐνεστ. θηρ(άω)ῶ, θηρ(άῃς)ᾷς, θηρ(άῃ)ᾷ
Ἀόρ. θηράσω, -σῃς, -σῃ
Παρακ. τεθηρᾱκὼς ὦ, ἦς, ᾖ.

Εὐκτική

Ἐνεστ. θηρῴην, -ῴης, -ῴη
Μέλλ. θηράσοιμι
Ἀόρ. θηράσαιμι
Παρακ. τεθηράκοιμι

Προστακτική

Ἐνεστ. θήρ(αε)ᾱ, θηρ(αέ)άτω
Ἀόρ. θήρᾱσον, -σάτω
Παρκμ. τεθηρᾱκὼς ἴσθι

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ. (θηράειν) θηρᾶν
Μέλλ. θηράσειν
Ἀόρ. θηρᾶσαι
Παρακ τεθηρᾱκέναι

Μετοχή

Ἐνεστ. θηρ(άων)ῶν, θηρ(άουσα) ῶσα, θηρ(άον)ῶν
Μέλλ. θηράσων, -σουσα, -σον
Ἀόρ. θηράσας, -σασα, -σαν
Παρακ. τεθηρᾱκώς, -κυῖα, -κὸς

Μέσον καὶ παθητικόν.

Ὁριστική

Ἐνεστ. (θηράομαι) θηρῶμαι
Παρατ. (ἐθηραόμην) ἐθηρώμην
Μέλ. μέσ. θηράσομαι
Μέλ. παθ. θηρᾱθήσομαι
Ἀόρ. μέσ. ἐθηρᾱσάμην
» παθ. ἐθηράθην
Παρακμ. τεθήρᾱμαι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὑπερσ. ἐτεθηράμην
Μετ' ὀλ.μέλ. τεθηρᾶσομαι

Ὑποτακτική

Ἐνεστ. θηρῶμαι
Ἀόρ.μέσ. θηράσωμαι
» παθ. θηρᾰθῶ
Παρακμ. τεθηρᾰμένος ὦ

Εὐκτική

Ἐνεστ. θηρώμην, -ῷο, -ῷτο
Μέλ.μέσ. θηρᾰτοίμην
» παθ. θηρᾰθησοίμην
Ἀόρ. μέσ. θηρᾰσαίμην
» παθ. θηρᾰθείην

Προστακτική

Ἐνεστ. (θηράου) θηρῶ
(θηρᾰέσθω) θηράσθω
Ἀόρ.μέσ. θήρᾰται, -σάσθω
» παθ. θηράθητι, -θήτω
Παρακ. τεθήρᾰσο, -άσθω

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ. (θηράεσθαι) θηρᾰσθαι
Μέλ.μέσ. θηράσεσθαι
Μέλ.παθ. θηρᾰθήσεσθαι
Ἀόρ.μέσ. θηράσασθαι
» παθ. θηρᾰθῆναι
Παρακμ. τεθηρᾰσθαι

Μετοχή

Ἐνεστ. θηρώμενος
Μέλ.μέσ. θηρᾰτόμενος
» παθ. θηρᾰθησόμενος
Ἀόρ.μέσ. θηρᾰσάμενος
» παθ. θηρᾰθείς
Παρακμ. τεθηρᾰμένος

Ἐπίθετα ῥηματικά

θηρᾰτός, -τή, -τόν
θηρᾰτέος, -τέα, τέον

ΣΗΜ. Παρὰ τὸν κανόνα τὸ *ἀκροάομαι* (τινὸς) ἐκτείνει τὸν χαρακτῆρα εἰς ᾱ, τὸ δὲ *χράω* (δίδω χρησμὸν) καὶ *χράομαι* (μεταχειρίζομαι) ἐκτείνουσι τὸ α εἰς η· οἷον *ἀκροᾱ΄σομαι· χρήσω, ἔχρησα, χρήσομαι, ἐχρησάμην.*

Ἀνωμαλίαι ἐν τῷ σχηματισμῷ τῶν χρόνων.

Ἰδιότητες τῶν καθαρῶν ῥημάτων.

§ 233. Πολλὰ καθαρὰ ῥήματα ἔχοντα βραχὺ τὸ θεματικὸν φωνῆεν φυλάττουσιν αὐτὸ βραχὺ εἰς πάντας τοὺς ῥηματικοὺς τύπους καὶ προσλαμβάνουσι μετ' αὐτὸ σ, ὅταν ἀκολουθῇ μ ἢ ὀδοντόφωνον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παράδειγμα σπάω (τραβῶ).

	Ἐνεργητικὸν	Μέσον	Παθητικὸν
Ἐνεστ.	σπάω-σπῶ	σπῶμαι	
Παρατ.	ἔσπων	ἐσπώμην	
Μέλλ.	σπᾰ'σω	σπᾰ'σομαι	σπᾰ-σ-θήσομαι
Ἀόρ.	ἔσπᾰσα, σπᾰ'σαι	ἐσπᾰσάμην	ἐσπᾰ-σ-θην
Παρακ.	ἔσπᾰκα		ἔσπᾰ-σ-μαι
Ὑπερσ.	ἐσπᾰ'κειν		ἐσπᾰ-σ-μην

Ῥημ. ἐπίθ. σπα-σ-τός, σπα-σ-τέος

Παθητικ. παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος.

ἔσπᾰ-σ-μαι, ἔσπᾰσαι, ἔσπα-σ-ται, ἔσπα-σ-θον, ἔσπα-σ-θον, ἐσπᾰ-σ-μεθα, ἔσπα-σ-θε, ἐσπα-σ-μένοι εἰσί(ν).

ἐσπᾰ-σ-μην, ἐσπᾰσο, ἔσπα-σ-το, ἔσπα-σ-θον, ἐσπᾰ-σ-θην, ἐσπᾰ-σ-μεθα, ἔσπα-σ-θε, ἐσπα-σ-μένοι ἦσαν.

Τοιαῦτα εἶνε καὶ τὰ ἑπόμενα ῥήματα:

1) *γελάω, γελᾰ'σομαι, ἐγέλᾰσα, ἐγελά-σ-θην, καταγέλα-σ-τος*

ἐράω (ἀγαπῶ), ἐρα-σ-θήσομαι, ἠρά-σ-θην

κλάω (σπάνω)

θλάω

ἐλάω (ἐλαύνω), ἤλᾰσα, ἐλήλᾰκα

χαλάω

2) *ἀρκέω, τελέω, τρέω (τρέμω), ἐμέω, ζέω (βράζω), ξέω, αἰδέομαι (ἐντρέπομαι), αἰδέσομαι, ᾐδέ-σ-θην, ἀκέομαι (θεραπεύω), μέλλ. ἀκέσομαι καὶ ἀκοῦμαι, ἠκεσάμην, ἀνήκε-σ-τος.*

3) (ἑλκύω=σύρω), *ἕλκω, ἕλξω, εἵλκῡσα, εἵλκυ-σ-μαι, εἱλκύ-σ-θην.*

πτύω, ἔπτῡσα, πτῡ'σω, κατάπτῡ-σ-τος.

4) *ἀρόω, ἀρόσω, ἤροσα, κτλ.* δὲν προσλαμβάνει δὲ σ.

Ἔτι δὲ τὰ εἰς *-άννυμι* καὶ *-έννυμι* ῥήματα καὶ τὸ *ἀπόλλυμι, ἄχθομαι, ἱλάσκομαι, ἀρέσκω, μεθύσκω, ἐδήδεσμαι* τοῦ *ἐσθίω.*

ΣΗΜ. 1. Κατὰ τὸ *τελέω-ῶ* σχηματίζεται τὸ *διατελέω-ῶ, ἐπιτελέω-ῶ, συντελέω-ῶ,* οὐχὶ ὅμως τὸ *λυσιτελῶ* (ὠφελῶ), *λυσιτελήσω,* κτλ.

ΣΗΜ. 2. Τὸ ῥῆμα *καλέω-ῶ* φυλάττει τὸ φωνῆεν τοῦ θέματος βραχὺ εἰς τὸν μέλλοντα καὶ ἀόριστ. ἐνεργ. καὶ μέσον, ὡς μέλλ. *καλῶ,* ἀόρ. ἐκάλεσα, μέλλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μέσ. καλοῦμαι, ἀόρ. ἐκαλεσάμην· οἱ δὲ λοιποὶ τύποι σχηματίζονται ἐκ τοῦ θέμ. κλη-, κέκληκα, κέκλημαι, κεκλήσομαι, ἐκλήθην, κλητός.

Πρβλ. ῥήματα ὄμνυμι, ἐλαύνω, βαίνω καὶ πίνω.

§ 234. Τὰ ἑπόμενα ῥήματα εἴς τινας μὲν χρόνους ἔχουσι τὸ φωνῆεν μακρόν, εἴς τινας δὲ βραχύ:

ἐπ-αινέω, ἐπαινέσομαι, ἐπῄνεσα, ἐπῄνεκα, ἐπῄνημαι, ἐπῃνέθην.
αἱρέω, αἱρήσω, εἷλον, ἥρηκα, αἱρεθήσομαι, ἡρέθην, ἥρημαι.
ἡ σω, ἕδησα, δέδεκα, δεθήσομαι, ἐδέθην, δέδεμαι.
ἀποδῦ'ω, ἀποδῦ'σω, ἀπέδῦσα, ἀποδέδῦκα, ἀπεδῦ'θην, ἀποδέδῦμαι.
θῦ'ω, θῦ'σω, ἔθῦσα, τέθῦκα, ἐτῦ'θην, τέθῦμαι.
λῦ'ω, λῦ'σω, ἔλῦσα, λέλῦκα, ἐλῦ'θην, λέλῦμαι.

Ὁ τετελεσμένος μέλλων ἀκολουθεῖ τὸν ἐνεργητικὸν μέλλοντα, λελῦ'σομαι, δεδήσομαι.

Πρὸς τὸ ἐπαινῶ παράβαλε τὸ μάχομαι καὶ πρὸς τὸ αἱρέω τὸ εὑρίσκω.

Κατὰ τὸ ἐπαινῶ σχηματίζεται τὸ παραινῶ (μέλλ. συνήθως παραινέσω) καὶ κατὰ τὸ ἀποδύω τὸ ἐνδύω καὶ καταδύω.

§ 235. Τινὰ καθαρὰ ῥήματα λαμβάνουσι τὸ σ καὶ ὅταν ὁ χαρακτὴρ ἐκτείνηται ἢ εἶνε μακρός, οἷον ἀκούω (ἤκουσμαι, ἠκούσθην), κελεύω, καταλεύω, σείω, χόω-χῶ (κέχωσμαι), χράω-ῶ (δίδω χρησμόν, ἐχρήσθην).

Ὁμοίως τὸ νέω, πλέω, τί'νω, γιγνώσκω.

§ 236. Εἰς τὰ ἑπόμενα ῥήματα παρεντίθεται τὸ σ οὐχὶ εἰς πάντας τοὺς χρόνους:

κλείω (κλῄω), κέκλειμαι (κέκλῃμαι), ἐκλεί-σ-θην, κλει-σ-τός.
σείω, ἐσεί-σ-θην, σέσει-σ-μαι, σει-σ-μός.
πταίω, ἐπταί-σ-θην, ἄπται-σ-τος, (πταῖσμα).
κρούω, κέκρουμαι (ἢ κέκρουσμαι), ἐκρού-σ-θην, κρου-σ-τός.
χρῑ'ω, κέχρῑ-μαι, ἐχρίσθην, χρῑστός.
δράω, δέδρᾱμαι, ἐδράσθην, δραστέον.
παύω, πέπαυμαι, ἐπαύθην, παυστέον.
χρῶμαι, κέχρημαι, ἐχρήσθην, χρηστός, χρηστέος.

Κατὰ τὸ δράω σχηματίζεται καὶ τὸ ῥώννυμι καὶ μιμνήσκω.

§ 237. Αἱ ῥίζαι θευ-, νευ-, πλευ- καὶ πνευ- τοῦ θέω, νέω, πλέω καὶ πνέω φυλάττουσι τὸ υ μόνον πρὸ τῶν ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένων καταλήξεων, εἰς δὲ τὸν ἐνεστ. καὶ παρατ. ἀποβάλλουσιν αὐτό, ὡς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θεύσομαι, νεύσομαι, ἔνευσα, νένευκα, πλεύσομαι, ἔπλευσα, πέπλευκα, πεπλευσμένος, ἄπλευστος, πνεύσομαι, ἔπνευσα.

§ 238. Τὸ ῥῆμα χέω (χύνω) σχηματίζει τὸν μέλλοντα καὶ ἀόρ. ἐνεργ. καὶ μέσον ἄνευ τοῦ σ ἐκ τοῦ χε, τοὺς δὲ ἄλλους τύπους ἐκ τοῦ θέμ. χυ, μέλλ. χέω καὶ μέσ. χέομαι, ἀόρ ἔχεα καὶ μέσ. ἐχεάμην, παρακ. κέχυκα, κέχυμαι, ἐχύθην, χυτός.

Ὁμοίως καὶ τὸ ῥέω, παρατ. ἔρρεον, μέλλ. ῥυήσομαι (σπαν. ῥεύσομαι), ἀόρ. ἐρρύην (σπαν. ἔρρευσα), παρακ. ἐρρύηκα, ῥυτός, ῥευστός.

Τὸ καίω καὶ κᾱ΄ω, κλαίω καὶ κλᾱ΄ω σχηματίζουσι τοὺς ἄλλους χρόνους ἐκ θέμ. καυ- καὶ κλαυ-, καύσω, ἔκαυσα, κέκαυκα, κλαύσω, ἔκλαυσα, κέκλαυκα.

β΄) Ῥήματα ἀφωνόληκτα.

§ 239. *1. Ἐνεστὼς καὶ παρατατικὸς*

Ὁ χαρακτὴρ πολλῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων μεταβάλλεται εἰς τὸν ἐνεστ. καὶ παρατ. διότι

1) ἂν ὁ χαρακτὴρ εἶνε χειλόφωνον, προστίθεται τ, οἷον θέμ. βλαβ-, ἐνεστ. βλάπτω, θ. ἀστραπ-, ἐνεστ. ἀστράπτω, θ. ῥαρ-, ἐνεστ. ῥάπτω.

2) ἂν ὁ χαρακτὴρ εἶνε οὐρανισκόφωνον ἢ ὀδοντόφωνον, προστίθεται ι (j), τὸ ὁποῖον μετὰ μὲν τοῦ οὐρανισκοφώνου τρέπεται συνήθως εἰς σσ (ττ), μετὰ δὲ τοῦ ὀδοντοφώνου συνήθως εἰς ζ· οἷον

ῥημ.	θέμ. πραγ-	ἐνεσ.	θέμ. πρασσ-	ἐνεσ.	πράσσω(ττω)	(ἐκ τοῦ πράγιω),
»	φυλακ-	»	φυλασσ-	»	φυλάσσω(ττω)	(ἐκ τοῦ φυλάκιω),
»	βηχ-	»	βησσ-	»	βήσσω(ττω)	(ἐκ τοῦ βήχιω),
»	ἐλπιδ-	»	ἐλπιζ-	»	ἐλπίζω	(ἐκ τοῦ ἐλπίδιω),
»	χαριτ-	»	χαριζ-	»	χαρίζομαι	(ἐκ τοῦ χαρίτιομαι).

ΣΗΜ. Ἐνίοτε ὁ οὐρανισκόφωνος χαρακτὴρ μετὰ τοῦ ι τρέπεται εἰς ζ καὶ οὐχὶ εἰς σσ· π.χ. θέμ. κραγ-, ἐνεστ. (κράγιω) κράζω, θέμ. οἰμωγ-, ἐνεστ. (οἰμώγιω) οἰμώζω, θέμ. στεναχ-, ἐνεστ. (στενάχιω) στενάζω. Τοὐναντίον δὲ ὁ ὀδοντόφωνος χαρακτὴρ μετὰ τοῦ ι τρέπεται ἐνίοτε εἰς σσ (ττ) καὶ οὐχὶ εἰς ζ· π.χ. θεμ. πλατ-, ἐνεστ. (πλάτιω) πλάσσω(ττω), θ. ἐρετ-, ἐνεστ. (ἐρέτ-ιω) ἐρέσσω.

§ 240. 2. Οἱ ἄλλοι ρηματικοὶ τύποι πλὴν τῶν δευτέρων χρόνων.

Θέματα ἔχοντα χειλόφωνον καὶ οὐρανισκόφωνον χαρακτῆρα.

1. Τὰ θέματα ὅσα ἔχουσι χειλόφωνον καὶ οὐρανισκόφωνον χαρακτῆρα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰς τὸν ἐνεργ. παρακ. α' καὶ ὑπερσ. α' δὲν προσλαμβάνουσι τὸν χρονικὸν χαρακτῆρα κ, ἀλλὰ δασύνουσι τὸν χαρακτῆρα τοῦ θέματος· οἷον τρίβ-ω, τέτριφ-α, τάτ-τω (θ. ταγ-) -τέταχ-α.

2. Πάντες οἱ ἄλλοι ῥηματικοὶ τύποι (πλὴν τῶν δευτέρων χρόνων) σχηματίζονται κατὰ τὸ παιδεύω. Ἰσχύουσιν ὅμως ἐνταῦθα οἱ ἑπόμενοι φωνολογικοὶ κανόνες :

α') χειλόφωνον πρὸ τοῦ μ γίνεται μ καὶ οὐρανισκόφωνον πρὸ τοῦ μ γίνεται γ.

β') χειλόφωνον μετὰ τοῦ σ γίνεται ψ καὶ οὐρανισκόφωνον μετὰ τοῦ σ γίνεται ξ.

γ') χειλόφωνον καὶ οὐρανισκόφωνον πρὸ ὀδοντοφώνου ἁρμοιοῦται πρὸς αὐτό, τουτέστι πρὸ τοῦ ψιλοῦ τ γίνεται ψιλὸν (π, κ) καὶ πρὸ τοῦ δασέος θ γίνεται δασὺ (φ, χ)· (ὅθεν πτ, κτ, φθ, χθ).

δ') τὸ σ μεταξὺ δύο συμφώνων ἀποβάλλεται.

Τρίβω (ῑ)

Ἐνεργητικὸν

Ὁριστικὴ

Ἐνεστ. τρίβω, -εις, -ει
Παρατ. ἔτρῑβον, -ες, ε(ν)
Μέλλ. τρίψω
Ἀόρ. ἔτριψα
Παρακ. τέτριφα
Ὑπερσ. ἐτετρίφειν

Ὑποτακτικὴ

Ἐνεστ. τρίβω, -ῃς, -ῃ
Ἀόρ. τρίψω, -ῃς, -ῃ
Παρακ. τετρίφω, -ῃς, -ῃ

Εὐκτικὴ

Ἐνεστ. τρίβοιμι, -οις, -οι
Μέλλ. τρίψοιμι, -οις, -οι
Ἀόρ. α' τρίψαιμι, -ειας, -ειε(ν)
παρακ. τετρίφοιμι, -οις, -οι

Προστακτικὴ

Ἐνεστ. τρῖβε, -έτω
Ἀόρ. α' τρῖψον, -άτω

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ. τρίβειν
Μέλλ. τρίψειν
Ἀόρ. τρῖψαι
Παρακ. τετρῖφέναι

Μετοχὴ

Ἐνεστ. τρίβων, τρίβουσα, τρῖβον
Μέλλ. τρίψων, τρίψουσα, τρῖψον
Ἀόρ. α' τρίψας, τρίψασα, τρῖψαν
Παρακ. τετρῖφώς, τετρῖφυῖα, τετρῖφός

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μέσον καὶ Παθητικὸν

Ὁριστικὴ

Ἐνεστ. τρῖβομαι, -ει, -εται
Παρατ. ἐτρῖβόμην, -ου, -ετο
Μέλ. μέσ. (τριβ-σομαι) τρῖψομαι
» παθ. α' (τριβ-θήσομαι) τριφθήσομαι
» » β' τριβήσομαι
Ἀόρ. μέσ. ἐτρῖψάμην
» παθ. α' ἐτρῖφθην
» » β' ἐτρῖβην
Παρακ. ἐν. 1 (τέτριβ-μαι) τέτριμμαι
» 2 (τέτριβ-σαι) τέτρῖψαι
» 3 (τέτριβ-ται) τέτρῖπται
δυϊκ. 2 (τέτριβ-σθον) τέτριφθον
» 3 (τέτριβ σθον) τέτριφθον
πληθ. 1 (τετρίβ-μεθα) τετρίμμεθα
» 2 (τέτριβ-σθε) τέτριφθε
» 3 (τετριβ-μένοι) τετριμμένοι εἰσὶν
Ὑπερσ. ἑνικ. 1 ἐτετρίμμην
» 2 ἐτέτριψο
» 3 ἐτέτριπτο
δυϊκ. 2 ἐτέτριφθον
» 3 ἐτετρίφθην
πληθ. 1 ἐτετρίμμεθα
» 2 ἐτέτριφθε
» 3 τετριμμένοι ἦσαν
Μετ' ὀλ. μέλ. τετρίψομαι

Ὑποτακτικὴ

Ἐνεστὼς τρίβωμαι
Ἀόρ. μέσ. α' τρίψωμαι
» παθ. α' τριφθῶ, -θῇς, -θῇ
» » β' τριβῶ, -βῇς, -βῇ
Παρακ. τετριμμένος ὦ, ἦς, ἦ

Εὐκτικὴ

Ἐνεστ. τριβοίμην
Μέλ. μέσ. τριψοίμην
» παθ. α' τριφθησοίμην
» » β' τριβησοίμην
Ἀόρ. μέσ. τρῖψαίμην
» παθ. α' τριφθείην
» » β' τριβείην
Παρακ. τετριμμένος εἴην

Προστακτικὴ

Ἐνεστ. τρίβου, -έσθω
Ἀόρ. μέσ. τρῖψαι, -άσθω
» παθ. α' τρίφθητι, -ήτω
» » β' τρίβηθι, -ήτω
Παρακ. τέτρι(βσ)ψο, -ρθω

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ. τρίβεσθαι
Μέλ. μέσ. τρίψεσθαι
» παθ. α' τριφθήσεσθαι
» » β' τριβήσεσθαι
Ἀόρ. μέσ. τρίψασθαι
» παθ. α' τριφθῆναι
» » β' τριβῆναι
Παρακ. (τετρίβ-σθαι) τετρῖφθαι

Μετοχὴ

Ἐνεστ. τριβόμενος
Μέλ. μέσ. τριψόμενος
» παθ. α' τριφθησόμενος
» » β' τριβησόμενος
Ἀόρ. μέσ. τρῖψάμενος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀόρ.παθ.α' τρῖφθεὶς
» » β' τρῖβεὶς
Παρακείμ. τετρι(βμ.)μμένος

Ἐπίθ. ῥηματ. τριπτός, -τή, -τὸν
» » τριπτέος, -τέα, -τέον

Τάττω (ᾰ)

Ἐνεργητικὸν

Ὁριστικὴ

Ἐνεστ. τάττω
Παρατ. ἔταττον
Μέλλ. (τάγ-σω) τάξω
Ἀόρ. (ἔταγ-σα) ἔταξα
Παρακ. τέταχα
Ὑπερσ. ἐτετάχειν

Ὑποτακτικὴ

Ἐνεστ. τάττω
Ἀόρ. τάξω
Παρακ. τετάχω

Εὐκτικὴ

Ἐνεστ. τάττοιμι
Μέλλ. τάξοιμι
Ἀόρ. τάξαιμι
Παρακ. τετάχοιμι

Προστακτικὴ

Ἐνεστ. τάττε, -έτω
Ἀόρ. τάξον, -άτω

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ. τάττειν
Μέλλ. τάξειν
Ἀόρ. τάξαι
Παρακ. τεταχέναι

Μετοχὴ

Ἐνεστ. τάττων, -ουσα, -ον
Μέλ. τάξων, -ουσα, -ον
Ἀόρ. τάξας, -ᾶσα, -ᾰν
Παρακ. τεταχώς, -υῖα, -ὸς

Μέσον καὶ παθητικὸν

Ὁριστικὴ

Ἐνεστ. τάττομαι
Παρατ. ἐταττόμην
Μέλ.μέσ. τάξομαι
» παθ. α' ταχθήσομαι
(» » β' ταγήσομαι)
Ἀόρ. μέσ. ἐταξάμην
» παθ. α' ἐτάχθην
Ἀόρ.παθ. β' ἐτάγην
Πρκμ. ἑν. 1 (τέταγ-μαι) τέταγμαι
» 2 (τέταγ-σαι) τέταξαι
» 3 (τέταγ-ται) τέτακται
δυικ. 2 (τέταγ-σθον) τέταχθον
» 3 (τέταγ-σθον) τέταχθον
πληθ. 1 (τετάγ-μεθα) τετάγμεθα
» 2 (τέταγ-σθε) τέταχθε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πληθ. 3 (τεταγ-μένοι) τεταγμένοι εἰσὶν
Ὑπερσ. ἑν. 1 ἐτετάγμην
» 2 ἐτέταξο
» 3 ἐτέτακτο
δυικ. 2 ἐτέταχθον
» 3 ἐτετάχθην
πληθ. 1 ἐτετάγμεθα
» 2 ἐτέταχθε
» 3 τεταγμένοι ἦσαν
Μετ' ὁλ. μέλ. τετάξομαι

Ὑποτακτικὴ

Ἐνεστ. τάττωμαι
Ἀόρ. μέσ. τάξωμαι
Ἀόρ. παθ. ταχθῶ
Παρακ. τεταγμένος ὦ

Εὐκτικὴ

Ἐνεστ. ταττοίμην
Μέλ. μέσ. ταξοίμην
» παθ. α' ταχθησοίμην
Ἀόρ. μέσ. ταξαίμην
» παθ. α' ταχθείην
παρακ. τεταγμένος εἴην

Προστακτικὴ

Ἐνεστ. τάττου, -έσθω
Ἀόρ. μέσ. τάξαι, -άσθω
» παθ. α' τάχθητι, -θήτω
Παρακμ. τέταξο, τετάχθω

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ. τάττεσθαι
Μέλ. μέσ. τάξεσθαι
» παθ. α' ταχθήσεσθαι
Ἀόρ. μέσ. τάξασθαι
» παθ. α' ταχθῆναι
Παρακ. τετάχθαι

Μετοχὴ

Ἐνεστ. ταττόμενος
Μέλ. μέσ. ταξόμενος
» παθ. α' ταχθησόμενος
Ἀόρ. μέσ. ταξάμενος
» παθ. α' ταχθείς, -εῖσα, -ἐν
Παρακ. τεταγμένος
Ἐπίθ. ῥηματ. τακτός, -τή, -τὸν
» » τακτέος, -τέα, -τέον

ΣΗΜ. Ἂν ἐν τῷ *παθητ. παρακ.* καὶ *ὑπερσ.* συμπέσωσι μ μ ἢ γ γ πρὸ τοῦ μ τῆς καταλήξεως, ἀποβάλλεται τὸ ἓν μ ἢ γ· π. χ.

κάμπτω (λυγίζω),	κέκαμμαι,	κεκάμμεθα,	ἐκεκάμμην,	κεκαμμένος
σφίγγω,	ἔσφιγμαι,	ἐσφίγμεθα,	ἐσφίγμην,	ἐσφιγμένος

Παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

Δρέπω, λάμπω, δρύπτω, κύπτω(ῡ), ἅπτω, μέμφομαι (μέσ. ἀποθ.), ἅπτομαι, φλέγω, ψέγω, λήγω, ἄρχω, βρέχω, κηρύττω(ῡ), φυλάττω, φυλάττομαι, ἄρχομαι, δέχομαι, εὔχομαι, φθέγγομαι.

§ 241. *Θέματα ἔχοντα ὀδοντόφωνον χαρακτῆρα.*

Τὰ θέματα ὅσα ἔχουσιν ὀδοντόφωνον χαρακτῆρα σχηματίζουσι πάν-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τας τοὺς ῥηματικοὺς τύπους (πλὴν τῶν δευτέρων χρόνων) κατὰ τὸ παιδεύω. Ἰσχύουσιν ὅμως ἐνταῦθα οἱ ἑπόμενοι φωνολογικοὶ κανόνες·

α΄) τὸ ὀδοντόφωνον ἀποβάλλεται 1) πρὸ τοῦ χρονικοῦ χαρακτῆρος κ, καὶ 2) πρὸ τοῦ σ· π. χ. ἐλπίδ-, παρακμ. (ἤλπιδ-κα[1]) ἤλπικα, ἀόρ. (ἤλπιδ-σα) ἤλπισα.

β΄) τὸ ὀδοντόφωνον γίνεται σ 1) πρὸ τοῦ μ, 2) πρὸ ἄλλου ὀδοντοφώνου· π. χ. (πέπειθ-μαι) πέπεισμαι[2]), (ἐπείθ-θην) ἐπείσθην.

Πείθω

Ἐνεργητικὸν

Ὁριστική

Ἐνεστ. πείθω
Παρατ. ἔπειθον
Μέλλ. (πείθ-σω) πείσω
Ἀόρ. (ἔπειθ-σα) ἔπεισα
Παρακ. (πέπειθ-κα) πέπεικα
» β΄ πέποιθα
Ὑπερσ. ἐπεπείκειν
Ὑπερσ. β΄ ἐπεποίθην

Ὑποτακτική

Ενεστ. πείθω
Ἀόρ. πείσω
Παρακ. πεπείκω

Εὐκτική

Ἐνεστ. πείθοιμι
Μέλλ. πείσοιμι
Ἀόρ. α΄ πείσαιμι
Παρακμ. πεπείκοιμι

Προστακτική

Ἐνεστ. πεῖθε, -έτω
Ἀόρ. α΄ πεῖσον, -άσω

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ. πείθειν
Μέλλ. πείσειν
Ἀόρ. πεῖσαι
Παρακμ. πεπεικέναι

Μετοχή

Ἐνεστ. πείθων, πείθουσα, πεῖθον
Μέλλ. πείσων, πείσουσα, πεῖσον
Ἀόρ. πείσας, πείσασα, πεῖσαν
Παρκ. α΄ πεπεικώς, -κυῖα, πεπεικός
» β΄ πεποιθώς, -θυῖα, -θὸς

Μέσον καὶ παθητικόν.

Ὁριστική

Ἐνεστ. πείθομαι
Παρατ. ἐπειθόμην
Μέλ. μέσ. (πείθ-σομαι) πείσομαι
» παθ. (πειθ-θήσ) πεισθήσομαι
Ἀόρ. μέσ. α΄ ἐπεισάμην

(1) Ἔγινε κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἤλπι-σα, ὡς πέπει-κα κατὰ τὸ ἔπει-σα.
(2) Κατ' ἀναλογίαν τοῦ γ' πέπεισ-ται.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀόρ. μέσ. β'	ἐπιθόμην
» παθ. α'	ἐπείσ-θην
Παρακ	(πέπειθ-μαι) πέπεισμαι
Ὑπερσ.	ἐπεπείσμην
Μέλ. τετελ.	πεπείσομαι

Ὑποτακτικὴ

Ἐνεστ.	πείθωμαι, -θῃ, -θηται
Ἀόρ. μέσ. β'	πίθωμαι, κλπ.
» παθ. α'	πεισθῶ, -θῇς, -θῇ
Παρακμ.	πεπεισμένος ὦ, ἦς, ἦ

Εὐκτικὴ

Ἐνεστ.	πειθοίμην
Μέλ. παθ.	πεισθησοίμην
Ἀόρ. μέσ. β'	πιθοίμην
Ἀόρ. παθ. α'	πεισθείην
Παρακμ.	πεπεισμένος εἴην

Προστακτικὴ

Ἐνεστ.	πείθου, -έσθω
Ἀόρ. μέσ. β'	πιθοῦ, -έσθω
» παθ. α'	πείσθητι, -θήτω
Παρακ.	πέπεισο, -σθω

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ.	πείθεσθαι
Μέλλ. παθ.	πεισθήσεσθαι
Ἀόρ. μέσ. β'	πιθέσθαι
» παθ. α'	πεισθῆναι
Παρακμ.	πεπεῖσθαι

Μετοχὴ

Ἐνεστ.	πειθόμενος
Μέλ. παθ.	πεισθησόμενος
Ἀόρ. μέσ. β'	πιθόμενος
» παθ. α'	πεισθεὶς
Παρακμ.	πεπεισμένος
Ἐπίθ. ῥημ.	πιστός, -τή, -τόν
» »	πειστέος, τέα, τέον

Πρὸς ἐντελῆ κατανόησιν παραθέτομεν ἰδίᾳ ὅλον τὸν σχηματισμὸν τῶν παρακειμένων.

		Παρακείμενος παθητικὸς	*Ὑπερσυντέλικος παθητικὸς*
Ἑνικ. 1	(πέπειθ-μαι)	*πέπεισμαι*	*ἐπεπείσμην*
» 2	(πέπειθ-σαι)	*πέπεισαι*	*ἐπέπεισο*
» 3	(πέπειθ-ται)	*πέπειστα*	*ἐπέπειστο*
Δυϊκ. 2	(πέπειθ-σθον)	*πέπεισθον*	*ἐπέπεισθον*
» 3	(πέπειθ-σθον)	*πέπεισθον*	*ἐπεπείσθην*
Πληθ. 1	(πεπείθ-μεθα)	*πεπείσμεθα*	*ἐπεπείσμεθα*
» 2	(πέπειθ-σθε)	*πέπεισθε*	*ἐπέπεισθε*
» 3	(πεπειθ-μένοι)	*πεπεισμένοι εἰσίν*	*πεπεισμένοι ἦσαν*
Προστκ.	(πέπειθ-σο)	*πέπεισο*, (πεπείθ-θω)	*πεπείσθω*
Απαρμ.	(πεπεῖθ-σθαι)	*πεπεῖσθαι*. Μετοχὴ *πεπεισμένος, η, ον.*	

ΣΗΜ. 1. Εἰς τὸ *σπένδω* πανταχοῦ τὸ *νδ* πρὸ τοῦ *σ* ἀποβάλλεται καὶ τὸ πρὸ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αὐτοῦ ε ἐκτείνεται εἰς ει· οἷον *πείσω, ἔσπεισα, ἔσπεισμαι.* Ὁμοίως (πενθ σομαι) *πείσομαι* μέλλων τοῦ πάσχω.

ΣΗΜ. 2. Τὸ ῥῆμα *σῴζω* σχηματίζει τοὺς τύπους ποτὲ μὲν ἐκ τῆς ῥίζης σῳδ-, π. χ. *σέσῳσμαι*, ποτὲ δὲ ἐκ τῆς ῥίζης σω- (ἐκ τοῦ σαο-, ἰδὲ § 33, 3)· π. χ. *σώσω, ἔσωσα, ἐσώθην, σέσωμαι.*

Παραδείγματα πρὸς ἄσκησιν.

Σπεύδω, φείδομαι, δοκιμάζω, ἀναγκάζω, γυμνάζω, δικάζω, ὀνομάζω, ἀσπάζομαι, δικάζομαι, στοχάζομαι, ἀθροίζω, ἀκοντίζω, ἀφανίζω, νομίζω, ξενίζω, ὁπλίζω, ὁρκίζομαι, πορίζω, σχίζω, τειχίζω, ὑβρίζω, χαρίζομαι, πιέζω.

§ 242. Δεύτεροι χρόνοι.

1. Σχηματισμὸς τῶν δευτέρων χρόνων.

Οἱ δεύτεροι χρόνοι σχηματίζονται κατὰ τοὺς ἑπομένους κανόνας·

1. Αἱ καταλήξεις προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα τοῦ ῥήματος ἄνευ χρονικοῦ χαρακτῆρος

α') ἐν τῷ ἀορ. β' ἐνεργ. καὶ μέσῳ εἰς μὲν τὴν ὁριστ. αἱ καταλήξεις τοῦ παρατ., εἰς δὲ τὰς ἄλλας ἐγκλίσεις αἱ καταλήξεις τοῦ ἐνεστ., οἷον ἔλιπ-ον, -ες, -ε(ν), λίπ-ω, -ῃς, -ῃ.

ἐτραπ-όμην, ἐτράπου, κλπ., τράπ-ωμαι, τράπῃ, κλπ.

β') ἐν τῷ μέλ. β' καὶ ἀορ. β' παθ. αἱ καταλήξεις τοῦ μέλ. α' καὶ ἀορ. α' παθ. ἄνευ τοῦ θ, ἤτοι -ήσομαι καὶ -ην· οἷον γραφ-ήσομαι, ἐγράφ-ην.

γ) ἐν τῷ παρακ. β' καὶ ὑπερσ. ἐνεργ. αἱ καταλήξεις τοῦ παρακ. α' καὶ ὑπερσ. α' ἐνεργ. ἄνευ τοῦ χρονικοῦ χαρακτῆρος κ καὶ ἄνευ τροπῆς τοῦ θεματικοῦ χαρακτῆρος εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του δασὺ σύμφωνον· οἷον τέτηκ-α, ἐτετήκ-ειν.

2. Τὸ φωνῆεν τοῦ θέματος τοῦ ἐνεστῶτος ἐνίοτε μεταβάλλεται, α') ἐν τῷ ἀορ. β' (ἐνεργ., μέσ. καὶ παθ.) καὶ ἐν τῷ μέλλ. β' (παθ.).

1) Συστέλλεται

τὸ	η	εἰς	ᾰ·	π.χ.	σήπω,	ἐσάπην,
»	ᾱ	»	»	»	κρᾱ΄ζω,	ἔκρᾰγον,
»	ῑ	»	ῐ	»	τρίβω	ἐτρίβην (ῐ),
»	ει	»	»	»	λείπω,	ἔλῐπον
»	ευ	εἰς	ῠ	»	φεύγω,	ἔφῠγον.

2) *Τρέπεται* τὸ ε εἰς α· ὡς τρέπω, ἐτράπην, κλέπτω, ἐκλάπην.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΗΜ. 1. Διὰ τῶν συστολῶν τούτων ἀνευρίσκεται ὁ τύπος ἐκεῖνος τοῦ ῥηματικοῦ θέματος, ἐξ οὗ πάντα τὰ ἄλλα ῥηματικὰ θέματα δι' ἐκτάσεως τοῦ φωνήεντος παράγονται.

ΣΗΜ. 2. Τινὰ ῥήματα φυλάττουσι τὸ ε τῆς ῥίζης ἐν τῷ ἀορ. β' ἀμετάβλητον, οἷον συλλέγω, *συνελέγην*, καὶ τίκτω (θ. τεκ-), *ἔτεκον*. Πρβλ. τὸ γίγνομαι, *ἐγενόμην*, τέμνω, *ἔτεμον* (ἰδὲ §§ 93, 13 καὶ 94, 6).

β') Ἐν τῷ παρακμ. β' καὶ ὑπερσ. β' ἐνεργ.

1) ἐκτείνεται τὸ ᾰ εἰς η (ἢ ᾱ), ἰδὲ λέληθα § 95, 14, πρβλ. καὶ πέφηνα § 69, 3.

2) τρέπεται τὸ ε εἰς ο, π. χ. τίκτω (θέμ. τεκ-), τέτοκα
τὸ ει εἰς οι, π. χ. λείπω, λέλοιπα

3) Μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ (καὶ αὐξήσεως ἐν ἀρχῇ αὐτοῦ ἐν τῇ ὁριστικῇ) σχηματίζεται ὁ ἀόρ. β' τοῦ ἄγω, ἤγ-αγ-ον, ἀγάγω, ἀγάγοιμι, ἀγαγεῖν, ἀγαγών, τοῦ φέρω (θ. ἐνεκ-), οἷον ἤνεγκον (ἐκ τοῦ ἦν-ενεκ-ον κατὰ συγκοπὴν τοῦ ε τοῦ θέμ.), καὶ εἶπον (θ. ϝεπ-, ἐ-ϝέ-ϝεπ-ον = ἐ-έ-επον = ἔ-ειπον = εἶπον).

ΣΗΜ. 1. Ὁ ἀναδιπλασιασμὸς τοῦ ἀορ. γίνεται εἰς ὅλας τὰς ἐγκλίσεις καὶ εἰς τὴν ἀπαρέμφατον καὶ τὴν μετοχήν.

ΣΗΜ. 2. Δεύτεροι παρακ. συνήθεις εἶνε οἱ ἑξῆς· (τηκ-) τέτηκα, (λαθ-) λέληθα, (πηγ-) πέπηγα, (κρᾱγ-, κράγ-, ἀνέκρᾱγον) κέκρᾱγα, (ϝᾱγ-, ϝάγνυμι) κατέᾱγα, (πρᾱγ-) πέπρᾱγα, (φρικ-) πέφρῑκα, (πληγ-) πέπληγα, (φυγ-, φευγ-) πέφευγα, (τετ-) τέτοκα, (λειπ-, λιπ-) λέλοιπα, (ϝεικ-, ϝικ-) ἔοικα (= ϝέϝοικα), (ϝειδ-) οἶδα, (πειθ-) πέποιθα.

2. Χρῆσις τῶν δευτέρων χρόνων.

Ἡ χρῆσις τῶν δευτέρων χρόνων εἶνε περιωρισμένη.

α') Οὐδὲν ῥῆμα ἔχει καὶ τοὺς τρεῖς ἀορ. β' (ἐνερ., μέσ. καὶ παθ.) καὶ τοὺς τρεῖς ἀορ. α' συνάμα· μόνον δ' εἰς τὸ τρέπω εἶνε πάντες ἐν χρήσει ὡς

ἀόρ. β' ἐνεργ. (ἔτροπον), μέσ. ἐτραπόμην, παθ. ἐτράπην
» α' » ἔτρεψα, » ἐτρεψάμην, » ἐτρέφθην

β') Πάντα σχεδὸν τὰ ῥήματα, ὅτα σχηματίζουσιν ἀόρ. β', ἔχουσιν ἢ μόνον τὸν ἐνεργ. καὶ μέσ. ἀόρ. β' ἢ μόνον τὸν παθ. ἀόρ. β', οὐχὶ δὲ συνάμα τὸν ἐνεργ. ἀόρ. β' καὶ τὸν παθ. ἀόρ. β'.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3). *Σημασία τῶν δευτέρων χρόνων.*

Οἱ δεύτεροι χρόνοι συνήθως ἔχουσι τὴν τῶν πρώτων χρόνων σημασίαν.

Ἐξαιροῦνται

α') *ἐτραπόμην*=ἔτρεψα ἐμαυτόν, ἀμετάβ. (ἐν ᾧ *ἐτρεψάμην*=ἔτρεψα ἀπ' ἐμαυτοῦ, ἔτρεψα εἰς φυγήν, μεταβ.).

β') οἱ παρακείμενοι β' *κέκρᾱγα* καὶ *πέφρῑκα* ἔχουσιν ἐνεστῶτος σημασίαν (§ 64, 19 καὶ 22).

γ') οἱ ἀμετάβατοι παρακμ. β' *σέσηπα* (εἶμαι σάπιος), *τέτηκα* (εἶμαι λειωμένος), *πέποιθα* (ἔχω πεποίθησιν), ἐνῷ ὁ α' *πέπεικα*=ἔχω πείσει μεταβ.) τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων *σήπω*, *τήκω*, *πείθω* (§ 64, 25, 25, 27).

Ὁ ἑπόμενος πίναξ περιέχει τοὺς παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς εὐχρηστοτέρους δευτέρους χρόνους τῶν ὁμαλῶν ἀρωνολήκτων ῥημάτων.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πίναξ τῶν εὐχρηστοτέρων δευτέρων χρόνων τῶν ὁμαλῶν ἀφωνολήκτων ῥημάτων.

Ἐνεστὼς	Ἀόρ. β' ἐνεργητικ. (ἢ μέσ.)	Ἀόρ. (ἢ μέλ.) β' παθ.	Παρακ. (ἢ ὑπερσ.) β' ἐνεργητ.
1. τρίβω(ῑ)		ἐτρίβην(ῐ)	
2. βλάπτω		ἐβλάβην	
3. κόπτω (κτυπῶ)		ἐκόπην	
4. κλέπτω		ἐκλάπην	
5. τρέπω	ἐτραπόμην	ἐτράπην	
6. τρέφω		ἐτράφην	
7. στρέφω		ἐστράφην	
8. γράφω		ἐγράφην	
9. βάπτω		ἐβάφην	
10. θάπτω (ἰδὲ § 9, 2, γ')		ἐτάφην	
11. ῥάπτω		ἐρράφην	
12. σκάπτω		ἐσκάφην	
13. ῥίπτω		ἐρρίφην(ῐ)	
14. πνίγω(ῑ)		ἐπνίγην(ῐ)	
15. ἀλλάττω		ἠλλάγην	
16. σφάττω		ἐσφάγην	
17. συλ-λέγω		συν-ελέγην	
18. πλέκω		ἐπλάκην	
19. κράζω	ἔκραγον		κέκρᾱγα (ῥωνάζω)
20. πράττω			πέπρᾱγα
21. τίκτω	ἔτεκον		τέτοκα
22. ῥίττω(ῑ)			πέῥῥῑκα (ῥίττω)
23. (πλήττω)		ἐπλήγην	πέπληγα
ἐκ-, κατα-πλήττομαι, ἀμετβ.		ἐξ-, κατε-πλάγην	
24. σήπω, σήπομαι		ἐσάπην	σέσηπα (εἶμαι σάπιος, σαπισμένος)
25. τήκω, τήκομαι		ἐτάκην	τέτηκα (εἶμαι λειωμένος)
26. λείπω	ἔλιπον		λέλοιπα
27. πείθω, πείθομαι	ἐπιθόμην		πέποιθα (ἔχω ἐμπιστοσύνην, πεποίθησιν)
28. φεύγω	ἔφυγον		πέφευγα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΗΜ. 1. Τὰ ῥήματα τρέπω, κλέπτω, συλλέγω καὶ πέμπω σχηματίζουσι τὸν ἐνεργ. β' παρακ. τρεπομένου τοῦ θεματικοῦ χαρακτῆρος εἰς τὸ ἀντίστοιχόν του δασὺ σύμφωνον. Ταῦτα καθὼς καὶ τὸ τρέφω καὶ στρέφω τρέπουσι τὸ ε τοῦ θέματος εἰς ο. Τὰ δὲ τρέπω, τρέφω καὶ στρέφω ἐν τῷ παθ. παρακμ. καὶ ἀορ. β' τρέπουσι τὸ ε εἰς α.

Ἐνεστὼς	Παρακμ. ἐνεργ.	Παρακμ. παθ.	Ἀόρ. παθ.
τρέπω	τέτροφα	τέτραμμαι	ἐτράπην
τρέφω (§ 9, 2, γ')	(τέτροφα)	τέθραμμαι	ἐτράφην
στρέφω	ἔστροφα	ἔστραμμαι	ἐστράφην
κλέπτω	κέκλοφα	κέκλεμμαι	ἐκλάπην
συλλέγω	συνείλοχα	συνείλεγμαι	συνελέγην
πέμπω	πέπομφα	πέπεμμαι	ἐπέμφθην

ΣΗΜ. 2. Τοῦ ῥήματος τίκτω μόνον ὁ ἐνεστ. σχηματίζεται ἀνωμάλως ἐκ τῆς ῥίζης τεκ· τούτου εὑρίσκεται καὶ ὁ μέλ. τέξομαι.

ΣΗΜ. 3. Τὸ πλήττω ἐν τῷ ἐνεστ. καὶ παρατ. ὡς ἁπλοῦν εἶναι ἄχρηστον, ἀντ' αὐτοῦ δὲ εἶνε ἐν χρήσει τὸ τύπτω.

§ 243. Γ'. Ῥήματα ὑγρόληκτα.

Ἐνεργητικὸν

Ὁριστική

Ἐνεστ.	ἀγγέλλω
Παρατ.	ἤγγελλον
Παρκμ.	ἤγγελκα
Ὑπερσ.	ἠγγέλκειν
Ἀόρ. α'	ἤγγειλα
Μέλλ.	ἀγγελῶ
	ἀγγελεῖς
	ἀγγελεῖ
Δυϊκ.	ἀγγελεῖτον
	ἀγγελεῖτον
Πληθ.	ἀγγελοῦμεν
	ἀγγελεῖτε
	ἀγγελοῦσι(ν)

Ὑποτακτική

Ἐνεστ.	ἀγγέλλω
Ἀόρ.	ἀγγείλω
Παρκμ.	ἠγγέλκω

Εὐκτική

Ἐνεστ.	ἀγγέλλοιμι
Παρκμ.	ἠγγέλκοιμι
Ἀόρ.	ἀγγείλαιμι
Μέλλ.	(ἀγγελοῖμι ἤ) ἀγγελοίην

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Προστακτική

Ἐνεστ. ἄγγελλε, -έτω
Ἀόρ. ἄγγειλον, -άτω

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ. ἀγγέλλειν
Παρκμ. ἠγγελκέναι
Ἀόρ. ἀγγεῖλαι
Μέλλ. ἀγγελεῖν

Μετοχή

Ἐνεστ. ἀγγέλλων
Παρκμ. ἠγγελκώς
Ἀόρ. ἀγγείλας
Μέλλ. ἀγγελῶν, -λοῦσα, -λοῦν

Μέσον καὶ Παθητικὸν

Ὁριστική

Ἐνεστ. ἀγγέλλομαι
Παρατ. ἠγγελλόμην
Παρκμ. ἤγγελμαι
Ὑπερσ. ἠγγέλμην
Ἀόρ.μέσ. ἠγγειλάμην
Μέλ.μέσ. ἀγγελοῦμαι
ἀγγελῇ
ἀγγελεῖται
ἀγγελεῖσθον
ἀγγελεῖσθον
ἀγγελούμεθα
ἀγγελεῖσθε
ἀγγελοῦνται
Μέλ.παθ. ἀγγελθήσομαι
Ἀόρ.παθ. ἠγγέλθην

Ὑποτακτική

Ἐνεστ. ἀγγέλλωμαι
Ἀόρ.μέσ. ἀγγείλωμαι
» παθ. ἀγγελθῶ
Παρακμ. ἠγγελμένος ὦ

Εὐκτική

Ἐνεστ. ἀγγελλοίμην
Παρακμ. ἠγγελμένος εἴην
Ἀόρ.μέσ. ἀγγειλαίμην
» παθ. ἀγγελθείην
Μέλ.παθ. ἀγγελθησοίμην
» μέσ. ἀγγελοίμην, -λοῖο, -λοῖτο

Προστακτική

Ἐνεστ. ἀγγέλλου, -έσθω
Ἀόρ.μέσ. ἄγγειλαι, -άσθω
» παθ. ἀγγέλθητι, -θήτω
Παρακμ. ἤγγελσο, -λθω

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ. ἀγγέλλεσθαι
Παρακμ. ἠγγέλθαι
Ἀόρ.μέσ. ἀγγείλασθαι
» παθ. ἀγγελθῆναι
Μέλ. » ἀγγελθήσεσθαι
» μέσ. ἀγγελεῖσθαι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μετοχὴ

Ἐνεστ. ἀγγελλόμενος
Παρακμ. ἠγγελμένος
Ἀόρ. μέσ. ἀγγειλάμενος
» παθ. ἀγγελθεὶς
Μέλ. παθ. ἀγγελθησόμενος
» μέσ. ἀγγελούμενος
Ἐπιθ. ῥηματ. ἀγγελτός, -τή, -τὸν
» » ἀγγελτέος, -τέα, -τέον

§ 244. Ἐνεστὼς καὶ παρατατικὸς τῶν ὑγρολήκτων.

Τὸ θέμα τῶν ὑγρολήκτων ῥημάτων σπανίως μένει ἀμετάβλητον εἰς τὸν ἐνεστ. καὶ παραταπ. ὡς εἰς τὸ *μέν-ω, νέμ-ω, τρέμ-ω*, κλπ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ μεταβάλλεται προστιθεμένου ι (j).

1) Ἐὰν ὁ χαρακτὴρ τοῦ θέματος εἶνε ν ἢ ρ, ἢ γίνεται ὑπερπήδησις τοῦ ι (ἢ ἀφομοίωσις καὶ ὕστερον ἀναπληρωτικὴ ἔκτασις) καὶ συγχώνευσις τοῦ μὲν α εἰς αι, τοῦ δὲ ε εἰς ει, τοῦ δὲ ῐ καὶ εἰς ῑ καὶ ῡ, ὡς (θέμ. φαν-, φάν-ι ω), *φαίνω*, (σπερ-, σπέριω) *σπείρω*, (κλιν-, κλίνιω) *κλῑ́νω*, (πλυν-, πλύνιω) *πλῡ́νω*.

2) Ἐὰν ὁ χαρακτὴρ εἶνε λ, τὸ ι ἁρμοιοῦται πρὸς αὐτό, ὡς (στελ-, στέλ-ι-ω) *στέλ-λω*, (ἀγγελ-, ἀγέλ-ιω) *ἀγέλλω*.

3) Ἐὰν ὁ χαρακτὴρ εἶνε μ, προστίθεται τὸ πρόσφυμα ν πολλάκις, ὡς (τεμ-) *τέμ-νω*, (καμ-) *κάμ-νω*.

Μέλλων καὶ ἀόριστος ἐνεργητικὸς καὶ μέσος

§ 245. Ὁ ἐνεργητικὸς καὶ μέσος μέλλων τῶν ὑγρολήπτων σχηματίζεται συνῃρημένος εἰς -ῶ, -εῖς, -εῖ, κτλ. καὶ -οῦμαι, -εῖ, -εῖται, κτλ. ὡς νέμω, νεμῶ, νεμοῦμαι.

§ 246. Ὁ ἐνεργητικὸς α' ἀόριστος καὶ ὁ μέσος ἀόριστος α' τῶν ὑγρολήκτων σχηματίζεται ἄνευ τοῦ σ καὶ ἐκτείνει τὸ μὲν ᾰ εἰς η, μετὰ δὲ ρ ἢ ι τὸ ᾰ εἰς ᾱ, τὸ ε εἰς ει καὶ τὸ ῐ καὶ ῠ εἰς ῑ καὶ ῡ, ὡς

σφάλλω, σφᾰλῶ, ἔσφηλα
σημαίνω, σημᾰνῶ, ἐσήμηνα
καθαίρω, καθᾰρῶ, ἐκάθηρα (ἐκάθᾰρα)
μιαίνω, μιᾰνῶ, ἐμίᾰνα
περαίνω, περᾰνῶ, ἐπέρᾰνα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μένω, μενῶ, ἔμεινα

κρῑ΄νω, κρῑνῶ, ἔκρῑνα, ἐκρῑνάμην

ἀμῡ΄νω, ἀμῡνῶ, ἤμῡνα, ἠμῡνάμην.

ΣΗΜ. Καὶ τὰ ῥήματα *κερδαίνω, κοιλαίνω, λευκαίνω, ἰσχναίνω, πεπαίνω, ὀρχαίνω, γλυκαίνω, λιπαίνω* ἔχουσιν εἰς τὸν ἀόριστον ᾱ, ὡς ἐκέρδᾱνα, ἐκοίλᾱνα, κτλ. 2) Τὸ *αἴρω* (σηκόνω) καὶ *ἅλλομαι* (πηδῶ), *ἦρα, ᾱ᾽ρω, ᾱ᾽ραιμι, ἄρον, ἄραι, ἄρας, ἡλάμην, ᾱ᾽λωμαι, ἁλαίμην, ἅλαι, ἅλασθαι, ἁλάμενος.*

Οἱ λοιποὶ ῥηματικοὶ τύποι πλὴν τῶν δευτέρων χρόνων.

§ 247. Οἱ λοιποὶ ῥηματικοὶ τύποι τῶν ὑγρολήκτων πλὴν τῶν δευτέρων χρόνων σχηματίζονται κατὰ τὸ *παιδεύω*, ὡς *ἀγγέλλω, ἤγγελ-κα, ἤγγελ-μαι, ἀγγελ-θήσομαι, ἠγγέλ θην· αἴρω, ἦρ-κα, ἦρ-μαι, ἀρ θήσομαι, ἤρ-θην.*

Σημειωτέα ὅμως εἶνε τὰ ἑπόμενα:

1) Τὰ μονοσύλλαβα θέματα τὰ ἔχοντα ε τρέπουσιν αὐτὸ εἰς α, ὡς (στελ-) *ἔσταλ-κα, ἔσταλ-μαι,* (σπερ-) *ἔσπαρ-κα, ἔσπαρ-μαι, σπαρ-τός,* (φθερ-) *ἔφθαρ-κα, ἔφθαρ-μαι, φθαρ-τός.*

2. Ἰσχύουσιν οἱ ἑξῆς κανόνες:

α΄) Εἰς τὸν παθ. παρακείμ. καὶ ὑπερσ. τὸ σ μεταξὺ δύο συμφώνων ἀποβάλλεται καθὼς καὶ εἰς τὰ ἀφωνόληκτα, ὡς (ἄγγελ-σθε) *ἤγγελθε,* (πεφάν-σθαι) *πεφάνθαι,* (ἐσπάρ-σθαι) *ἐσπάρ-θαι.*

β΄) Εἰς τὰ εἰς -ν λήγοντα θέματα 1) τὸ ν πρὸ τοῦ κ γίνεται γ, ὡς (πέφαν-κα) *πέφαγκα·* 2) πρὸ τοῦ μ τρέπεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς σ εἰς τὸν παθητ. παρακ. καὶ ὑπερσυντ., ὡς (πέφαν-μαι) *πέφασμαι,* (μεμιαν-μένος) *μεμιασμένος.*

Τὸ *κρίνω, κλίνω, πλύνω* καὶ *τείνω* σχηματίζουσιν ἐξ ἀσθενοῦς θέματος κρῑ-, κλῑ-, πλῡ-, καὶ τᾰ- (τν-) τὸν ἐνεργ. καὶ παθητ. παρακείμ. καὶ παθητ. μέλλ. καὶ ἀόρ., ὡς *κέκρῑ-κα, κέκρῑ-μαι, ἐκρῑ΄-θην, κέκλῑ-κα, κέκλῑ-μαι, ἐκλῑ΄-θην, πέπλῡ-μαι, ἐπλῡ΄-θην, τέτᾰ-κα, τέτᾰ-μαι, ἐτᾰ΄-θην.*

Ἐνίοτε δὲ τὸ ν πρὸ τοῦ μ τρέπεται εἰς μ, ὡς (αἰσχυν-) *ἤσχυμ-μαι,* (ὀξυν-) *παρώξυμ-μαι, ἐξηραμ-μένος.*

ΣΗΜ. Τὰ ῥήματα *μένω* καὶ *νέμω* σχηματίζουσι τὸν ἐνεργ. παρακείμ. καὶ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἄλλους τινάς τύπους ἐκ τῶν θεμάτων *μενε-* καὶ *νεμε-*, ὡς *μεμένη-κα, νενέμη-κα, νενέμη-μαι, ἐνεμή-θην, μενετέον, νεμητέον.*

Δεύτεροι χρόνοι

§ 248. Τῶν ὑγρολήκτων ῥημάτων εἶνε εὔχρηστοι οἱ παθητ. β' χρόνοι, οἱ δ' ἐνεργ. καὶ μέσ. ἀόρ. β' εἶνε σπάνιοι. Οὗτοι δὲ σχηματίζονται ἐντελῶς κατὰ τοὺς περὶ ἀρωνολήκτων ῥημάτων κανόνας ἐκ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος. Τοιοῦτοι εἶνε οἱ ἑξῆς:

1) Ἀόριστος β' ἐνεργητικὸς	πτάρνυμαι,	ἀόρ. β' ἔπταρον
	ἀποθνήσκω, »	ἀπέθανον
2) Ἀόριστος β' παθητικὸς	κατακλίνομαι,	κατεκλίνην
	μαίνομαι,	ἐμάνην
	φαίνομαι,	ἐφάνην
	σφάλλομαι,	ἐσφάλην
	δέρομαι,	ἐδάρην
	σπείρομαι,	ἐσπάρην
	φθείρομαι,	ἐφθάρην
	στέλλομαι,	ἐστάλην
3) Παρακείμενος β' ἐνεργητ.	φαίνομαι,	πέφηνα
	ἀποκτείνω,	ἀπέκτονα

ΣΗΜ. Εἰς τὸν ἐνεργητ. β' παρακείμενον, τὸν ὁποῖον μόνον τινὰ ῥήματα σχηματίζουσι, τὸ μὲν α τοῦ θέματος ἐκτείνεται εἰς η, τὸ δὲ ε εἰς ο, ὡς (θάλλω) *τέθηλα*, (φαίνω) *πέφηνα*, (ἀποκτείνω) *ἀπέκτονα*.

Μέλλων συνῃρημένος ἢ περισπώμενος

§ 249. Ῥήματά τινα σχηματίζουσι τὸν ἐνεργ. καὶ μέσ. μέλλοντα περισπώμενον διὰ συγκοπῆς τοῦ σ. Ὁ τοιοῦτος μέλλων λέγεται Ἀττικός. Ἀττικὸν μέλλοντα σχηματίζουσι τὰ ἑξῆς ῥήματα:

α') Τὰ εἰς *-ίζω* ὑπερδισύλλαβα καὶ τὸ *καθίζω*, ὡς (νομίζω) *νομῶ*, (κομίζω) *κομῶ*, *κομοῦμαι*.

β') Τὰ ὑγρόληκτα (στέλλω) *στελῶ*, (σπείρω) *σπερῶ* (§ 245. 246).

γ') Τὰ εἰς *-άννυμι* καὶ *-έννυμι*, ὡς (σκεδάννυμι) *σκεδῶ*, *-ᾷς*, *-ᾷ*, (ἀμ-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ριέννυμι) ἀμφιῶ, -εῖς, -εῖ. Καὶ τὸ ἀπόλλυμι, ἀπολῶ, ἀπολοῦμαι καὶ τὸ ὄμνυμι, ὀμοῦμαι, ὀμεῖ, ὀμεῖται (1).

δ') Τὰ ἑξῆς ῥήματα, καλῶ, τελῶ, ἀλῶ, ἐλαύνω, βιβάζω, μάχομαι καὶ καθέζομαι, ὡς καλῶ, τελῶ, ἀλῶ, ἐλῶ, -ᾷς, -ᾷ, βιβῶ, -ᾷς, -ᾷ, μαχοῦμαι καὶ καθεδοῦμαι.

Δωρικὸς μέλλων

§ 250. Ῥήματά τινα σχηματίζουσι Δωρικὸν μέλλοντα. Ὁ μέσος μέλλων εἰς -σομαι σχηματίζεται Δωρικὸς συνηρημένος εἰς -σοῦμαι, -σεῖ, -σεῖται, κτλ. Σχηματίζουσι δὲ Δωρικὸν μέλλοντα παρ' Ἀττικοῖς τὸ πίπτω καὶ παίζω, πεσοῦμαι, παιξοῦμαι, τὸ δὲ πλέω καὶ φεύγω διφοροῦνται ἔχοντα μέλλ. μέσον καὶ Δωρικὸν πλεύσομαι καὶ πλευσοῦμαι, φεύξομαι καὶ φευξοῦμαι.

Μέσος μέλλων μετ' ἐνεργ. καὶ παθητικῆς σημασίας

§ 251. Πολλὰ ἐνεργητικὰ ῥήματα δὲν ἔχουσιν ἐνεργ. μέλλοντα, ἀλλὰ μέσον μὲ σημασίαν ἐνεργητικήν. Οἱ δὲ λοιποὶ τύποι τοῦ μέσου τότε δὲν εἶνε εὔχρηστοι:

ἄδω,	ᾄσομαι	εἰκάζω,	εἰκάσομαι,
ἀκούω,	ἀκούσομαι	εἰμί,	ἔσομαι
ἁμαρτάνω,	ἁμαρτήσομαι	ἐσθίω,	ἔδομαι
ἀνακύπτω,	ἀνακύψομαι	θαυμάζω,	θαυμάσομαι
ἀνανεύω,	ἀνανεύσομαι	θέω,	θεύσομαι
ἀπαντῶ,	ἀπαντήσομαι	θνήσκω,	ἀποθανοῦμαι
ἀποδιδράσκω,	ἀποδράσομαι	κάμνω,	καμοῦμαι
ἀπολαύω,	ἀπολαύσομαι	λαγχάνω,	λήξομαι
βαδίζω,	βαδιοῦμαι	λαμβάνω,	λήψομαι
βαίνω,	βήσομαι	μανθάνω,	μαθήσομαι
[βιῶ],	βιώσομαι	νέω,	νεύσομαι

(1) Τὸ ὀμεῖ καὶ ὀμεῖται ἔγιναν κατ' ἀναλογίαν τῶν ἄλλων μελλόντων ἀντὶ τοῦ ὀμοῖ, ὀμοῦται.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

βλέπω, βλέψομαι	οἰμώζω, οἰμώξομαι
βοῶ, βοήσομαι	οἶδα, εἴσομαι
γελῶ, γελάσομαι	ὄμνυμι, ὀμοῦμαι
γιγνώσκω, γνώσομαι	παίζω, παιξοῦμαι
δάκνω, δήξομαι.	πάσχω, πείσομαι
πηδῶ, πηδήσομαι	σπουδάζω, σπουδάσομαι
πίνω, πίομαι	τίκτω, τέξομαι
πίπτω, πεσοῦμαι	τρέχω, δραμοῦμαι
πλέω, πλεύσομαι καὶ πλευσοῦμαι	τρώγω, τρώξομαι
πνέω, πνεύσομαι	τυγχάνω, τεύξομαι
σιωπῶ, σιωπήσομαι	φεύγω, φεύξομαι καὶ φευξοῦμαι

§ 252. Τὰ ἑπόμενα ῥήματα διφοροῦνται ἔχοντα καὶ τὸν ἐνεργητ. μέλλ. καὶ τὸν μέσον, *ἁρπάζω, γηράσκω, διώκω, ἐγκωμιάζω, ἐπαινῶ, ἐρωτῶ, κλαίω, κλέπτω, παραινῶ, ποθῶ, συγχωρῶ, φθάνω* καὶ *χωρῶ*. Τὸ δὲ *κράζω* ἔχει μέλλ. *κεκράξομαι*.

§ 253. Ὁ μέσος μέλλων ἰδίως τῶν καθαρῶν ῥημάτων εἶνε ἐνίοτε ἀντὶ τοῦ παθητ. μέλλοντος, ὡς

ἀδικήσομαι (θὰ ἀδικηθῶ), *ζημιώσομαι* (θὰ ζημιωθῶ), *τιμήσομαι* (θὰ τιμηθῶ), *ὠφελήσομαι* (θὰ ὠφεληθῶ).

Ὡσαύτως *ἄξομαι, βλάψομαι, εἴρξομαι, θρέψομαι, ταράξομαι, τρίψομαι* Πρβλ. καὶ *τυπτήσομαι, αὐξήσομαι, στερήσομαι*.

Ἀποθετικά.

§ 264. *Ἀποθετικὰ* ῥήματα λέγονται ὅσα δὲν ἔχουσιν ἐνεργητικὸν τύπον. Διακρίνονται δὲ τὰ ἀποθετικὰ εἰς μέσα ἀποθετικὰ καὶ εἰς παθητ. ἀποθετικά, καθ' ὅσον ὁ ἀόρ. σχηματίζεται ἐκ τῆς μέσης καὶ παθητικῆς φωνῆς.

1) *Ἀποθετικὰ μέσα*. Τὰ μέσα ἀποθετικὰ ἔχουσι τὸν μέσον μέλλ. καὶ ἀόριστον. Τινὰ δὲ σχηματίζουσι καὶ παθητ. χρόνους μὲ παθητικὴν σημασίαν, ὡς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

α') ἀόρ. παθητ. μὲ παθητ. σημασίαν

ἰάομαι (θεραπεύω)	ἰάθην (ἐθεραπεύθην)
προφασίζομαι	προυφασίσθην

β') ἀόρ. καὶ παρακ. παθ. μὲ παθητ. σημασίαν

αἰτιάομαι (κατηγορῶ)	αἰνίττομαι
δωρέομαι	αἰκίζομαι (κακοποιῶ, τύπτω)
χειρόομαι (ὑποτάσσω)	βιάζομαι (ἀναγκάζω)
λωβάομαι (βλάπτω)	λογίζομαι (λογαριάζω)
μιμέομαι	ἐργάζομαι
λυμαίνομαι (βλάπτω)	

Τινὰ τῶν ῥημάτων τούτων ἔχουσι καὶ εἰς τὸν ἐνεστ. ἐνίοτε παθητ. σημασίαν ὡς *βιάζομαι* (ἀναγκάζομαι), *χειροῦμαι* (ὑποτάσσομαι).

Τοὐναντίον δὲ τὰ ῥήματα *ἀπολογέομαι, ἀποκρίνομαι* (δίδω ἀπόκρισιν) καὶ *ἐντέλλομαι* (δίδω ἐντολὴν) μόνον εἰς τὸν παρακ. ἔχουσι παθητικὴν σημασίαν.

2) *Ἀποθετικὰ παθητικά.* Τὰ παθητικὰ ἀποθετικὰ ἔχουσι παθητ. ἀόρ., ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μέσον μέλλοντα.

ἀρνέομαι	ἐνθυμέομαι
ἀπο-νοέομαι	προ-νοέομαι
αἰδέομαι	ἡττάομαι
διαλέγομαι (διελέχθην)	προθυμέομαι
εὐλαβέομαι	φιλοτιμέομαι
δια-νοέομαι	ἐναντιόομαι (ἠναντιώθην)
ἁμιλλάομαι	ἀφ-ομοιόομαι.

Πρβλ. ἠγάσθην, ἐδυνήθην, ἠπιστήθην, ἐβουλήθην, ἐδεήθην, ἐπεμελήθην, ᾠήθην, ἠχθέσθην.

Παθητ. τύπον ἔχει ὁ ἀόρ. καὶ μέλλων τοῦ ἥδομαι, ἡσθήσομαι, ἥσθην.

Παθητ. καὶ μέσ. ἀόρ., μέσον δὲ μέλλ. ἔχουσι τὰ ἑξῆς·

αὐλίζομαι	ηὐλισάμην καὶ ηὐλίσθην
πειράομαι	ἐπειρασάμην καὶ ἐπειράθην
πολιτεύομαι	ἐπολιτευσάμην καὶ ἐπολιτεύθην
φιλοφρονοῦμαι	ἐφιλοφρονησάμην καὶ ἐφιλοφρονήθην

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μέσα παθητικά.

§ 255. Τὸ παθητικὸν ἐνεργητικῶν τινων ὁημάτων ἔχει μέσην σημασίαν. Ταῦτα λεγόμενα μέσα παθητικὰ ἔχουσι παθητ. ἀόρ., ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μέσ. μέλλοντα:

α') Μέσος μέλλ. καὶ παθητ. ἀόριστος.

πορεύομαι,	πορεύσομαι,	ἐπορεύθην
κινοῦμαι,	κινήσομαι,	ἐκινήθην
ὁρμάομαι,	ὁρμήσομαι,	ὡρμήθην
πλανῶμαι,	πλανήσομαι,	ἐπλανήθην
περαιοῦμαι,	περαιώσομαι,	ἐπεραιώθην
ἀνάγομαι,	ἀνάξομαι,	ἀνήχθην καὶ ἀνηγαγόμην
κατάγομαι,	κατάξομαι,	κατήχθην καὶ κατηγαγόμην
ἐπείγομαι,	ἐπείξομαι,	ἠπείχθην
ἀπ αλλάττομαι,	ἀπαλλάξομαι, (ἀπαλλαγήσομαι)	ἀπηλλάγην
κομίζομαι,		ἐκομίσθην
λυποῦμαι,	λυπήσομαι,	ἐλυπήθην
φοβοῦμαι,	φοβήσομαι,	ἐφοβήθην
ἀνιάομαι,	ἀνιάσομαι,	ἠνιάθην
ὀργίζομαι,	ὀργιοῦμαι,	ὠργίσθην
αἰσχύνομαι,	αἰσχυνοῦμαι, (αἰσχυνθήσομαι),	ᾐσχύνθην
εὐφραίνομαι,	εὐφρανοῦμαι,	ηὐφράνθην
ἑστιάομαι,	ἑστιάσομαι.	εἱστιάθην
κοιμάομαι-ῶμαι,	κοιμήσομαι,	ἐκοιμήθην
ὀρέγομαι,	ὀρέξομαι.	ὠρέχθην καὶ ὠρεξάμην

β') Παθητ. μέλλων καὶ ἀόριστος

σήπω (σαπίζω),	σαπήσομαι,	ἐσάπην
στρέφω (μέσ. στρέφομαι),	στραφήσομαι,	ἐστράφην
δι-(συν-)κλλάττω (φιλιόω),	δι-αλλαγήσομαι,	δι-ηλλάγην
ἐκ-,κατα-πλήττω (φοβίζω)	ἐκπλαγήσομαι	ἐξεπλάγην
σώζω (μέσ. σώζομαι),	σωθήσομαι,	ἐσώθην
ψεύδω (ἀπατῶ, μέσ. ἀπατῶμαι),	ψευσθήσομαι,	ἐψεύσθην

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σφάλλω (πλανῶ, μέσ. πλανῶμαι),	σφαλήσομαι,	ἐσφάλην
φαίνω (κάμνω φανερόν, μέσ. φαίνομαι),	φανήσομαι καὶ φανοῦμαι,	ἐφάνην
κατα-κλίνω (κοιμίζω, μέσ. κοιμῶμαι)	κατακλινήσομαι,	κατεκλίνην

Πρβλ. τὸ διαφέρομαι, προσφέρομαι. Τοῦ δὲ ψεύδω σχηματίζεται καὶ μέσ. ἀόρ. ἐψευσάμην=εἶπα ψεύματα.

Β') Συζυγία εἰς ΜΙ.

§ 256. Ἡ συζυγία τῶν εἰς -μι ῥημάτων, ἤτοι τῶν ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος, διαφέρει τῆς συζυγίας τῶν εἰς -ω κυρίως κατὰ τοῦτο, ὅτι δεν σχηματίζει μόνον τὸν μέσον καὶ παθητικ. παρακείμενον ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος, ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ τὸν ἐνεργ. καὶ μέσ. ἐνεστ., παρατατ. καὶ ἀόριστ. β'.

Καὶ τοὺς τρεῖς ὅμως τούτους χρόνους σχηματίζουσι κατὰ τὴν συζυγίαν ταύτην μόνον τέσσαρα ῥήματα, τὸ *τίθημι*, *ἵημι* (πέμπω), *δίδωμι* καὶ *ἵστημι*, ἄλλα δὲ μόνον τὸν ἐνεστῶτα καὶ παρατατικόν (§ 84—87 καὶ 90—92) ἢ μόνον τὸν ἐνεργητικὸν ἀόριστον β' (§ 89) καὶ ἄλλα μόνον τύπους τινάς (§ 83 καὶ 88).

Εἰς τὰ εἰς *μι* ῥήμ. αἱ προσωπικαὶ καταλήξεις ἢ προστίθενται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα ἢ παρεντίθεται ἡ συλλαβὴ *νυ*: ὡς *δείκ-νυ-μι*.

§ 257. Τὰ ῥήματα *τίθημι*, *ἵημι*, *δίδωμι*, *ἵστημι*.

Ἐνεργητικόν.

Ὁριστικὴ

Ἐνεστ. *τίθη-μι*	*ἵη-μι*	*δίδω-μι*	*ἵστη-μι*
(*τίθη-ς*) τιθεῖς	ἱεῖ-ς	*δίδω-ς*	*ἵστη-ς*
τίθησι(ν)	*ἵη-σι(ν)*	*δίδω-σι(ν)*	*ἵστη-σι(ν)*
τίθε-τον	ἵε-τον	δίδο-τον	ἵστᾰ-τον
τίθε-τον	ἵε-τον	δίδο-τον	ἵστᾰ-τον
τίθε-μεν	ἵε-μεν	δίδο-μεν	ἵστᾰ-μεν
τίθε-τε	ἵε-τε	δίδο-τε	ἵστᾰ-τε
τιθέ-ᾱσι(ν)	ἱᾱ-σι(ν)	διδό-ᾱ σι(ν)	ἱστᾱ-σι(ν)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παρατ. ἐ-τίθη-ν	ἵη-ν	ἐ-δίδου-ν	ἵστη-ν
ἐ-τίθει-ς	ἵει-ς	ἐ-δίδου-ς	ἵστη-ς
ἐ-τίθει	ἵει	ἐ-δίδου	ἵστη
ἐ-τίθε-τον	ἵε-τον	ἐ-δίδο-τον	ἵστᾰ-τον
ἐ-τιθέ-την	ἱέ-την	ἐ-διδό-την	ἱστᾰ'-την
ἐ-τίθε-μεν	ἵε-μεν	ἐ-δίδο-μεν	ἵστᾰ-μεν
ἐ-τίθε-τε	ἵε-τε	ἐ-δίδο-τε	ἵστᾰ-τε
ἐ-τίθε-σαν	ἵε-σαν	ἐ-δίδοσαν	ἵστᾰ-σαν.
Μέλλ. θήσω	ἥσω	δώσω	στήσω
Ἀόρ. α'			ἔστησα
Ἀόρ. β' ἔθηκα [1]	ἧκα [1]	ἔδωκα [1]	ἔ-στη-ν
ἔθηκας	ἧκας	ἔδωκας	ἔ-στη-ς
ἔθηκε(ν)	ἧκε(ν)	ἔδωκε(ν)	ἔ-στη
ἔ θε-τον	εἵ-τον	ἔ-δο-τον	ἔ στη-τον
ἐ-θέ-τ ην	εἱ-την	ἐ-δό-την	ἐ-στή-την
ἔ-θε-μεν	εἵ-μεν	ἔ-δο-μεν	ἔ-στη-μεν
ἔ-θε-τε	εἵ-τε	ἔ-δο-τε	ἔ-στη-τε
ἔ-θε-σαν	εἵ-σαν	ἔ-δο-σαν	ἔ-στη-σαν
Παρακ. τέθεικα	εἷκα	δέδωκα	ἕστηκα
Ὑπερσ. ἐτεθείκειν	εἵκειν	ἐδεδώκειν	εἱστήκειν
Μέλλ. τετελ.			ἑστήξω

Ὑποτακτική.

Ἐνεστ. τιθῶ	ἱῶ	διδῶ	ἱστῶ
τιθῇ-ς	ἱῇ-ς	διδῷ-ς	ἱστῇ-ς
τιθῇ	ἱῇ	διδῷ	ἱστῇ
τιθῆ-τον	ἱῆ-τον	διδῶ-τον	ἱστῆ-τον
τιθῆ-τον	ἱῆ-τον	διδῶ-τον	ἱστῆ-τον
τιθῶμεν	ἱῶ-μεν	διδῶ-μεν	ἱστῶ-μεν
τιθῆ-τε	ἱῆ-τε	διδῶ-τε	ἱστῆ-τε
τιθῶ-σι(ν)	ἱῶ-σι(ν)	διδῶ-σι(ν)	ἱστῶ-σι(ν)
Ἀόρ. β' θῶ, θῇς, θῇ	ὦ, ἧς, ἧ	δῶ, δῷς, δῷ	στῶ, στῇς, στῇ
θῆτον, θῆτον	ἧτον, ἧτον	δῶτον, δῶτον	στῆτον, στῆτον
θῶμεν, θῆτε, θῶσι(ν)	ὦμεν, ἧτε, ὦσι(ν)	δῶμεν, δῶτε, δῶσι(ν)	στῶμεν, στῆτε στῶσι(ν)
Ἀόρ. α'			στήσω
Παρακ. τεθείκω	εἵκω	δεδώκω	ἑστήκω

(1) Ἐν τῷ ἑνικῷ ὁ ἀόριστος β' τῶν τριῶν τούτων ῥημάτων δὲν εἶνε ἐν χρήσει, ἀντ' αὐτοῦ δὲ εἶνε ἐν χρήσει ὁ ἀόριστος α'.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εὐκτική

Ἐνεστ. τιθείη-ν	ἱείη-ν	διδοίη ν	ἱσταίη-ν
τιθείη-ς	ἱείη-ς	διδοίη-ς	ἱσταίη-ς
τιθείη	ἱείη	διδοίη	ἱσταίη
τιθεῖ-τον [1]	ἱεῖ-τον [1]	διδοῖ-τον [1]	ἱσταῖ-τον [1]
τιθεί-την	ἱεί-την	διδοί-την	ἱσταί-την
τιθεῖ-μεν	ἱεῖ-μεν	διδοῖ-μεν	ἱσταῖ-μεν
τιθεῖ-τε	ἱεῖ-τε	διδοῖ-τε	ἱσταῖ-τε
τιθεῖ-εν	ἱεῖ-εν	διδοῖ-εν	ἱσταῖεν
Μέλλ. θήσοιμι	ἥσοιμι	δώσοιμι	στήσοιμι
Ἀόρ. α'			στήσαιμι
Ἀόρ. β' θείη-ν	εἴην	δοίη-ν	σταίη-ν
θείη-ς	εἴη-ς	δοίη-ς	σταίη-ς
θείη	εἴη	δοίη	σταίη
(θείη-τον) θεῖ-τον	(εἴη-τον) εἴτον	(δοίη-τον) δοῖτον	(σταίη-τον) σταῖτον
(θειή-την) θείτην	(εἰή-την) εἴτην	(δοιή-την) δοίτην	(σταιήτην) σταίτην
(θείη-μεν) θεῖμεν	(εἴη-μεν) εἴμεν	(δοίη-μεν) δοῖμεν	(σταίη μεν) σταῖμεν
(θείη-τε) θεῖτε	(εἴη-τε) εἶτε	(δοίη-τε) δοῖτε	(σταίη τε) σταῖτε
θεῖ-εν	εἶ-εν	δοῖεν	σταῖ-εν
Παρακ. τεθεῖκοιμι	εἵκοιμι	δεδώκοιμι	ἑστήκοιμι

Προστακτική

Ἐνεστ. *τίθει*	*ἵει*	*δίδου*	*ἵστη*
τιθέ-τω	ἱέ-τω	διδό-τω	ἱστά-τω
τίθε-τον	ἵε-τον	δίδο-τον	ἵστα-τον
[τιθέ-των]	[ἱέ-των]	[διδό-των]	[ἱστά-των]
τίθε-τε	ἵε-τε	δίδο-τε	ἵστα-τε
τιθέ-ντων	*ἱέ-ντων*	*διδό-ντων*	*ἱστά-ντων*
(ἢ τιθέ-τωσαν)	(ἢ ἱέ-τωσαν)	(ἢ διδό-τωσαν)	(ἢ ἱστά-τωσαν)
Ἀόρ. α'			στῆσον
» β' *θὲς*	*ἕς*	*δὸς*	στῆ-θι
θέ-τω	ἕ-τω	δό-τω	στή-τω
θέτον	ἕ-τον	δό-τον	στῆ-τον
[θέ-των]	[ἑ-των]	[δό-των]	[στή-των]
θέ-τε	ἕ-τε	δό-τε	στῆ-τε
θέ-ντων	*ἕ-ντων*	*δό-ντων*	*στά-ντων*

(1) Ἰδὲ § 78, 2, 2 σημ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ.	τιθέ-ναι	ἱέναι	διδό-ναι	ἱστά-ναι
Μέλ.	θήσειν	ἥσειν	δώσειν	στήσειν
Ἀόρ. α'				στῆσαι
Ἀόρ. β'	θεῖναι	εἶναι	δοῦναι	στῆναι
Παρκμ.	τεθεικέναι	εἰκέναι	δεδωκέναι	ἑστηκέναι

Μετοχή

Ἐνεστ.	τιθείς, -έντος	ἱείς, ἱέντος	διδούς, διδόντος	ἱστάς, ἱστάντος
	τιθεῖσα, -σης	ἱεῖσα, -σης	διδοῦσα, -σης	ἱστᾶσα, -σης
	τιθέ-ν, -έντος	ἱέ-ν, ἱέντος	διδό-ν, -όντος	ἱστά-ν, -άντος
Μέλ.	θήσων	ἥσων	δώσων	στήσων
Ἀόρ. α'				στήσας
» β'	θείς, -θεῖσα, -θέν	εἷς, εἷσα, ἕν	δούς, δοῦσα, δόν	στάς, στᾶσα,
	θέ-ντ-τος	ἕ-ντ-ος	δό-ντ-ος	στά-ν-τος [σὰν
Παρκμ.	τεθεικώς	εἰκώς	δεδωκώς	ἑστηκώς

Μέσον

Ὁριστική

Ἐνεστ.	τίθε-μαι	ἵε-μαι	δίδο-μαι	ἵστα-μαι
	τίθε-σαι	ἵε-σαι	δίδο-σαι	ἵστα-σαι
	τίθε-ται	ἵε-ται	δίδο-ται	ἵστα-ται
	τίθε-σθον	ἵε-σθον	δίδο-σθον	ἵστα-σθον
	τίθε-σθον	ἵε-σθον	δίδο-σθον	ἵστα-σθον
	τιθέ-μεθα	ἱέ-μεθα	διδό-μεθα	ἱστά-μεθα
	τίθε-σθε	ἵε-σθε	δίδο-σθε	ἵστα-σθε
	τίθε-νται	ἵε-νται	δίδο-νται	ἵστα-νται
Παρατ.	ἐ-τιθέ-μην	ἱέ-μην	ἐ-διδό-μην	ἱστά-μην
	ἐ-τίθε-σο	ἵε-σο	ἐ-δίδο-σο	ἵστα-σο
	ἐ-τίθε-το	ἵε-το	ἐ-δίδο-το	ἵστα-το
	ἐ-τίθε-σθον	ἵε-σθον	ἐ-δίδο-σθον	ἵστα-σθον
	ἐ-τιθέ-σθην	ἱέ-σθην	ἐ-διδό-σθην	ἱστά-σθην
	ἐ-τιθέ-μεθα	ἱέ-μεθα	ἐ-διδό-μεθα	ἱστά-μεθα
	ἐ-τίθε-σθε	ἵε-σθε	ἐ-δίδο-σθε	ἵστα-σθε
	ἐ-τίθε-ντο	ἵε-ντο	ἐ-δίδο-ντο	ἵστα-ντο

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παρκμ. τέθειμαι	εἷμαι	δέδομαι	(ἕστα-μαι)
Ὑπερσ. ἐτεθείμην	εἵμην	ἐδεδόμην	
Μέλ. μέσ. θήσομαι	ἥσομαι	δώσομαι	στήσομαι
» παθ. τεθήσομαι	ἑθήσομαι	δοθήσομαι	σταθήσομαι
Ἀόρ. μέσ. α'			ἑστησάμην
» » β' ἐθέμην	εἵ-μην	ἐ-δό-μην	
ἔ-θου	εἵ-σο	ἔ-δου	
ἔ-θε-το	εἵ-το	ἔ-δο-το	
ἔ-θε-σθον	εἵ-σθον	ἔ-δο-σθον	(δὲν ἔχει)
ἐ-θέ-σθην	εἵ-σθην	ἐ-δό-σθην	
ἐ-θέ-μεθα	εἵ-μεθα	ἐ-δό-μεθα	
ἔ-θε-σθε	εἵ-σθε	ἔ-δο-σθε	
ἔ-θε-ντο	εἵ-ντο	ἔ-δο-ντο	
» Παθ. ἐτέθην	εἵθην	ἐδόθην	ἐστάθην

Ὑποτακτική

Ἐνεστ. τιθῶ-μαι	ἱῶ-μαι	διδῶ-μαι	ἱστῶ-μαι
τιθῇ	ἱῇ	διδῷ	ἱστῇ
τιθῇ-ται	ἱῇ-ται	διδῶ-ται	ἱστῇ-ται
τιθῇ-σθον	ἱῇ-σθον	διδῶ-σθον	ἱστῇ-σθον
τιθῇ-σθον	ἱῇ-σθον	διδῶ-σθον	ἱστῇ-σθον
τιθώ-μεθα	ἱώ-μεθα	διδώ μεθα	ἱστώ-μεθα
τιθῇ-σθε	ἱῇ-σθε	διδῶ-σθε	ἱστῇ σθε
τιθῶ-νται	ἱῶ-νται	διδῶ-νται	ἱστῶ-νται
Παρακμ. τεθειμένος ὦ	εἱμένος ὦ	δεδομένος ὦ	
Ἀόρ. παθ. τεθῶ, θῇς, -θῇ	ἑθῶ, -θῇς, -θῇ	δοθῶ, -θῇς, -θῇ	σταθῶ, -θῇς, θῇ
» μέσ. β' θῶ-μαι, -θῇ, θῆται, θῆσθον, θῆσθον, θώμεθα, θῆσθε, θῶνται	ὡ-μαι, ᾖ, ᾖ-ται, κλπ.	δῶ-μαι, δῷ, δῶ-ται, δῶσθον, δῶσθον, δώμεθα, δῶσθε, δῶνται	(δὲν ἔχει)
Ἀόρ. μέσ. α'			στήσωμαι

Εὐκτική

Ἐνεστ. τιθεί-μην	ἱεί-μην	διδοί-μην	ἱσταί-μην
τιθεῖ-ο	ἱεῖ-ο	διδοῖ ο	ἱσταῖ-ο
τιθεῖ-το	ἱεῖ-το	διδοῖ-το	ἱσταῖ-το
τιθεῖ-σθον	ἱεῖσθον	διδοῖ-σθον	ἱσταῖ-σθον
τιθεί-σθην	ἱεί-σθην	διδοί-σθην	ἱσταί-σθην

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

	τιθεί-μεθα	ἱεῖ-μεθα	διδοίμεθα	ἱσταί-μεθα
	τιθεῖ-σθε	ἱεῖ-σθε	διδοῖ-σθε	ἱσταῖ-σθε
	τιθεῖ-ντο	ἱεῖ-ντο	διδοῖ-ντο	ἱσταῖ-ντο
Παρακμ.	τεθειμένος εἴην	εἱμένος εἴην	δεδομένος εἴην	
Μέλ. μέσ.	θησοίμην	ἡσοίμην	δωσοίμην	στησοίμην
» παθ.	τεθησοίμην	ἑθησοίμην	δοθησοίμην	σταθησοίμην
Ἀόρ. παθ. α'	τεθείην	ἑθείην	δοθείην	σταθείην
» μέσ. α'				στησαίμην
» μέσ. β'	θείμην, θεῖο, θεῖτο, κλπ.	εἵμην, εἷο, εἷτο, κλπ.	δοίμην, δοῖο, δοῖτο, κλπ.	(δὲν ἔχει)

Προστακτική

Ἐνεστ.	τίθεσο	ἵε-σο	δίδο-σο	ἵστα-σο
	τιθέ-σθω	ἱέ-σθω	διδό-σθω	ἱστά-σθω
	τίθε-σθον	ἵε-σθον	δίδο-σθον	ἵστα-σθον
	τιθέ-σθων	ἱέ-σθων	διδό-σθων	ἱστά-σθων
	τίθε-σθε	ἵε-σθε	δίδο-σθε	ἵστα-σθε
	τιθέ-σθων	ἱέ-σθων	διδό-σθων	ἱστά-σθων
Παρακμ.	τέθεισο	εἶσο	δέδο-σο	ἕστασο
Ἀόρ. μέσ. α'				στῆσαι, -άσθω
» » β'	θοῦ	οὗ	δοῦ	
	θέ-σθω,	ἕ-σθω	δό-σθω	
	θέ-σθον	ἕ-σθον	δό-σθον	
	θέ-σθων	ἕ-σθων	δό-σθων	(δὲν ἔχει)
	θέ-σθε	ἕ-σθε	δό-σθε	
	θέ-σθων	ἕ-σθων	δό-σθων	
	(ἢ θέ-σθωσαν)	(ἢ ἕ-σθωσαν)	(ἢ δό-σθωσαν)	
Ἀόρ. παθ. α'	τέθητι	ἔθητι	δόθητι	στάθητι

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ.	τίθε-σθαι	ἵε-σθαι	δίδο-σθαι	ἵστα-σθαι
Παρακμ.	τεθεῖσθαι	εἷσθαι	δεδόσθαι	ἑστάσθαι
Μέλ. μέσ.	θήσεσθαι	ἥσεσθαι	δώσεσθαι	στήσεσθαι
» παθ.	τεθήσεσθαι	ἑθήσεσθαι	δοθήσεσθαι	σταθήσεσθαι
Ἀόρ. μέσ. α'				στήσασθαι
» » β'	θέσθαι	ἕσθαι	δόσθαι	(δὲν ἔχει)
» παθ.	τεθῆναι	ἑθῆναι	δοθῆναι	σταθῆναι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μετοχὴ

Ἐνεστ. τιθέμενος, -η, -ον	ἱέ-μενος, -η, -ον	διδόμενος, -η, -ον	ἱστάμενος, -η, -ον
Παρακμ. τεθειμένος	εἱμένος	δεδομένος	(ἑσταμένος)
Μέλ. μέσ. θησόμενος	ἡσόμενος	δωσόμενος	στησόμενος
» παθ. τεθησόμενος	ἑθησόμενος	δοθησόμενος	σταθησόμενος
Ἀόρ. μέσ. α'			στησάμενος
» » β' θέμενος, -η, -ον	ἕ-μενος, -η, -ον	δό-μενος, -η, -ον	(δὲν ἔχει)
Ἀόρ. παθ. τεθεὶς	ἑθεὶς	δοθεὶς	σταθεὶς
Ἐπίθ. ῥημ. θετὸς	ἑτὸς	δοτὸς	στατὸς
θετέος	ἑτέος	δοτέος	στατέος

Ῥήματα εἰς -ννυμι καὶ -νυμι.

Ἐνεστὼς καὶ παρατατικός.

§ 258 Τὰ μὲν εἰς -ννυμι ῥήματα ἔχουσι χαρακτῆρα σ, τὸ ὁποῖον ἀφομοιοῦται πρὸς τὸ ἑπόμενον ν, ὡς *σκεδάν-νυμι* (σκεδασ-), (σβεσ-) *ἀπο-σβέν-νυμι*. Τὸ σ τοῦτο τοῦ θέματος φαίνεται εἰς τοὺς παθ. χρόνους, ἐσβέσ-θην, ἐσκέδασ-μαι. Κατ' ἀναλογίαν δ' ἔγιναν καὶ τὸ *ῥώννυμι*, *στρώννυμι* καὶ *χώννυμι*.

Τὰ δὲ εἰς *-νυμι* εἶνε ἀφωνόληκτα ἢ ὑγρόληκτα, ὡς *δείκ-νυ-μι*, *ὄμ-νυ-μι* (ὁρκίζομαι).

§ 259. Τὰ ῥήματα ταῦτα κλίνονται κατὰ τὰ εἰς *μι* μόνον εἰς τὸν ἐνεργ. καὶ παθ. ἐνεστῶτα καὶ παρατατ. τῆς ὁριστικῆς, προστακτ., ἀπαρεμφάτου καὶ μετοχῆς, τῆς δὲ ὑποτακτ. καὶ εὐκτ. ὁ ἐνεργητ. καὶ μέσος (παθητ.) ἐνεστ. σχηματίζεται ἐκ τοῦ εἰς *-ν(ν)ύω* τύπου. Ἀλλὰ καὶ εἰς πάσας τὰς ἐγκλίσεις ἀπαντῶσι καὶ τύποι κατὰ τὰ εἰς *-ω* π.χ. *δεικνύει*, *δεικνύουσιν*, *ἐδείκνυε*, *δεικνύων*.

Ἐνεργητικόν.

Ὁριστικὴ	
Ἐνεστ. δείκ-νῡ-μι	δείκ-νῦ-τον
δείκ-νῡ-ς	δείκ-νῦ τον
δείκ-νῡ-σι(ν)	δείκ-νῦ-μεν
	δείκ-νῦ-τε
	δεικ-νῦ'-ασι(ν)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παρατατ. ἐδείκ-νῡ-ν
ἐδείκ-νῡ-ς
ἐδείκ-νῡ
ἐδείκ-νῦ-τον
ἐδεικ-νύ-την(ῡ)
ἐδείκ-νῦ-μεν
ἐδείκ-νῦ-τε
ἐδείκ-νῦ-σαν
Μέλλ. δείξω
Ἀόρ. ἔδειξα
Παρακμ. δέδειχα
Ὑπερσυν. ἐδεδείχειν

Ὑποτακτικὴ

Ἐνεστ. δεικνύω, -ῃς, -ῃ
Ἀόρ. δείξω, -ῃς, -ῃ
Παρακμ. δεδείχω, -ῃς, -ῃ

Εὐκτικὴ

Ἐνεστ. δεικνύοιμι, -οις, -οι
Μέλλ. δείξοιμι
Ἀόρ. δείξαιμι
Παρακμ. δεδείχοιμι

Προστακτικὴ

Ἐνεστ. δείκ-νῦ
δεικ-νύ-τω(ῡ)
δείκ-νῦ-τον
δεικ-νύ-των(ῡ)
δείκ-νῦ-τε
(δεικ-νύ-τωσαν)
ἢ δεικνύντων
Ἀόρ. δεῖξον, -άτω

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ. δεικ-νύ-ναι
Μέλλ. δείξειν
Ἀόριστ. δεῖξαι
Παρακμ. δεδειχέναι

Μετοχὴ

Ἐνεστ. δεικνύς, -νύντος
δεικνῦσα, -νύσης
δεικνύν, -νύντος
Μέλλ. δείξων
Ἀόριστ. δείξας
Παρακμ. δεδειχώς, -υῖα, -ὸς
-ότος, -υίας, -ότος

Μέσον (καὶ παθητικόν).

Ὁριστικὴ

Ἐνεστ. δείκ-νῦ-μαι
δείκ-νυ-σαι
δείκ-νυ-ται
δείκ-νυ-σθον
δείκ-νυ-σθον
δεικ-νύ-μεθα
δείκ-νυ-σθε
δείκ-νυ-νται

Παρατατ. ἐδεικ-νύ-μην(ῡ)
ἐδείκ-νυ-σο
ἐδείκ-νυ-το
ἐδείκ-νυ-σθον
ἐδεικ-νύ-σθην
ἐδεικ-νύ-μεθα
ἐδείκ-νυ-σθε
ἐδείκ-νυ-ντο
Μέλ. μέσ. δείξομαι
» παθ. δειχθήσομαι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀόρ. μέσ. ἐδειξάμην
Παρακμ. δέδειγμαι
Ὑπερσυντ. ἐδεδείγμην
Μέλ.τετλ. (δεδείξομαι)

Ὑποτακτικὴ

Ἐνεστ. δεικ-νύ-ωμαι, -ῃ, -ηται
Ἀόρ. μέσ. δείξωμαι
» παθ. δειχθῶ
Παρακμ. δεδειγμένος ὦ, ᾖς, ᾖ

Εὐκτικὴ

Ἐνεστ. δεικνυοίμην, -οιο, -οιτο
Μέλ. μέσ. δειξοίμην
Μέλ. παθ. δειχθησοίμην
Ἀόρ. μέσ. δειξαίμην
» παθ. δειχθείην
Παρακμ. δεδειγμένος εἴην

Προστακτικὴ

Ἐνεστ. δείκ-νῦ-σο
δεικ-νύ-σθω
δείκ-νυ-σθον
δεικ-νύ-σθων
δείκ-νυ-σθε
δεικ-νύ-σθωσαν
ἢ δεικνύσθων
Ἀόρ. μέσ. δεῖξαι, -άσθω
» παθ. δείχθητι
Παρακμ. δέδειξο, -χθω

Ἀπαρέμφατος

Ἐνεστ. δείκνυσθαι
Μέλ.μέσ. δείξεσθαι
» παθ. δειχθήσεσθαι
Ἀόρ. μέσ. δείξασθαι
» παθ. δειχθῆναι
Παρακμ. δεδεῖχθαι

Μετοχὴ

Ἐνεστ. δεικνύμενος
Μέλ. μέσ. δειξόμενος
» παθ. δειχθησόμενος
Ἀόρ. μέσ. δειξάμενος
» παθ. δειχθείς, -θεῖσα, -θέν
Παρακμ. δεδειγμένος, -μένη, -νον
Ἐπίθ. ῥημ. δεικτός, -τή, -τὸν
» » δεικ-τέος, -τέα, -τέον

§ 260. Ἐξήγησις τῶν πινάκων.

α') Τὰ εἰς *-μι* ῥήματα εἰς τὸν ἐνεστ. καὶ παρατ. ἐνεργ. καὶ μέσ. (ἢ παθ.) ἐπαναλαμβάνουσιν ἐν ἀρχῇ τοῦ θέματος τὸ ἀρκτικὸν σύμφωνον μετὰ τοῦ *ι* (*ἐνεστωτικὸς ἀναδιπλασιασμός*)· οἷον θέμ. *θε*, ἐνεστ. *τί-θη-μι*, θέμ. *δο*, ἐνεστ. *δί-δω-μι*, θέμ. *σε*, ἐνεστ. (*σί-ση-μι*) *ἵ-η-μι*, θέμ. *στα*, ἐνεστ. (*σ*)*ἵ-στη-μι*. Τὰ δὲ εἰς -νυμι μεταξὺ τοῦ θέματος καὶ τοῦ -μι παρενθέτουσι τὸ *νυ*, ὡς *δείκ-νυ-μι*.

ΣΗΜ. Τὸ *φημί*, *εἰμὶ* καὶ *εἶμι* δὲν ἔχουσιν ἀναδιπλασιασμόν. Ὁμοίως καὶ τὰ εἰς -νυμι.

β) Τὸ φωνῆεν τοῦ θέματος ἐκτείνεται, τὸ μὲν *α* καὶ *ε* εἰς *η*, τὸ δὲ *ο* εἰς *ω* καὶ τὸ *ῦ* εἰς *ῡ*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1) εἰς τὸν ἑνικ. τοῦ ἐνεργ. ἐνεστ. καὶ παρατ. τῆς ὁριστικῆς

Ἐνεστ.	τίθημι	ἵημι	δίδωμι	ἵστημι
	(τίθης) τιθεῖς	ἱεῖς	δίδως	ἵστης
	τίθησι(ν)	ἵησι(ν)	δίδωσι(ν)	ἵστησ(ν)
Παρατ.	ἐτίθην	ἵην		ἵστην,
				ἵστης, ἵστη

2) εἰς ὅλον τὸν ἀόρ. β' ἐνεργ. τοῦ *ἵστημι* εἰς τὴν ὁριστ., προστακ. (πλὴν τοῦ 3 πληθ. προσ.) καὶ τὸ ἀπαρέμφατον.

Παντοῦ δὲ ἀλλοῦ φυλάσσεται τὸ βραχὺ φωνῆεν.

γ') Αἱ καταλήξεις προσάπτονται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα.

Ἐξαιρέσεις εἶνε αἱ ἑπόμεναι :

1) Ἐν τῇ ὑποτακτικῇ, ἥτις σχηματίζεται ἐκ τοῦ ἐκτεταμένου θέματος (θη-, δω-, ἡ-, στη-), τίθενται τὰ ἐγκλιτικὰ φωνήεντα ε καὶ ο (§ 221), τὰ ὁποῖα συναιροῦνται, (τιθή-ω) τιθῶ, (διδώ-ω) *διδῶ*, (τιθή-ο-μεν) *τιθῶμεν*, (τιθή-ε-τε) *τιθῆτε*, (ἱστή-ε-τε) *ἱστῆτε*.

2) Ἡ εὐκτικὴ ἔχει ἐν μὲν τῷ ἑνικῷ ἀριθ. τῆς ἐνεργητ. φωνῆς ἐγκλιτικὸν φωνῆεν ιη, παντοῦ δ' ἀλλοῦ ι, ὡς *τιθε-ίη-ν*, *ἱστα-ίη-ν*, *διδο-ίη-ν*, *ἱστα-ῖ-μεν*, *τιθε-ῖ-τε*, *διδο-ῖ-τε*, *ἱστα-ί-μην*, *τιθε-ῖ-το*, κτλ.

3) Οἱ ἑπόμενοι τύποι σχηματίζονται κατὰ τὰ συνῃρημένα :

α') τὸ β' ἐνεργ. ἑνικ. προσωπ. τῆς ὁριστικ. καὶ προστ. τοῦ *τίθημι* καὶ *ἵημι* καὶ τὸ β' ἑνικ. τῆς προστ. τοῦ *δίδωμι*, ὡς *τιθεῖς*, *ἱεῖς*, *τίθει*, *ἵει*, *δίδου*.

β') ὅλος ὁ ἑνικὸς τοῦ ἐνεργ. παρατ. τοῦ *δίδωμι* καὶ τὸ β' καὶ γ' ἑνικ. πρόσ. τοῦ παρατατ. τοῦ *τίθημι* καὶ *ἵημι*, ὡς *ἐδίδουν*, *ἐδίδους*, *ἐδίδου*, *ἐτίθεις*, *ἐτίθει*, *ἵεις*, *ἵει*.

ΣΗΜ. Ἡ προστακτ. τοῦ ἐνεστ. τοῦ *ἵστημι* καὶ ὁ ἀόρ. β' αὐτοῦ εἰς πάντας τοὺς τύπους τῆς ὁριστ. καὶ προστακτ. σχηματίζονται ἐκ τοῦ μακροῦ θέματος στη-, *ἵστη*, *ἔστην*, *στῆθι*.

§ 261. Ὁ ἐνεργητ. ἐνεστὼς τῆς ὁριστικῆς ἔχει τὰς ἑπομένας καταλήξεις :

Ἑνικ.	1	-μι	Δυϊκὸς		Πληθ.	1 -μεν
	2	-ς	2	-τον		2 -τε
	3	-σι	3	-τον		3 -ᾶσι(ν)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εἰς τὸ γ' πληθ. πρόσωπον τοῦ *ἵστημι* καὶ *ἵημι* ἡ κατάληξις -ασι συναιρεῖται μετὰ τοῦ φωνήεντος τῶν θεμάτων *ἱστα-* καὶ *ἱε-* καὶ οὕτω γίνεται *ἱστᾶσι(ν)*, *ἱᾶσιν*.

Πάντες οἱ ἄλλοι τύποι ἔχουσι τὰς συνήθεις καταλήξεις τῶν εἰς -ω ῥημάτων.

ΣΗΜ. 1. Ἡ κατάληξις *θι* τῆς προστακτ. φυλάσσεται μόνον εἰς τὸν ἀόρ. β' τοῦ *ἵστημι στῆθι*, ὁ δὲ ἀόρ. β' τοῦ *τίθημι*, *ἵημι* καὶ *δίδωμι* εἶνε *θές*, *ἧς* καὶ *δός*.

ΣΗΜ. 2. Πᾶσαι αἱ ἐνεργ. μετοχαὶ λαμβάνουσιν ἐν τῇ ὀνομαστ. καταλήξιν ς, ὡς (τιθεντ-) *τιθείς*, (διδοντ-) *διδούς*, (ἱστάντ-) *ἱστᾶς*.

§ 262. Τὸ μέσον ἔχει τὰς συνήθεις καταλήξεις τῶν εἰς -ω. Ἡ κατάληξις ὅμως -σαι καὶ -σο μένει ἐν τῇ ὁριστ. πάντοτε ἀμετάβλητος. Ἡ δὲ κατάληξις -σο ἀποβάλλει τὸ σ καὶ συναιρεῖται μετὰ τοῦ θεματικοῦ φωνήεντος μόνον εἰς τὸ β' ἑνικ. πρόσωπον τοῦ μέσ. ἀορ. β' ἐν τῇ ὁριστ. καὶ προστακτ., ὡς *ἔθου*, *ἔδου*, *θοῦ*, *δοῦ*, πλὴν τοῦ *εἷσο* καὶ *ὤνησο*.

§ 263. Αἱ μετοχαὶ τοῦ ἐνεργ. ἐνεστ. καὶ ἀορ. β' εἶνε ὀξύτονοι, *τιθείς*, *θείς*, *διδούς*, *δούς*.

§ 264. Τὸ φωνῆεν τοῦ θέματος μένει βραχὺ εἰς τοὺς κυρίως παθητ. χρόνους, εἰς δὲ τοὺς ἄλλους ἐκτείνεται τὸ μὲν α καὶ ε εἰς η, τὸ δὲ ο εἰς ω. Ὁ δὲ παρακ. *εἷμαι* ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ θέματος σε μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ (σέ-σε-μαι, ἑ-ε-μαι) *εἷμαι*. Ὁμοίως τούτῳ ἐσχηματίσθη καὶ τὸ ἐνεργ. *εἷκα* καὶ *τέθειμαι* καὶ *τέθεικα*.

§ 265. Τὸ *τίθημι*, *ἵημι*, *δίδωμι* ἔχουσιν εἰς τὸν ἐνεργ. ἀόρ. χρονικὸν χαρακτῆρα κ, ὡς *ἔθηκα*, *ἧκα*, *ἔδωκα*.

§ 266. Εἰς τὸν ἐνεργ. παρακ. τὸ ἵστημι ἔχει ἀναδιπλασιασμόν, (σ)έ-, εἰς δὲ τὸν ὑπερσυντέλικον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχει εἱ-, ὡς *ἕστηκα* (ἐκ τοῦ σέστηκα), *εἱστήκειν* (ἐκ τοῦ ἐσεστήκειν).

§ 267. Τὸ θέμα *ἑ-* πανταχοῦ, ὅπου δὲν ἐκτείνεται (κατὰ τὸν ἀνωτέρω κανόνα § 264) αὐξάνεται εἰς εἱ, ὡς *εἷσαν*, *εἵθην*, *εἵμην* (διότι ἔχει σ ἐν ἀρχῇ καὶ ἔλαβε συλλαβικὴν αὔξησιν).

Διπλοῖ τύποι. Χρῆσις καὶ σημασία τῶν χρόνων.

§ 268. *Διπλοῖ τύποι*. Εἰς τὸν παρακ. κα' ὑπερσ. τοῦ *ἵστημι* ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι βραχύτεροι τύποι ἐκ ῥίζης *ἑστα-*. Τοιοῦτοι δ' εἶνε οἱ ἑξῆς:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παρακ. ὁριστ. δυϊκὸς ἕστατον, ἕστατον. Πληθ. ἕσταμεν, ἕστατε, ἑστᾶσι(ν). Ἀπαρ. ἑστάναι. Μετοχ. ἑστώς, ἑστῶτος, ἑστῶσα, ἑστώς. Ὑποτ. μόνον ἑστῶμεν, ἑστῶσιν. Ὑπερσ. δυϊκ. ἑστάτην, πληθ. ἕσταμεν, ἕστατε, ἕστασαν.

2) Τοῦ ἐνεστῶτ. καὶ ἀορ. β' μέσ. εἰς τὴν εὐκτ. τοῦ *τίθημι* καὶ *ἵημι* εὑρίσκονται καὶ τύποι (οὐχὶ μόνον κατὰ τὸ α' καὶ β' ἑνικ.) καὶ κατὰ τὰ εἰς -ω συνῃρημένα, ὡς *τιθοῖτο, τιθοῖντο, προοῖντο, ἀφιοῖντο.*

§ 269. *Χρῆσις καὶ σημασία τύπων τινῶν.*

α') Ὁ ἀόρ. α' καὶ ἀόρ. β' ἐνεργ. τοῦ *τίθημι, ἵημι, δίδωμι* συμπληροῦσιν ἀλλήλους ἐν τῷ Ἀττικῷ λόγῳ, ὥστε ἐκ μὲν τοῦ ἀορ. α' σχηματίζεται ὁ ἑνικὸς καὶ οὐχὶ σπανίως τὸ τρίτον πληθ. πρόσωπον τῆς ὁριστ., ἐκ δὲ τοῦ ἀορ. β' πάντες οἱ ἄλλοι τύποι. Τοῦ δὲ μέσου εἶνε ἐν χρήσει τοῦ μὲν *τίθημι, ἵημι, δίδωμι* ὁ ἀόρ. β', τοῦ δὲ *ἵστημι* μόνον ὁ ἀόρ. α'.

β') Οἱ τύποι τοῦ *ἵστημι* ἔχουσι τὰς ἑπομένας σημασίας:

1) εἰς μὲν τὸ ἐνεργ. ὁ ἀόρ. β' *ἔστην* (ἐσταμάτησα) καὶ ὁ παρακείμ. *ἕστηκα* καὶ ὑπερσ. *εἱστήκειν* καὶ ὁ μετ' ὀλίγον μέλλων *ἑστήξω* ἔχουσιν ἀμετάβατον σημασίαν (στέκω), οἱ δ' ἄλλοι χρόνοι ἔχουσι μεταβατικὴν σημασίαν (στήνω).

2) Εἰς δὲ τὸ μέσον ὁ ἐνεστ., παρατ. καὶ μέλλ. ὁτὲ μὲν ἔχουσιν ἀμετάβατον σημασίαν (σταματῶ), ὁτὲ δὲ μέσην (στήνω διὰ τὸν ἑαυτόν μου).

3) Εἰς δὲ τὸ παθ. σημαίνουσι στήνομαι (ὑπ' ἄλλου). Ὅθεν

στήνω τινὰ	στήνω δι' ἐμαυτὸν	στήνομαι παθ.	σταματῶ (ἀμεταβ.)
ἵστημι	ἵσταμαι	ἵσταμαι	ἵσταμαι
στήσω	στήσομαι	σταθήσομαι	στήσομαι (καὶ ἀντὶ τοῦ παθ.)
ἔστησα	ἐστησάμην	ἐστάθην	ἔστην (καὶ ἀντὶ τοῦ παθ.)
		(ἔσταμαι)	ἕστηκα (στέκω) (καὶ ἀντὶ τοῦ παθ.)
			ἑστήξω (θὰ σταθῶ ἢ θὰ στέκω) (καὶ ἀντὶ τοῦ παθ.)

γ') Ἀντὶ τοῦ παθητ. παρακ. τοῦ *τίθημι* εὔχρηστον εἶνε τὸ *κεῖμαι* καὶ ἁπλοῦν καὶ σύνθετον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δ') Τὸ ἵημι ἁπλοῦν εἶνε σπάνιον, σύνηθες δὲ τὸ σύνθετον. Τὸ δὲ μέσ αὐτοῦ=ὁρμῶ πρός τι.

Σύνθετα τοῦ τίθημι, ἵημι, δίδωμι, ἵστημι.

§ 270. *Τονισμός.* Ὁ τόνος οὐδέποτε δύναται νὰ ὑπερβαίνῃ τὴν τελευταίαν συλλαβὴν τοῦ προτελευταίου συνθετικοῦ μέρους, ὡς *παράδος, ἀνταπόδος, συνέκδος,* κτλ.

2) Τὸ β' ένικ. πρόσωπον τοῦ μέσου ἀορ. β' τῆς προστακτ. *(θοῦ, οὗ, δοῦ)* φυλάττει τὸν τόνον, ἐὰν εἶνε σύνθετον μετὰ μονοσυλλάβου προθέσεως ἢ μετὰ δισυλλάβου παθούσης ἔκθλιψιν· ἐὰν δὲ ἡ πρόθεσις εἶνε δισύλλαβος ἀνέκθλιπτος, ἀναβιβάζει τὸν τόνον, ὡς *προσ-θοῦ, ἀφ-οῦ, προ-δοῦ, ἀλλὰ περί-θου, ἀπό-δου:*

ΣΗΜ. Τὰ εὐχρηστότερα σύνθετα:

1) Σύνθετα τοῦ τίθημι.

Ἀνατίθημι, διατίθημι, κατατίθημι, μετατίθημι, παρατίθημι, προστίθημι, συντίθημι.

2) Σύνθετα τοῦ ἵημι.

Ἀφίημι, ἐξίημι, ἐφίημι, καθίημι, μεθίημι, παρίημι, προίημι, συνίημι, ὑφίημι.

3) Σύνθετα τοῦ δίδωμι.

Ἀποδίδωμι, διαδίδωμι, ἐκδίδωμι, ἐνδίδωμι, μεταδίδωμι, προδίδωμι.

4) Σύνθετα τοῦ ἵστημι.

Ἀνίστημι, ἀφίστημι, ἐξίστημι, καθίστημι, μεθίστημι, παρίστημι, προίστημι, συνίστημι, ἐγκαθίστημι, παρακαθίστημι, ἐξανίστημι.

§ 271. Τὰ ἄλλα ῥήματα τὰ κατὰ τὸ ἵστημι σχηματιζόμενα:

α') Ἐνεργητικά.

1. *κί-χρημι* (δανείζω, θ. χρᾰ-, χρη-), μέλλ. *χρήσω*, ἀόρ. *ἔχρησα*, παρ. *κέχρηκα*. Μέσ. *κίχρᾰμαι* (δανείζομαι), ἀόρ. *ἐχρησάμην*, μέλλ. *χρήσομαι*, παρακ. *κέχρημαι*.

2. *πί-μ-πλημι*, συνήθως *ἐμπίμπλημι* (πληρῶ, γεμίζω) ἐκ θέμ. πλα-, πλη-, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις χρόνοις ἐκ θέμ. πληθ- (πλήθω=εἶμαι πλήρης), *ἐμπλήσω*, κτλ. *ἐμπλησθήσομαι, ἐνεπλήσθην, ἐμπέπλησμαι, ἐμπληστέος.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

3. *πί-μ-πρημι*, συνήθως *ἐμπίμπρημι* (καίω) ἐκ θέμ. πρα-, πρη-, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις χρόνοις ἐκ θ. *πρηθ-*, *ἐμπρήσω*, *ἐνέπρησα*, *ἐνεπρήσθην*, *ἐμπέπρησμαι*, *πρηστήρ*, κτλ.

4. *ὀνίνημι* (θέμ. ὀνα-, ὀνη-) (ὠφελῶ), παρ. (ὠφέλουν), *ὀνήσω*, *ὤνησα*, *ὠνήθην*. Μέσ. *ὀνίναμαι*, *ὀνήσομαι*, *ὠνήμην*, *ὤνησο*, *ὤνητο*, κτλ. εὐκτ. *ὀναίμην*, *ὄναιο*, *ὄναιτο*, κτλ. *ὄνασθαι*.

β') Ἀποθετικά.

5. *ἄγαμαι* (θαυμάζω), *ἠγάσθην*, *ἀγαστός*.

6. *δύναμαι*, *ἐδυνάμην*, *δυνήσομαι*, *ἐδυνήθην* καὶ *ἐδυνάσθην*, *δεδύνημαι*, *δυνατός*.

7. *ἐπίσταμαι* (γνωρίζω), *ἠπιστάμην*, *ἐπιστήσομαι*, *ἠπιστήθην*.

8. *κρέμαμαι*, *κρεμήσομαι*.

§ 272. Τὰ ἀποθετικὰ ταῦτα διαφέρουσι τοῦ ἵστημι κατὰ τὰ ἑξῆς:

1) ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον εἰς τὴν ὑποτακτ. καὶ εὐκτ., ὡς *δύνωμαι*, *ἐπίστῃ*, *κρέμηται*, *ἄγαιντο*, *δύναισθε*, *ἐπίσταιτο*, ὡς καὶ τὸ ἀνωτέρω (ἀρ. 4) *ὀναίμην*, *ὄναιο*, κτλ.

2) ἀποβάλλουσι τὸ σ τῆς καταλήξεως σο καὶ συναιροῦσι τὸ ο μετὰ τοῦ φωνήεντος τῆς ῥίζης, ὡς *ἠδύνω*, *ἠπίστω*, προστακτ. *ἐπίστω*.

ΣΗΜ. Κατὰ ταῦτα σχηματίζεται καὶ ὁ ἀόρ. *ἐπριάμην* (ἠγόρασα), *ἐπρίω*, *ἐπρίατο*, ὑποτ. *πρίωμαι*, *πρίῃ*, κτλ. εὐκτ. *πριαίμην*, *πρίαιο*, κτλ., προστ. *πρίω*, *πριάσθω*, ἀπαρ. *πρίασθαι*, μετοχ. *πριάμενος*, τὰ δὲ λοιπὰ ἐκ τοῦ *ὠνοῦμαι*.

Οἱ λοιποὶ τύποι τῶν εἰς -*νυμι* ῥημάτων.

§ 272. Τὸ φωνῆεν τοῦ χαρακτῆρος δὲν ἐκτείνεται εἰς τοὺς παραγομένους χρόνους πλὴν τῶν συγκεκομμένων τύπων *κέκρᾱμαι*, *ἐκρᾱ'θην*. *κρατέος* τοῦ *κεράννυμι*.

2) τὸ *πέπταμαι* τοῦ *πετάννυμι* δὲν ἔχει σ.

3) πάντα τὰ εἰς -*άννυμι* καὶ -*έννυμι* ἔχουσι τὸν Ἀττικὸν μέλλ. πλὴν τοῦ *σβέννυμι*.

§ 273. Τὰ εἰς -*νυμι* ἔχουσι πρὸ τοῦ ν φωνῆεν α, ε καὶ ω.

α') Ἔχοντα φωνῆεν α.

1. *κεράννυμι* (ἀναμιγνύω), *κερῶ*, -*ᾷς*, -*ᾷ*, *ἐκέρᾱσα*, *ἐκεράσθην*, *ἐκρᾱ'θην*, *κέκρᾱμαι*, *κρᾱτέος*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. κρεμάννυμι (μεταβ. κρεμῶ), κρεμῷ, -ᾷς, -ᾷ, ἐκρέμᾰσα, ἐκρεμάσθ (ὅρα § 271, 8).

3. πετάννυμι (ἀνοίγω), ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀναπετάννυμι, πετῷ, -ᾷς, -ᾷ, ἐπέτᾰσα, ἐπετάσθην, πέπτᾰμαι.

4. σκεδάννυμι (σκορπίζω), συνήθως σύνθετον (δια-, κατα-, ἀπο-), σκεδῷ, -ᾷς, -ᾷ, ἐσκέδᾰσα, ἐσκεδάσθην, ἐσκέδασμαι.

β') Ἔχοντα φωνῆεν ε.

5. ἀμφιέννυμι (ἐνδύω), μέσ. ἀμφιέννυμαι (ἐνδύομαι), ἀμφιῶ, -εῖς, -εῖ, ἠμφίεσα, ἠμφίεσμαι.

6. σβέννυμι (μεταβ. σβήνω), συνήθως ἀπο-, κατα-, σβέσω, ἔσβεσα, β' ἔσβην, ἐσβέσθην, ἔσβηκα, ἔσβεσμαι.

γ') Ἔχοντα φωνῆεν ω.

7. ζώννυμι (ζώνω), ζώσω, ἔζωσα, διέζωμαι.

8. ῥώννυμι (δυναμώνω), ῥώσω, ἔρρωσα, ἐρρώσθην, ἔρρωμαι, ἔρρωσο, ἄρρωστος, εὔρωστος.

9. στρώννυμι (στρώνω), στρώσω, ἔστρωσα, ἐστρώθην, ἔστρωμαι.

Οἱ λοιποὶ τύποι τῶν εἰς -νυμι ῥημάτων.

§ 274. Ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἀνηκόντων ῥημάτων εἶνε τὸ πτάρνυμαι ἐνεστ., ἀόρ. β' ἔπταρον.

Παρὰ τὸ ἀποκτείνω (φονεύω) εὑρίσκεται οὐχὶ σπανίως ἀποκτίννυμι καὶ παρὰ τὸ ἀνοίγω εὑρίσκεται τὸ ἀνοίγνυμι.

α') Ἀφωνόληκτα ῥήματα.

1. ζεύγνυμι, ζεύξω, ἔζευξα, ἐζύγην, ἔζευγμαι.

2. μίγνυμι, μῑ́ξω, ἔμῑξα, ἐμῑ́χθην, ἐμῑ́γην, μέμῑγμαι, μῑκτός, μῑκτέος.

3. ἄγνυμι (τσακίζω), ἄξω, ἔαξα, ᾶξαι (ἀπαρ.), ἔαγα (εἶμαι τσακισμένος), ἐάγην (μετοχ. καταγείς). Συνήθως κατάγνυμι.

4. πήγνυμι (πήζω), πήξω, ἔπηξα, πέπηγα (εἶμαι στερεός), ἐπάγην.

5. ῥήγνυμι (σχίζω), ῥήξω, ἔρρηξα, ἐρράγην, ἔρρωγα (εἶμαι σχισμένος), συνήθως (δια-, κατα-) ῥήγνυμι σύνθετον.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β') Ὑγρόληκτα ῥήματα.

6. ὄλλυμι (ἐκ τοῦ ὄλ-νυ-μι), συνήθως ἀπόλλυμι, μέλλ. ἀπολῶ, -εῖς, -εῖ, ἀόρ. ἀπώλεσα, ἀπολώλεκα. Παθ. ἀπόλλυμαι, ἀπολοῦμαι, -εῖ, -εῖται, ἀόρ. ἀπωλόμην, ἀπόλωλα, ἀπωλώλειν.

7. ὄμνυμι (ὁρκίζομαι), ὀμοῦμαι, ὤμοσα, ὀμώμοκα, ὠμωμόκειν, ὠμόθην, ὀμώμοται.

Κάθημαι (θέμ. ἡσ-).

§ 275. Τὸ κάθημαι εἶνε σύνθετον ἐκ τῆς προθέσεως κατὰ καὶ τοῦ ἧμαι.

Ὁριστ. κάθημαι, κάθησαι, κάθηται, καθήμεθα, κάθησθε, κάθηνται.

Ὑποτακτ. καθῶμαι, καθῇ, καθῆται, καθώμεθα, καθῆσθε, καθῶνται.

Εὐκτ. καθήμην, καθῇο, καθῆτο, κτλ.

Προστ. κάθησο, καθήσθω, κτλ.

Ἀπαρ. καθῆσθαι. Μετοχὴ καθήμενος.

Παρατ. ἐκαθήμην καὶ καθήμην, ἐκάθησο καὶ καθῆσο, ἐκάθητο καὶ καθῆστο, κτλ.

Οἱ ἄλλοι τύποι τοῦ κάθημαι συμπληροῦνται ὑπὸ τοῦ καθέζομαι ἢ καθίζω. Τίθεται δὲ τὸ κάθημαι ὡς παρακ. τοῦ καθέζομαι. Εἶνε δὲ ἀπὸ τὰ ὀλίγιστα ῥήματα, τὰ ὁποῖα σχηματίζουσι μονολεκτικῶς τὸν μέσ. καὶ παθ. παρακείμ. τὴν ὑποτακ. καὶ εὐκτικ., ὅπως καὶ τὸ μέμνημαι, ὑποτακ. μεμνῶμαι, -ῇ, -ῆται, εὐκτ. μεμνήμην, ῇο, -ῇτο καὶ τὸ καλέομαι, εὐκτ. κεκλήμην καὶ τὸ βάλλομαι, εὐκτ. βεβλήμην καὶ τὸ κτῶμαι, κεκτήμην.

ΣΗΜ. Τὸ ἁπλοῦν ἧμαι εὑρίσκεται μόνον εἰς τοὺς ποιητάς.

Κεῖμαι.

§ 276. Τὸ κεῖμαι γίνεται ἐκ θέμ. κι- καὶ κατ' ἔκτασιν κει-, ὅπερ πρὸ φωνήεντος γίνεται κε.

Ὁριστ. κεῖμαι, κεῖσαι, κεῖται, κτλ.

Ὑποτ. κέηται, κέησθε, κέωνται.

Εὐκτ. κέοιτο, κέοιντο.

Προστ. κεῖσο, κείσθω, κτλ.

Ἀπαρ. κεῖσθαι. Μετ. κείμενος.

Παρατ. ἐκείμην, ἔκεισο, ἔκειτο, κτλ.

Μέλλ. κείσομαι, κείσει, κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΣΗΜ. Τὰ *κεῖμαι τίθεται συνήθως ὡς παθ. παρακ. τοῦ τίθημι ἀντὶ τοῦ τέθειμαι.* Ἐν δὲ τῇ ἀπαρεμφ. καὶ ὅταν εἶνε σύνθετον, δὲν ἀναβιβάζει τὸν τόνον, ὡς *κατακεῖσθαι.*

Σύνθετα τοῦ κεῖμαι, *ἀνάκειμαι, ἀπόκειμαι, διάκειμαι, ἔγκειμαι, ἐπίκειμαι, κατάκειμαι, πρόκειμαι, σύγκειμαι, ὑπόκειμαι.*

Εἰμὶ καὶ χρή.

§ 277. Τὸ *εἰμὶ* γίνεται ἐκ ῥίζης ἐσ-, (ἐσ-μί, ἐμμι) *εἰμί, ἐσ-μέν, ἐσ-τέ.* Οἱ τύποι δὲ τοῦ *εἰμὶ* ἐξετέθησαν ἐν § 185. Ἐνταῦθα δὲ σημειοῦμεν μόνον ὅτι ὁ παρακ. *γέγονα* καὶ ὁ ἀόρ. *ἐγενόμην* λαμβάνονται ἐκ τοῦ *γίγνομαι.*

§ 278. *Τονισμὸς τοῦ εἰμί.* Πάντες οἱ τύποι τοῦ ἐνεστῶτος τῆς ὁριστικῆς πλὴν τοῦ *εἶ* ὀξύνονται καὶ ἐγκλίνονται (§ 31, δ'). Ὅταν δ' ἔχῃ τὴν σημασίαν τοῦ *ὑπάρχειν*, πάντες οἱ τύποι φυλάττουσι τὸν τόνον αὐτῶν (ὀρθοτονοῦνται). Τὸ δὲ τρίτον ἑνικ. πρόσωπον ἀναβιβάζει τότε τὸν τόνον, ὡς *ἔστι Θεός, ἔστιν οὕτως.* Τὸ *ἔστι* τίθεται α') ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ *ἔξεστιν* (εἶνε ἐπιτετραμμένον, δυνατόν), ὡς *ἔστιν ἰδεῖν* β') μετὰ τὸ *ὡς, οὐκ, εἰ, καί, καθὼς* καὶ μετὰ τὸ *τοῦτ' καὶ ἀλλ'*, οἷον *ὡς ἔστι, τοῦτ' ἔστιν, ἀλλ' ἔστιν.*

2) Ὁ τόνος τῶν συνθέτων ἀκολουθεῖ πάντοτε τὰ ἐν § 188, οἷον *πάρεστιν, ἀλλὰ παρῶ, παρεῖμεν,* κτλ. *παρεῖναι, παρών.* Ὁ τόνος τοῦ *παρέσται* ἑρμηνεύεται ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ τύπου τοῦ *παρέσεται.*

Σύνθετα. *Ἄπειμι, ἔξεστι* (ἐπιτρέπεται), *ἔνειμι, ἔνεστι* (εἶνε δυνατόν), *μέτεστί μοί τινος* (ἔχω μέρος ἀπό τι), *πάρειμι, πάρεστί μοι* (εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν μου), *περίειμι* (ὑπερέχω), *πρόσειμι, σύνειμι* (συναναστρέφομαι, ἡμ. ἐπίθ. *συνεστέον*), *ὕπειμι.*

§ 279. Τὸ *χρὴ* (=πρέπει, εἶνε χρεία) εἶνε κυρίως οὐσιαστικὸν (=χρεία), εἰς τὸ ὁποῖον ἐννοεῖται τὸ *ἐστί*), συνάπτεται μετὰ τοῦ *εἶναι* καὶ σχηματίζονται οἱ ἑπόμενοι τύποι· ὑποτ. *χρῇ* (ἐκ τοῦ *χρὴ ᾖ*), εὐκτ. *χρείη* (*χρὴ εἴη*), ἀπαρέμφ. *χρῆναι* (*χρὴ εἶναι*), μετ. *χρεών* (ἄκλιτον, § 109), παρατ. *χρῆν* (ἐκ τοῦ *χρὴ ἦν* καὶ *ἐχρῆν*).

Τὸ *ἀπόχρη* (ὀρθότερον *ἀποχρῇ*=ἀρκεῖ) κυρίως ἀνήκει εἰς τὸ ῥῆμα *ἀποχρήω-ῶ* καὶ γ' πληθ. *ἀποχρῶσιν*, ἀπαρεμ. *ἀποχρῆν*, μετοχ. *ἀποχρῶν, ἀποχρῶσα*, παρατ. *ἀπέχρη*, μέλλ. *ἀποχρήσει*, ἀόρ. *ἀπέχρησεν.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εἶμι (θὰ ὑπάγω).

§ 280. Τὸ εἶμι ἔχει θέμα ἰσχυρὸν εἰ- καὶ ἀσθενὲς ἰ-, κλίνεται δὲ ὡς ἑξῆς:

Ὁριστ. εἶμι, εἶ, εἶσι, ἴτον, ἴτον, ἴμεν, ἴτε, ἴᾶσιν, παρίᾶσιν.

Ὑποτ. ἴω, ἴῃς, ἴῃ, ἴητον, ἴητον, ἴωμεν, ἴητε, ἴωσιν.

Εὐκτ. ἰοίην (ἰοιμι), ἰοις, ἰοι, ἰοιτον, ἰοίτην, ἰοιμεν, ἰοιτε, ἰοιεν.

Προστ. ἴθι, ἴτω, ἴτον, ἴτε, ἰόντων (καὶ ἴτωσαν).

Ἀπαρ. ἰέναι. Μετοχ. ἰών, ἰοῦσα, ἰόν.

Παρατατ. ᾖα καὶ ᾔειν, ᾔεισθα, ᾔει, ᾖτον, ᾔτην, ᾔμεν, ᾖτε, ᾖσαν.

Ῥημ. ἐπίθ. ἰτὸς (δυσπρόσιτος), ἰτέος καὶ ἰτητέος.

Τόνος. Ἡ μετοχὴ εἶνε ὀξύτονος *ἰών*.

Σημασία. Ὁ ἐνεστ. τῆς ὁριστικῆς ἔχει σημασίαν μέλλοντος, ἐνεστὼς δ' εἶνε τὸ *ἔρχομαι*, ἡ δ' εὐκτ.. τὸ ἀπαρ. καὶ ἡ μετοχὴ ἔχουσι σημασίαν ἐνεστ. καὶ μέλλοντος, ἡ δὲ ὑποτακτ. καὶ προστ. μόνον ἐνεστῶτος.

Σύνθετα. Ἄνειμι, ἄπειμι, διειμι, εἴσειμι, ἔξειμι, κάτειμι, μέτειμι, πάρειμι, περίειμι, πρόειμι, πρόσειμι, σύνειμι.

Οἶδα καὶ δέδια.

§ 281. Τὸ ῥῆμα *οἶδα* (κυρίως=ἔχω γνωρίσῃ, ἔχω μάθῃ) εἶνε β' παρακ. μετὰ σημασίας ἐνεστῶτος (=γνωρίζω), οἱ δ' ἐλλείποντες χρόνοι ἐκ τοῦ *γιγνώσκω*.

Παρακ. ὁριστ. οἶδα, οἶσθα, οἶδε, ἴστον, ἴστον, ἴσμεν, ἴστε, ἴσᾶσι(ν).

Ὑποτ. εἰδῶ, εἰδῇς, εἰδῇ, κτλ. Εὐκτ. εἰδεί-ην, εἰδείης, εἰδείη, κτλ. Προστ. ἴσθι, ἴστω, κτλ. Ἀπαρ. εἰδέναι. Μετοχ. εἰδώς, εἰδυῖα, εἰδός.

Ὑπερσ. ὁριστ. ᾔδειν καὶ ᾔδη, ᾔδεις καὶ ᾔδεισθα, ᾔδει(ν), ᾔδειτον, ᾐδείτην, ᾔδειμεν, ᾔδειτε, ᾔδεσαν καὶ ᾖστον, ᾔστην, ᾖσμεν, ᾖστε, ᾖσαν.

Μέλλ. εἴσομαι, εἴσει, κτλ. καὶ *εἰδήσεις, συνειδήσεις*. Ῥημ. ἐπίθετον *ἰστέον*.

Σύνθετον *σύνοιδα*, ὑποτ. *συνειδῶ*, προστ. *σύνισθι*, ἀπαρ. *συνειδέναι*, μετοχ. *συνειδώς*.

§ 282. Ὁμοιάζει λίαν πρὸς τὴν κλίσιν τοῦ *οἶδα* τὸ *δέδια* (φοβοῦμαι), ἔχον καὶ ἄλλον τύπον *δέδοικα* μὲ τὴν αὐτὴν σημασίαν.

Παρακ. ὁριστ. *δέδοικα, δέδοικας* καὶ *δέδοικε* μόνον καὶ δέδια, δέδιας, δέδιε, δέδιτον, δέδιμεν, δέδιτε, δεδίᾶσι (ν).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ὑποτακτ. μόνον δεδίῃ καὶ δεδίωσιν.
Προστακτ. δέδιθι, δεδίτω, κτλ.
Ἀπαρ. δεδιέναι καὶ δεδοικέναι.
Μετοχ. δεδιὼς καὶ δεδιὸς καὶ δεδοικώς, δεδοικυῖα.
Ὑπερσ. ἐδεδοίκη καὶ ἐδεδοίκειν, ἐδεδοίκεις, ἐδεδοίκει καὶ γ' πληθ. ἐδεδοίκεσαν καὶ ἐδεδίη καὶ ἐδεδίεις, ἐδεδίει καὶ γ' πληθ. ἐδέδισαν.
Μέλλ. δείσομαι. Ἀόρ. ἔδεισα.

Ὁ ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος ἀόριστος.

§ 283. Τινὰ ῥήματα σχηματίζουσιν ἀόρ. β' μόνον κατὰ τὴν εἰς -μι συζυγίαν. Οὗτοι δὲ οἱ ἀόριστοι σχηματίζονται ἐκ μακροῦ θέματος πλὴν τῆς εὐκτ. καὶ μετοχῆς, ἐν αἷς γίνεται χρῆσις τοῦ βραχέος θέματος, ἀλλ' ὅμως καὶ *βιῴην* λέγεται.

Τοιαῦτα δὲ ῥήματα εἶνε τὰ ἑξῆς:

α') Ἔχοντα φωνῆεν ᾰ (ᾱ), η.

1. *βαίνω* (θ. βᾰ-), συνήθως σύνθετον, βήσομαι, ἔβην, βέβηκα.
2. ῥθάνω (προλαμβάνω), ῥθήσομαι, ἔῥθην, ἔφθασα.
3. ἀποδιδράσκω (δραπετεύω), ἀποδρᾱ΄σομαι, ἀπέδρᾱν, ἀποδέδρᾱκα.

β') Ἔχοντα φωνῆεν ε, η.

4. σβέννυμαι (ἀμετάβ.), ἀποσβήσομαι, ἀπέσβην, ἀπέσβηκα, συνήθως ἀποσβέννυμι, κατασβέννυμι.

γ') Ἔχοντα φωνῆεν ο-ω.

5. γιγνώσκω, γνώσομαι, ἔγνων, ἔγνωκα.
6. (βιόω), βιώσομαι, ἐβίων, βεβίωκα.
7. ἁλίσκομαι (συλλαμβάνομαι), ἁλώσομαι, ἑᾱ΄λων, ἑᾱ΄λωκα (καὶ ἕλων, ἡλωκα).

δ') Ἔχοντα φωνῆεν υ.

8. δύνω (δύομαι) (βουτῶ), θ. δῡ, δύσομαι, ἔδῡν, δέδῡκα.
9. φύομαι (φυτρώνω), θ. φῡ, φῡ΄σομαι, ἔφῡν, πέφῡκα (εἶμαι ἐκ φύσεως).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Παραδείγματα.

ἔβην	ἀπέσβην	ἔγνων	ἔδῦν
ἔβης	ἀπέσβης	ἔγνως	ἔδῦς
ἔβη	ἀπέσβη	ἔγνω	ἔδῦ
ἔβητον	ἀπέσβητον	ἔγνωτον	ἔδῦτον
ἐβήτην	ἀπεσβήτην	ἐγνώτην	ἐδύτην
ἔβημεν	ἀπέσβημεν	ἔγνωμεν	ἔδῦμεν
ἔβητε	ἀπέσβητε	ἔγνωτε	ἔδῦτε
ἔβησαν	ἀπέσβησαν	ἔγνωσαν	ἔδῦσαν

Ὑποτακτική

βῶ	ἀποσβῶ	γνῶ	δῦ΄ω
βῇς	ἀποσβῇς	γνῷς	δῦ΄ῃς
βῇ	ἀποσβῇ	γνῷ	δῦ΄ῃ
βῆτον	ἀποσβῆτον	γνῶτον	δύητον
βῆτον	ἀποσβῆτον	γνῶτον	δύητον
βῶμεν	ἀποσβῶμεν	γνῶμεν	δύωμεν
βῆτε	ἀποσβῆτε	γνῶτε	δύητε
βῶσι(ν)	ἀποσβῶσι(ν)	γνῶσι(ν)	δύωσι(ν)

Εὐκτική

βαίην	ἀποσβείην	γνοίην
βαίης	ἀποσβείης	γνοίης
βαίη	ἀποσβείη	γνοίη
βαῖτον	ἀποσβεῖτον	γνοῖτον
βαίτην	ἀποσβείτην	γνοίτην
βαῖμεν	ἀποσβεῖμεν	γνοῖμεν
βαῖτε	ἀποσβεῖτε	γνοῖτε
βαῖεν	ἀποσβεῖεν	γνοῖεν

Προστακτική

βῆθι	ἀπόσβηθι	γνῶθι	δῦθι
βήτω	ἀποσβήτω	γνώτω	δύτω
βῆτον	ἀπόσβητον	γνῶτον	δῦτον
βῆτε	ἀπόσβητε	γνῶτε	δῦτε
βάντων	ἀποσβέντων	γνόντων	δύντων

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἀπαρέμφατον

βῆναι	ἀποσβῆναι	γνῶναι	δῦναι

Μετοχὴ

βᾰς	ἀποσβεῖς	γνοὺς	δὺς
βᾶσα	ἀποσβεῖσα	γνοῦσα	δῦσα
βᾰν	ἀποσβὲν	γνὸν	δὺν

Ὁ ἀόριστος τοῦ ἀποδιδράσκω ἀπέδρᾱν (ἐδραπέτευσα) πανταχοῦ φυλάττει τὸ α, διότι προηγεῖται ρ.

Ὁριστ. ἀπέδρᾱν, ἀπέδρᾱς, ἀπέδρᾱ, ἀπέδρᾱτον, ἀπεδράτην, ἀπέδρᾱμεν, ἀπέδρᾱτε, ἀπέδρᾱσαν.

Ὑποτ. ἀποδρῶ, ἀποδρᾷς, ἀποδρᾷ, ἀποδρᾶτον, ἀποδρᾶτον, ἀποδρῶμεν, ἀποδρᾶτε, ἀποδρῶσι(ν).

Εὐκτ. ἀποδραίην, ἀποδραίης, ἀποδραίη, κτλ.

Προστ. ἀπόδραθι, ἀποδράτω, κτλ.

Ἀπαρ. Ἀποδρᾶναι. Μετοχ. ἀποδράς, ἀποδρᾶσα, ἀποδράν, γενικ. ἀποδρά'ντος.

Ἀνώμαλα ῥήματα.

§ 284. Τὰ ἀνώμαλα ῥήματα διαιροῦνται εἰς πέντε τάξεις τὰς ἑξῆς:

α' τάξις. Ῥήματα, εἰς τὸ θέμα τῶν ὁποίων προστίθεται ε 1) εἰς τὸν ἐνεστ. καὶ παρατ. (δοκ-, δοκέω)· 2) εἰς τοὺς ἄλλους χρόνους, (ἐθέλω, μέλ. ἐθελήσω).

β' τάξις. Ῥήματα εἰς τῶν ὁποίων τὸ θέμα τοῦ ἐνεστ. καὶ παρατατ. προστίθεται ν ἢ νε, *δάκ-νω.*

γ' τάξις. Ῥήματα, εἰς τῶν ὁποίων τὸν ἐνεστ. καὶ παρατ. προστίθεται *αν- (αιν-)* εἰς τὸ θέμα, 1) ἄνευ μεταβολῆς τοῦ θέματος· 2) παρεμβαλλομένου ν πρὸ τοῦ χαρακτῆρος, ὡς *ἁμαρτ-άνω*, (θ. λαβ-) *λαμβάνω.*

δ' τάξις. Ῥήματα, εἰς τῶν ὁποίων τὸν ἐνεστ. καὶ παρατ. προστίθεται σκ ἢ ισκ- εἰς τὸ θέμα, 1) ἄνευ ἐνεστωτικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ· 2) μετὰ ἐνεστωτικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ, ὡς *γηρά-σκω*, *γι-γνώ-σκω.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ε' τάξις. Ῥήματα, τὰ ὁποῖα σχηματίζουσι τοὺς διαφόρους χρόνους ἐκ διαφόρων θεμάτων, ὡς ἐσθίω, μέλλ. ἔδομαι, ἀόρ. ἔφαγον.

§ 285. Περὶ τὸν σχηματισμὸν τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων συμβαίνει καὶ *συγκοπὴ* πολλάκις καὶ *μετάθεσις*.

§ 86. *Συγκοπὴ* λέγεται ἡ ἀποβολὴ φωνήεντος μεταξὺ συμφώνων. Γίνεται δὲ ἡ συγκοπὴ 1) ἐν τοῖς ἀναδιπλασιασμοῖς συνήθως (ὡςπετ-, πι-πέτω) πτ'-πτω, (γεν-, γν-) γίγνομαι, (τεκ-, τκ-) τί-κτω, πέπρᾱκα, πέπρᾱμαι, κέκραμαι (τοῦ κεράννυμι), πέπταμαι (τοῦ πετάννυμι). 2) καὶ εἰς ἄλλους χρόνους, μάλιστα ἀόρ. β', ὡς (ἤλυθον) ἦλθον, (σεχ-, σχ-) ἔσχον, ἐσχόμην, σχήσω, ἔσχηκα, (ἐγερ-, ἐγρ-) ἠγρόμην, (ὀφελ-, ὀφλ-) ὦφλον, ἔσται (ἔσεται), (ταραχ-, ταράσσω) θρᾱ'ττω.

§ 287. *Μετάθεσις* λέγεται ἡ μετατόπισις γράμματός τινος ἀπὸ θέσεώς τινος εἰς ἑτέραν, ὡς ἔφραξεν, ἔφαρξεν, ἄφρακτος, ἄφαρκτος.

ΣΗΜ. Τὸ *βλη-* εἰς τὸ *βάλλω*, *βέβληκα*, κτλ. τὸ *θνη-* εἰς τὸ *τέθνηκα*, τὸ *κλη-* εἰς τὸ *κέ-κλη-κα*, τὸ *κμη-* εἰς τὸ (κάμνω) *κέκμηκα*, τὸ *τμη-* εἰς τὸ (τέμνω) *τέτμηκα* καὶ τὸ *στρω-* εἰς τὸ (στορέννυμι) ἔστρωμαι δὲν προῆλθον ἐκ συγκοπῆς, ἀλλ' εἶνε ἀσθενεῖς μορφαὶ δισυλλάβου ῥίζης (βελε-, θανα, καλε-, καμα-, τεμε-, στορε-).

Πρώτη τάξις.

§ 288. Ῥήματα, εἰς τῶν ὁποίων τὸ θέμα προστίθεται ε, εἶνε ταῦτα:

α') εἰς ἐνεστῶτα καὶ παρατατικὸν

1. δοκέω (μοὶ φαίνεται, νομίζω), δόξω, ἔδοξα, δέδοκται.

2. ὠθέω (σπρώχνω), ὤσω, ἔωσα. Μέσ. ὠθοῦμαι, ὤσομαι, ἐωσάμην, ἔωσμαι. Παθ. ἀόρ. ἐώσθην.

3. γαμέω (λαμβάνω σύζυγον), μέλλ. γαμῶ, ἔγημα, μέσ. ἐγημάμην. Καὶ τὸ ῥίπτω λέγεται καὶ μετὰ τοῦ ε ῥιπτῶ, ἐρρίπτουν.

β') εἰς τοὺς ἄλλους χρόνους

4. ἐθέλω, ἐθελήσω, ἠθέλησα, ἠθέληκα.

5. εὕδω, συνήθως καθεύδω (κοιμῶμαι), καθευδήσω, καθευδητέον.

6. ἕψω (ψήνω), ἑψήσω, ἥψησα, ἡψήθην, ἥψημαι, ἑψητός, ἑφθός, ἄπεφθος.

7. ἵζω, συνήθως καθίζω, παρατ. ἐκάθιζον, καθιῶ, καθῖσα καὶ ἐκά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

θισα, μέλλ. μέσ. καθιζήσομαι. Μέσ. καθέζομαι, μέλλ. καθεδοῦμαι, παρατ. ἐκαθεζόμην (ὡς ἀόριστ.).

8. μέλλω, ἔμελλον (ἤμελλον), μελλήσω, ἐμέλλησα.

9. ὄζω (ἀμετ. μυρίζω), ὀζήσω, ὤζησα.

10. ὀφείλω (χρεωστῶ), ὀφειλήσω, ὠφείλησα, ἀόρ. β' ὤφελον, ὠφείληκα.

11. τύπτω κτυπῶ), τυπτήσω, ἐπάταξα καὶ ἔπαισα, πέπληγα. Παθ. τύπτομαι, μέλλ. μέσ. ὡς παθ. τυπτήσομαι, ἐπλήγην, πέπληγμαι.

12. χαίρω, χαιρήσω, ἐχάρην, κεχάρηκα.

13. γί-γν-ομαι, γενήσομαι, ἐγενόμην, γεγένημαι καὶ γέγονα.

14. (ἐρωτῶ), ἐρήσομαι, ἠρόμην.

15. οἴχομαι, οἰχήσομαι, ᾠχόμην (ὁ ἐνεστ. ἔχει σημ. παρακ. = ἀπελήλυθα, εἶμαι μακράν).

16. πέτομαι (πετῶ), πτήσομαι, ἐπτόμην, πεποτημαι.

17. βούλομαι (θέλω), βουλήσομαι, ἐβουλήθην, βεβούλημαι.

18. δέομαι (χρειάζομαι, παρακαλῶ), δεήσομαι, ἐδεήθην, δεδέημαι.

19. δεῖ μοί τινος (ἔχω ἀνάγκην τινός) καὶ δέω, δεήσω, ἐδέησα, δεδέηκα.

20. ἐπιμέλομαι, ἐπιμελήσομαι, ἐπεμελήθην. Λέγεται καὶ ἐπιμελέομαι. μέλει μοί τινος, μελήσει, ἐμέλησε, μεμέληκε (ἔστι μοι φροντίς). μεταμέλει μοί τινος (μετανοῶ), μεταμελήσει, μετεμέλησεν.

21. οἶμαι (στοχάζομαι), οἰήσομαι, ᾠήθην.

22. ἄχθομαι (ἀγανακτῶ), ἀχθέσομαι, ἠχθέσθην.

23. μάχομαι, μαχοῦμαι, ἐμαχεσάμην, μεμάχημαι, μαχετέον.

Πρβλ. καὶ τὸ μένω καὶ νέμω ἐν § 247, 2, β', σημ.

Δευτέρα τάξις.

§ 289. Ῥήματα προσλαμβάνοντα ν- εἰς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστ. καὶ παρατατικοῦ εἶνε ταῦτα:

α') φωνηεντόληκτα θέματα

1. ἐλαύνω (διώκω, σύρω), θέμ. ἐλα-, μέλλ. ἐλῶ, -ᾷς, -ᾷ, ἀόρ. ἤλασα, ἐλήλακα, ἠλάθην, ἐλήλαμαι.

2. τί'νω (πληρώνω, μέσ. πληρώνομαι, λαμβάνω ἐνδίκησιν παρά τινος),

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τΐ'σω (τείσω), ἐτίσθην (ἐτείσθην), τέτισμαι (τέτεισμαι), ἐτισάμην (ἐτεισάμην), τιστέος (τειστέος).

Πρβλ. καὶ βαίνω, φθάνω, δύνω § 283, 1.2.8. Τοῦ *βαίνω* ἀπαντᾷ καὶ ὁ παθητ. παρακ. καὶ ἀόρ. καὶ τὸ ῥημ. ἐπίθ. ἐν συνθέσει, *παραβέβαμαι, παρεβάθην* τοῦ *παραβαίνω, διαβατὸς* τοῦ *διαβαίνω*.

β') συμφωνόληκτα θέματα

3. δάκνω (δαγκάνω), δήξομαι, ἔδακον, ἐδήχθην, δέδηγμαι.

4. βάλλω (ῥίπτω), βαλῶ (συνήθως σύνθετος), ἔβαλον, βέβληκα, ἐβλήθην, βέβλημαι.

5. κάμνω (ἀποκάμνω), καμοῦμαι, ἔκαμον, κέκμηκα.

6. τέμνω, τεμῶ, ἔτεμον, τέτμηκα, ἐτμήθην, τέτμημαι, τμητέος.

7. πΐ'νω (θέμα πι-) ὅρα § 292, 5.

γ') Ῥήματα προσλαμβάνοντα νε- εἰς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστῶτος καὶ παρατατικοῦ.

8. ἱκνέομαι (φθάνω), συνήθως ἀφικνέομαι, ἀφίξομαι, ἀφῖκόμην, ἀφῖκέσθαι, ἀφῖγμαι.

9. ὑπισχνέομαι, ὑποσχήσομαι, ὑπεσχόμην, ὑπέσχημαι.

Τρίτη τάξις.

§ 290. Ῥήματα προσλαμβάνοντα αν- (ἢ αιν-) εἰς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστ. καὶ παρατ. εἶνε

α') ἄνευ μεταβολῆς τοῦ θέματος

1) Πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα σχηματίζουσιν ἐνεργ. (ἢ μέσ.) ἀόρ. β' πλὴν τοῦ *αὐξάνω*.

2) Πρὸς σχηματισμὸν τῶν πρώτων χρόνων προστίθεται ε εἰς τὴν ῥίζαν (§ 288, β').

3) Μέσον μέλλοντα μετ' ἐνεργ. ἐνεστ. ἔχει μόνον τὸ *ἁμαρτάνω*.

1. αἰσθάνομαι, αἰσθήσομαι, ᾐσθόμην, ἤσθημαι.

2. ἀπεχθάνομαι, ἀπεχθήσομαι, ἀπηχθόμην, ἀπήχθημαι.

3. ὀσφραίνομαι, ὀσφρήσομαι, ὠσφρόμην.

4. ἁμαρτάνω, ἁμαρτήσομαι, ἥμαρτον, ἡμάρτηκα, ἡμαρτήθην, ἡμάρτημαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

5. αὐξάνω, αὔξω, αὐξήσω, ηὔξησα, αὐξηθήσομαι καὶ αὐξήσομαι, ηὐξήθην, ηὔξημαι.

6. βλαστάνω, βλαστήσω, ἔβλαστον, ἐβλάστηκα.

7. καταδαρθάνω, κατέδαρθον, καταδεδάρθηκα (τὰ ἄλλα ἐκ τοῦ *καθεύδω*).

8. ὀφλισκάνω, ὀφλήσω, ὤφλον, ὤφληκα.

9. ὀλισθάνω, ὀλισθήσω, ὤλισθον.

β') Ῥήματα εἰς -ανω μετὰ προσθήκης ἑτέρου ν πρὸ τοῦ χαρακτ.

1) Ταῦτα σχηματίζουσι πάντα ἀόρ. β' ἐνεργ. (καὶ μέσ.).

2) Οἱ πρῶτοι χρόνοι σχηματίζονται ἢ ἐκ θέματος τοῦ ἀορ. β' ἐκτεταμένου διὰ προσθήκης τοῦ ε (*μαθήσομαι, μεμάθηκα, μαθητός, τετύχηκα*) ἢ ἐκ θέματος ἔχοντος μακρὸν φωνῆεν (η, ευ) πλὴν τοῦ *πέπυσμαι*.

3) Πάντα ἔχουσι μέλλ. μέσον πλὴν τοῦ *λανθάνω*.

10. πυνθάνομαι (ἐρωτῶ, μανθάνω), πεύσομαι, ἐπυθόμην, πέπυσμαι, πευστέον.

11. λαγχάνω (λαμβάνω ἐκ λαχνοῦ), λήξομαι, ἔλαχον, εἴληχα, ἐλήχθην, εἰληγμένος.

12. λαμβάνω, λήψομαι, ἔλαβον, εἴληφα. Μέσ. λαμβάνομαί τινος (πιάνομαι), ἐλαβόμην, εἴλημμαι. Παθ. ἐλήφθην (ἀντίθετον εἶνε τὸ δίδωμι).

13. μανθάνω, μαθήσομαι, ἔμαθον, μεμάθηκα, μαθητός.

14. τυγχάνω, τεύξομαι, ἔτυχον, τετύχηκα.

15. λανθάνω, λήσω, ἔλαθον, λέληθα· ἐπιλανθάνομαι, ἐπιλήσομαι, ἐπελαθόμην, ἐπιλέλησμαι.

Τοῦ *φεύγω* εὑρίσκεται ἐν συνθέσει μετὰ τῶν προθέσεων ἀπο-, δια-, κατα- ὁ ἕτερος τύπος *φυγγάνω*.

Σύνθετα τοῦ λαμβάνω καὶ τυγχάνω.

καταλαμβάνω, μεταλαμβάνω, παραλαμβάνω, συλλαμβάνω.
ἀποτυγχάνω, ἐντυγχάνω, ἐπιτυγχάνω, συντυγχάνω.

Τετάρτη τάξις.

§ 291. Ῥήματα προσλαμβάνοντα σκ- ἢ ισκ- εἰς τὸ θέμα τοῦ ἐνεστ. καὶ παρατ. εἶνε

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

α') ἄνευ ἐνεστωτικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ

1. γηράσκω (γηράζω), γηρᾱ'σομαι, ἐγήρασα, ἀπαρέμφ. γηρᾶναι, καταγεγήρακα.

2. ἡβάσκω (γίνομαι ἔφηβος, νέος), ἡβήσω, ἥβησα, ἥβηκα·—ἡβάω (εἶμαι ἔφηβος).

3. ἱλάσκομαι, ἐξιλάσομαι, ἐξιλᾰσάμην, ἐξιλάσθην.

4. ἀρέσκω, ἀρέσω, ἤρεσα.

5. μεθύσκω (κάμνω ἄλλον νὰ μεθύῃ), κατεμέθυσα· μεθύω (εἶμαι μέθυσος), ἐμεθύσθην.

6. ἀναβιώσκομαι (ξαναζῶ), ἀνεβιωσάμην (μεταβ.), ἀνεβίων (ἀμεταβ.).

7. ἀνᾱλίσκω καὶ ἀνᾱλόω (ἐξοδεύω), ἀναλώσω, (ἀνάλωσα καὶ) ἀνήλωσα, (ἀνάλωκα καὶ) ἀνήλωκα, (ἀνᾱλώθην καὶ) ἀνηλώθην, (ἀνάλωμαι καὶ) ἀνήλωμαι.

Πρβλ. καὶ ἁλίσκομαι § 283, 7.

8. εὑρίσκω, εὑρήσω, ἀόρ. β' εὗρον, προστ. εὑρέ, εὕρηκα, εὑρέθην, εὕρημαι.

9. στερίσκω (μόνον ἐνεστ.), στερήσω, ἐστέρησα, ἀπεστέρηκα.

ἀποστερέω (ἀφαιρῶ), ἀποστερήσομαι, ἀποστερηθήσομαι, ἐστερήθην, ἐστέρημαι καὶ στέρομαι (εἰμὶ ἐστερημένος).

10. θνήσκω, ἀποθανοῦμαι, ἀπέθανον, τέθνηκα, μέλλ. τετελ. τεθνήξω. Βραχύτεροι τύποι τοῦ παρακ. τέθνατον, τέθναμεν, τεθνᾶσιν, ὑπερσ. ἐτέθνασαν, ἀπαρ. τεθνάναι, μετοχ. τεθνεώς, θηλ. τεθνεῶσα. Εἶνε δὲ ὡς παθ. τοῦ ἀποκτείνω.

11. διδάσκω, διδάξω, ἐδίδαξα, δεδίδαχα, ἐδιδάχθην, δεδίδαγμαι, διδάξομαι, ἐδιδαξάμην, διδακτός.

β') μετὰ ἐνεστωτικοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ

12. πιπράσκω (πωλῶ), ἀποδώσομαι, ἀπεδόμην, πέπρᾰκα, ἐπρᾱ'θην, πέπρᾰμαι.

13. μιμνήσκω (ἐνθυμίζω), συνήθως ἀναμιμνήσκω, ὑπομιμνήσκω, ἀναμνήσω, ἀνέμνησα, ἐμνήσθην, μέμνημαι, μεμνήσομαι (θὰ ἔχω ἐνθυμηθῇ).

14. τιτρώσκω (πληγώνω), τρώσω, ἔτρωσα, ἐτρώθην, τέτρωμαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

15. γιγνώσκω, γνώσομαι, ἔγνων, ἔγνωκα, ἐγνώσθην, ἔγνωσμαι.
Προβλ. τὸ ἀποδιδράσκω § 283, 3.

Πέμπτη τάξις.

§ 292. Ῥήματα ἔχοντα διάφορα θέματα εἶνε τὰ ἑξῆς :

1. ἔρχομαι, εἶμι, ἦλθον, ἐλθέ, ἐλήλυθα.

2. ἐσθίω (τρώγω), ἔδομαι, ἔφαγον, ἐδήδοκα, κατεδήδεσμαι, ἐδεστέος.

3. ὁράω (βλέπω), ὄψομαι, εἶδον, ἰδέ, ἑόρακα (ἑώρακα), ὤφθην, μέσ. εἰδόμην (συνήθως προ-, συν-), ἑόραμαι καὶ ὦμμαι, ὁρατός, περιοπτέος.

4. πάσχω, πείσομαι, ἔπαθον, πέπονθα.

5. πί'νω, πί'ομαι, ἔπῖον, πῖθι, πέπωκα, ἐπόθην, πέπομαι, ποτός, ποτέος.

6. πί'πτω, πεσοῦμαι, ἔπεσον, πέπτωκα.

7. τρέχω, δραμοῦμαι, ἔδραμον, δεδράμηκα καὶ μέλλ. ἀποθρέξομαι, θρεκτέον.

8. ἔχω, ἕξω καὶ σχήσω, ἔσχον, προστ. σχές, ἔσχηκα, μέσ. μέλλ. ἕξομαι καὶ σχήσομαι, ἀόρ. ἐσχόμην, ἔσχημαι, ἑκτέος, σχετέος.

9. λέγω, λέξω καὶ ἐρῶ, ἔλεξα καὶ εἶπον (εἶπα), εἴρηκα, ῥηθήσομαι καὶ λεχθήσομαι, ἐρρήθην καὶ ἐλέχθην, εἴρημαι, εἰρήσεται, ῥητός, ῥητέος.

10. φέρω, οἴσω, ἤνεγκον καὶ ἤνεγκα, ἐνήνοχα, ἠνέχθην, ἐνήνεγμαι, μέλλ. οἴσομαι, ἠνεγκάμην, ἐνήνεγμαι, οἰστός, οἰστέος.

Πρβλ. αἱρέω (λαμβάνω), μέσ. αἱροῦμαι (ἐκλέγω) § 234.

ΣΗΜ. 1. Ἀντὶ τῆς ὑποτ., εὐκτ. κτλ. τοῦ *ἔρχομαι* εἶνε ἐν χρήσει αἱ ἀντίστοιχοι ἐγκλίσεις τοῦ *εἶμι* (§ 280), ἀντὶ δὲ τοῦ *ἠρχόμην* ὁ παρατ. ἤειν ἢ ἦα καὶ ἀντὶ τοῦ (*ἐλεύσομαι*) τὸ *εἶ μι*.

ΣΗΜ. 2. Οἱ τύποι *εἶπας, εἴπατε* τοῦ α' ἀορίστου εἶνε προτιμότεροι τῶν ἀντιστοίχων τοῦ β' ἀορίστου, ὁ δὲ *ἤνεγκα* εἶνε εἰς ὅλην τὴν ὁριστ. εὔχρηστος.

ΣΗΜ. 3. Τὰ ἑπόμενα σύνθετα τοῦ *λέγω* καὶ *ἀγορεύω* ἔχουσιν εἰς τὸν μέλλ., ἀόρ. κτλ. τοὺς τύπους ἐρῶ, εἶπον, κτλ. (ἰδὲ ἀνωτ. § 292. 9).

Σύνθετα τοῦ πίπτω, ἔχω, φέρω, λέγω, ἀγορεύω.

Ἐκπίπτω, ἐπιπίπτω, περιπίπτω. — ἀνέχομαι, ἀνίσχω, ἀντέχω, ἀπέχω, ἀπέχομαι, κατέχω, μετέχω, παρέχω, προσέχω, ὑπερέχω. — διαφέρω, διαφέρομαι, διαφέρει, προσφέρω, συμφέρω. — ἀντιλέγω, προλέγω. — προαγορεύω, ἀναγορεύω, ἀπαγορεύω, καταγορεύω, προσαγορεύω.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Περὶ συνδέσμων.

§ 293. Οἱ σύνδεσμοι εἶνε οἱ ἑξῆς. Εἶνε δὲ σύνδεσμοι λέξεις συνδέουσαι λέξεις μετ' ἄλλων λέξεων ἢ πρότασιν μετ' ἄλλης προτάσεως.

α') *Συμπλεκτικοί*, καί, †τε, καὶ—καί, †τε—καί, οὔτε—οὔτε, μήτε—μήτε, οὐ μόνον – ἀλλὰ καὶ, οὐχ ὅτι—ἀλλὰ καί, μὴ ὅτι—ἀλλ' οὐδέ, οὐχ ὅπως—ἀλλὰ καὶ (ἢ οὐδέ).

β') *Διαζευκτικοί*, ἢ—ἤ, εἴτε—εἴτε, ἐάν τε—ἐάν τε.

γ') *Ἐναντιωματικοί*, †δέ, †μέν, †μέντοι, ἀλλά, καίτοι, καὶ ὅμως, ὅμως οὖ, καίπερ, εἰ καί, ἂν καί.

δ') *Αἰτιολογικοί*, †γάρ, ὅτι, διότι, ὡς, ἐπεί, ἐπειδή, ἅτε, οἷα.

ε') *Εἰδικοί*, ὅτι, ὡς.

ϛ') *Συμπερασματικοί*, †ἄρα, †οὖν, †τοίνυν, ὥστε.

ζ') *Ὑποθετικοί*, εἰ, ἐάν, ἄν, ἤν.

η') *Τελικοί*, ἵνα, ὅπως, ὡς.

θ') *Χρονικοί*, ὅτε, ὁπότε, ἐπεί, ἐπειδή, ἕως, ἕστε, μέχρι, πρίν, ἄχρι.

ι') *Ἐρωτηματικοί*, εἰ, ἐάν, ἂν καὶ ἢν μετὰ ῥήματα ἐρωτηματικά.

ια') *Δυνητικός*, ἄν.

ΣΗΜ. Τινὲς σύνδεσμοι δὲν τίθενται ἐν ἀρχῇ καὶ λέγονται *ἐπιτακτικοί*, οἵτινες ἀνωτέρω σημειοῦνται διὰ τοῦ †.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Περὶ προθέσεων.

§ 294. Αἱ μὲν *κύριαι προθέσεις* εἶνε 18, *ἐν*, *εἰς* (ἐς), *ἐκ* (ἐξ), *πρός*, *πρό*, *σύν* (ξύν), *ἀνά*, *διά*, *κατά*, *μετά*, *παρά*, *ἀντί*, *ἀμφί*, *ἐπί*, *περί*, *ἀπό*, *ὑπό*, *ὑπέρ*.

Αἱ δὲ *καταχρηστικαὶ προθέσεις* εἶνε 12, *ἄνευ*, *ἅμα*, *ἕνεκα* (ἕνεκεν καὶ εἵνεκα), *ἄχρι*, *μέχρι*, *πλήν*, *χωρίς*, *χάριν*, *ὡς*, *νή*, *μὰ* καὶ *δίκην*.

Πρόθεσις εἶνε λέξις τιθεμένη πρὸ τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων καὶ σημαίνουσα διαφόρους σχέσεις κατὰ τόπον, χρόνον, αἰτίαν, κτλ., ὡς ἔρχομαι *ἐκ* τῆς οἰκίας, πορεύομαι *εἰς* τὴν οἰκίαν· κατα-βάλλω, , προ-βαίνω,

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

Περὶ ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

§ 295. Ἐπίρρημα λέγεται λέξις, ἥτις διορίζει τὸ ῥῆμα κατὰ τόπον, χρόνον, τρόπον καὶ ποσόν, ὡς ἔρχομαι αὔριον· κατέβην χθὲς Ἀθήναζε· ζῶ καλῶς. Ἐνίοτε δὲ διορίζει καὶ οὐσιαστικὸν καὶ ἐπίθετον καὶ ἄλλο ἐπίρρημα, ὡς ἡ ἄγαν ἐπιμέλεια.

Τὰ ἐπιρρήματα εἶνε τεσσάρων εἰδῶν, *τοπικά*, *χρονικά*, *τροπικὰ* καὶ *ποσότητος σημαντικά*.

1) *Τοπικὰ* ἐπιρρήματα εἶνε τὰ σημαίνοντα τόπον, ὡς *πόθεν*, *ποῦ*, *ποῖ*, *πῇ*, *ἐνταῦθα*, *ἐνθάδε*, *ἐκεῖ*, *ἔσω*, *ἔνδον*, *ἔξω*, *ἄνω*, *κάτω*, *πόρρω*, *θεῦρο*, *ἐγγύς*, *εὐθὺ* (=κατ' εὐθεῖαν), *ὁμοῦ*, *χαμαί*, *ἀλλαχοῦ*, *πανταχοῦ*, *πανταχόθεν*, *πανταχῇ*, *οὐρανόθεν* (καὶ πάντα τὰ εἰς -θεν), *οἴκαδε*, *Ἀθήναζε* (καὶ τὰ ὅμοια), *πέραν* καὶ *ἀντιπέραν* καὶ *ἀντιπέρας*, *πρόσθεν*, *ἔμπροσθεν*, *ἐπίπροσθεν*, *ἀντικρύ*, *καταντικρύ*.

2) *Χρονικὰ* ἐπιρρήματα εἶνε τὰ σημαίνοντα χρόνον, ὡς *πότε*, *πηνίκα*, *σήμερον*, *αὔριον*, *χθὲς* ἢ *ἐχθές*, *νύκτωρ*, *ἅμα*, *νῦν*, *πρῴην*, *ἀεί*, *ἔτι*, *πώ*, *πρωὶ* καὶ *πρῴ*, *ὀψέ*, *πάλαι*, *ἄρτι*, *εἶτα*, *ἔπειτα*, *νεωστί*, *πέρυσι*, *εὐθύς*, *τάχα*, *τότε*.

3) *Τροπικὰ* ἐπιρρήματα εἶνε τὰ σημαίνοντα τρόπον, ὡς *πῶς*, *εὖ*, *ἑξῆς*, *ὧς*, *κρύβδην* (καὶ τὰ ὅμοια), *τάχα* (=ἴσως), *λάθρᾳ*, *δή*, *δῆθεν*, *ἦ*, *ἄρα*, *μῶν*, *ἀγεληδόν* (καὶ τὰ ὅμοια), *καλῶς* (καὶ τὰ ὅμοια), *ἑλληνιστί* (καὶ τὰ ὅμοια), *τοί*, *γέ*, *πέρ*, *χωρίς*, *ναί*, *οὐ*, *μή*, *παντάπασι(ν)*, *ἀνικρυς*, *οἷα*, *εἶεν*, *οὕτω(ς)*.

ΣΗΜ. Τὸ *ναὶ* λέγεται ἰδίᾳ καταφατικόν, τὸ δὲ *οὐ* καὶ *μὴ* ὁμοῦ μὲν λέγονται ἀποφατικά, ἰδίᾳ δὲ τὸ μὲν *οὐ ἀρνητικόν*, τὸ δὲ *μὴ ἀπαγορευτικόν*.

4) *Ποσότητος σημαντικὰ* ἐπιρρήματα εἶνε τὰ σημαίνοντα ποσόν, ὡς *τοσάκις* (καὶ πάντα τὰ εἰς -ακις), *μάλα*, *λίαν*, *ἄγαν*, *σφόδρα*, *πάνυ*, *σχυρῶς*, *πέρα*, *πολύ*, *ὀλίγον*, *πόσον*, *μάλιστα*, *ἥκιστα*, *οὕτω(ς)*, *τοσοῦτον*, *μόνον*, *ἅπαξ*, *δίς*, *τρίς*, *ἅλις*, *αὖθις*, *αὖ*, *πάλιν*.

§ 296. Ἐπιφώνημα λέγεται φωνὴ παριστάνουσα ψυχικὸν πάθημα, ὡς *φεῦ*, *ὦ*, *αἶ*.

Τὰ ἐπιφωνήματα εἶνε διαφόρων εἰδῶν·

1) *θαυμαστικά*, *ὦ*, *βαβαί*, *παπαῖ*, *φεῦ*, *αἶ*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2) *κλητικόν*, *ῶ*, ὅπερ τίθεται πρὸ τῶν κλητικῶν τῶν ὀνομάτων.
3) *σχετλιαστικά*, *ἰού*, *οὐαί*, *οἴ*, *οἴμοι*, *ἰώ*, *παπαῖ*, *αἰαῖ*.
4) *ἐκπληκτικά*, *ᾶ*, *ἔα*.
5) *θειαστικά*, *εὐοῖ*, *εὐάν*, *σαβοῖ*.
6) *γελαστικά*, *ᾶ ᾶ*.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ

§ 297. Τὸ *ἐτυμολογικὸν* διδάσκει τὸ *ἔτυμον* τῶν λέξεων, ἤτοι πῶς σχηματίζονται λέξεις ἐξ ἄλλων λέξεων. Σχηματίζονται δὲ λέξεις ἐξ ἄλλων λέξεων εἴτε διὰ παραγωγῆς εἴτε διὰ συνθέσεως. Ὅθεν τὸ ἐτυμολογικὸν διαιρεῖται εἰς δύο κεφάλαια· α') περὶ *παραγωγῆς* καὶ β') περὶ *συνθέσεως*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Περὶ παραγωγῆς λέξεων.

§ 298. Αἱ λέξεις παράγονται ἢ ἐκ ῥίζης ἢ ἐξ ὀνοματικοῦ θέματος προστιθεμένων εἰς αὐτὰ τῶν πτωτικῶν ἢ τῶν προσωπικῶν καταλήξεων ἢ ἀμέσως ἢ ἀφ' οὗ τεθῶσι μεταξὺ γράμματά τινα, τὰ ὁποῖα λέγονται *προσφύματα* ἢ *παραγωγικαὶ καταλήξεις*. Καὶ ὅσαι μὲν παράγονται ἐκ ῥίζης λέγονται *πρωτότυποι*, ὅσαι δὲ παράγονται ἐξ ὀνοματικοῦ θέματος λέγονται *παράγωγοι*, π. χ. ἀπὸ τὴν ῥίζαν *γραφ-* ἔγινε τὸ πρωτότυπον *γράφ-ω*, ἀφ' οὗ προσετέθη ἡ προσωπικὴ κατάληξις *-ω* ἀμέσως εἰς τὴν ῥίζαν χωρὶς προσφύματος· ὁμοίως ἀπὸ τὴν ῥίζαν *γραφ-* ἔγινε καὶ τὸ πρωτότυπον *γραφ-εύς*, ἀφ' οὗ ἐτέθη τὸ πρόσφυμα *-ευ* μεταξὺ τῆς ῥίζης *γραφ-* καὶ τῆς πτωτικῆς καταλήξεως *-ς*. Ὡσαύτως ἐκ τοῦ ὀνοματικοῦ θέματος *ἀρχα* (ἀρχὴ) ἔγινε τὸ παράγωγον ἐπίθετον *ἀρχα-ῖο-ς*, ἀφ' οὗ προσετέθη τὸ πρόσφυμα *-ιο* καὶ ἔπειτα ἡ πτωτικὴ κατάληξις *-ς*. Καὶ ἐκ παραγώγων γίνονται πάλιν ἄλλαι παράγωγοι· π. χ. ἐκ τοῦ παραγώγου ἐπιθέτου *ἀρχαῖος* γίνεται τὸ παράγωγον οὐσιαστικὸν *ἀρχαιότης*.

§ 299. Λέξεις παράγωγοι εἶνε α') *ὀνόματα*· β') *ῥήματα* καὶ γ') *ἐπιρρήματα*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Α') Ὀνόματα παράγωγα.

§ 300. Τῶν ὀνομάτων ὅσα παράγονται ἐκ ῥηματικοῦ θέματος λέγονται *ῥηματικά*, ὅσα δὲ παράγονται ἐξ ὀνοματικοῦ θέματος λέγονται *παρώνυμα*.

ΣΗΜ. Ὀλίγα μόνον ἐκ τῶν ὀνομάτων σχηματίζονται ἀμέσως ἐκ ῥηματικοῦ θέματος ἄνευ παραγωγικῆς καταλήξεως ἢ προσφύματος, ὡς *βήξ* ἐκ τῆς ῥίζης *βηκ-*.

§ 301. Ὅταν εἰς συμφωνόληκτον θέμα προστίθενται παραγωγικαὶ καταλήξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ συμφώνου, ὁ θεματικὸς χαρακτὴρ πάσχει τὰς ἀναγκαίας μεταβολάς, ὡς (γραφ-) *γράμ-μα*, (λεγ-) *λέξις* (=λέγ-σι-ς), (δικαδ-) *δικασ-τή-ς*.

§ 302. Ὅταν εἰς φωνηεντόληκτον θέμα προστίθενται παραγωγικαὶ καταλήξεις ἀρχόμεναι ἀπὸ συμφώνου, συνήθως τὸ θεματικὸν φωνῆεν ἐκτείνεται, ἐνίοτε δὲ προστίθεται σ καθὼς καὶ εἰς τὸν παθ. παρακμ., ὡς (ποιε-) *ποίημα* (πεποίημαι), *ποίησις*, *ποιητής*, (μισθο-) *μίσθωμα*, *μίσθωσις*, *μισθωτής*, (σει-) *σει-σ-μός* (παρακ. σέσεισμαι).

§ 303. Ὅταν τὸ θεματικὸν φωνῆεν εἴς τινας χρόνους τοῦ ῥήματος μένῃ βραχύ, συνήθως μένει καὶ εἰς τὰ ῥηματικὰ ὀνόματα, ὡς *αἱρέ-ομαι*, *ἥρημαι*, *ἡρέθην*, ῥηματικὰ *αἵρεσις*, *αἱρετός*· *δέω*, *δήσω*, *ἔδησα*, *δέδεμαι*, *ἐδέθην*, ῥηματικὰ *δέ-σις*, *δε-σ-μός*.

§ 304. Πολλάκις τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων πάσχει μεταβολὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν τοῦ παρακειμ., ὡς λαθ- (παρακ. λέ-ληθ-α), οὐσ. *λήθ-η*, λειπ- (παρακ. λέ-λοιπ-α) ἐπίθ. *λοιπός*. Συνηθεστάτη δ' εἶνε ἡ τροπὴ τοῦ ε εἰς ο, ὡς τρεπ-, οὐσιαστ. *τρόπος*, φλεγ-, οὐσ. *φλὸξ* (=φλόγ-ς).

§ 305. *Τονισμὸς τῶν οὐσιαστικῶν.*

Πάντα σχεδὸν τὰ οὐδέτ. οὐσιαστ. εἶνε βαρύτονα, ὡς *γένος*, *δῶρον*, *πνεῦμα*, *λείψανον*.

§ 306. Τὰ παράγωγα ὀνόματα εἶνε α') οὐσιαστικὰ καὶ β') ἐπίθετα.

α') Οὐσιαστικὰ παράγωγα.

§ 307. Τὰ παράγωγα οὐσιαστικὰ παράγονται α') ἐκ ῥημάτων (δηλ. ῥηματικῶν θεμάτων)· β') ἐξ ἐπιθέτων (ἢ ἐπιθετικῶν θεμάτων) καὶ γ') ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν (ἢ οὐσιαστικῶν θεμάτων).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1) Οὐσιαστικὰ παράγωγα ἐκ ῥημάτων.

§ 308. Τὰ οὐσιαστικὰ τὰ παραγόμενα ἐκ ῥημάτων σημαίνουσι 1) τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον πράττει τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον· 2) τὴν πρᾶξιν· 3) τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πράξεως· 4) τὸ ὄργανον, δι' οὗ γίνεται ἡ πρᾶξις· 4) τὸν τόπον, ὅπου γίνεται ἡ πρᾶξις.

§ 309. Τὰ παράγωγα ἐκ τῶν ῥημάτων οὐσιαστ. τὰ σημαίνοντα τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον πράττει τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον, ἔχουσι τὰς ἑξῆς καταλήξεις:

α') -εὺ-ς (ἀρσ. πάντα ὀξύτονα), οἷον γραφ-εύ-ς, γον-εὺ-ς (θέμ. γεν-, γίγνομαι).

ΣΗΜ. Τινὰ εἰς -εὺ-ς δὲν σημαίνουσι πρόσωπον, ἀλλ' ὄργανον, οἷον *τομ-εύς, κοπ-εύς, χο-εύς.*

β') *-τη-ς, -τηρ, -τωρ* ἀρσ., θηλ. *-τις, -τρις, -τρια, -τειρα,* ὡς *ψάλ-τη-ς, ψάλ-τρια, κλέπ-τη-ς, κρι-τή-ς, ποιη-τή-ς, ποιή-τρια, μαθη-τή-ς, μαθή-τρια, αὐλη-τή-ς, αὐλη-τρίς, προφή-τη-ς,* ἡ *προ-φῆ-τις,* (*ρα-, ρη-μί*), *σω-τήρ, σώ-τειρα, δο-τήρ, δό-τειρα, ῥή-τωρ, συλλήπ-τωρ, συλλήπ-τρια.*

γ') *-μων* (γεν. *-μονος*), *ἡγε-μὼν* (*ἡγέομαι*), *κηδε-μὼν* (*κήδομαι*), *δαί-μων.*

ΣΗΜ. 1. Τὰ πλεῖστα τούτων εἶνε κοινοῦ γένους, ὀλίγα δὲ μόνον ἔχουσι καὶ θηλυκόν.

ΣΗΜ. 2. Πολλὰ τῶν εἰς *-τηρ* σημαίνουσιν ὄργανον, ὡς *ζωσ-τήρ, κρα-τήρ, νιπ-τήρ, λου-τήρ, φωσ-τήρ, ξυσ-τήρ.*

δ') -ο-ς, ὡς *τρο-φό-ς* (τρεφ-, τρέφω), *ἀοιδ-ὸ-ς* (ἀείδω), ᾄδω), *πομπ-ὸ-ς* (πέμπ-ω).

ΣΗΜ. Τινὰ σημαίνουσιν ὄργανον, ὡς *στόλ-ο-ς.*

§ 310. Τὰ παράγωγα ἐκ τῶν ῥημάτων οὐσιαστικὰ τὰ σημαίνοντα τὴν πρᾶξιν ἢ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥήματος ἔχουσι τὰς ἑπομένας καταλήξεις:

α') *-τι-ς, -σι-ς* καὶ *-σία* θηλ. βαρύτονα, ὡς *πίσ-τις* (πιθ-, πείθομαι), *γένε-σις* (γεν-, γενε-, γίγνομαι), *μίμη-σις* (μιμε-, μιμέομαι), *πρᾶξις* (πρᾱγ-, πράττω), *πό-σις* (πο-, πίνω), *δοκιμα-σία* (δοκιμαδ-, δοκιμάζω [1])

β') *-μὸ-ς* ἀρσεν., *-μὴ* θηλ. συνήθως ὀξύτονα, ὡς *ὀδυρ-μὸς* (ὀδυρ-,

---

1. Τὸ *θυσία* ἐκ τοῦ *θύτης,* ὡς (εὐεργέτης) *εὐεργεσία.*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὀδύρομαι), σει-σ-μὸς (σει-, σείω), δε-σ-μὸς (δέω-δῶ), γραμ-μὴ (γραφ-, γράφω), τῖ-μὴ (τι-, τίω), γνώ-μη (γνω-, γιγνώσκω).

γ') -ά, -ὴ θηλυκὰ ὀξύτονα, ὡς χαρ-ὰ (χαρ-, χαίρω), φθορ-ὰ (φθερ-, φθείρω), ἀρχ-ὴ (ἀρχ-, ἄρχω), φυλακ-ὴ (φυλακ-, φυλάσσω).

δ') -ος βαρύτονα, ὡς ὁ λόγ-ο-ς (λεγ-, λέγω), ὁ φόρ-ο-ς (φερ-, φέρω).

ε') -το-ς (ἢ -ε-τός), ὡς κάμα-τος (κμ-, κάμνω), θάνα-τος (θαν-, θανεῖν), τρυγη-τὸς (τρυγά-ω), ἔμε-τος (ἐμέ-ω), ἄρο-τος (ἀρό-ω), πό-τος (πο-, πίνω), παγ-ετὸς (παγ-, πήγνυμι), ὕ-ετὸς (ὕ-ω), νιφ-ετὸς (νίφ-ω), κοπ-ετὸς (κοπ-, κόπ-τω), τοκ-ετὸς (τεκ-, τίκτω).

ΣΗΜ. Συγγενῆ πρὸς ταῦτα εἶνε καὶ τὰ εἰς -τη, οἷον τελε-τὴ (θ. τελε-), κοίτη (θ. κει-), μελ-έτη (θ. μέλ-ει), ἀρε-τὴ (ἀρέσκω).

ς') -ιᾶ συνήθως παροξύτονα, ὡς βασιλε-ία (βασιλεύ-ω), παιδε-ία (παιδεύ-ω), δουλε-ία (δουλεύ-ω), μαν-ία (μαν-, μαίνομαι), πολιορκ-ία (πολιορκ-έω), ἁγνο-ια (ἁγνο-έ-ω).

§ 311. Τὰ παράγωγα ἐκ ῥημάτων οὐσιαστικὰ τὰ σημαίνοντα τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πράξεως ἔχουσι τὰς ἑξῆς καταλήξεις:

α') -μα (πρόσφυμα ματ-) οὐδέτερα βαρύτονα, ὡς πρᾶγ-μα (πρᾶγ-, πράττω), ῥῆ-μα (ῥε-), τμῆ-μα (τεμ-, τέμνω).

ΣΗΜ. Ὅσα γίνονται ἐκ φωνηεντολήκτων θεμάτων, πάντα ἐκτείνουσι τὸ θεματ. φωνῆεν, ὡς ποίη-μα, ὑπόδη-μα, πῶ-μα.

β') -ος (πρόσφυμα εσ-) οὐδέτ. βαρύτονα, ὡς ἔθος (ἐθ-, εἴωθα, ἐθίζω), γένος (γεν-, γίγνομαι), τέκος (τεκ-, τίκτω).

§ 312. Τὰ παράγωγα ἐκ ῥημάτων οὐσιαστικὰ τὰ σημαίνοντα τὸ ὄργανον ἔχουσι τὰς ἑξῆς καταλήξεις:

α') -τρον (ἢ -θρον) οὐδ. καὶ -τρα (ἢ -θρα) θηλυκά, ὡς ἄρο-τρον (ἀρό-ω), κλεῖ-θρον (κλεί-ω), σεῖσ-τρον (σεί-ω), πλήκ-τρον (πλήτ-τω), ξύσ-τρα (ξύ-ω), κολυμβή-θρα (κολυμβάω).

ΣΗΜ. Πολλὰ τούτων ἐν πληθ. ἀριθμῷ σημαίνουσι τὸν μισθὸν ἢ τὴν ἀμοιβήν, ὡς λύ-τρον ἢ λύ-τρα, δίδακ-τρα, θρέπ-τρα, σῖσ-τρα. Τινὰ δὲ σημαίνουσι τὸν τόπον, ὡς παλαί-σ-τρα, ὀρχή-σ-τρα, θέα-τρον, λου-τρόν.

β') -όνη, -άνη, -ανον, ὡς βελό-νη (βελ-, βάλλω), περ-όνη (περ-, περάω), ἀκ-όνη (ἀκ-, ἀκ-ή), ἀγχ-όνη (ἄγχ-ω), ἀμπεχ-όνη (ἀμπέχομαι), σκαπ-άνη (σκάπ-τω), στεφ-άνη (στέφ-ω), δρέπ-ανον (δρέπ-ω).

§ 313. Τὰ παράγωγα ἐκ ῥημάτων οὐσιαστικὰ τὰ σημαίνοντα τὸν τό-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πον, ἔνθα γίνεται ἡ πρᾶξις, ἔχουσι τὴν ἑξῆς κατάληξιν, *-τήριον* (οὐδέτ. προπαροξύτονα), ὡς *ἀκροα-τήριον, κρι-τήριον, δικασ-τήριον, βουλευ-τήριον.*

ΣΗΜ. Ταῦτα κυρίως γίνονται ἐκ τῶν εἰς *-τηρ* οὐσιαστικῶν. Πολλὰ δὲ τούτων σημαίνουσι καὶ ὄργανον, μισθὸν ἢ πρᾶγμα καὶ ἐν πληθ. ἑορτήν, ὡς *ποτήριον, χαριστήρια, θελκτήριον, πλυντήρια.*

2) Οὐσιαστικὰ παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων.

§ 314. Τὰ οὐσιαστικὰ τὰ παραγόμενα ἐξ ἐπιθέτων σημαίνουσιν ἰδιότητα καὶ εἶνε ἀφῃρημένα. Ἔχουσι δὲ τὰς ἑξῆς καταλήξεις:

α') *-της* (πρόσφυμα τητ-) θηλ. παροξύτονα, ὡς *νεό-της, ἰσό-της, ταχύ-της.*

ΣΗΜ. Ταῦτα παράγονται ἐξ ἐπιθέτων β' ἢ γ' κλίσεως. Τινὰ δὲ καὶ ὀξύνονται, ὡς *δῃότής*, διφορεῖται τὸ *ταχύτης* καὶ *ταχυτής, βραδύτης* καὶ *βραδυτής.*

β') *-σύνη* θηλ. παροξύτονα, ὡς *δικαιο-σύνη* (δίκαιος), *σωφρο-σύνη* (σώφρων-, -ονος).

ΣΗΜ. Τὸ ο πρὸ τοῦ *-σύνη* γίνεται ω, ἂν ἡ πρὸ αὐτοῦ συλλαβὴ εἶνε βραχεῖα, ὡς *ἁγιω-σύνη.*

γ') *-ία* (θηλ. παροξύτονα ἢ προπαροξύτονα), ὡς *σοφ-ία* (σοφός), *κακ-ία* (κακός), *εὐδαιμο-νία* (εὐδαίμων).

ΣΗΜ. 1. Τὰ ἐκ δευτεροκλίτων εἰς -ος παραγόμενα ἀποβάλλουσι τὸ ο τοῦ θέματος καὶ παροξύνονται, τὰ δὲ ἐκ τῶν εἰς -οος προπαροξύνονται, ὡς (εὔνοος) *εὔνοια*, (εὔπλοος) *εὔπλοια.*

ΣΗΜ. 2. Ἡ κατάληξις -ια μετὰ θεματικοῦ φωνήεντος ε τῶν εἰς εσ ληγόντων θεμάτων, τὰ ὁποῖα ἀποβάλλουσι τὸ σ, γίνεται *-εια*, μετὰ δὲ τοῦ ο τῶν εἰς -οος γίνεται *-οια*, ὡς *ἀλήθε-ια* (θέμ. ἀληθεσ- τοῦ ἀληθής), *εὔνο-ια* (εὔνοο-).

ΣΗΜ. 3. Τινὰ ἐκ τῶν εἰς -ης (θεμ. εσ-) ἐπιθέτων παραγόμενα λήγουσιν εἰς *-ιᾱ* καὶ οὐχὶ εἰς *-ειᾱ*, οἷον (εὐτυχής) *εὐτυχία*, (εὐφυής) *εὐφυΐα*, (δυσώδης) *δυσωδία.* Τὸ δὲ ῳ πρὸ τοῦ ια τρέπεται συνήθως εἰς σ, π. χ. *ἀκρασία* (ἐκ τοῦ ἄκρατος), δὲν τρέπεται δέ, ὅταν πρὸ τοῦ τ εἶνε ν ἢ σ, ὡς (ἀναίσχυντος) *ἀναισχυντία*, (ἀχάριστος) *ἀχαριστία.*

δ') τὰ εἰς *-ὰς* (γεν. -άδος), θηλ. ὀξύτονα, ἐξ ἀριθμητικῶν ἐπιθέτων παραγόμενα, οἷον *δυὰς* (δύο), *τριὰς* (τρία), *τετράς, δεκάς, εἰκὰς* (εἴκοσι), *τριακὰς* (τριάκοντα), κτλ.

ε') τὰ εἰς *-ος* οὐδέτερα τριτόκλιτα γίνονται ἀμέσως ἀπὸ τῆς ῥημ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ρίζης, ὡς *βάθος* (βαθ-ύνω), *τάχ-ος* (ταχ-ύνω), *αἶσχ-ος*, *κάλλ-ος* (καλλ-ύνω), *μῆκ-ος*, *ψεῦ-δος*.

ε') οὐσιαστικά τινα ἀρρημένα εἰς -α καὶ εἰς -η γίνονται ἐκ τῶν θηλ. ἐπιθέτων μόνον ἀναβιβάζοντα τὸν τόνον ἢ καὶ φυλάττοντα αὐτόν, ὡς ἐκ τοῦ ἐπιθ. θερμὴ γίνεται *θέρμη*, ἐκ τοῦ *ἐχθρὰ* τὸ *ἔχθρα*, ἐκ τοῦ *κακὴ* τὸ *κάκη*, κτλ. Ὁμοίως ἐκ τοῦ θηλ. (τοῦ αἴτιος) *αἰτία* γίνεται τὸ οὐσιαστ. ἡ *αἰτία*, ἐκ τοῦ θηλ. (τοῦ ἄξιος) *ἀξία* τὸ οὐσιαστ. ἡ *ἀξία*.

ζ') Καὶ κύρια ὀνόματα σχηματίζονται ἐξ ἐπιθέτων οὕτως ἀναβιβαζομένου ἁπλῶς τοῦ τόνου. π. χ. *Λάμπρος* (ἐκ τοῦ λαμπρός), *Φαῖδρος* (ἐκ τοῦ φαιδρός), *Κράτερος* (ἐκ τοῦ κρατερός), *Διογένης* (ἐκ τοῦ διογενής), κτλ. Καὶ ἐκ μετοχῶν, π. χ. *Δώσων* (γεν. -ωνος, ἐκ τῆς μετοχ. δώσων), καὶ (σωζόμενος) *Σῳζομενός*, *Πείθων* (-ωνος ἐκ τοῦ πειθων). Κατ' ἀναλογίαν τούτων σχηματίζονται καὶ ἐξ ἐπιθ. κύρια ὀνόματα εἰς *-ων*, γεν. *-ωνος*, ὡς *Ἀγάθων* (-ωνος ἐκ τοῦ ἀγαθός), *Ἱέρων* (-ωνος ἐκ τοῦ ἱερός), *Ἅγνων* (-ωνος ἐκ τοῦ ἁγνός), κτλ.

3) Οὐσιαστικὰ παράγωγα ἐξ οὐσιαστικῶν.

§ 315. Τὰ οὐσιαστικὰ τὰ παραγόμενα ἐξ ἄλλων οὐσιαστικῶν σημαίνουσι α') σμικρυνσιν (*ὑποκοριστικά*) ἢ τοὐναντίον μεγέθυνσιν (*μεγεθυντικά*) τοῦ οὐσιαστικοῦ, ἐξ οὗ παράγονται· β') τὸν καταγόμενον ἔκ τινος πατρὸς ἢ προγόνου (*πατρωνυμικά*)· γ') τὸν καταγόμενον ἔκ τινος ἔθνους ἢ πόλεως (*ἐθνικά*)· δ') τὸν τόπον, ὅπου ὑπάρχει ἢ γίνεται τὸ οὐσιαστικόν, ἐξ οὗ παράγονται (*τοπικά*). Ὅθεν τὰ οὐσιαστικὰ τὰ παραγόμενα ἐξ ἄλλων οὐσιαστ. εἶνε α') *ὑποκοριστικά*· β') *μεγεθυντικά*· γ') *πατρωνυμικά*· δ') *ἐθνικὰ* καὶ ε') *τοπικά*.

§ 316. Ὑποκοριστικὰ λέγονται τὰ παράγωγα οὐσιαστικὰ τὰ σημαίνοντα σμικρυνσιν τοῦ οὐσιαστ., ἐξ οὗ παράγονται, ἤτοι παριστάνουσιν αὐτὸ μικρότερον εἴτε θωπευτικῶς εἴτε καὶ ἐμπαικτικῶς. Ἔχουσι δὲ τὰς ἑπομένας καταλήξεις:

α') -ιο-ν (οὐδέτ.), οἷον *παιδίον*, *κηπίον*, *ἀσπίδιον*.

ΣΗΜ. Παραλλαγαὶ τῆς καταλήξεως *-ιον* εἶνε αἱ καταλήξεις *-αριον*, *-ίδιον*, *-ύδριον*, *-ύλλιον*, ὡς *παιδ-άριον*, *θυρ-ίδιον*, *μελ-ύδριον*, *ἐπ-ύλλιον* (ἔπος). Ἔτι δὲ αἱ καταλήξεις *-άσιον*, *-άφιον*, *-ύφιον*, *-ίχνιον*, ὡς *κορ-άσιον* (κόρη), *ξυρ-άφιον* (ξυρόν),

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ζῳ-ύφιον (ζῶον), *πολ-ίχνιον* (πόλις). Καὶ συναίρεσις γίνεται *γήδιον* (γη-ίδιον) *κρεάδιον* (κρεα-ίδιον).

β') *-ίσκος*, θηλ. *-ίσκη*, ὡς *νεαν-ίσκος*, *στεφαν-ίσκος*, *παιδ-ίσκη*.

γ') -ις (γεν. -ιδος) θηλυκά, ὡς *θεραπαιν-ίς*, *πινακ-ίς*, *θυρ-ίς*, *νησ-ίς*, *θρονίς*.

ΣΗΜ. 1. Πολλὰ ὑποκοριστικὰ ἀπέβαλον τὴν ὑποκοριστικὴν σημασίαν καὶ ἔχουσι τὴν σημασίαν τῶν πρωτοτύπων, ὡς *βιβλίον* (=βίβλος), *θηρίον* (=θήρ), *ἀκόντιον* (=ἄκων), *στόμιον*, κτλ. Οὕτω καὶ τὰ πλεῖστα τῶν οὐσιας. τῆς ὁμιλουμένης *κεφάλι* (=κεφαλή), *χέρι* (=χείρ), *πόδι* (=πούς). Τινὰ δ' ἔχουσι μόνον τύπον ὑποκοριστικῶν ἄνευ σημασίας ὑποκοριστικῆς, *ἰσχίον*, *ἴχνιον*, *ὄσπριον*, *φρούριον*, *πεδίον*.

ΣΗΜ. 2. Τὰ εἰς -ιον ὑποκοριστικὰ τρισύλλαβα μὲν ὄντα καὶ μετὰ μακρᾶς προπαραληγούσης παροξύνονται, ὡς *παιδίον*, ἐξαιρεῖται τὸ *ποίμνιον* καὶ *κώμιον*. Τὰ δὲ τριβράχεα τρισύλλαβα καὶ τὰ ὑπερτρισύλλαβα προπαροξύνονται, ὡς *πόδιον*, *κτένιον*, *ἀνθρώπιον*.

§ 317. *Μεγεθυντικὰ* λέγονται τὰ παράγωγα οὐσιαστ. τὰ σημαίνοντα μεγέθυνσιν τοῦ οὐσιαστ., ἐξ οὗ παράγονται, ἐμπαικτικῶς ἢ καὶ ἄνευ ἐμπαιγμοῦ. Ἔχουσι δὲ τὰς ἑπομένας καταλήξεις:

α') -ων, ὡς *κεφάλων* (ἐκ τοῦ κεφαλὴ) (ἐν τῇ ὁμιλουμένῃ κεφάλας), *γάστρων* (ἐν τῇ ὁμιλ. κοιλαρᾶς), *χείλων* (ἐν τῇ ὁμιλ. χειλαρᾶς).

β') *-ίας*, ὡς *μετωπίας* (ἐκ τοῦ μέτωπον), *φρονηματίας* (ἐκ τοῦ φρόνημα).

§ 318. *Πατρωνυμικὰ* λέγονται τὰ παραγόμενα ἐκ κυρίων ὀνομάτων καὶ σημαίνοντα τὸν καταγόμενον ἔκ τινος πατρὸς ἢ προγόνου, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐκ μητρός. Ἔχουσι δὲ τὰς ἑπομένας καταλήξεις:

α') *-δη-ς* (ἀρσ παροξύτονα) καὶ *-ις*, *-ας* (θηλ. ὀξύτονα). Ἡ κατάληξις αὕτη εἰς τὰ ὀνόματα τὰ ἔχοντα θέμα εἰς -α προστίθεται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα, ὡς *Βορεά-δης*, θηλ. *Βορεάς*, *Αἰνειά-δης*, *Αἰνειάς*. Εἰς δὲ τὰ ὀνόματα τὰ ἔχοντα συμφωνόληκτον θέμα προστίθεται ι μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς καταλήξεως, ὡς (Κεκροπ-, Κέκροψ) *Κεκροπ-ί-δης*, θηλ. *Κεκροπίς*, *Ἀτλαντ-ί-δης*, θηλ. *Ἀτλαντίς*, *Μεμνον-ί-δης*, θηλ. *Μεμνονίς*. Τὰ δὲ τριτόκλιτα ὀνόματα τὰ ἔχοντα θέμα εἰς -ευ ἢ -ο συναιροῦσι τὸ ε μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ υ καὶ τὸ ο μετὰ τοῦ ι εἰς ει καὶ οι, ὡς (Πηλεὺς) Πηλε-ί-δης, (Λητώ, Λητό-ος) *Λητο-ί-δης*. Ὁμοίως ἀποβάλλεται πρὸ τοῦ ι καὶ τὸ ο τῶν δευτεροκλίτων θε-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μάτων, ὡς (Τάνταλο-ς) *Ταντα-ί-δης, Ταντα-λίς*, (Κρόνο-ς), *Κρον-ί-δης*. Τὰ δὲ ἐκ τῶν εἰς *-ιος* δευτεροκλίτων γίνονται *-ιάδης*, ὡς (Μενοίτιο-ς) *Μενοιτ-ιάδης*, (Θέστιος) *Θεστιάδης*.

β') *-ίων*, σπανιωτέρα καὶ ποιητικὴ κατάληξις τῶν πατρωνυμικῶν, ὡς (Κρόνος) *Κρον-ίων*, (Πηλεύς) *Πηλε-ίων*.

ΣΗΜ. Παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς πεζογράφοις τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς δηλοῦται διὰ γενικῆς, ὡς «Θησεὺς ὁ *Αἰγέως*» καὶ «Δημοσθένης ὁ *Δημοσθένους*». Τὰ δὲ εἰς *-δης* παρ' αὐτοῖς εἶνε ὀνόματα γενῶν, ὡς *Ἡρακλεῖδαι, Πελοπίδαι*.

§ 319. Συγγενῆ πρὸς τὰ πατρωνυμικὰ εἶνε τὰ *συγγενικὰ* εἰς *-ιδοῦς*, ὡς *ἀδελφιδοῦς* (υἱὸς ἀδελφοῦ ἢ ἀδελφῆς), *ἀδελφιδῆ* (θυγάτηρ ἀδελφοῦ ἢ ἀδελφῆς), *θυγατριδοῦς, θυγατριδῆ* (υἱὸς θυγατρὸς ἢ θυγάτηρ θυγατρός), *ἀνεψιαδοῦς* (υἱὸς ἀνεψιοῦ ἢ ἀνεψιᾶς). 2) Τὰ *γονεωνυμικά*, τὰ σημαίνοντα νεογνὰ ζῴων καὶ καταλήγοντα εἰς *-ιδεύς*, ὡς *λεοντ-ιδεὺς* (τέκνον λέοντος), *λυκ-ιδεύς* (τέκνον λύκου), *ἀλωπεκ-ιδεύς, λαγ-ιδεύς, ἀετιδεύς*, κτλ.

ΣΗΜ. Τὰ νεογνὰ ζῴων τινῶν ὀνομάζονται δι' ἰδίων ὀνομάτων, οἷον *σκύμνος* (νεογνὸν λέοντος), *μόσχος* (νεογνὸν βοός), *πῶλος* (ἵππου καὶ ὄνου), *ἀμνὸς* (προβάτου), *νεβρὸς* (ἐλάφου), *ἔριφος* (αἰγός), *σκύλαξ* (κυνός), *δέλφαξ* (χοίρου). Ὁμοίως ἐν τῇ ὁμιλουμένῃ *μοσχάρι* (νεογνὸν βοός), *πουλάρι* (ἵππου), *πιτσοῦνι* (περιστερᾶς), *κουτάβι* (κυνὸς ἢ λύκου).

§ 320. *Ἐθνικὰ* λέγονται τὰ παραγόμενα ἐκ κυρίων ὀνομάτων ἐθνῶν, χωρῶν ἢ πόλεων καὶ σημαίνοντα τὸν καταγόμενον ἐξ αὐτῶν. Ἔχουσι δὲ τὰς ἑπομένας καταλήξεις:

α') *-ιο-ς* (θηλ. *-ία*, σπανίως *-ιάς*), τῆς ὁποίας τὸ ι μετὰ προηγουμένου φωνήεντος α, ε, ι, ω (πλὴν τοῦ ο, τὸ ὁποῖον ἀποβάλλεται) συναιρεῖται εἰς αι, ει, ῖ, ῳ, ὡς (Τροιζὴν) *Τροιζήν-ιος*, (Σαλαμίς) *Σαλαμίν-ιος*, (Ἀθῆναι) *Ἀθηνα-ῖος*, (Σμύρνη) *Σμυρνα-ῖος*, (Θῆβαι) *Θηβα-ῖος*, (Ἄργος) *Ἀργε-ῖος*, (Χίος) *Χῖος*, (Κῶς) *Κῷος*, (Κόρινθος) *Κορίνθ-ιος*.

ΣΗΜ. Τὰ ἐκ τῶν εἰς *-ους*, γεν. *-οῦντος* κυρίων ὀνομάτων ἄλλα μὲν φυλάττουσι τὸν θεματικὸν χαρακτῆρα τ, ὡς (Σελινοῦς) *Σελινούντ-ιος*, (Ὀποῦς) *Ὀπούντιος*, ἄλλα δὲ τρέπουσιν αὐτὸν εἰς σ, ὡς (Ἀμαθοῦς) *Ἀμαθούσ-ιος*, (Ἀγνοῦς) *Ἀγνούσ-ιος*, ὡς καὶ (Μίλητος) *Μιλήσ-ιος*. Ἂν δὲ πρὸ τοῦ ου εἶνε φωνῆεν ἢ ρ, τρέπεται καὶ τὸ ου εἰς α, ὡς (Φλειοῦς) *Φλειάσιος*, (Ἀναγυροῦς) *Ἀναγυράσιος*.

β') *-εύ-ς* (θηλ. *-ίς*) ὀξύτονα, ὡς (Μέγαρα) *Μεγαρεύς*, θηλ. *Μεγαρίς*, (Χαλκὶς) *Χαλκιδεύς*, (Ἁλικαρνασσὸς) *Ἁλικαρνασσεύς*, (Ἐρέτρια)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ἐρετριεύς, (Εὔβοια) *Εὐβοεύς*, (Πλάταια) *Πλαταιεύς*, (Φώκαια) *Φωκαεύς*, (Φωκίς) *Φωκεύς*, κτλ.

γ') *-της* (θηλ. -τις), ἥτις ἐνίοτε γίνεται *-ίτης*, *-ιάτης*, *-ώτης*, οἷον (Τεγέα) *Τεγεά-της*, θηλ. *Τεγεᾶ-τις*, (Ποτείδαια) *Ποτειδαιά-της*, (Αἴγινα) *Αἰγινή-της*, (Ἄβδηρα) *Ἀβδηρ-ίτης*, (Σπάρτη) *Σπαρτ-ιάτης*, (Ἀμπρακία) *Ἀμπρακι-ώτης*, (Σικελία) *Σικελι-ώτης*, (Ἡράκλεια) *Ἡρακλεώτης*.

δ') *-ηνός*, *-ανός*, *-ῖνος*, αἵτινες προστίθενται πρὸ πάντων εἰς ὀνόματα πόλεων ἢ χωρῶν ἐκτὸς τῆς καθ' αὐτὸ Ἑλλάδος, ὡς (Λάμψακος) *Λαμψακηνός*, (Ἄβυδος) *Ἀβυδηνός*, (Σηλυμβρία) *Σηλυμβριανός*, (Ἀσία) *Ἀσιανός*, (Σάρδεις) *Σαρδιανός*, (Ῥήγιον) *Ῥηγῖνος*, (Τάρας) *Ταραντῖνος*, ἀλλὰ καὶ (Ἀμοργὸς) *Ἀμοργῖνος*.

§ 321. *Τοπικὰ* λέγονται τὰ παράγωγα οὐσιαστ. τὰ σημαίνοντα τὸν τόπον, ὅπου ὑπάρχει ἢ γίνεται τὸ οὐσιαστικόν, ἐξ οὗ παράγονται. Ἔχουσι δὲ τὰς ἑπομένας καταλήξεις·

α') *-εῖον* ἢ *-ιον* (τῆς ὁποίας τὸ ι, ὅταν προηγῆται α, ε, ω, συναιρεῖται εἰς αι, ει, ῳ), ὡς *λογ-εῖον*, *φυλακ-εῖον*, *κουρ-εῖον* (κουρεύς), *Θησε-ῖον* (Θησεύς), *Μουσ-εῖον* (Μοῦσα), *Ἥρα-ιον* (Ἥρα), *ἡρῷον* (ἥρως), *Ἀρτεμίσ-ιον* (ἐκ τοῦ Ἄρτεμις Ἀρτέμιτ-ος ἀντὶ Ἀρτέμιδ-ος), *Ἀφροδίσ-ιον* (Ἀφροδίτη).

ΣΗΜ. Ταῦτα σημαίνουσι καὶ ναὸν ἢ τόπον ἀφιερωμένον εἰς θεόν τινα ἢ ἥρωα καὶ λέγονται *τεμενικά*, ὡς *Ἥραιον*, *Θησεῖον*, *Ἀρτεμίσιον*.

β') *-ὼν* (γεν. *-ῶνος*) ἢ *-εὼν* (γεν. -εῶνος) ἀρσεν. ὀξύτονα, ὡς *ἀμπελὼν* (ἄμπελος), *ἐλαιὼν* (ἐλαία), *οἰνὼν* (οἶνος), *ἀνδρὼν* ἢ *ἀνδρωνῖτις* (ἡ) ἐκ τοῦ ἀνήρ, περιστερ-εὼν (ἐκ τοῦ περιστερά). Τὰ τοιαῦτα σημαίνουσι τόπον περιέχοντα πολλὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ θέματος δηλουμένου καὶ λέγονται *περιεκτικά*.

ΣΗΜ. 1. Περιεκτικὰ εἶνε καὶ τὰ εἰς *-ιά* ἢ *-ωνιά* (θηλ. ὀξύτονα), ὡς *σφηκιὰ* (φωλεὰ σφηκῶν), *μυρμηκιὰ* (φωλεὰ μυρμήκων), *νεοττιὰ* (φωλεὰ νεοσσῶν), *ῥοδωνιὰ* (ἐκ τοῦ ῥόδον), *ἰωνιὰ* (ἐκ τοῦ ἴον).

ΣΗΜ. 2. Τοπικὰ εἶνε καί τινα ῥηματικὰ εἰς *-τήριον* (περὶ ὧν ὅρα § 313).

ΣΗΜ. 3. Τοπικὰ γίνονται καὶ ἐξ ἐθνικῶν, ὡς (Ἀρκὰς) *Ἀρκαδία*, (Μακεδὼν) *Μακεδονία*, (Ἴων) *Ἰωνία*, (Μάγνης) *Μαγνησία*, (Κίλιξ) *Κιλικία*, κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β') Ἐπίθετα παράγωγα.

§ 322. Τὰ ἐπίθετα παράγονται ἐκ θεμάτων ὀνοματικῶν καὶ ῥηματικῶν (δηλ. ὀνομάτων καὶ ῥημάτων). Αἱ κυριώτεραι δὲ παραγωγικαὶ καταλήξεις, δι' ὧν σχηματίζονται ἐπίθετα, εἶνε αἱ ἑξῆς:

α') *-ιο-ς*, ἥτις προστίθεται εἰς θέματα ὀνομάτων. Τὰ εἰς -ιο-ς λήγοντα ἐπίθετα σημαίνουσι τὸ ἀνῆκον ἢ ἔχον σχέσιν πρὸς τὸ οὐσιαστ., ἐξ οὗ παράγονται, καὶ λέγονται *κτητικά*, ὡς (οὐρανὸς) *οὐράνιος*, (ἑσπέρα) *ἑσπέριος*.

Περὶ τούτων σημειωτέα τὰ ἑξῆς:

1) Εἰς τὰ φωνηεντόληκτα θέματα τὸ ι τῆς καταλήξεως μετὰ τῶν θεματικῶν φωνηέντων ἀποτελεῖ διφθόγγους, αἵτινες περισπῶνται συνήθως, ὡς (ἀγορὰ) *ἀγορα-ῖο-ς*, (βασιλεύς, βασιλε(υ)-) *βασίλε-ιο-ς*, (τέλος, τελε(σ)-) *τέλε-ιο-ς*, (αἰδώς, αἰδο(σ)-) *αἰδο-ῖ-ος*, (ἥρω-ς) *ἡρῷο-ς*.

2) Καὶ ἐξ ἐπιθέτων παράγονται ἐπίθετα εἰς *-ιο-ς*, ὡς (ἐλεύθερος) *ἐλευθέρ-ιο-ς*, (ὀρθὸς) *ὄρθ-ιο-ς*, (ἥσυχος) *ἡσύχ-ιο-ς*.

ΣΗΜ. 1. Εἰς ὀνόματα προσώπων ἢ ζῴων προστίθεται ἡ κατάληξις *-ειος*, ὡς (Κῦρος) *Κύρειος*, (Πυθαγόρας) *Πυθαγόρειος*, (ἄνθρωπος) *ἀνθρώπειος*, *βασίλειος*, *ἵππειος*, *βόειος*, *ὄνειος*, κτλ. Εἰς *-ειος* εἶνε καί τινα ἐπίθετα ἐξ ἐπιθέτων γινόμενα, ὡς (καθαρὸς) *καθάρειος*, (μέγας) *μεγαλεῖος*, κτλ.

ΣΗΜ. 2. Τὸ ο τοῦ θέματος τῶν δευτεροκλίτων ἀποβάλλεται πρὸ τοῦ *-ιος*, ὡς (οὐρανο-) *οὐράν-ιος*.

ΣΗΜ. 3. Ἐὰν τὸ θέμα τοῦ ὀνόματος λήγῃ εἰς τ, τοῦτο τρέπεται εἰς σ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὡς (ἐνιαυτὸς) *ἐνιαύσ-ιος*, (δημότης) *δημόσ-ιος*, (ἱκέτης) *ἱκέσ-ιος*, (ἑκοντ-, ἑκών) *ἑκούσ-ιος*, (ἐθέλων, -οντος) *ἐθελούσ-ιος*.

β') *-ικό-ς* (ὀξύτονα τρικατάληκτα). Τὰ εἰς *-ικὸς* ἐπίθετα, ὅσα μὲν παράγονται ἐκ ῥηματικῶν θεμάτων, σημαίνουσι τὸν *ἱκανὸν* ἢ *ἐπιτήδειον* πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ θέματος σημαινόμενον, ὡς *ἀρχ-ικὸς* (ἱκανὸς ἄρχειν), *γραφ-ικός*, *πολεμ-ικός*. Ὅσα δὲ παράγονται ἐξ ὀνοματικῶν θεμάτων, σημαίνουσι τὸ ἀνῆκον ἢ ἁρμόζον εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ θέματος σημαινόμενον, ὡς *βασιλ-ικὸς* (ὁ ἀνήκων εἰς τὸν βασιλέα), *φυσ-ικός*, (Δαρεῖος) *Δαρε-ικός* (ἀντὶ τοῦ Δαρει-ικός), (Δεκέλεια, Δεκελει-ικὸς) *Δεκελε-ικός*, (Ἀχαιός, Ἀχαι-ικός) *Ἀχαϊκός*, ἀλλ' ὁμῶς (κεραμεὺς) *κεραμε-ικός*.

ΣΗΜ. Θηλυκά τινα τῶν εἰς *-ικὸς* ἐπιθέτων λαμβάνονται ὡς οὐσιαστικὰ τεχνῶν ἢ ἐπιστημῶν ὀνόματα κατ' ἔλλειψιν τοῦ οὐσιαστ. τέχνη ἢ ἐπιστήμη, ὡς *μου-*

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

σική, γραμματική, ῥητορική. Τὸ δὲ ἀρσεν. σημαίνει τὸν ἀσχολούμενον εἰς τέχνην ἢ ἐπιστήμην, ὡς *μουσικός, γραμματικός, τακτικός.*

γ') -ινος (προπαροξύτονα) } Τὰ τοιαῦτα σημαίνουσι τὴν ὕλην ἢ τὸ
δ') -εος (συνῃρημένα οῦς) } χρῶμα τοῦ οὐσιαστικοῦ, ἐξ οὗ παράγονται, καὶ λέγονται *μετουσιαστικά*, ὡς *ξύλ-ινος, λίθ-ινος, κρίθ-ινος, κίτρινος, πράσ-ινος, χρυσοῦς, ἀργυροῦς, πορφυροῦς.*

ΣΗΜ. Τὰ εἰς -*ινός* ὀξύτονα ἐπίθετα σημαίνουσι χρόνον (χρονικά), ὡς *ἑσπερινός, νυκτερ-ινός, ἐαρ-ινός, θερ-ινός.* Χρονικὰ ὡσαύτως εἶνε καὶ τὰ εἰς -*αῖος* ἀριθμητικὰ παραγόμενα ἐκ τῶν τακτικῶν, ὡς *τριταῖος, τεταρταῖος, δεκαταῖος* (§ 152).

ε') *εις*, θηλ. -*εσσα*, -*εν* (πρόσρυμα -εντ-). Τὰ ἐπίθετα ταῦτα σημαίνουσι *πλησμονὴν* τοῦ ὑπὸ τοῦ θέματος δηλουμένου, ὡς *χαρί-εις* (πλήρης χάριτος), *ὑλή-εις* (δασώδης, ἐκ τοῦ ὕλη), *ἀνεμό-εις, ἀστερό-εις.*

ϛ') -*ώδης* (οὐδ. -*ῶδες*). Τὰ τοιαῦτα σημαίνουσι πλησμονὴν τοῦ ἐξ οὗ παράγονται οὐσιαστ. ἢ ὁμοιότητα πρὸς αὐτό, ὡς *ψαμμ-ώδης* (πλήρης ψάμμου), *αἱματ-ώδης* (πλήρης αἵματος), *γυναικ-ώδης, σφηκ-ώδης.*

ζ') -*μων* (ἀρσεν. καὶ θηλ.), -*μον* (οὐδ). Τὰ τοιαῦτα παράγονται ἐκ ῥηματικῶν θεμάτων καὶ σημαίνουσι τὸν ἔχοντα κλίσιν πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον, ὡς *μνή-μων* (μέμνημαι), *ἐλεή-μων, οἰκτίρ-μων* (οἰκτίρ-ω), *ἐπιλήσ-μων* (ἐπιλανθάνομαι), *πολυπράγ-μων* (πράττω), κτλ.

η') -*μος* ἢ -*ιμος* (προπαροξύτονα). Τὰ τοιαῦτα ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παθητικὴν σημασίαν καὶ σημαίνουσι τὸν ἐπιτήδειον ἢ ἄξιον νὰ πάθῃ ἢ καὶ νὰ πράξῃ τὸ σημαινόμενον ὑπὸ τοῦ οὐσ., ἐξ οὗ παράγονται, ὡς *χρήσι-μος* (ἐπιτήδειος πρὸς χρῆσιν), *φύξι μος* (ἄξιος νὰ τὸν ἀπορύγῃ τις), *ἀοίδ-ιμος* (ἄξιος ἀοιδῆς, ᾠδῆς), *μάχ-ιμος* (ἱκανὸς πρὸς μάχην).

ΣΗΜ. Συγγενῆ πρὸς ταῦτα εἶνε καὶ τὰ εἰς -*ιμαῖος* παράγωγα, ὡς *κλοπ-ιμαῖος, ὑποβολ-ιμαῖος* (ὑποβεβλημένος, κεκλεμμένος), *ἐπιστολ-ιμαῖος* (ἐν ἐπιστολῇ περιειλημμένος).

θ') -*νος*. Τὰ εἰς -*νος* ἐπίθετα σημαίνουσι τὸν προξενοῦντα τὸ ὑπὸ τοῦ θέματος σημαινόμενον, ὡς *σεμ-νὸς* (ὁ ἄξιος σεβασμοῦ), *τερπ-νὸς* (ὁ τέρπων), κτλ. Ὅσα δὲ γίνονται ἐξ ὀνομάτων, σημαίνουσι πλησμονὴν τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ οὐσ., ἐξ οὗ παράγονται, ὡς (πεδίον) *πεδι-νός*, (ὄρος, ὄρεσ-, ὀρεσ-νός, ὀρεν-νός) *ὀρει-νός.* Κατ' ἀναλογίαν δὲ καὶ *σκοτει-νός, φωτεινός, ποθεινός, ἐλεεινός, ἐλεινός.*

ι') -*λὸς* (-*ηλός*, -*ωλός*). Ταῦτα σημαίνουσι τὸν ἔχοντα κλίσιν πρὸς

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸ ὑπὸ τοῦ θέματος σημαινόμενον, ὡς *ἀπατη-λὸς* (ἀπατά-ω), *ἁμαρτ-ωλὸς* (θέμ. *ἁμαρτ-άνω*).

ια') *-ρὸς* (*-ερός, -ηρός*). Ταῦτα σημαίνουσι τὸν ἔχοντα πλησμονὴν τοῦ σημαινομένου ὑπὸ τοῦ θέματος ἢ κλίσιν πρὸς αὐτό, ὡς *λαμπ-ρὸς* (πλήρης λάμψεως), *σκι-ερὸς* (ὁ ἔχων σκιάν), *φθον-ερὸς* (ὁ ἔχων κλίσιν νὰ φθονῇ), *ὀλισθ-ηρός*, κτλ.

ιβ') *-αλέος*. Τὰ εἰς *-αλέος* σημαίνουσι τὸν γέμοντα τοῦ ὑπὸ τοῦ οὐσ. ἐξ οὗ παράγονται δηλουμένου, ὡς *ῥωμ-αλέος* (ὁ ἔχων πολλὴν ῥώμην), *διψ-αλέος, πειν-αλέος, ψωρ-αλέος. θαρρ-αλέος, κερδ-αλέος*.

ιγ') *-ιαῖος*. Τὰ εἰς *-ιαῖος* σημαίνουσι τὸν ἔχοντα τὸ μέγεθος τοῦ οὐσιαστ., ἐξ οὗ παράγονται, ὡς *ποδ-ιαῖος* (ὁ ἔχων μέγεθος ἑνὸς ποδός), *πηχυαῖος* (ἴσος πρὸς πῆχυν), *ἁμαξ-ιαῖος* (ἴσος πρὸς ἅμαξαν ἢ δι' ἁμάξης μόνον κινούμενος).

ιδ') *-τὸς* (*-τη, -τόν*). Ταῦτα παράγονται ἐκ ῥημάτων (ῥηματικὰ) καὶ σημαίνουσι τὸν παθόντα ἤδη τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον ἢ τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ἢ τὸν ἄξιον νὰ πάθῃ αὐτό, ὡς *γραπ-τὸς* (ὁ γεγραμμένος ἢ δυνάμενος νὰ γραφῇ ἢ ἄξιος νὰ γραφῇ), *θαυμασ-τὸς* (ὁ ἄξιος νὰ θαυμάζηται), κτλ. Σπανίως δὲ ἔχουσι καὶ ἐνεργ. σημασίαν, ὡς «*οἱ καιροὶ οὐ μενετοί*» (οὐ μένουσιν). Ἐνίοτε ἔχουσι καὶ τὰς δύο σημασίας, ὡς «*τὰ τῆς πόλεως ἄπρακτά ἐστι*» (παθητ.) καὶ «*ἐπανῆλθεν ἄπρακτος*» (ἐνεργ., οὐδὲν πράξας).

ιε') *-τέος* (*-τέα, -τέον*). Καὶ ταῦτα εἶνε ῥηματικὰ καὶ σημαίνουσι τὸν ὀφείλοντα νὰ πάθῃ τὸ ὑπὸ τοῦ ῥήματος σημαινόμενον, ὡς *τιμη-τέος* (ὅστις πρέπει νὰ τιμᾶται), *ἀκουσ-τέος* (ὅστις πρέπει ν' ἀκούηται), κτλ.

Β') Παράγωγα ῥήματα.

§ 323. Τὰ πλεῖστα τῶν παραγώγων ῥημάτων παράγονται ἐξ ὀνομάτων, ὀλίγα δὲ μόνον ἐκ ῥημάτων ἢ καὶ ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων.

α') Ῥήματα παραγόμενα ἐξ ὀνομάτων.

§ 324. Αἱ κυριώτεραι καταλήξεις τῶν ἐξ ὀνομάτων παραγομένων ῥημάτων εἶνε αἱ ἑξῆς· α') *-άω*· β') *-έω*· γ') *-όω*· δ') *-εύω*· ε') *-ίζω*· ϛ') *-άζω*· ζ') *-αίνω*· η') *-ύνω*· θ') *ώττω*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1) τὰ εἰς -άω ῥήματα παράγονται τὰ πλεῖστα ἐκ θηλ. οὐσ. τῆς α' κλίσ. καὶ σημαίνουσιν ἔχω ἢ πράττω τὸ ὑπὸ τοῦ οὐσ. σημαινόμενον, ὡς (τόλμα) τολμάω, (τιμὴ) τιμάω, (νίκη) νικάω, (κόμη) κομάω. Ἔτι δὲ παράγονται καὶ ἐξ ὀνομάτων τῆς β' κλίσεως, ὡς (γόος) γοάω, (ἄριστον) ἀριστάω.

2) τὰ εἰς -έω παράγονται ἐξ οὐσιαστ. καὶ ἐπιθ. πασῶν τῶν κλίσεων, τὰ πλεῖστα δὲ ἐκ τῶν τῆς β' κλίσεως καὶ σημαίνουσιν εἶμαι ἢ ἔχω τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημαινόμενον, ὡς (φίλος) φιλέω, (φωνὴ) φωνέω, (εὐδαίμων) εὐδαιμονέω, (σώφρων) σωφρονέω, (εὐτυχὴς) εὐτυχέω.

3) τὰ εἰς -όω πάντα σχεδὸν παράγονται ἐξ οὐσιαστ. καὶ ἐπιθ. τῆς β' κλίσεως καὶ σημαίνουσι κάμνω τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνομ. σημαινόμενον, ὡς (χρυσὸς) χρυσόω, (δοῦλος) δουλόω, (γυμνὸς) γυμνόω, (ἐλεύθερος) ἐλευθερόω. Τινὰ δὲ καὶ ἐξ ὀνομ. α' καὶ γ' κλίσεως, ὡς (ζημία) ζημιόω, (πλήρης) πληρόω.

4) τὰ εἰς -εύω παράγονται ἐκ τῶν εἰς -ευς οὐσιαστικῶν (τὰ ὁποῖα σημαίνουσι πρόσωπα) ἢ ἐξ οὐσ. καὶ ἐπιθ. πάσης κλίσεως καὶ σημαίνουσιν εἶμαι ἢ κάμνω τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημαινόμενον, ὡς (βασιλεὺς) βασιλεύω, (φόνος) φονεύω, (ἀγορὰ) ἀγορεύω, (θήρα) θηρεύω, (ἱκέτης) ἱκετεύω, (τόξον) τοξεύω.

5) τὰ εἰς -ίζω σημαίνουσιν ἔχω ἢ κάμνω τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημαινόμενον, ὡς (ἐλπίς, ἐλπίδjω) ἐλπίζω, (ἔρις) ἐρίζω, (χάρις) χαρίζομαι, (ὅρος) ὁρίζω, (τεῖχος) τειχίζω. Τινὰ δὲ παράγονται ἐκ κυρίων ἢ ἐθνικῶν ὀνομάτων καὶ σημαίνουσι μιμοῦμαι τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημαινόμενον πρόσωπον, ὡς (Ἕλλην) ἑλληνίζω, (Μῆδος) μηδίζω, (Φίλιππος) φιλιππίζω.

6) τὰ εἰς -άζω σημαίνουσι κάμνω τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημαινόμενον, ὡς (δίκη) δικάζω, (ὄνομα) ὀνομάζω, (θαῦμα) θαυμάζω, (σκιὰ) σκιάζω, (ἄτιμος) ἀτιμάζω, ἑορτάζω, μετριάζω, κτλ.

7) τὰ εἰς -αινω παράγονται ἐξ οὐσ. ἢ ἐπιθ. καὶ σημαίνουσι κάμνω τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόμ. σημαινόμενον, ὡς (λευκὸς) λευκαίνω, (μέλας) μελαίνω, (θερμὸς) θερμαίνω, (κοῖλος) κοιλαίνω, (κέρδος) κερδαίνω, κτλ. ἢ εἶμαι, (ὑγιὴς) ὑγιαίνω.

8) τὰ εἰς -ύνω τὰ πλεῖστα παράγονται ἐξ ἐπιθ. μάλιστα τῶν εἰς -υς, τινὰ δὲ καὶ ἐξ οὐσ. καὶ σημαίνουσι κάμνω τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημαι-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νόμενον, ὡς (ἡδὺς) *ἡδύνω*, (βαρὺς) *βαρύνω*, (βραδὺς) *βραδύνω*, (λαμπρὸς) *λαμπρύνω*, (αἶσχος) *αἰσχύνω*, (κάλλος) *καλλύνω*.

9) τὰ εἰς *-ώττω* (*-ώσσω*) σημαίνουσι (συνήθως κατάστασιν ἀσθενικὴν) ἔχω ἢ εἶμαι τὸ ὑπὸ τοῦ ὀνόματος σημαινόμενον, ὡς *λιμώττω* (λιμός), *τυφλώττω* (τυφλός), *ἀμβλύττω*, *ὀνειρώττω*, *ὑπνώττω*.

ΣΗΜ. Πολλάκις ἐξ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος παράγονται ῥήματα ἔχοντα διαφόρους καταλήξεις καὶ διάφορον σημασίαν, ὡς *δουλόω* (ποιῶ δοῦλον) καὶ *δουλεύω* (εἶμαι δοῦλος), *πολεμόω* (ἐμβάλλω ἄλλον εἰς πόλεμον) καὶ *πολεμέω* ἢ *πολεμίζω* (κάμνω ἐγὼ πόλεμον).

β') *Ῥήματα παραγόμενα ἐκ ῥημάτων.*

§ 325. Τὰ ἐκ ῥημάτων παραγόμενα ῥήματα εἶνε ὀλίγα. Τοιαῦτα δ' εἶνε 1) τὰ ἐφετικὰ· 2) τὰ θαμιστικὰ καὶ 3) τὰ ἐναρκτικά.

1) ἐφετικὰ ῥήματα λέγονται τὰ σημαίνοντα ἔφεσιν (ἐπιθυμίαν) πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ θέματος δηλούμενον. Ἔχουσι δὲ τὰς ἑπομένας καταλήξεις:

α') *-είω*, ἥτις προστίθεται εἰς τὸ θέμα τοῦ μέλλοντος, οἷον *γελασ-είω* (ἐπιθυμῶ νὰ γελῶ), *δρασ-είω* (ἐπιθυμῶ νὰ πράττω), *πολεμησ-είω*, *ἀπαλλαξ-είω* (ἐπιθυμῶ ν' ἀπαλλαγῶ).

β') *-άω* ἢ *-ιάω*. Ταῦτα ὅμως παράγονται ἐξ οὐσιαστικῶν, ὡς *θανατάω* (ἐπιθυμῶ τὸν θάνατον), *μαθητιάω* (ἐπιθυμῶ νὰ γίνω μαθητής), *στρατηγιάω*, *κλαυσιάω*, κτλ.

ΣΗΜ. Τινὰ τῶν εἰς *-άω* ἢ *-ιάω* σημαίνουσι πολλάκις καὶ σωματικὸν πάθος ἢ ἀσθένειαν, ὡς *ὀφθαλμιάω* (πάσχω ὀφθαλμίαν), *ὠχριάω* (πάσχω ὠχρίαν), *σπληνιάω* (τὸν σπλῆνα ἀλγῶ), κτλ.

2) θαμιστικὰ ῥήματα λέγονται τὰ σημαίνοντα ὅτι θαμὰ (συχνὰ κάμνω τὸ ὑπὸ τοῦ θέματος σημαινόμενον. Ἔχουσι δὲ ταῦτα τὰς καταλήξεις *-άζω*, *-ίζω*, *-ύζω*· *ῥιπτάζω* (συχνὰ ῥίπτω), *στενάζω* (συχνὰ στένω), *ἑρπύζω*, κτλ.

3) ἐναρκτικὰ ῥήματα λέγονται τὰ σημαίνοντα ἔναρξιν, ὅτι δηλ. ἀρχίζω νὰ εἶμαι τὸ ὑπὸ τοῦ θέματος δηλούμενον. Ταῦτα λαμβάνουσι τὴν κατάληξιν *-σκω*, ὡς *γηράσκω* (γηράω, ἀρχίζω νὰ εἶμαι γέρων), *ἡβάσκω* (ἡβάω), κτλ.

ΣΗΜ. Πολλὰ τῶν εἰς *-σκω* δὲν ἔχουσιν ἐναρκτικὴν σημασίαν, ὡς *γιγνώσκω*· *ἰατρώσκω*, *φάσκω*, κτλ.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γ') *Ῥήματα παραγόμενα ἐξ ἐπιρρημάτων.*

§ 326. Τὰ ἐξ ἐπιρρημάτων παραγόμενα εἶνε ὀλίγιστα. Ἔχουσι δὲ ταῦτα τὴν κατάληξιν -ζω, (πέλας) πελάζω, (χωρὶς) χωρίζω.

Ἐνίοτε δὲ γίνονται καὶ ἐξ ἐπιφωνημάτων μετὰ τῆς καταλήξεως -ζω, (οἴμοι) οἰμώζω, (ἀλαλὰ) ἀλαλάζω, (αἰαῖ) αἰάζω.

ΣΗΜ. Τοιαῦτα ῥήματα γίνονται καὶ ἐκ φωνῶν ζώων ἢ ἐκ κλητικῶν, ὡς (γρῦ) γρύζω, (κόκκυ) κοκκύζω, (πάτερ) πατερίζω, κτλ.

Γ') Ἐπιρρήματα παράγωγα.

§ 327. Τὰ παράγωγα ἐπιρρήματα παράγονται ἐξ ὀνομάτων, ἀντωνυμιῶν, ῥημάτων ἢ ἐξ ἄλλων ἐπιρρημάτων. Σημαίνουσι δὲ ἢ *τόπον* καὶ λέγονται *τοπικὰ ἐπιρρήματα* ἢ *τρόπον* καὶ λέγονται *τροπικὰ* ἢ *ποσὸν* καὶ λέγονται *ποσωτικά*.

α') *Τοπικὰ ἐπιρρήματα.*

§ 328. Τὰ τοπικὰ ἐπιρρήματα σημαίνουσι 1) τὴν *ἐν τόπῳ στάσιν* (δηλ. τόπον, ὅπου στέκει τις)· 2) τὴν *ἐκ τόπου κίνησιν* (δηλ. τὸν τόπον ἐκ τοῦ ὁποίου ἀρχίζει νὰ κινῆται τις) καὶ 3) τὴν *εἰς τόπον κίνησιν* (δηλ. τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον πηγαίνει).

§ 329. Τὰ ἐπιρρήματα τὰ σημαίνοντα τὴν ἐν τόπῳ στάσιν παράγονται ἐξ ἀντωνυμιῶν τῇ προσθήκῃ τῆς καταλήξεως *-θι* εἰς τὸ θέμα αὐτῶν, π. χ. *αὐτό-θι, ἄλλο-θι*.

§ 330. Ἐπιρρήματα σημαίνοντα τὴν ἐν τόπῳ στάσιν εἶνε καὶ τὰ εἰς *-σι(ν)* καὶ *-οι*, τὰ ὁποῖα παράγονται ἐξ ὀνομάτων πόλεων ἢ χωρῶν, ὡς (Ἀθῆναι) *Ἀθήνησιν*, (Πλαταιαὶ) *Πλαταιᾶσιν*, (Ὀλυμπία) *Ὀλυμπίασιν*, (Ἰσθμὸς) *Ἰσθμοῖ, Πυθοῖ* (ἐν Δελφοῖς), *Μεγαροῖ, οἴκοι*, (θύρα) *θύρᾶσιν*. Ἦσαν δὲ ταῦτα ἀρχαῖαι τοπικαὶ πτώσεις.

§ 331. Τὰ ἐπιρρήματα τὰ σημαίνοντα τὴν ἐκ τόπου κίνησιν παράγονται ἐξ ἀντωνυμιῶν, ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων, προστιθεμένης εἰς τὸ θέμα αὐτῶν τῆς καταλήξεως *-θεν*, ὡς *αὐτό-θεν, ἄλλο-θεν, θύρα-θεν, οὐρανό-θεν, οἴκο-θεν, Ἐλευσινό-θεν, ἄνωθεν, κάτω-θεν, πόρρω-θεν*, κτλ.

§ 332. Τὰ ἐπιρρήματα τὰ σημαίνοντα τὴν εἰς τόπον κίνησιν παρά-

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γονται ἐξ ἀντωνυμιῶν, ὀνομάτων καὶ ἐπιρρημάτων προστιθεμένης τῆς καταλήξεως -σε, -δε (-ζε), ὡς αὐτό-σε, ἄλλο-σε, Μέγαρά-δε, Ἐλευσῖνά-δε, οἴκα-δε, Ἀθήναζε (=Ἀθήνασ-δε), Θήβαζε (=Θήβασ-δε), θύραζε (=θύρασ-δε), κτλ.

β') Τροπικὰ ἐπιρρήματα.

§ 333. Τὰ τροπικὰ ἐπιρρήματα παράγονται ἐξ ὀνομάτων, ἀντωνυμιῶν, ῥημάτων καὶ μετοχῶν.

1) Τὰ ἐξ ἐπιθέτων παραγόμενα ἐπιρρήματα τρόπου γίνονται προστιθεμένης τῆς καταλήξεως -ως εἰς τὸ θέμα αὐτῶν. Διαφέρουσι δὲ τῆς γεν. πληθ. τῶν ἐπιθέτων μόνον καθ' ὅτι λήγουσιν εἰς ς καὶ οὐχὶ εἰς ν, ὡς (κακὸς) κακῶν, κακῶς, (δίκαιος) δικαίων, δικαίως, (πᾶς) πάντως, (σαφὴς) σαφῶς, (εὐήθης) εὐήθως, (εὐθὺς) εὐθέως.

ΣΗΜ. 1. Ἐκ τῶν παραθετικῶν ἐπιθέτων δὲν σχηματίζονται ἐπιρρ. εἰς -ως, ἀλλὰ τὸ οὐδέτερον αὐτῶν χρησιμεύει καὶ ὡς ἐπίρρ. (§ 140). Ἐνίοτε ὅμως σχηματίζονται ἐπιρρήμ. καὶ ἐκ τῶν συγκριτικῶν ἐπιθ., ὡς μειζόνως, καλλιόνως, ποθεινοτέρως, ἀκολαστοτέρως, πλουσιωτέρως. Σπανιώτατα δ' εἶνε τὰ ἐξ ὑπερθ. ἐπιθ. ἐπιρρήματα, ὡς ἐσχάτως, ξυντομωτάτως, κτλ.

ΣΗΜ. 2. Καὶ ἐκ μετοχῶν σχηματίζονται ἐπιρρ. εἰς -ως ἐνεστῶτος, ἀορίστ. καὶ παρακ. χρόνου, ὡς ὁμολογουμένως, πρεπόντως, προσηκόντως, ἐπισταμένως, ὄντως, διαφερόντως, θαρρούντως, κεχαρισμένως, ἐρρωμένως, ἠμελημένως.

ΣΗΜ. 3. Ἐξ ἀντωνυμιῶν ὀλίγα μόνον ἐπιρρ. εἰς -ως σχηματίζονται, π. χ. ὡς, ὥς, οὕτως, ἑτέρως, ποτέρως, ὁποτέρως, ἐκείνως, ἄλλως.

ΣΗΜ. 4. Τὰ εἰς -ξ, -ψ, -ας κτλ. ἐπίθετα σχηματίζουσι τὰ ἐπιρρ. ἐκ τῶν εἰς -ικὸς ἐπιθ. τῶν παραγομένων ἐξ αὐτῶν, π.χ. (βλαξ) βλακικῶς, (ἅρπαξ) ἁρπακτικῶς, (νομὰς) νομαδικῶς, κτλ.

2) Τὰ ἐκ ῥημάτων καὶ οὐσιαστικῶν ἢ ἐπιθέτων παραγόμενα τροπικὰ ἐπιρρ. ἔχουσι τὰς ἑξῆς καταλήξεις:

α') -δὸν (ὀξύτονα), ὡς ἀνα-φαν-δὸν (φανερά, θέμ. φαν-), ἀγελη-δὸν (ἀγέλη), βοτρυ-δὸν (βότρυς).

β') -δην, -άδην (παροξύτονα), κρύβδην, μίγ-δην, φύρ-δην, συλλήβ-δην (συλλαμβάνω), σποράδην, τροχ-άδην.

γ') -τὶ (ὶ καὶ εἰ) ὀξύτονα, ὡς ὀνομαστὶ (ὀνομάζω), ἑλληνιστὶ (ἑλληνίζω), πανδημεὶ (πάνδημος), παμψηφεί, νεωστί, μεγαλωστί.

δ') -ίνδην, ὡς πλουτίνδην, ἀριστίνδην.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ε') *-ίνδα* (σημαίνουσι παιγνίδιον), ὡς *ὀστρακίνδα* (ὄστρακον), *φαινίνδα*.

ς') *-ς*, ὡς *ἀναμίξ*, *ἐναλλάξ*, *πύξ*, *λάξ*.

γ') *Ποσωτικὰ ἐπιρρήματα.*

§ 334. Τὰ ποσωτικὰ ἐπιρρήματα παράγονται ἐξ ἀριθμητικῶν ἢ ἄλλων ἐπιθέτων καὶ ἀντωνυμιῶν προσθήκῃ τῆς καταλήξεως *-άκις*, ὡς *τετράκις*, *δεκάκις*, *πολλάκις*, *ὁσάκις*, κτλ. (ὅρα § 156).

ΣΗΜ. Ὡς ἐπιρρήματα λαμβάνονται καὶ πολλὰ ὀνόματα κατὰ πλαγίαν πτῶσιν, ὡς *δίκην*, *χάριν*, *δωρεάν*, *ἰδίᾳ*, *δημοσίᾳ*, *κινῇ*, *πεζῇ* ἢ ἐμπρόθετα, ὡς *ἐκποδὼν* (ἐκ ποδῶν), *ἐμποδὼν* (κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐκποδών), *παραχρῆμα*, *προὔργου* (πρὸ ἔργου) ἢ καὶ ῥήματα, ὡς *ἄγε*, *φέρε*, *ἴθι*, *ἰδού*, *ἀμέλει*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Περὶ συνθέσεως λέξεων.

§ 335. Ὅσαι λέξεις γίνονται ἐξ ἑνὸς μόνου θέματος, λέγονται *ἁπλαῖ*, ὅσαι δὲ γίνονται διὰ συνενώσεως δύο ἢ περισσοτέρων θεμάτων λέγονται *σύνθετοι*.

§ 336. Τὰ θέματα, ἐξ ὧν γίνεται ἡ σύνθετος λέξις, εἶνε συνήθως δύο καὶ λέγονται συνθετικὰ μέρη, *πρῶτον συνθετικὸν μέρος* καὶ *δεύτερον συνθετικὸν μέρος*, ὡς *ἀστυ-γείτων* (ἄστυ α' συνθ. μέρος καὶ *γείτων* β' συνθ. μέρος).

ΣΗΜ. Ἐνίοτε γίνεται καὶ ἁπλῆ παράθεσις δύο λέξεων, ἤτοι συνένωσις δύο λέξεων ἄνευ οὐδεμιᾶς μεταβολῆς, ὡς *νεώσ-οικος* (νεὼς οἶκος), *Ἑλλήσποντος* (Ἕλλης πόντος), *ἀνα-βαίνω*, κτλ.

Α') Περὶ τοῦ πρώτου συνθετικοῦ μέρους.

§ 337. Τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶνε ἢ κλιτὸν μέρος τοῦ λόγου ἢ ἄκλιτον. Ὅθεν τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶνε α') ὄνομα· β') ῥῆμα· γ') ἄκλιτον μέρος, ἐπίρρημα.

α') *Ὄνομα ὡς πρῶτον συνθετικὸν μέρος.*

§ 338. Ὅταν τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶνε ὄνομα, λαμβάνεται ἐν τῇ συνθέσει τὸ θέμα αὐτοῦ, ὡς *λιθο-βόλος*, *λογο-γράφος*, *νεω-κόρος*, *λεω-φόρος*, *τελεσ-φόρος*, *ναύ-κληρος*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

§ 339. Ὅταν τὸ β' συνθετικὸν μέρος ἄρχηται ἀπὸ φωνήεντος, τὸ θεματικὸν φωνῆεν τοῦ α' συνθετικοῦ μέρους ἀποβάλλεται, ὡς *λοχ-αγός* (ἀντὶ τοῦ λοχο-αγός), *κωμ-άρχης*.

§ 340. Ὅταν τὸ πρῶτον συνθετικὸν ἔχῃ θέμα συμφωνόληκτον, παρεντίθεται ο μεταξὺ τοῦ α' καὶ τοῦ β' συνθετικοῦ μέρους, ὡς *ἀνδριαντ-ο-ποιός*, *νυκτ-ο-φύλαξ* (ἀλλὰ *πυρ-φόρος*, *μελαγ-χολία*, *μελάμ-πεπλος* ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος). Ἐὰν ὅμως τὸ β' ἄρχηται ἀπὸ φωνήεντος, δὲν τίθεται συνδετικὸν φωνῆεν, ὡς *πατρ-άδελφος*, *παιδ-αγωγός*.

ΣΗΜ. Ἐὰν τὸ β' συνθετικὸν μέρος εἶνε ἐκ τῶν λέξεων, αἵτινες εἶχον ἐν ἀρχῇ F ἢ σ, τὸ συνδετικὸν φωνῆεν δὲν ἀποβάλλεται, ὡς *μηνο-ειδής* (=μηνοFειδής), *θυμο-ειδής*, *ὀρθοπής* (=ὀρθοFεπής), *ἀγαθο-εργός* (=ἀγαθοFεργός). Πολλάκις δὲ συναιροῦνται, ὡς *δημιουργός* (=δημιο-εργός), *ῥαβδοῦχος* (=ῥαβδό(σ)οχος).

§ 341. Πολλάκις ἀντὶ τοῦ ο τίθεται ὡς συνδετικὸν φωνῆν α ἢ η, ὡς *πολι-α-νόμος*, *ἐλαφ-η-βόλος*, *λαμπαδ-η-φόρος*. Ἐνίοτε δὲ καὶ ι, ὡς *ἀργ-ί-πους*, *χαλκ-ί-οικος*, *καλλ-ι-επής*, *καλλί-κομος*.

ΣΗΜ. Εἰς τὸ *ὁδοι-πόρος*, *ταλαί-πωρος*, *πυλαι-μάχος* ἐν τῷ α' συνθ. μέρει εἶνε λείψανα τοπικῆς πτώσεως.

§ 342. Τὰ εἰς -ες καὶ -ας λήγοντα θέματα συνάπτονται πολλάκις μετὰ τοῦ β' συνθετικοῦ μέρους ἄνευ συνδετ. φωνήεντος, ὡς *τελεσ-φόρος*, *σελασ-φόρος*, *κερασ-φόρος*. Συνήθως ὅμως ἀποβάλλουσι τὸ -ες καὶ -ας καὶ λαμβάνουσι τὸ συνδετικὸν ο, ὡς *ψευδο-μάρτυς*, *τειχο-ποιός*, *σκυτο-τόμος*, *ξιφο-φόρος*, *κρεο-πώλης*, *γηρο-βοσκός*.

§ 343. Τὰ εἰς μα(τ)- λήγοντα θέματα ἐν τῇ συνθέσει ἢ τίθενται πλήρη μετὰ τοῦ συνδετικοῦ ο ἢ ἀποβάλλουσι τὸ ατ πρὸ αὐτοῦ, ὡς *ἀγαλματ-ο-ποιός*, *αἱματ-ο-σταγής*, *ἀλλὰ αἷμ-ο-χαρής*, *σπερμ-ο-λόγος*, *στομ-αλγία*.

ΣΗΜ. 1. Σημειωτέα εἶνε τὰ ἐκ τοῦ *ὕδωρ*, *φρέαρ* καὶ *μέλι* σύνθετα *ὑδρο-φόρος* (ἀλλ' *ὑδατο-στεφής*), *φρε-άντλης*, *μελι-ηδής*, *μελιτ-ο-πώλης*.

ΣΗΜ. 2. Τὸ *γῆ* γίνεται ὡς α' συνθετικὸν συνήθως γεω-, ἐνίοτε δὲ καὶ *γη-*, ὡς *γεω-γράφος*, *γεω-λόγος*, *γεω-μέτρης*· ἀλλὰ *γή-λοφος*, *γή-πεδον*, *γη-γενής*. Τὸ δὲ ἐπίθετον *πᾶς* ἐν συνθέσει γίνεται συνήθως *παν-* ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος, ὡς *πάγ-καλος*, *πάγ-κακος*, *πάν-τολμος*, *πάν-σοφος*, ἀλλὰ καὶ *παντ-ο-δύναμος*.

§ 344. Πολλάκις ὡς πρῶτον συνθετικὸν εἶνε πτῶσις, ὡς (ὀνομ.) *Νεά-πολις*, *Ἱερά-πολις*, (γεν.) *νεώσ-οικος*, *Ἑλλήσ-ποντος*, *Διόσ-κοροι*, (δοτ.), *πασί-δηλος*, *δορί-κτητος*, *ὀρεσί-τροφος*, *πυρί καυστος*, (αἰτιατ.) *δορυ-φόρος*, *φωσ-φόρος*, *νουν-εχής*.

§ 345. Τῶν ἀριθμητικῶν ἐπιθέτων τὰ ἄκλιτα μένουσι συνήθως ἀμετάβλητα ἐν συνθέσει, ὡς *πεντε-δραχμία*, *πεντέ-πους*, *ἑξ-μέδιμνος*, *ἑξ-πηχυς*, *ὀκτώ-πους*, *ἑκατόμπυλος*. Τὰ δὲ 4 πρῶτα κλιτὰ μεταβάλλονται εἰς *μονο-*, *δι-*, *τρι-*, *τετρα-*, ὡς *μονό-ζυγος*, *δί-ζυγος*, *τρί-πους*, *τετρά-πους*.

ΣΗΜ. Πολλάκις εὑρίσκονται καὶ διαφόρως, ὡς *ἑξ-πηχυς* καὶ *ἑκ-πηχυς*, *ἑκ-μηνος* καὶ *ἑξά-μηνος*, *πεντά-μηνος*, *ὀκτά-κνημος*, *ἑκατοντα-έτης* καὶ *ἑκατοντούτης*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

β') Ῥῆμα ὡς πρῶτον συνθετικόν.

§ 346. Ὅταν τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος εἶνε ῥῆμα, τίθεται μόνον τὸ θέμα ἢ ἡ ῥίζα αὐτοῦ. Τότε δὲ

α') ἐὰν τὸ β' συνθετικὸν μέρος ἄρχηται ἀπὸ φωνήεντος, συνάπτεται τοῦτο ἀμέσως μετὰ τοῦ ῥηματικοῦ θέματος ἢ παρεντίθεται σ, ὡς *πείθ-αρχος, ἐχ-έγγυος, ῥίψ-ασπις* (=ῥίφ-σ-ασπις), *πλήξ-ιππος* (πλήγ-σ-ιππος).

β') ἐὰν δὲ τὸ β' συνθ. μέρος ἄρχηται ἀπὸ συμφώνου, παρεντίθεται ι ἢ ε ἢ ο ἢ σι ἢ σο, ὡς *ἀρχ-ι-τέκτων, ἐχ-έ-φρων, φυγ-ό-στρατος, παυ-σί-λυπος, ῥιψο-κίνδυνος* (=ῥιπ-σο-κίνδυνος).

γ') ἐὰν δὲ τὸ α' συνθετ. μέρος εἶνε ῥῆμα συνῃρημένον, ἀποβάλλεται τὸ θεματικὸν φωνῆεν, ὡς *φιλ-άνθρωπος, μισ-άνθρωπος*· ἐὰν δὲ τὸ β' συνθετικὸν μέρος ἄρχηται ἀπὸ συμφώνου, παρεντίθεται τὸ συνδετικὸν ο, ὡς *μισο-πόνηρος, φιλό-πονος, φιλό-τιμος*, κτλ.

γ') Ἄκλιτον ὡς πρῶτον συνθετικὸν μέρος.

§ 347. Ὡς πρῶτον συνθετικὸν μέρος δύναται νὰ εἶνε καὶ ἄκλιτος λέξις, δηλ. πρόθεσις, ἐπίρρημα ἢ μόριον ἀχώριστον.

ΣΗΜ. Ἀχώριστα μόρια λέγονται ὅσα οὐδέποτε εὑρίσκονται χωριστά, ἀλλὰ πάντοτε ἐν συνθέσει.

§ 348. Ἂν τὸ α' συνθετ. μέρος εἶνε πρόθεσις ἢ ἐπίρρημα, οὐδεμίαν μεταβολὴν πάσχουσι ταῦτα πλὴν τῶν μεταβολῶν τῶν προερχομένων ἐκ τῆς ἐκθλίψεως, κράσεως, κτλ., *προ-λέγω, προσ-τίθημι, σύλ-λογος, ἀντ-άξιος, προύχω* (προέχω), *συγ-γενής, πλημ-μελής, παλίμ-παις*.

ΣΗΜ. Τὰ ἐπιρρ. λὰξ καὶ πὺξ γίνονται λακ-, πυγ-, ὡς *λακ-πατῶ, πυγ-μάχος*. Σημειωτέον τὸ *ὑπερ-ή-φανος* καὶ *ἐπ-ή-βολος, μεγαλεπ-ή-βολος*.

§ 349. Τὰ ἀχώριστα μόρια εἶνε τάδε·

α') τὸ στερητικὸν *ἀ-* καὶ πρὸ φωνήεντος *ἀν-* σημαίνει στέρησιν καὶ κακότητα, ὡς *ἄν-ανδρος, ἀν-άξιος, ἀ-παις, ἄ-βατος*. Καὶ πρὸ φωνήεντος ἔχοντος ϝ ἢ σ τὸ *ἀ-* μένει *ἀ-*, ὡς *ἀ-όρατος, ἀ-ηδής, ἄ-οικος, ἄ-οπλος* (=ἄ-σοπλος). Ἐνίοτε δὲ καὶ συναιρεῖται, ὡς (ἀ-εργός) *ἄργός*, (ἀ-εκών) *ἄκων*.

β') τὸ *νη-* σημαῖνον στέρησιν καὶ συναιρούμενον μετὰ τοῦ ἐπομ. φωνήεντος, ὡς *νη-ποινεί, νηνεμί* (νη-ἀνεμία), *νῆστις* (νη ἔδ-τις), *νωδός* (νη-ὀδούς).

γ') τὸ ἀθροιστικὸν *ἀ-* σημαίνει *ὁμοῦ*, ὡς *ἀ-κόλουθος* (=ὁμοκέλευθος), *ἀδελφὸς* (ὁμόδελφος, ἐκ τῆς αὐτῆς δελφύος). Τοῦτο κατὰ πρῶτον ἐδασύνετο καὶ σῴζεται ἔτι ἡ δασεῖα εἴς τινας λέξεις, ὡς *ἅπας, ἅθρόος*.

δ') τὸ ἐπιτατικὸν *ἀ-*, ὡς *ἀ-χανής, ἀ-τενής*.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ε') τὸ δυσ- σημαῖνον δυσκολίαν ἢ κακότητα (ἀντίθετον τοῦ εὖ), ὡς δύσ-βατος, δύσ-λυτος, δυσ-τυχής.

ς') τὸ ἡμι- (ἥμισυς), οὗ τὸ ι δὲν ἐκθλίβεται, ὡς ἡμί-πους, ἡμί-ονος, ἡμι-ωβόλιον, ἡμι-θνής.

ΣΗΜ. Παρὰ ποιηταῖς εἶνε καὶ ἄλλα ἀχώριστα ἐπιτατικά, βου-, ζα-, ἀρι-, ἐρι-, ὧν τινα καὶ παρὰ τοῖς πεζοῖς, ὡς βου-λιμία, ζά-πλουτος, ἀρι-πρεπής, ἀρί-δηλος, ἐρί-γδουπος.

Β') Περὶ τοῦ β' συνθετικοῦ μέρους.

§ 350. Τὸ β' συνθετικὸν μέρος εἶνε ἢ ῥῆμα ἢ ὄνομα ἢ ἄκλιτος λέξις.

Τὸ β' συνθ. μέρος ἢ μένει ἀμετάβλητον ἢ μεταβάλλεται, ὡς προ-βάλλω, σύμμαχος (σὺν μάχομαι). Ἡ μεταβολὴ δὲ τοῦ β' συνθετικοῦ μέρους γίνεται ἢ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ ἢ ἐν τῷ τέλει ἢ ἐν ἀμφοτέροις.

§ 351. Μεταβολαὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ β' συνθετικοῦ μέρους εἶνε αἱ ἑξῆς·

α') ὅταν τὸ β' συνθετ. μέρος ἄρχηται ἀπὸ α, ε, ο, συνήθως τοῦτο (ἂν μὴ ἀποτελῇ θέσει μακρὰν συλλαβήν) ἐκτείνεται εἰς η, ω, ὡς στρατ-ηγός (στρατὸν ἄγω), δι-ώροφος (δύο ὄροφοι), ὀν-ηλάτης (ὄνος ἐλαύνειν), ἀν-ώμαλος (ἀ καὶ ὁμαλός), δι-ώβολον. Ἐνίοτε τὸ ἄ γίνεται ᾱ, ὡς λοχ-ᾱγός, ξεν-ᾱγός, οὐρ-ᾱγός. Δὲν ἐκτείνεται δὲ τὸ φωνῆεν, ἐὰν τὸ β' συνθετικὸν εἶνε λέξις ἀρχομένη ἀπὸ F ἢ σ, ὡς ἡδυ-επής, δι-ετής, ἡνί-οχος (=ἡνί-(σ)οχος).

ΣΗΜ. 1. Τὸ ὄροφος καὶ ὄλεθρος ἐκτείνουσι τὸ ο εἰς ω, ἐὰν ἡ προηγουμένη συλλαβὴ εἶνε βραχεῖα, ὡς μον-ώροφος, ἀν-ώλεθρος, ἀλλὰ ὑψ-όροφος, ψυχόλεθρος.

ΣΗΜ. 2. Τὰ ἐκ τοῦ ὄνομα σύνθετα τρέπουσι καὶ τὸ δεύτερον ο εἰς υ Αἰολικῶς, ὡς ἐπ-ώνυμος, ἀν-ώνυμος.

β') ὅταν τὸ α' συνθ. μέρος λήγῃ εἰς βραχὺ φωνῆεν, τὸ δὲ δεύτερον ἄρχηται ἀπὸ ρ, διπλασιάζεται τὸ ρ, ὡς ἐπίρ-ρημα, ἄρ-ρητος, ἀλλ' εὔ-ρωστος.

§ 352. Ὅταν τὸ δεύτερον συνθετικὸν μέρος εἶνε ἄκλιτος λέξις, μένει ἀμετάβλητος, ὡς ἔκ-παλαι, ἀντι-πέρᾱν, σύν-εγγυς, ἕν-δεκα, σύμ-πεντε, ὑπέρ-ευ.

§ 353. Ὅταν τὸ β' συνθετ. μέρος εἶνε ῥῆμα, 1) μετὰ μὲν τῶν προθέσεων μένει ἀμετάβλητον, ὡς προ-λέγω, συμ-βάλλω, 2) μετ' ἄλλων δὲ λέξεων μεταβάλλεται καὶ γίνεται ὄνομα, ὡς ναυ-μάχος (ναῦς μάχομαι), λογο-γράφος (λόγον γράφω).

Τὰ σύνθετα ταῦτα ὀνόματα ἔχουσι κατάληξιν -ς, ἥτις ἢ προστίθεται ἀμέσως εἰς τὸ θέμα ἄνευ προσρύματος, ὡς πρόσ-φυξ (=πρόσ-φυγ-ς), νομο-φύλαξ (=νομο-φύλακ-ς), ἢ μετὰ προσρύματος, ὡς ἵππ-αρχ-ο-ς, ἄ-πρακ-το-ς. Ὅθεν αἱ καταλήξεις εἶνε αὗται:

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1) -ς, *οἰκο-φύλαξ* (οἰκο-φύλακ-ς), *ἀ-γνώ-ς* (ἀγνῶτ-ος, ἀγνώτ-ς), *ἡμι-θνή-ς*.

2) -ος, *λογο-γράφ-ος, δορυ-φόρ-ος*.

3) -τος, *ἀπαίδευ-τος, δύσ-λυ-τος*.

4) -ης ἢ -ας τῆς α' κλίσεως, ὡς *τελ-ών-ης, βιβλιο-πώλ-ης, γυμνασι-άρχ-ης, ὀρνιθο-θήρ-ας*, ἢ -ης, -ες γ' κλίσεως, ὡς *εὐ-λαβ-ής, ἐπιμελ-ής*.

5) -της, -τηρ, -τωρ, *νομο-θέ-της, συμ-πλω-τήρ, παιδ-ολέ-τωρ*.

§ 354. Ὅταν τὸ δεύτερον συνθετικὸν μέρος εἶνε ὄνομα, τὸ ὄνομα τοῦτο δύναται νὰ εἶνε ἐπίθετον ἢ οὐσιαστικόν.

1) ἐὰν τὸ β' συνθετικὸν μέρος εἶνε ἐπίθετον, συντίθεται ἀμετάβλητον, ὡς *ἀντ-άξιος, πρό-δηλος, φιλ-αλήθης*.

2) ἐὰν δὲ τὸ β' συνθ. μέρος εἶνε οὐσιαστικόν, 1) μένει οὐσιαστ. ἀμετάβλητον, ὡς *τραγ-έλαφος, ἀκρό-πολις*· 2) γίνεται ἐπίθετον καὶ μένει ἀμετάβλητον, ὡς *ἅ-παις, μακρό-χειρ, δί-πους, φιλό-πολις*· 3) γίνεται ἐπίθετον καὶ μεταβαλλόμενον λαμβάνει τὰς ἑξῆς καταλήξεις:

α') -ος ἢ -ιος, ὡς *εὔ-φων-ος, εὔ-ζων ος, ἀ-σώματ-ος, μεσ-ουράν-ιος, ἀπ-αίσ-ιος* (ἀπὸ αἶσα).

β') -ως. Ταύτην ἔχουσιν ὀνόματα τῆς Ἀττ. β' κλίσεως καὶ τὰ ἐκ τοῦ *γῆ* καὶ *ναῦς, κέρας, γῆρας, κρέας*, ὡς *ἀνά-πλεως, εὔ-γεως, λιπόνεως, εὔ-κερ-ως, ἀ-γήρ-ως, ἡδύ-κρε-ως*.

γ') -ης. Ταύτην λαμβάνουσι τὰ εἰς -ος οὐδέτ. *τριτόκλιτα, εὐ-ήθης* (εὖ ἦθος), *ἀ-βαθής, προ-μήκης* (πρὸ μῆκος).

δ') -ων. Ταύτην λαμβάνουσι τὰ εἰς -μα καὶ τὰ ἐκ τοῦ *φρὴν* σύνθετα, ὡς *πολυ-πράγμ-ων, ἀ-κτήμ-ων, εὐ-σχήμ-ων, σώ-φρων, ἄ-φρων*.

ε') -ωρ. Ταύτην λαμβάνουσι τὰ ἐκ τοῦ *πατήρ, μήτηρ, γαστὴρ* σύνθετα, ὡς *ἀ-πάτ-ωρ, ἀ-μήτ-ωρ, προ-γάστ-ωρ*.

ΣΗΜ. Τὰ ῥηματικὰ οὐσιαστ. εἰς -σις μετὰ μὲν προθέσεων συντιθέμενα μένουσιν ἀμετάβλητα, ὡς *ἀνά-βασις, κατά-βασις, σύν-εσις*. Μετ' ἄλλων δὲ λέξεων συντιθέμενα μεταβάλλουσι τὴν κατάληξιν *σις* εἰς -σία, ὡς (ῥῆσις) *παρρησία*, (γνῶσις) *θεογνωσία*, (χύσις) *αἱματοχυσία*.

§ 355. *Παρασύνθετα*. Ἐκ τῶν συνθέτων ὀνομάτων παράγονται πολλάκις ῥήματα ἢ ὀνόματα, τὰ ὁποῖα λέγονται *παρασύνθετα* (ἤτοι παράγωγα ἐκ συνθέτων), ὡς *ναυ μαχῶ, ναυ-μαχία, ἱππο-τροφῶ, ἱππο-τροφία* (ἐκ τοῦ ἱπποτρόφος), εὐσεβῶ, εὐσέβεια (ἐκ τοῦ εὐσεβής).

ΣΗΜ. Πολλάκις τὸ σύνθετον ὄνομα, ἐξ οὗ παράγεται τὸ παρασύνθετον, δὲν σώζεται, ὡς *νουθετῶ* (*νουθέτης* δὲν ὑπάρχει), *ἀνδραγαθία* (*ἀνδράγαθος* δὲν ὑπάρχει), *Ἀρεοπαγίτης* (Ἀρεόπαγος οὐχί, ἀλλ' *Ἄρειος πάγος*).

Τονισμὸς τῶν συνθέτων.

§ 356. Περὶ τοῦ τονισμοῦ τῶν συνθέτων ἔχομεν εἰπῆ τινα σποράδην.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἐνταῦθα συγκεφαλαιοῦμεν τὰ εἰρημένα καὶ συμπληροῦμεν.

§ 357. Γενικὸς κανὼν περὶ τοῦ τονισμοῦ τῶν συνθέτων εἶνε ὁ ἑξῆς: Τὰ σύνθετα ἀναβιβάζουσι τὸν τόνον ὅσον ἐπιτρέπει ἡ λήγουσα ἀνωτέρω· οὐδέποτε ὅμως ἀνωτέρω τῆς τελευταίας συλλαβῆς τοῦ προτελευταίου συνθετικοῦ μέρους καὶ τῆς αὐξήσεως καὶ τοῦ ἀναδιπλασιασμοῦ τῶν ῥημάτων, ὡς φιλό-νικος, σώ-φρων, ἀ-βίωτος, ἀλλὰ συνέκ-δος, ἀπόδος, ἀπ-εῖχον, ἀφ-ῖκται.

§ 358. Ἰδίᾳ δὲ σημειωτέα εἶνε τὰ ἑξῆς:

α') Τὰ εἰς -α, -η, -ευς, -μος, -της, -τηρ καὶ -τέος σύνθετα φυλάττουσι τὸν τόνον τῶν ἁπλῶν, ὡς ἐπι-τομή, συμ-φορά, συγ-γραφεύς, ἀνα-σμός, συνδικαστής, συμπλωτήρ, προτιμητέος. Ἐξαιροῦνται ἐκ μὲν τῶν εἰς -της τὸ ὀνειροκρίτης καὶ δικαιοκρίτης, ἐκ δὲ τῶν εἰς -μος τὰ σύνθετα ἐκ τοῦ δεσμός, ὡς σύνδεσμος, ἐπίδεσμος, κτλ.

β') Τὰ εἰς -ης σύνθετα τριτόκλιτα εἶνε ὀξύτονα, ὡς εὐ-τυχής, ἀ-ληθής, ἐγ-κρατής. Ἐξαιροῦνται τονιζόμενα ἐπὶ τῆς παραληγούσης τὰ λήγοντα εἰς -άντης, -άρκης, -ήθης, -ήκης, -ήρης, -κήτης, -ώδης, -ώκης, -ώλης καὶ τὰ κύρια ὀνόματα, ὡς ἀν-άντης, αὐτ-άρκης (ἀλλὰ δι-αρκής, ἐπ-αρκής), εὐ-μήκης, τρι-ήρης, μεγα-κήτης, εὐ-ώδης, ποδ-ώκης, ἐξ-ώλης, Δημο-σθένης, Ἀριστο-τέλης. Ὁμοίως καὶ τὰ ἐκ τοῦ μέγεθος σύνθετα, ὡς εὐμεγέθης, ὑπερμεγέθης.

ΣΗΜ. 1. Τὰ ἐκ τοῦ ἔτος σύνθετα πάλαι ἦσαν παροξύτονα, παρὰ τοῖς νεωτέροις δὲ ὀξύτονα, διέτης καὶ διετής, δεκαέτης καὶ δεκαετής.

ΣΗΜ. 2. Ἐκ τῶν εἰς -της τὰ μὲν ἐκ τῆς ῥίζης πετ- τοῦ πίπτω γινόμενα σύνθετα εἶνε ὀξύτονα τριτόκλιτα, τὰ δὲ ἐκ τῆς τοῦ πέτομαι (πετῶ) εἶνε παροξύτονα πρωτόκλιτα, ὡς γονυ-πετής (ὁ πίπτων εἰς τὰ γόνατα), οὐρανοπετής (ὁ ἐξ οὐρανοῦ πεσών), ἀλλ' ὑψιπέτης (ὁ πετόμενος ὑψηλά), οὐρανοπέτης.

γ') τὰ εἰς -ης (γεν. -ητος) καὶ -ως (γεν. -ωτος) σύνθετα εἶνε ὀξύτονα, ὡς προ-βλής, ἡμι-θνής, ἀγνώς (ἀγνῶτος).

δ') Τὰ εἰς -ος σύνθεα, ὧν τὸ β' συνθετικὸν μέρος εἶνε ῥηματικὸν θέμα, τονίζονται ὡς ἑξῆς:

1) ἐὰν ἡ παραλήγουσα εἶνε φύσει ἢ θέσει μακρὰ καὶ ἡ σημασία ἐνεργητική ὀξύνονται, ὡς στρατηγός, λοχᾱγός, μελοποιός, ψυχοπομπός, παιδαγωγός, ἀγαθοεργός.

ΣΗΜ. Ταῦτα ὅταν ἀνασυντίθωνται ἢ ἔχωσι παθητικὴν σημασίαν προπαροξύνονται, συστράτηγος, ὑπολόχᾱγος, εὐάγωγος, ἀνάγωγος.

2) Ἐὰν ἡ παραλήγουσα εἶνε βραχεῖα, παροξύνονται μὲν τὰ ἔχοντα ἐνεργ. σημασίαν, προπαροξύνονται δὲ τὰ ἔχοντα παθητικήν, ὡς ἱπποτρόφος (ὁ τρέφων ἵππους), πατροκτόνος (ὁ φονεύσας τὸν πατέρα), ἀλλὰ νεότομος (νεωστὶ τετμημένος), λιθόβολος (λίθοις βεβλημένος), μητρόκτονος (ὑπὸ μητρὸς φονευθείς).

Ἐξαιροῦνται τὸ πανοῦργος, κακοῦργος καὶ τὰ ἔχοντα β' συνθ. μέρος τὸ ἔχω, συλῶ, ἀκούω ἢ ῥῆμα ἀμετάβατον, τὰ ὁποῖα καίπερ ἐνεργητικὰ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

προπαροξύνονται, ὡς ἵππαρχος, ἡνίοχος, (ῥαβδόοχος) ῥαβδοῦχος, ἱερόσυλος, ὑπήκοος, ἰσόρροπος, αὐτόμολος. Ὡσαύτως καὶ ὅταν τὸ α' συνθετ. μέρος εἶνε μόριον, ὡς εὔφορος, εὔτοκος, δύστοκος, πάμφορος.

ε') Τὰ εἰς -τος ῥηματικὰ σημαίνοντα μὲν τὸν δυνάμενον νὰ πάθῃ ὀξύνονται καὶ εἶνε τρικατάληκτα, ὡς διαβατός, -τή, -τόν, σημαίνοντα δὲ τὸν παθόντα προπαροξύνονται καὶ εἶνε δικατάληκτα, ὡς ἐξαίρετος (ὁ ἐξῃρημένος, ἐν ᾧ ἐξαιρετός=ὁ δυνάμενος νὰ ἐξαιρεθῇ). Πάντα δὲ τἆλλα σύνθετα προπαροξύνονται καὶ εἶνε δικατάληκτα, ὡς ἀκίνητος, εὐκίνητος, ἄγραπτος, νεόκτιστος, δυσχείρωτος, κτλ.

Σημασία τῶν συνθέτων

§ 359. Τὰ σύνθετα ὀνόματα διαιροῦνται κατὰ τὴν σημασίαν εἰς τρεῖς κυρίως τάξεις·

1) Τὰ *προσδιοριστικὰ* σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα τὴν κυρίαν ἔννοιαν σημαίνει τὸ β' συνθετικόν, τὸ δὲ πρῶτον προσδιορίζει ἀκριβέστερον τὴν ἔννοιαν τοῦ δευτέρου, ὡς *ἀκρόπολις* (=ἄκρα πόλις), *μεσημβρία* (=μέση ἡμέρα), *ψευδοκήρυξ* (ψευδὴς κήρυξ), *ὁμόδουλος* (ὁμοῦ δουλος), *ὀψίγονος* (ὀψὲ γεγονώς).

2) Τὰ *κατηγορηματικὰ* σύνθετα, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ δευτέρα λέξις προσδιορίζεται ὑπὸ τῆς πρώτης, ἀμφότεραι δὲ ἀποτελοῦσιν ἔννοιαν, ἥτις ἀποδίδοται (κατηγορεῖται) εἰς ἄλλην μὴ περιεχομένην ἐν τῇ συνθέτῳ. Ἰσοδυναμεῖ δὲ πρὸς τὴν μετοχὴν ἔχων καὶ ἀντικείμενον μετὰ προσδιορισμοῦ, ὡς *μακρόχειρ* (=ὁ ἔχων χεῖρα μακράν), *ἀργυρότοξος* (ὁ ἔχων ἢ φέρων ἀργυροῦν τόξον), *ὁμότροπος*, *γλαυκῶπις*, *πικρόγαμος*, *κουφόνους*, κτλ.

3) Τὰ *ἀντικειμενικὰ* ἢ *κατ' ἐξάρτησιν σύνθετα*, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἑτέρα τῶν δύο συνθετικῶν μερῶν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ θὰ εἶνε κατὰ μίαν τῶν πλαγίων πτώσεων, ὡς *ἡνίοχος* (ὁ τὰ ἡνία ἔχων), *λογογράφος* (λόγους γράφων), *ἀξιόλογος* (ἄξιος λόγου), *φιλόμουσος* (φιλῶν τὰς Μούσας), *δεισιδαίμων* (ὁ δεδιὼς τοὺς δαίμονας), *χειροποίητος* (χειρὶ ποιητός), *θεοβλαβὴς* (ὑπὸ θεοῦ βεβλαμμένος), *οἰκογενὴς* (ἐν οἴκῳ γενόμενος), *ξιφοκτόνος* (χεὶρ=ξίφει κτείνουσα), κτλ.

ΣΗΜ. Αἱ προθέσεις δύνανται νὰ συντίθωνται μετ' οὐσιαστ. καὶ κατὰ τοὺς 3 ἀνωτέρω τρόπους· α') *προσδιοριστικῶς*, ὡς *ἀμφιθέατρον* (κυκλικὸν θέατρον), *ἀπελεύθερος* (ὁ ἀπό τινος ἐλεύθερος)· β') *κατηγορηματικῶς*, ὡς *ἔνθεος* (ὁ ἐν ἑαυτῷ Θεὸν ἔχων), *ἀμφικίων νεὼς* (κίονας ἀμφ' ἑαυτὸν ἔχων)· γ') *κατ' ἐξάρτησιν*, ὡς *ἐγχώριος* (ὁ ἐν τῇ χώρᾳ ὤν), *ἔφιππος* (ἐφ' ἵππου ὤν).

ΤΕΛΟΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σελ. 98
Προσθῆκαι εἰς τὸ τέλος τοῦ θέματος . . . . . » 98
Τυπικαὶ καταλήξεις . . . . . » 101
Α') Χρονικὸς χαρακτήρ . . . . . » 102
Β') Συνδετικὰ φωνήεντα . . . . . » 103
Γ') Ἐγκλιτικὰ φωνήεντα . . . . . » 103
Δ') Πρισωτικαὶ καταλήξεις . . . . . » 105
Γ') Μεταβολαὶ ἐν τῷ θέματι . . . . . » 105
Α') Ῥήματα καθαρά . . . . . » 106
α') Ῥήματα εἰς -εω . . . . . » 109
β') Ῥήματα εἰς -αω . . . . . » 113
γ') Ῥήματα εἰς -όω . . . . . » 116
Οἱ ἄλλοι ῥηματικοὶ τύποι τῶν καθαρῶν ῥημάτων . » 118
Ἀνωμαλίαι ἐν τῷ σχηματισμῷ τῶν χρόνων . . . . » 118
α') Ἰδιότητες τῶν καθαρῶν ῥημάτων. . . . . » 121
β') Ῥήματα ἀφωνόληκτα . . . . . » 121
Ὁ ἐνεστὼς καὶ παρατατικός. . . . . » 121
Οἱ ἄλλοι ῥηματικοὶ τύποι πλὴν τῶν δευτέρων χρόνων » 121
Θέματα ἔχοντα χειλόφωνον καὶ οὐρανισκόφ. χαρακτῆρα » 121
Θέματα ἔχοντα ὀδοντόφωνον χαρακτῆρα . . . » 125
ΔΕΥΤΕΡΟΙ ΧΡΟΝΟΙ . . . . . » 128
1. Σχηματισμὸς τῶν δευτέρων χρόνων . . . . . » 128
2. Χρῆσις τῶν δευτέρων . . . . . » 130
3. Σημασία τῶν δευτέρων χρόνων . . . . . » 132
4. Ῥήματα ὑγρόληκτα . . . . . » 136
Μέλλων συνῃρημένος ἢ περισπώμενος . . . . » 137
Δωρικὸς μέλλων . . . . . » 137
Μέσος μέλλων μετ' ἐνεργ. καὶ παθητ. σημασίας. . » 138
Ἀποθετικὰ ῥήματα . . . . . » 140
Μέσα παθητικά . . . . . » 141
Β') Συζυγία εἰς -μι . . . . . » 147
Ῥήματα εἰς -ννυμι καὶ -νυμι . . . . . » 151
Διπλοῖ τύποι. Χρῆσις καὶ σημασία τῶν χρόνων . . » 152
Χρῆσις καὶ σημασία τύπων τινῶν. . . . . » 156
Τὸ ῥῆμα κάθημαι . . . . . » 156
» κεῖμαι . . . . . » 157
» εἰμὶ καὶ χρή . . . . . » 158
» εἶμι . . . . . » 158
» οἶδα καὶ δέδια. . . . . » 159
Ὁ ἄνευ συνδετικοῦ φωνήεντος ἀόριστος . . . . » 162
ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ . . . . . » 161
Πρώτη τάξις . . . . . .

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Δευτέρα τάξις . . . . . » [illegible]
Τρίτη τάξις . . . . . » 16[illegible]
Τετάρτη τάξις. . . . . » 16[illegible]
Πέμπτη τάξις . . . . . » 167
ΠΕΡΙ ΣΥΝΔΕΣΜΩΝ . . . . . » 168
ΠΕΡΙ ΠΡΟΘΕΣΕΩΝ . . . . . » 168
Περὶ ἐπιρρημάτων καὶ ἐπιφωνημάτων . . . » 169
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ. ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΟΝ . . » 170
Κεφ. Α'. Περὶ παραγωγῆς λέξεων . . . . » 170
Α') Ὀνόματα παράγωγα . . . . » 171
α') Οὐσιαστικὰ παράγωγα . . . . » 171
1. Οὐσιαστικὰ παράγωγα ἐκ ῥημάτων . . . » 172
2. Οὐσιαστικὰ παράγωγα ἐξ ἐπιθέτων . . . » 174
3. Οὐσιαστικὰ παράγωγα ἐξ οὐσιαστικῶν . . . » 175
β') Ἐπίθετα παράγωγα . . . . . » 179
Β') Παράγωγα ῥήματα. . . . . » 181
α') Ῥήματα παραγόμενα ἐξ ὀνομάτων . . . » 181
β') Ῥήματα παραγόμενα ἐκ ῥημάτων. . . . » 183
γ') Ῥήματα παραγόμενα ἐξ ἐπιρρημάτων . . . » 184
Γ') Ἐπιρρήματα παράγωγα. . . . . » 184
α') Τοπικὰ ἐπιρρήματα . . . . . » 184
β') Τροπικὰ ἐπιρρήματα . . . . . » 185
γ') Ποσοτικὰ ἐπιρρήματα . . . . . » 186
Κεφ. Β'. Περὶ συνθέσεως λέξεων . . . . » 186
Α') Περὶ τοῦ πρώτου συνθετικοῦ μέρους . . . » 186
α') Ὄνομα καὶ πρῶτον συνθετικόν . . . » 186
β') Ῥῆμα καὶ πρῶτον συνθετικόν. . . . » 188
γ') Ἄκλιτον καὶ πρῶτον συνθετικόν . . . » 188
Β'. Περὶ τοῦ δευτέρου συνθετικοῦ μέρους . . . » 189
Τονισμὸς τῶν συνθέτων. . . . . » 191
Σημασία τῶν συνθέτων . . . . . » 192

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής